

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine  
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine  
Високо судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине  
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužilaca u F BiH  
Javna ustanova Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u F BiH  
Јавна Установа Центар за едукацију судија и тужилаца у Ф БиХ  
Public Institution Centre for Judicial and Prosecutorial Training of F BiH

Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužilaca u RS  
Javna ustanova Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u RS  
Јавна Установа Центар за едукацију судија и тужилаца у РС  
Public Institution Centre for Judicial and Prosecutorial Training of RS

# POČETNA OBUKA

## TREĆA GODINA MODUL 1

**Metodologija izrade presude u građanskim stvarima  
Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom**

**PRIRUČNIK ZA STRUČNE SARADNIKE  
U PRAVOSUĐU BIH**

Sarajevo, 2009.

## OPŠTE NAPOMENE

<b>Kategorije</b>	<p>Modul pod nazivom Metodologija izrade presude u građanskim stvarima odnosi se na materiju koja je regulisana odredbama članova i to:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- 191. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 53/03)</li><li>- 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 58/03, 85/03 i 74/05)</li><li>- 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BDBiH", broj 5/00, 1/01, 6/02, 11/05 i 20/06 )</li><li>- 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04)</li></ul> <p>Navedenim propisima gotovo na identičan način određen je sadržaj izrađene presude u pisanoj formi, koja mora imati: uvod, izreku i obrazloženje.</p> <p>Modul se sastoji od četiri podmodula i to:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- PODMODUL I - Uvod presude</li><li>- PODMODUL II - Izreka presude</li><li>- PODMODUL III - Obrazloženje presude</li><li>- PODMODUL IV - Jezik sudskih odluka</li></ul>
<b>Trajanje</b>	<p>Za obradu modula Metodologija izrade presude u građanskim stvarima potrebna su dva radna dana.</p>
<b>Učesnici</b>	<p>Sudije koje se same opredijele za edukaciju iz ove oblasti. Grupa ne bi trebala biti veća od 30 učesnika. Sadržaj Modula može poslužiti kao obavezna obuka za sve sudije koje tek počinju raditi i kandidate koji se pripremaju za polaganje pravosudnog ispita.</p>
<b>Ciljevi edukacije</b>	<p>Pojedinačni:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Sticanje i unapređenje vještine pravilnog pisanja svih dijelova pismenog otpavka presude u skladu sa važećim odredbama procesnih zakona koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine;</li><li>- Shvaćanje značaja uvoda presude, pravilne formulacije pojedinih izreka presude, naglasak na skraćanju i jasnoći činjeničnog i pravnog obrazloženja;</li><li>- Izbjegavanje uočenih grešaka iz dosadašnje sudske prakse.</li></ul> <p>Opšti:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Brže i kvalitetnije izrađivati prvostepene presude u skladu sa važećim propisima iz oblasti procesnog prava koji regulišu ovu oblast;</li><li>- Efikasno izvršavanje zadataka iz nadležnosti sudske vlasti u zaštiti povrijeđenih građanskih prava;</li><li>- Stvaranje uslova za ažurno funkcionisanje pravne države na području Bosne i Hercegovine i razvijanje osjećaja jednakosti stranaka pred zakonom.</li></ul>

**Metodologija**

Izlaganje, diskusija, rad u malim grupama i upoznavanje sa rezultatima rada svake od formiranih grupa.

POMAGALA: power point prezentacija radi lakšeg praćenja izlaganja i boljeg razumijevanja iznesenog sadržaja, zatim pripremljeni primjeri provedenog pripremnog ročišta i glavne rasprave da bi učesnici seminara imali materijal na osnovu kojeg će napisati sadržaj presude, flomasteri i tabla na kojoj će biti zapisane uočene dileme o iznesenom određenom stavu.

**Kratak sadržaj pojedinih podmodula****PODMODUL I - UVOD PRESUDE**

Uvod presude treba sadržavati potpune podatke o identifikaciji svih sudionika u postupku, zatim kratku oznaku predmeta raspravljavanja i vrijednosti spora.

Uvod ima poseban značaj za izvršenje presude, jer će stranke u izvršnom postupku biti određene onako kako su navedene u ovom dijelu sudske odluke.

Najčešće manjkavosti u uvodu presude su: nenavodenje prebivališta ili boravišta stranaka, posebno kada imaju punomoćnika ili zakonskog zastupnika za fizički nesposobna lica, neoznačavanje vrijednosti spora ili pogrešno navođenje ove činjenice, neoznačavanje dana zaključenja glavne rasprave i prisustva stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika na glavnoj raspravi.

Istaknuti su i primjeri iz sudske prakse u kojim su uočene nepravilnosti u sačinjenim uvodima presuda, te isti primjeri u kojim je tekst uvoda napisan u skladu sa važećim propisima.

**PODMODUL II - IZREKA PRESUDE**

Izreka je glavni dio presude koji nakon pravosnažnosti postaje individualni zakon za stranke u postupku. Bitno je pravilno formulisati izreku presude koja treba biti jasna, određena i detaljna u tolikoj mjeri da je nesumnjivo kojem je provrijeđenom pravu pružena ili uskraćena sudska zaštita.

Sadržaj izreke ne može biti identičan u svim predmetima jer zavisi od vrste spora između stranaka.

U izreku presude treba unijeti samo podatke koji su sadržani u stavu 3 svih navedenih zakonskih propisa iz oblasti parničnog postupka.

U izreci ne treba navoditi utvrđene činjenice, određena objašnjenja i primijenjeno materijalno pravo niti se pozivati na provedene dokaze, jer sve ove podatke treba sadržavati obrazloženje presude.

I kada je odbijen tužbeni zahtjev, izreka presude mora imati cjelovit sadržaj kako bi bilo jasno o čemu je sud odlučivao.

Navedeni su primjeri iz sudske prakse u kojim je izreka presude nepravilno sačinjena i isti primjeri u kojim su ispravljene uočene greške.

**PODMODUL III - OBRAZLOŽENJE PRESUDE**

Obrazloženje je najopsežniji dio presude čiji je cilj jasno i nedvosmisleno racionalno ubjeđivanje stranaka o tome zašto je spor riješen na način kako je sud učinio u određenom predmetu.

Ovaj dio presude počinje izlaganjem sadržaja tužbe i odgovora na tužbu koje sud iznosi prema navodima stranaka, i to na način da rezimira samo relevantne činjenice i pravna shvatanja.

Zatim slijedi navođenje provedenih dokaza i njihova ocjena kao stvaralačka misaona aktivnost suda u skladu sa pravilima logike, psihologije i životnog iskustva uopšte.

Na kraju obrazloženja sud iznosi činjeničnu i pravnu premisu na osnovu kojih izvodi zaključak o pravnoj posljedici u određenom sporu između stranaka.

Najčešći uočeni propusti u obrazloženjima presuda su: nepravilna ocjena dokaza ili nedostatak ocjene dokaza, izostanak uvjerljivih razloga, preopširnost i nerazumljivost donesene odluke, nepozivanje na konkretnu normu materijalnog prava, nenavođenje glasila u kojem je objavljen određeni zakon i slično.

Navedeni su primjeri obrazloženja presuda koji se odnose na najčešće tužbene zahtjeve iz prakse sudova na području Bosne i Hercegovine, a to su: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknada neimovinske štete, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

**PODMODUL IV - JEZIK SUDSKIH ODLUKA**

U ovom podmodulu istaknut je značaj pravilno upotrijebljene zakonske terminologije u sudskim odlukama, načina izlaganja teksta i jasnoće rečenica.

Ukazano je na najčešće greške u jeziku sudskih odluka.

Vodeći eksperti, konsultanti i ostali predavači centara za edukaciju sudija i tužilaca.

**Edukatori**

## METODOLOGIJA IZRADE PRESUDE U PARNIČNIM STVARIMA

Sadržaj i oblik presude, izradene u pisanoj formi, gotovo na identičan način određen je u članovima: 191. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 53/03), 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 58/03, 85/03 i 74/05), 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BDBiH", broj 5/00, 1/01, 6/02, 11/05 i 20/06) i 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04).

Prema svim navedenim propisima, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, osim Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, pismeno izradena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

U odnosu na ranija pravila parničnog postupka postoji razlika u tome što se uputstvo na podnošenje pravnog lijeka unosi u sadržaj presude, kao njen sastavni dio.

Izuzetak je odredba člana 268. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u kojoj nije navedeno da je i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka sastavni dio sadržaja presude.

Što se tiče uvoda presude, izuzetak je odredba člana 158. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine. Naime, u ovom dijelu prvostepene odluke samo je Sud Bosne i Hercegovine dužan navesti ime i prezime predsjednika vijeća i članova vijeća, jer je zadržano zorno suđenje u prvostepenom postupku.

Uvod presude, koja se donosi na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, razlikuje se i po tome što počinje konstatacijom da se presuda izriče u ime Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U nastavku ovog teksta detaljno su obrađeni svaki od posebnih dijelova pismeno izradene presude, to jest njeni uvod, izreka i obrazloženje.

Radi potpunijeg razumijevanja izraženih stavova o konkretnim situacijama iz oblasti procesnog prava, navedeni su primjeri iz prakse sudova na području Bosne i Hercegovine.

## PODMODUL I

### UVOD PRESUDE

*(Član 191. stav 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, član 191. stav 2. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, član 268. stav 2. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i član 158. stav 2. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine)*

U uvod presude sud je dužan unijeti sljedeće podatke: naziv suda, ime i prezime sudije, odnosno predsjednika i članova vijeća u slučaju gdje je zadržano zbornu sudenje, ime i prezime, prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni te dan kada je donesena presuda.

Uvod presude ponekada nazivaju i glavom presude.

Sadržaj uvoda presude ima poseban značaj u postupku izvršenja pravosnažne odluke. Naime, u postupku izvršenja stranke će biti određene na način kako je to učinjeno u uvodu pravosnažne presude u pogledu njihovih ličnih podataka i adresa. Ako su ti podaci tačni i potpuni, presuda će biti izvršena bez ikakvih poteškoća.

Pošto se presude donose da bi se izvršio sadržaj pružene pravne zaštite povrijeđenog ili ugroženog određenog građanskog prava, trebaju sadržavati potpune podatke o identifikaciji sudionika u postupku.

Ako u parnici učestvuje više lica, kao suparničara na strani tužilaca ili tuženih, u uvodu sud je dužan navesti ime, prezime, prebivalište ili boravište za svakog od njih posebno. Pogrešno je označiti samo lične podatke za prvog suparničara, a za ostale upotrijebiti izraz "i drugih", jer je takva presuda nejasna i nepodobna za izvršenje.

U slučaju kada sud rješenjem odluči o dozvoljenosti spora o protivtužbi, u uvodu presude stranke treba označiti prema njihovim stranačkim ulogama koje su imale u vrijeme podnošenja tužbe, a to su tužilac i tuženi.

Ne bi trebalo za istu stranku upotrebljavati oba zakonska termina, to jest za tužioca i protivtuženi, a tuženog i protivtužilac. Međutim, prema postojećoj sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini sudovi to najčešće čine (na primjer obično na ovakav način: tužilac-protivtuženi; tuženi-protivtužilac).

Postoji više razloga zbog kojih bi ovakvo postupanje prilikom pisanja oznaka stranaka trebalo izmijeniti. Prvi je što obilježavanje stranaka dvostrukim ulogama može izazvati nejasnoće i zabune u shvatanju vrste donesene odluke i obima njome ostvarene sudske zaštite. Zatim, sve što je suvišno upotrijebljeno prilikom pisanja opravka presude, protivno je načelu procesne ekonomije.

Osim navedenog treba napomenuti i da termini protivtužilac i protivtuženi nisu sadržani ni u jednom od procesnih zakona koji se primjenjuju u građanskoj parnici na području Bosne i Hercegovine.

Poseban značaj imaju podaci o zakonskom zastupniku u slučaju kada poduzima radnje u ime poslovno nesposobne osobe, jer se njemu dostavljaju pozivi suda, podnesci suprotne strane, sudske odluke i nalozi za plaćanje takse.

Imena zakonskih zastupnika privrednih subjekata nije potrebno unositi u uvod presude, jer uglavnom nisu relevantna u parničnom postupku. Kada ih treba saslušati u svojstvu stranke, o tome ih po nalogu suda obavještava punomoćnik koji zastupa takvu pravnu osobu.

U ovakvom slučaju u uvodu je dovoljno navesti podatke o punomoćniku privrednog subjekta kojeg je ovlastio zakonski zastupnik da u konkretnom sporu poduzima radnje u postupku u granicama punomoći. To može biti advokat ili zaposlenik pravnog lica koji ima stručno znanje.

Napominje se da, pored iznesenog, ima i suprotno shvatanje, a to je da u uvodu presude treba napisati i podatke o zakonskom zastupniku privrednog subjekta, jer to može imati praktičan značaj (na primjer: da sud može lako ispitati urednost punomoćja, to jest da li ga je izdalo ovlašteno lice).

Međutim, u uvodu presude treba navoditi podatke o zakonskim zastupnicima države, entiteta, Brčko Distrikta BiH, organa uprave i drugih institucija BiH ili entiteta i to u nazivu koji je određen zakonom.

Sudovi ne mogu ništa mijenjati u zvaničnom nazivu zakonskih zastupnika društveno-političkih zajednica, ali se događa da učine ovu grešku.

Prema Zakonu o Federalnom pravobranilaštvu ("Službene novine FBiH", broj 2/95, 12/98 i 18/00) naziv državnog organa koji preduzima mjere i pravna sredstva radi pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Bosne i Hercegovine je **Federalno pravobranilaštvo**.

Zaštita Ustavom utvrđenih nadležnosti, interesa i prava države Bosne i Hercegovine, Zakonom o Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/02, 10/02 i 44/04) povjerena je **Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine**.

Zakonom o javnom pravobranilaštvu ("Službeni glasnik RS", broj 17/93, 14/94 i 32/94) određeno je da **Republičko javno pravobranilaštvo** vrši poslove pravne zaštite imovinskih prava i interesa Republike Srpske, opštine i njihovih organa u svim sudskim postupcima i upravnom postupku.

Sve navedene nazive zakonskih zastupnika sudovi su dužni pravilno upotrebljavati u svojim odlukama.

Što se tiče kratke oznake predmeta spora, sud ne mora u uvod presude doslovno unijeti tužiočeve podatke o ovoj činjenici već ih može preformulisati na način što će upotrijebiti zakonski termin, ako je to propušteno učiniti u tužbi. Pri ovome sud ne smije promijeniti suštinu naznake spora, ali je ovlašten ispraviti pogrešku stranke o ovoj činjenici.

Na primjer, u jednoj tužbi tužilac je kao predmet spora naveo da je to utvrđenje vlasništva od jedne osmine dijela. Sud je nekritički prihvatio u konkretnom slučaju tužiočevu nepravilnu formulaciju i istu unio u uvod presude koju je donio nakon provedenog postupka.

U ovakvoj situaciji sud je bio dužan ispraviti učinjenu pogrešku u tužbi na način što će u uvodu presude označiti da je predmet spora utvrđenje suvlasničkog dijela, jer je to zakonski termin u konkretnom slučaju.

Ili u uvodu sudske odluke napisano je da je predmet spora izmjena odluke o dodjeli djeteta, jer je tako navedeno u tužbi. I u ovom slučaju sud je trebao upotrijebiti zakonski termin i napisati da je predmet spora izmjena odluke o povjeravanju mladb. djeteta na zaštitu, vaspitanje i izdržavanje.

Pravilno označena vrijednost spora je bitna zbog primjene posebnih pravila parničnog postupka predviđenih, na primjer, za sporove male vrijednosti, zatim prilikom određivanja visine dosuđenih troškova postupka, za naplatu sudske takse i za pravo na izjavljivanje revizije protiv drugostepene presude.



Ako su zahtjevi u tužbi istaknuti protiv više tuženih, vrijednost spora se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva. Neki sudovi su u ovakvim predmetima u uvodu odluka kao vrijednost spora označavali zbir svih opredijeljenih zahtjeva, što nije pravilno.

Važno je napomenuti da ima izuzetaka kada sud nije obavezan u uvodu presude navesti vrijednost spora. To su predmeti u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu.

Uvod presude ne započinje riječima da se odluka izriče u ime naroda, u ime Federacije Bosne i Hercegovine, u ime Bosne i Hercegovine. Izuzetak su presude koje donose sudovi na području Brčko Distrikta BiH, jer ih izriču "u ime Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi najčešće manjkavosti uvoda presuda su: nenavođenje prebivališta ili boravišta stranaka, posebno u slučaju kada imaju punomoćnika ili zakonskog zastupnika za poslovno nesposobna lica, neoznačavanje vrijednosti spora ili pogrešno navođenje ove činjenice, neoznačavanje dana zaključenja glavne rasprave, prisustva stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika na glavnoj raspravi.

### SUDSKA PRAKSA

U ovom dijelu biće navedeni primjeri pogrešno sačinjenih uvoda presude uočeni prilikom odlučivanja o žalbama protiv prvostepenih presuda (pod oznakom #) te istaknuti pravilno formulisani uvodi istih odluka (pod oznakom \*). Namjera je da sudovi sačinjavaju uvode presude na način kako je to određeno Zakonom o parničnom postupku, te da u isti unose sve potrebne podatke koji čine obavezan sadržaj ovog dijela presude.

# 1. *Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari tužioca Fadila Vejzovića, koga zastupa punomoćnik Lazar Vojinović, advokat iz Zenice, protiv tuženog Rudnik mrkog uglja "Zenica" d.o.o., radi naknade štete, nakon glavne rasprave održane dana 11.12.2002. godine, donio je ovu...*

U ovom uvodu nedostaje adresa tužioca koja je označena u tužbi (Babino broj 21, Zenica), vrijednost spora (9.200,00 KM), koja je takođe navedena u tužbi, prisustvo stranaka i njihovih punomoćnika na glavnoj raspravi.

\* *Pravilno sačinjen uvod iste presude bi glasio:*

*Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari tužioca Fadila Vejzovića iz Babina broj 21, Zenica, kojeg zastupa punomoćnik Lazar Vojinović, advokat iz Zenice, M.Tita broj 3, protiv tuženog Rudnik mrkog uglja "Zenica" d.o.o., kojeg zastupa punomoćnica Aida Branković, zaposlenica tuženog, radi naknade štete, vrijednost spora 9.200,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 11.12.2002. godine u prisutnosti tužioca i njegovog punomoćnika te punomoćnice tuženog, donio je 15.12.2002. godine ovu...*

# 2. *Općinski sud u Kaknju, sudija Ana Anić, u pravnoj stvari tužioca Hazima Skopljaka iz Kaknja, i drugih, protiv tuženog RMU "Srednja Bosna" Kakanj, kojeg zastupa punomoćnica Lejmana Husremović, dipl. pravnik, radi naknade štete, po održanom ročištu za glavnu raspravu dana 12.03.2004. godine u prisustvu tužioca i punomoćnika tužene, donio je ovu...*

U navedenom uvodu presude nedostaci su: neoznačavanje podataka o sva četiri tužioca, to jest njihovih imena, prezimena i adresa, vrijednosti spora i dana donošenja presude.

\* *Ovaj uvod presude, sačinjen u skladu sa određenim zakonskim propisom, trebao bi glasiti:*



*Općinski sud u Kaknju, sudija Ana Anić, u pravnoj stvari tužilaca Hazima Skopljaka iz Kaknja, Ulica NOP-a broj 14, Namire Skopljak iz Kaknja, Ulica Obre broj 42, Adema Skopljaka iz Kaknja, Ulica Željeznička stanica broj 29 i Aiše Haračić rod. Skopljak iz Kaknja, Ulica Dumanac bb, protiv tuženog RMU "Srednja Bosna" Kakanj, kojeg zastupa punomoćnica Lejmana Husremović, zaposlenica tuženog, radi naknade štete, vrijednost spora 7.900,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 12.03.2004. godine u prisutnosti svih tužilaca i punomoćnice tuženog, donio je dana 16.03.2004. godine ovu...*

- # 3. *Općinski sud u Olovu, sudija Adem Misić, u pravnoj stvari tužioca - protivtuženog Amira Pašića iz Olova, Branilaca broj 8, protiv tuženih - protivtužilaca Ilije Babić iz Olova, Udarnička broj 3, i Ane Babić iz Olova, Glavna cesta broj 2, radi utvrđenja prava vlasništva i naknade štete od 5.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane 03.07.2004. godine, u prisutnosti tužioca - prvotivtuženog i tuženog - protivtužioca Ilije Babić, a u odsutnosti uredno pozvane tužene - prvotivtužiteljice Ane Babić, donio je dana 05.07.2004. godine ovu...*

U ovom uvodu presude stranke su označavane dvostrukim ulogama (tužilac-protivtuženi i tuženi-protivtuženi), što je nepotrebno. Zatim nije jasno šta je bio tužbeni, a šta protivtužbeni zahtjev. Sud je propustio navesti vrijednost spora koji se odnosi na tužbeni i protivtužbeni zahtjev.

- \* *Uvod ove presude bi pravilno trebalo da glasi:*

*Općinski sud u Olovu, sudija Adem Misić, u pravnoj stvari tužioca Amira Pašića iz Olova, Branilaca broj 8, protiv tuženih Ilije Babića iz Olova, Udarnička broj 3, i Ane Babić iz Olova, Glavna cesta broj 2, odlučujući o tužbenom zahtjevu za utvrđenje prava vlasništva, vrijednost spora 12.000,00 KM, te protivtužbenom zahtjevu za naknadu štete u iznosu od 5.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 03.07.2004. godine u prisutnosti tužioca i tuženog Ilije Babić, a u odsutnosti tužene Ane Babić, donio je dana 05.7.2004. godine ovu...*

- # 4. *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari malodobne tužiteljice Vesne Ilić iz Visokog, koju zastupa majka - zakonska zastupnica, protiv tuženog Avde Alića iz Moštra broj 7, Visoko, radi naknade štete, vrijednost spora 3.100,00 KM, nakon održane glavne rasprave dana 05.04.2004. godine u prisutnosti zakonske zastupnice malodobne tužiteljice i tuženog, dana 09.04.2004. godine, donio je ovu...*

Uvod navedene presude ne sadrži podatke o zakonskoj zastupnici malodobne tužiteljice, to jest njeno ime i prezime te adresu, pa bi pravilno sačinjen ovaj dio presude trebalo da glasi:

- \* *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari malodobne tužiteljice Vesne Ilić iz Visokog, Podbreza broj 2, koju zastupa majka - zakonska zastupnica Marija Ilić iz Visokog, Podbreza broj 2, protiv tuženog Avde Alića iz Moštra broj 7, Visoko, radi naknade štete, vrijednost spora 3.100,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 05.04.2004. godine u prisutnosti zakonske zastupnice malodobne tužiteljice i tuženog, dana 09.04.2004. godine, donio je ovu...*

- # 5. *Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužioca JP "Elektrodistribucija" Zenica, protiv tuženog Seftić Salke. iz Goruše bb, Visoko, radi isplate duga, nakon glavne rasprave održane dana 17.03.2005. godine u prisutnosti*

*tužioca, a u odsutnosti uredno pozvanog tuženog, donio je dana 24.03.2005. godine ovu...*

U primjeru uvoda ove presude naziv tužioca nije označen na način kako je to učinjeno u tužbi. Prema stanju u spisu tužilac je: JP "Elektroprivreda BiH", Elektrodistribucija Zenica. Isti naziv za tužioca naveden je i u punomoći broj 049-497/03 od 17.07.2003. godine, a nije mijenjan do kraja raspravljanja o tužbenom zahtjevu. Sud nije ovlašten bilo šta mijenjati u nazivu stranke, kao što je to učinio u konkretnom slučaju za tužioca (JP "Elektrodistribucija" Zenica). Pravne osobe stiču pravnu sposobnost upisom u registar, a u određenim slučajevima to postaju na osnovu Ustava ili zakona, neovisno od upisa u registar. Pravna lica stranke su dužne pravilno označavati kako bi sud u uvod presude unio njihove tačne nazive. Sud je propustio navesti podatke o punomoćniku tužioca, iako je isti bio pravilno zastupan, te visinu novčanog potraživanja.

- \* Pravilno sačinjen uvod ove presude bi trebalo da glasi:

*Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužioca JP "Elektroprivreda BiH", Elektrodistribucija Zenica, kojeg zastupa punomoćnica Alma Sejfić, zaposlenica tuženog, protiv tuženog Sefić Salke iz Goruše bb, Visoko, radi isplate duga od 1.573,41 KM, nakon glavne rasprave održane dana 17.03.2005. godine u prisutnosti tužioca, a u odsutnosti uredno pozvanog tuženog, donio je dana 24.03.2005. godine ovu...*

- # 6. Osnovni sud u Zenici, sudija Marija Pavić, u pravnoj stvari tužioca Munira Zilića iz Zenice, protiv tuženog ZOIL "Dunav", DD Glavna filijala Sarajevo, radi naknade štete, nakon glavne rasprave održane 08.05.1992. godine u prisutnosti tužioca i punomoćnika tuženog, donio je dana 11.05.1992. godine ovu...

U uvodu navedene presude nedostaje adresa tužioca (Ulica Zeničkog odreda broj 3), naziv tuženog je u suprotnosti sa sadržajem tužbe (Osiguranje "Dunav" DD Glavna filijala Sarajevo), podaci o punomoćniku tuženog (Dušan Ilić), a nije označena ni vrijednost spora (5.000,00 dinara).

- \* Pravilno napisani uvod presude trebao bi glasiti:

*Osnovni sud u Zenici, sudija Marija Pavić, u pravnoj stvari tužioca Munira Zilića iz Zenice, Ulica Zeničkog odreda broj 3, protiv tuženog Osiguranje "Dunav" DD Glavna filijala Sarajevo, koje zastupa punomoćnik Dušan Ilić., zaposlenik tuženog, vrijednost spora 5.000,00 dinara, nakon glavne rasprave održane 08.05.1992. godine u prisutnosti tužioca i punomoćnika tuženog, donio je dana 11.05.1992. godine ovu...*

- # 7. Općinski sud u Visokom, sudija Mijo Mijić, u pravnoj stvari tužiteljice Ane Biloh iz Zimče broj 7, Visoko, protiv tuženog Osmana Buza iz Zimče broj 3, Visoko, radi utvrđenja prava vlasništva, vrijednost spora 8.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 30.04.2004. godine, u prisutnosti punomoćnika tužiteljice i tuženog, dana 03.05.2004. godine, donio je ovu...

Ne može se u uvodu presude označiti umrla osoba. Fizičke osobe stranačku i pravnu sposobnost stiču rođenjem, a gube smrću. Ako je tužiteljica umrla u toku parnice, sud je trebao donijeti rješenje o prekidu postupka jer nije imala punomoćnika.

Međutim, ako je u konkretnom slučaju tužba bila podnesena protiv već umrle osobe (nepostojeće stranke), sud ju je trebao rješenjem odbaciti, jer se ovaj nedostatak ne može otkloniti.

- # 8. *Općinski sud u Zenici, sudija Iva Ivić, u pravnoj stvari Seada Begovića iz Zenice, Blatuša broj 7, protiv tuženog DP Rudnici uglja "Srednja Bosna", Rudnik "Zenica" Zenica, koga zastupa punomoćnica Aida Branković, radi poništenja rješenja i predaje u posjed, nakon glavne rasprave održane 05.12.2003. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnice tužene, donio je 10.12.2003. godine ovu...*

U uvodu ove presude navedeno je pravno lice koje je prestalo postojati 27.05.1999. godine, kada je došlo do transformacije u pet samostalnih pravnih subjekata. Na ovu grešku punomoćnica tuženog je ukazala tek u žalbi protiv prvostepene presude, iako je učestvovala u postupku raspravljanja o tužbenom zahtjevu i bila dužna upozoriti na nepravilnu oznaku lica koje zastupa. I sud po službenoj dužnosti pazi da li u postupku kao tužilac ili tuženi učestvuje lice koje ne može biti stranka u postupku, a u ovom predmetu je to propustio učiniti.

- # 9. *Općinski sud u Kaknju, sudija Adem Begić, u pravnoj stvari tužiteljice Dike Haračić iz Dumanca bb, Kakanj, protiv tužene Skupštine općine Kakanj, koju zastupa Općinsko pravobranilaštvo, radi isplate iznosa od 800,00 KM, nakon glavne rasprave održane 08.03.2002. godine, u prisutnosti tužiteljice, a u odsutnosti zakonskog zastupnika tužene, donio je dana 10.03.2002. godine ovu ...*

U uvodu ove presude kao tužena pogrešno je označena Skupština općine Kakanj koja nema svojstvo pravnog lica ni stranačku sposobnost. To je organ vlasti općine kao teritorijalne jedinice. Onaj ko nema stranačku sposobnost, ne može biti aktivno ni pasivno legitimisan. Kao tužilac u ovom sporu trebala je biti Općina Kakanj.

- \* *Pravilan sadržaj uvoda presude trebao bi glasiti:*

*Dumanca bb, Kakanj, protiv tužene Općine Kakanj, koju zastupa Općinsko pravobranilaštvo, nakon glavne rasprave održane 08.03.2002. godine u prisutnosti tužiteljice, a u odsutnosti uredno pozvanog zakonskog zastupnika tužene, donio je ovu...*

- # 10. *Općinski sud u Zenici, sudija Miro Anić, u pravnoj stvari tužiteljice Ide Mirić iz Zenice, Ulica Osionik broj 28, protiv tuženog Kantonalnog ministarstva za promet i komunikacije Zenica, radi poništenja ugovora, vrijednost spora 3.000,00 KM, nakon održane glavne rasprave u prisutnosti tužioca i zakonskog zastupnika tužene, dana 04.03.2003. godine, donio je ovu...*

U uvodu ove presude kao tuženi je označen Kantonalno ministarstvo za promet i komunikacije Zenica koje nije pravna osoba, pa ne može imati pravni subjektivitet. To ministarstvo je organ Zeničko-dobojskog kantona pa stranka u ovom predmetu može biti samo Zeničko-dobojski kanton.

- \* *Pravilno sačinjen uvod ove presude bi trebalo da glasi:*

*Općinski sud u Zenici, sudija Miro Anić, u pravnoj stvari tužiteljice Ide Mirić iz Zenice, Ulica Osionik broj 28, protiv tuženog Zeničko-dobojskog kantona, koji zastupa Kantonalno pravobranilaštvo, radi poništenja ugovora, vrijednost spora 3.000,00 KM, nakon održane glavne rasprave u prisutnosti tužioca i zakonskog zastupnika tužene, dana 04.03.2003. godine, donio je ovu...*

- # 11. *Općinski sud u Zenici, sudija Mladen Rajak, u pravnoj stvari tužiteljice Ivke Blažević iz Zenice, Ulica ZAVNOBIH-a broj 263, protiv tuženog Bože Zelenika iz Zenice, Ulica ZAVNOBIH-a broj 261, radi naknade nematerijalne štete, vrijednost*

*spora 3.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 03.02.2004. godine, u prisutstvu parničnih stranaka, donio je dana 23.04.2004. godine ovu...*

Iz uvoda ove presude proizlazi da je donesena van zakonskog roka od 30 dana (nakon 60 dana). Datum donošenja ove presude saopšten je strankama nakon zaključenja glavne rasprave, pa je sudija povrijedio zakonsku odredbu o roku u kome je trebao donijeti presudu i izraditi njen pismeni otpravak. Sud nije ovlašten mijenjati rokove koje je zakon propisao.

Može se dogoditi da sudija prekorači zakonski rok za donošenje presude i izradu njenog pismenog otpravka, u kom slučaju je dužan u pismenoj formi izvijestiti predsjednika suda o razlozima ovakvog postupanja. Međutim, ovu situaciju sud ne može unaprijed predvidjeti, jer se opravdani razlozi mogu desiti unutar roka od 30 dana propisanog za donošenje i izradu pismenog otpravka presude.

# *12. Općinski sud u Zavidovićima, sudija Alen Ismić, u pravnoj stvari tužiteljice Janje Anić iz Zavidovića, Skroz bb, protiv tužene IK "Krivaja" d.o.o. Zavidovići, radi isplate novčanog potraživanja, vrijednost spora 1.000,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 09.04.2004. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnika tužene, donio je dana 18.04.2004. godine ovu ...*

U ovom primjeru sud nije naveo podatke o punomoćniku tužene, iako ih je imao u spisu, a pogrešno je označio vrijednost spora. U konkretnom slučaju tužbeni zahtjev se odnosio na isplatu novčanog iznosa od 7.480,00 KM i taj iznos čini vrijednost spora, pa ne može biti 1.000,00 KM, kako je nelogično označeno u tužbi. Sud je nekritički prihvatio navode tužbe o vrijednosti spora i iste pogrešno unio u uvod presude.

Kada tužbeni zahtjev ne glasi na isplatu novčanog potraživanja već, na primjer, na utvrđenje vlasništva ili poništenja ugovora, onda je mjerodavna ona vrijednost spora koju je tužilac označio u tužbi, a sud utvrdio.

\* *Pravilno formulisan uvod ove presude bi mogao glasiti:*

*Općinski sud u Zavidovićima, sudija Alen Ismić, u pravnoj stvari tužiteljice Janje Anić iz Zavidovića, Skroz bb, protiv tužene IK "Krivaja" d.o.o. Zavidovići, koju zastupa punomoćnik Goran Simić, zaposlenik tužene, radi isplate novčanog potraživanja od 7.480,00 KM, nakon glavne rasprave održane dana 09.04.2004. godine u prisutnosti tužiteljice i punomoćnika tužene, donio je dana 18.04.2004. godine ovu ...*



## PODMODUL II

### IZREKA PRESUDE

*(Član 191. stav 3. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 191. stav 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, 268. stav 3. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i 158. stav 3. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine)*

Prema navedenim propisima izrekom presude sud odlučuje o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih potraživanja, ili o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja. Izrekom presude sud je dužan odlučiti o svim tužbenim zahtjevima koji su istaknuti u toku raspravljanja, to jest o tužbenom i protivtužbenom zahtjevu, kako o glavnom potraživanju, tako i o sporednom potraživanju.

Izreka je glavni dio presude koji proizvodi materijalno-pravne posljedice i procesno-pravne posljedice presuđene stvari (*res iudicata*). Naime, pravosnažna postaje jedino izreka presude, a njeni razlozi služe samo za identifikaciju pravnog odnosa o kojem je sud odlučio. Često se za izreku upotrebljavaju i drugi termini, i to: dispozitiv i tenor.

Izreka presude mora biti jasna, određena i detaljna u tolikoj mjeri da je nesumnjivo kojem je povrijeđenom ili ugroženom građanskom pravu sud pružio pravnu zaštitu u konkretnom sporu između stranaka, ili ju je pak uskratio zbog nepostojanja pravnog osnova za dosuđenje.

Sud je dužan izreku presude formulirati na takav način da je potpuno jasno i određeno o kojem je tužbenom zahtjevu odlučio. Presuda predstavlja odgovor suda na tužbeni zahtjev i njen sadržaj postaje zakon za stranke. Izrekom treba odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva, a ne o tužiocu kao stranci.

Pomoću autoriteta države sud određuje sadržaj pravnog odnosa, nalaže tuženom da nešto učini, propusti ili trpi, ili sud svojom odlukom mijenja sadržaj nekog pravnog odnosa među strankama.

Ako sud sačini sadržaj izreke na pravilan način, u postupku izvršenja pravosnažne presude ne bi trebalo biti posebnih poteškoća, niti bi trebalo tražiti neke dodatne podatke od stranaka. U ovakvim slučajevima vođenje parničnog postupka i donošenje pravosnažne presude imalo je smisla i opravdanja, jer će sažet oblik sadržaja pravne zaštite iz izreke presude biti realizovan u postupku izvršenja, ako tuženi dobrovoljno ne ispuni dosuđenu činidbu.

Formulacija izreke presude ne može biti identična u svim predmetima, jer njen sadržaj zavisi o konkretnom sporu između stranaka, to jest da li se traži predaja u posjed određene stvari, naknada štete iz određenog štetnog događaja, isplata novčanog potraživanja, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva na cijeloj nekretnini ili samo njenom jednom dijelu, utvrđenje ništavosti ugovora, ispunjenje zakonske obaveze izdržavanja drugih lica i slično.

U izreku presude sud je dužan unijeti samo podatke koji su sadržani u stavu 3 svih navedenih zakonskih propisa iz oblasti parničnog postupka. Zato nije potrebno u izreci presude ponoviti ime, prezime i adresu stranaka, jer ove podatke, prema zakonskoj odredbi, sud je dužan navesti u uvodu svoje odluke.



Takođe je nepotrebno u izreci presude navoditi utvrđene činjenice, određena objašnjenja, primijenjenu odredbu materijalno-pravne norme i pozivati se na provedene dokaze, jer ove podatke sud je dužan unijeti u obrazloženje presude.

Prema Pravilniku o unutrašnjem poslovanju redovnih sudova ("Službeni list SRBiH", broj 3/76, 27/78 i 11/80), čije odredbe i danas važe, dosudeni tužbeni zahtjev za isplatu novčanog potraživanja sud treba označavati i brojem i slovima (5.000,00 KM i pethiljada KM).

Međutim, sudovi na području Bosne i Hercegovine dosudenu novčanu tražbinu u izreci presude najčešće pišu samo brojevima, iako bi trebali postupati u skladu sa citiranim propisom.

Kada sud izrekom presude naloži ispunjenje neke činidbe, često propusti označiti rok za izvršenje ove dosudene obaveze (15 dana u sporovima iz radnih odnosa i u sporovima male vrijednosti, a 30 dana u sporovima za naknadu štete, isplatu duga po osnovu zajma i slično).

U izreci kondemnatorne presude sud često istakne da je tuženi dužan ispuniti činidbu u određenom roku "pod prijetnjom izvršenja". Izraz "pod prijetnjom izvršenja" je nepotreban u izreci presude jer je dovoljno da sud odredi paricioni rok za ispunjenje činidbe u skladu sa zakonom, imajući u vidu konkretan spor između stranaka. Ako tuženi u određenom roku dobrovoljno ne ispuni dosudenu obavezu, na osnovu Zakona o izvršnom postupku tužilac može tražiti njeno izvršenje prinudnim putem.

Nije potrebno u izreci posebno istaknuti da se tužbeni zahtjev usvaja, a nakon toga opisati sadržaj dosudene tražbine ili utvrđenja nekog odnosa između stranaka. Pravilno je izreku kondemnatorne presude započeti riječima: "obavezuje se tuženi" ... ili "tuženi je dužan..."

Sud je ovlašten preformulisati tužbeni zahtjev ako ga je tužilac opteretio nepotrebним činjenicama ili ponavljanjima, ali to treba učiniti oprezno, ne mijenjajući njegov smisao i granice tražene pravne zaštite.

Na primjer, u jednom predmetu tužbeni zahtjev je glasio ovako:

*"Obavezuje se RS - Republička uprava carina - Carinarnica Novi Grad, da na ime zapremanja 3.000 m<sup>2</sup> prostora u selu Božićima, vlasništvo tužene, u periodu od 22.11.2000. godine, to jest momenta zatvaranja konsingnacionog skladišta do 01.04.2002. godine, to jest podnošenja tužbe sudu (16 mjeseci i 8 dana) po mjesečnoj naknadi od 300,00 KM isplati tužiocu iznos od 4.900,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2002. godine, sve u roku od 30 dana po pravosnažnosti ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja."*

Nakon održane glavne rasprave sud je donio presudu u čiju izreku je nepotrebno doslovno unio tužbeni zahtjev na način kako ga je odredio tužilac.

Dakle, zanemaren je smisao odredbi svih navedenih procesnih zakona, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, to jest da izreka presude sadrži samo odluku o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih potraživanja.

Iz nepotrebno preopširne formulacije tužbenog zahtjeva, u kojoj su ponovljeni svi ostali navodi tužbe, sud je trebao ispustiti sva činjenična i druga pojašnjenja, te izrekom presude obavezati tuženu da isplati tužiocu iznos od 4.900,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2002. godine do isplate u roku od 30 dana.

Ovakvom presudom tužiocu bi bila omogućena pravna zaštita, jer bi njena izreka bila jasna i podobna za izvršenje, ako tuženi ne bi dobrovoljno izvršio dosudenu obavezu.

U drugom predmetu tužbeni zahtjev je glasio:

*"Tužena je dužna tužiocu isplatiti kompenzaciju za njegove pokretne stvari iz tužiočevog stana u Vogošći, a koje su oduzete u vrijeme neprijateljstva od 1992. godine u iznosu od*



10.300,00 KM, a odnosi se na sljedeće pokretne stvari u domaćinstvu: 1. kolor TV "Samsung" 500,00 KM, 2. video 300,00 KM, muzička linija 400,00 KM, veš-mašina 400,00 KM, električni šporet 400,00 KM, šporet na čvrsto gorivo 300,00 KM, donji dio viseće kuhinje 1.300,00 KM, WC šolja 100,00 KM, vodokotlić 100,00 KM, četiri kauča po 400,00 KM, tri lustera po 100,00 KM, frižider 500,00 KM, ostale stvari: suđe, posteljina, zavjese, odjeća, obuća i slično 2.500,00 KM, UKUPNO 10.300,00 KM i naknaditi mu troškove parničnog postupka, sve u roku od 15 dana pod prijeljnom prinudnog izvršenja."

U ovom slučaju postupak je u toku i ako se utvrdi osnovanost i visina opredijeljenog tužbenog zahtjeva, sud će izrekom presude samo obavezati tuženu da tužiocu isplati određen novčani iznos u roku od 30 dana.

Znači da će biti donesena kondemnatorna presuda čija će izreka glasiti na isplatu određenog novčanog potraživanja i neće sadržavati sve one nepotrebne činjenice i detaljna nabranjanja koja je naveo tužilac u svom tužbenom zahtjevu.

Prema novijoj sudskoj praksi insistira se da sud, u slučaju kada odbija tužbeni zahtjev, u izreci opiše njegov sadržaj, kako bi bilo jasno o čemu je odlučivao. Zato, ako je u negativnoj presudi samo navedeno da je tužbeni zahtjev odbijen, ovakva odluka je nepotpuna, neodređena i nerazumljiva jer joj nedostaje sadržaj. Ovaj propust suda može izazvati poteškoće prilikom utvrđivanja pravosnažnosti odluke u kojoj je navedeno samo da se tužbeni zahtjev odbija, ili povodom odlučivanja o prigovoru presudene stvari u novom pokrenutom postupku. Problem nastaje pogotovo u slučaju kada ni u obrazloženju presude nije jasno opisano koji je tužbeni zahtjev odbijen.

O sadržaju izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, u odluci broj: Gv1-51/03 od 30.12.2003. godine Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine izrazio je sljedeći stav:

*"U izreci svoje presude sud mora potpuno odrediti kako tužbeni zahtjev koji usvaja tako i onaj koji odbija."*

Citirani stav objavljen je u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 1 za 2004. godinu.

Kada sudovi u izreci negativne presude i navedu identitet odbijenog tužbenog zahtjeva, ne postupaju na isti način prilikom pisanja ovog dijela sudske odluke.

U praksi je češći slučaj da sudovi prepričaju sadržaj tužbenog zahtjeva koji su odbili.

Ovakva formulacija izreke presude je prihvatljivija, jer je jasnija za stranke u postupku pošto ne izaziva nikakve dileme o vrsti donesene odluke.

Međutim, postoje i sudovi koji izreku presude započnu riječima:

*"Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:"*

Nakon ovakve formulacije doslovno citiraju sadržaj tužbenog zahtjeva na način kako ga je opredijelio tužilac.

Ovaj drugi način pisanja izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, tužilac može pogrešno shvatiti, to jest da je uspio u sporu pokrenutom protiv tuženog, a to se u praksi i događalo.

O sadržaju izreke presude, kojom je odbijen tužbeni zahtjev, postoji i drugačije stanovište od iznesenog. Neki teoretičari objašnjavaju da je i u slučaju kada je sud samo naveo da odbija tužbeni zahtjev, bez opisa njegovog identiteta, i takva izreka jasna kada se iz pravilno napisanog obrazloženja može nesumnjivo utvrditi koji je tužbeni zahtjev odbijen i na osnovu tih činjenica zaključiti da li je osnovan prigovor presudene stvari.

## SUDSKA PRAKSA

U daljem radu biće navedeni primjeri izreka presuda sa određenim nedostacima (pod oznakom #), te primjeri pravilno formulisanog ovog dijela presude u skladu sa važećim propisima (pod oznakom\*).

### *IZREKA PRESUDE O OBAVEZI IZDRŽAVANJA*

# 1. *Usvaja se tužbeni zahtjev tužiteljice i obavezuje tuženi Avdo Selmanović iz Hamburga, Njemačka, da na ime doprinosa za izdržavanje svoje sestre tužiteljice Aide Selmanović iz Zavidovića, koja je zbog bolesti nesposobna za rad, plaća po 350,00 KM počev od 10.06.1999. godine, kao dana podnošenja tužbe pa na dalje.*

U ovoj izreci nepotrebno je navedeno sljedeće:

usvaja se tužbeni zahtjev tužiteljice, ime i prezime obje stranke i gradovi u kojim žive, jer se ovi podaci već nalaze u uvodu presude.

Takođe je nepotrebno istaknut osnov dosuđivanja izdržavanja (nesposobnost za rad, krvno srodstvo tužiteljice - sestra tuženog) i objašnjen datum (dan podnošenja tužbe), jer sve ove podatke treba navesti u obrazloženju presude.

\* *Zato bi u ovom predmetu izreka presude trebala glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da na ime izdržavanja tužiteljice plaća po 350,00 (tristotinepedeset) KM mjesečno počev od 10.06.1999. godine pa sve dok zato budu postojali zakonski uslovi.*

*Dospjele obroke dužan je platiti tužiteljici u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 10. u mjesecu za prethodni mjesec.*

# 2. *Odbija se tužba tužioca Amira Ahmetagića. protiv malodobne Amine Ahmetagić i malodobne Jasmine Ahmetagić, zastupanih po zakonskoj zastupnici Emiri Ahmetagić i potvrđuje presuda ovog Suda broj: P-4/02 kojom se Ahmetagić Amir. obavezuje da na ime izdržavanja malodobne Amine Ahmetagić i Jasmine Ahmetagić izdvaja 50% mjesečnih primanja.*

Ovo je presuda prvostepenog suda koji je trebao odlučiti o tužbenom zahtjevu za izmjenu ranije pravosnažne presude o izdržavanju malodobne djece. Umjesto da to učini u granicama pravilno opredijeljenog zahtjeva, imajući u vidu konkretne odredbe Porodičnog zakona, prvostepeni sud je potvrdio svoju raniju presudu broj: P-4/02, što je u okviru svoje nadležnosti mogao samo drugostepeni sud rješavajući o žalbi protiv te odluke.

Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužilac tražio da mu sud smanji raniju dosudenu obavezu za izdržavanje dvije maloljetne kćerke sa 50% na 40% od njegovog LD-a, pa da je ovakav njegov zahtjev neosnovan.

\* *Ako su pravilno utvrđene relevantne činjenice, onda bi izreka nove presude mogla glasiti:*

*Odbija se tužbeni zahtjev za izmjenu pravosnažne presude Općinskog suda u Olovu broj: P-4/02 od 01.06.2002. godine kojom je tužilac obavezan da za izdržavanje malodobne Amine Ahmetagić plaća po 25% i za izdržavanje malodobne Jasmine Ahmetagić po 25% od njegovih mjesečnih primanja.*

- # 3. Mijenja se presuda Osnovnog suda u Tešnju broj: P-121/96 od 08.10.1996. godine u dijelu koji se odnosi na izdržavanje malodobnih tužilaca tako što se tuženi obavezuje da počev od 23.01.1997. godine plaća po 40% od svog ličnog dohotka.

*Dospjele obroke tuženi je dužan isplatiti odjednom u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice.*

Izreka ove presude nije jasna jer se ne može utvrditi koliko je dosuđeno malodobnom Admiru Arifoviću, starom 16 godina, učeniku prvog razreda srednje škole, a koliko malodobnom Amiru Arifoviću starom 10 godina, koji pohada treći razred osmogodišnje škole.

Prvostepeni sud je bio dužan zatražiti od zakonske zastupnice da opredijeli tužbeni zahtjev posebno za svakog od malodobnih tužilaca, imajući u vidu njihov uzrast i njihove individualne potrebe za ishranu, odjeću, obuču, školski pribor i slično.

- \* *Da je tužbeni zahtjev bio jasno određen, izreka presude bi mogla glasiti:*

*Mijenja se pravosnažna presuda Osnovnog suda u Tešnju broj: P-121/96 od 08.10.1996. godine u dijelu koji se odnosi na izdržavanje malodobnog tužioca pa se tuženi obavezuje da počev od 23.01.1997. godine plaća malodobnom Admiru Arifoviću po 25%, a malodobnom Amiru Arifoviću po 15% od svog ličnog dohotka.*

*Dospjele obroke tuženi je dužan isplatiti malodobnim tužiocima odjednom u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do 10-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Zumrete Starčević.*

- # 4. Prvostepenom presudom razveden je brak parničnih stranaka, a malodobna Azra Imširević povjerena je na odgoj, čuvanje i zaštitu majci.

*Treći stav izreke ove presude glasi:*

*U odnosu na izdržavanje malodobnog djeteta odbija se zahtjev tuženog da se ranija presuda broj: P-319/97 od 03.06.1998. godine ukine pa se slijedom toga održava na snazi navedena odluka gdje je određena obaveza tuženog da doprinosi za izdržavanje malodobnog djeteta 25% od LD-a počev od 26.09.1997. godine pa na dalje.*

Ovakva izreka nije pravilna jer je sud u brakorazvodnoj parnici obavezan donijeti odluku i o izdržavanju malodobne zajedničke djece parničnih stranaka, bez obzira na to što postoji ranija odluka o izdržavanju te iste djece. U brakorazvodnoj parnici sud je dužan donijeti svoju odluku o izdržavanju malodobne djece na osnovu pravilno utvrđenih relevantnih činjenica u toku raspravljanja, jer nije vezan ranijom presudom o dosuđenoj ovoj zakonskoj obavezi.

- \* *Treći stav izreke presude bi mogao glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da na ime izdržavanja malodobne Azre Imširović. plaća po 30% od plaće počev od 19.03.1999. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.*

*Dospjele obroke dužan je platiti u roku od 15 dana, a buduće najkasnije do svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Merime Imširević.*

- # 5. Mijenja se presuda Osnovnog suda u Zenici broj: P-625/93 od 18.01.1994. godine kojom je tuženi obavezan da za izdržavanje malodobnih tužilaca plaća mjesečno 30% od svog LD-a, tako da se od 01.11.1997. godine obavezuje da za izdržavanje malodobnih tužilaca plaća mjesečno 40% od LD-a kojeg ostvaruje kao pripadnik Armije BiH do 10-og u mjesecu za tekući mjesec na ruke zakonske zastupnice malodobnih tužilaca Jasmine Alić, dok zato budu postojali zakonski uslovi pod prijetnjom izvršenja.

Iz sadržaja ove izreke proizlazi da je prvostepeni sud dosudio ukupno 40% od LD-a tuženog za oboje malodobne djece, pa je nejasno koliko će on mjesečno doprinositi za izdržavanje malodobnog Armina Šabanovića, a koliko na ime malodobnog Ajdina Šabanovića, jer ovi iznosi moraju biti navedeni posebno za svako dijete, čak i u situaciji kada su isti.

Osim ovog propusta izreka presude sadrži nepotrebna ponavljanja već rečenih činjenica, što je sud bio dužan izbjeći.

\* *Izreka ove presude trebala bi biti formulisana na sljedeći način:*

*Mijenja se pravosnažna presuda Osnovnog suda u Zenici broj: P-625/93 od 18.01.1994. godine pa se tuženi obavezuje da počev od 01.11.1997. godine na ime izdržavanja malodobnog Armina Šabanovića plaća po 25%, a malodobnog Ajdina Šabanovića po 15% LD-a koji ostvaruje kao pripadnik Armije BiH.*

*Dospjele mjesečne obroke dužan je isplatiti u roku od 15 dana, a buduće najkasnije svakog 5-og u mjesecu na adresu zakonske zastupnice Jasmine Alić.*

# 6. *Na osnovu člana 55. Porodičnog zakona razvodi se brak zaključen dana 24.10.1997. godine u Matičnom uredu općine Olovo između tužioca i tužene.*

*Dijete stranaka, rođeno u ovom braku 30.05.1998. godine, malodobni Amar Đulović povjerava se na odgoj, čuvanje i vaspitanje majci Amiri Đulović.*

*Obavezuje se tužilac da na ime izdržavanja doprinosi 30% od ukupnih mjesečnih primanja počev od 30.09.2005. godine dok zato postoje zakonski uslovi.*

Sud je izreku presude nepotrebno započeo isticanjem člana Porodičnog zakona na osnovu kojeg je razveo brak zaključen između tužioca i tužene, jer je materijalno-pravni propis trebao navesti u obrazloženju presude za zaključak da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni.

U stavu 3. navedene izreke sud je propustio označiti primaoca izdržavanja, pa je ovaj njen dio nerazumnjiv i nepodoban za izvršenje. Ostalo je nejasno da li je doprinos na ime izdržavanja dosuđen tuženoj kao bivšoj bračnoj drugarici ili malodobnom djetetu parničnih stranaka.

\* *Navedena izreka presude mogla bi glasiti na ovaj način:*

*Razvodi se brak koji su tužilac i tužena zaključili u Matičnom uredu Općine Olovo dana 24.10.1997. godine.*

*Malodobni Amar Đulović, rođen 30.05.1998. godine, povjerava se na odgoj, čuvanje i vaspitanje majci Amiri Đulović.*

*Obavezuje se tužilac da na ime izdržavanja malodobnog sina Amara Đulovića doprinosi po 30% od ukupnih mjesečnih primanja koje ostvaruje u DD "Stolar" Olovo počev od 30.09.2005. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.*

*Dospjele obroke tužilac je dužan isplatiti malodobnom Amaru Đuloviću na adresu njegove majke - zakonske zastupnice Amire Đulović u roku od 30 dana, a buduće najkasnije do 05-og u mjesecu za protekli mjesec.*

# 7. *Obavezuje se tuženi da za potrebe malodobnog tužioca izdvaja po 30% od svoje plaće počev od 17.08.2000. godine pa ubuduće dok za to budu postojali zakonski uslovi.*

U Porodičnom zakonu ("Službeni list SRBiH", broj 21/79 i 44/89) ne postoji termin "izdvajati" već je određena obaveza plaćanja doprinosa za izdržavanje malodobnog lica.

- \* *Izreku ove presude trebalo bi sačiniti na ovaj način:*

*Obavezuje se tuženi da na ime doprinosa za izdržavanje malodobnog tužioca plaća počev od 17.08.2000. godine po 30% od plaće koju ostvaruje u RMU "Kakanj".*

*Dospjele mjesečne obroke tuženi je dužan isplatiti odjednom u roku od 15 dana, a ubuduće najkasnije do svakog narednog 5-og u mjesecu za protekli mjesec.*

*Napominje se da je rok od 15 dana za izvršenje dosuđene činidbe naveden u onim presudama koje su donesene prije stupanja na snagu Zakona o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 53/03), što je u skladu sa ranije važećim propisima iz oblasti procesnog prava.*

#### *IZREKA PRESUDE O DOSUĐENOM NOVČANOM POTRAŽIVANJU*

- # *1. Obavezuje se tuženi DD "Sloga" Vitez da tužiocu Iliji Andriću iz Kiseljaka, isplati za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog bolesti usljed povrede na radu za period bolovanja od 01.07. do 08.09.1998. godine iznos od 526,00 KM zajedno sa zakonskim zateznim kamatama na navedeni iznos počev od dospijeca do konačne isplate, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

I ovaj primjer izreke presude sadrži nepotrebne podatke i to: naziv pravnog lica, ime i prezime tužioca, nazive gradova, osnov novčanog potraživanja (privremena spriječenost za rad), period na koji se odnosi dosuđeni iznos (od 01.07. do 08.09.1998. godine), od dospijeca i pod prijetnjom izvršenja. Međutim, sud je propustio navesti tačan datum docnje, iako je to bio dužan učiniti da bi ovo dosuđeno sporedno potraživanje bilo jasno i određeno.

- \* *Kada se ispuste suvišni podaci iz navedene izreke, a dopuni ono što je bilo nužno navesti, ista bi trebalo da glasi:*

*Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 526,00 (petstotinadvadesetšest) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 21.07.1999. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.*

- # *2. Obavezuje se tužena da isplati prvotužiocu iznos od 1.014,72 KM, drugotužiocu iznos od 1014,72 KM i trećetužiocu iznos od 1.520,72 KM, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

Postoje opravdani izuzeci kada u izreci presude sud treba navesti ime i prezime stranaka, iako su ovi podaci već uneseni u uvod iste odluke.

Tužena je obavezana da isplati određene novčane iznose trojici tužilaca, pa ih u izreci treba označiti njihovim imenom i prezimenom, a ne po redu njihovog nabiranja. Na primjer: prvotužilac, drugotužilac ili prvoredni tužilac, drugoredni tužilac ili još nepravilnije tužilac prvog reda, tužilac drugog reda i slično.

- \* *Ista izreka pravilno bi bila formulisana na ovaj način:*

*Obavezuje se tužena da isplati tužiocima i to: Salkanu Hercegovcu iznos od 1.014,72 KM (hiljadučetrnaest KM i sedamdesetdva feninga), Miralemu Numanoviću iznos od 1.014,72 KM (hiljadučetrnaest KM i sedamdesetdva feninga) i Kemal Deliću iznos od 1.520,72 KM, (hiljadupetstotinadvadeset KM i sedamdesetdva feninga), sve u roku od 15 dana.*

- # *3. Usvaja se tužbeni zahtjev tužioca Borisa Tadića i obavezuje se tuženi Društveni fond Penzijskog i invalidskog osiguranja da na ime dospelih obroka penzija za 1999.*



*godinu isplati tužiocu Borisu Tadiću iznos od 1.729,44 KM sa zakonskim zateznim kamatama od dospijeća do konačne isplate.*

U ovom primjeru izreke presude nepotrebno je sljedeće: usvaja se tužbeni zahtjev tužioca (istu je trebalo započeti izrazom "obavezuje se"), zatim podaci o imenu i prezimenu tužioca (dva puta ponovljeno Boris Tadić) i nazivu tužene, jer su sadržani u uvodu presude, i osnov dosuđenog potraživanja (dospjeli obrok penzija za 1999. godinu), jer isti treba sadržavati obrazloženje presude.

\* *Izreka ove presude mogla bi glasiti na ovakav način:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati iznos od 1.729,44 KM (hiljadusedamstotinadvadesetdevet KM i četrdesetčetiri feninga) sa zateznom kamatom od 05.02.2000. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.*

# *4. Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 7.100,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dospijeća svakog navedenog pojedinačnog iznosa u tri fakture, koje su sastavni dio spisa, u roku od 15 dana pod prijjetnjom izvršenja.*

I u ovoj izreci presude nije pravilno odlučeno o zakonskoj zateznoj kamati jer nisu navedeni pojedinačni iznosi za koje je dosuđeno ovo sporedno potraživanje niti datumi docnije u njihovoj isplati.

Neprihvatljiv je postupak suda da se u izreci presude poziva na fakture, jer je dužan određeno označiti svaki od tri dosuđena pojedinačna iznosa na koji su dosuđene kamate. U izreku je nepotrebno unesen izraz "pod prijjetnjom izvršenja", jer je zakonsko pravo stranke da traži prinudnu naplatu u slučaju kad tuženi ne ispuni svoju obavezu u paricionom roku.

\* *Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da isplati tužiocu iznos od 7.100,00 (sedamhiljadastotinu) KM sa zakonskom zateznom kamatom i to na:*

- *iznos od 1.750,00 (hiljadusedamstotinapedeset) KM počev od 01.05.2004. godine do isplate,*
- *iznos od 3.820,00 (trihiljadeosamstotinadvadeset) KM počev od 17.07.2004. godine do isplate i*
- *iznos od 1.170,00 (hiljadustotinusedamdeset) KM počev od 23.09.2004. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.*

# *5. Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati na ime trudničkog bolovanja za period od 01.08.1997. godine do 31.07.1998. godine iznos od 1.100,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama.*

Izreka ove presude u odnosu na glavno dosuđeno potraživanje sadrži podatke koje je trebalo unijeti u obrazloženje, a to su: osnov za isplatu (trudničko bolovanje) i vremenski period na koji se odnosi dosuđeni iznos (od 01.08.1997. godine do 31.7.1998. godine).

Nije jasna odluka o zakonskoj zateznoj kamati jer nije određeno navedeno za koji period je dosuđeno ovo sporedno potraživanje.

\* *Izreka ove presude trebala bi glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati iznos od 1.100,00 (hiljadustotinu) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 01.08.1998. godine do isplate sve u roku od 15 dana.*

- # 6. Tuženi je dužan na ime naknade štete isplatiti prvotužiocu iznos od 2.000,00 (dvijehiljade) KM, a drugotužiteljici iznos od 8.000,00 (osamhiljada) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 05.05.2000. godine do isplate pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

U ovoj izreci sud je trebao navesti imena i prezimena tužioca umjesto što ih je pogrešno označio rednim brojevima (prvotužilac i drugotužiteljica), a ispustiti osnov dosudene naknade (šteta), jer ga treba navesti u obrazloženju. Nepotrebno je unesen izraz "pod prijetnjom prinudnog izvršenja".

- \* *Pravilno bi bilo ovu izreku napisati na sljedeći način:*

*Tuženi je dužan isplatiti tužiocu Bećiru Menčiću iznos od 2.000,00 (dvijehiljade) KM, a tužiteljici Hazgi Menčić iznos od 8.000,00 (osamhiljada) KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 05.05.2000. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.*

- # 7. Obavezuje se tuženi da tužiteljici isplati iznos od 6.200,00 (šesthiljadadvijestotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 15.07.2003. godine do isplate.

*Višak tužbenog zahtjeva se odbija kao neosnovan.*

Neodređen je i nerazumljiv drugi stav izreke, jer za stranku u njenom zahtjevu ne postoji višak niti manjak traženog novčanog iznosa. Tužbeni zahtjev je glasio na isplatu 8.900,00 KM.

- \* *Ovaj dio odluke mogao bi glasiti na ovaj način:*

*Preostali dio tužbenog zahtjeva od 2.700,00 (dvijehiljadesedamstotina) KM se odbija.*

*Ili*

*Preostali dio tužbenog zahtjeva iznad dosuđenog iznosa od 6.200,00 (šesthiljadadvijestotine) KM se odbija.*

I ova druga formulacija je jasna i određena pod uslovom da je sud u uvodu presude tačno označio iznos novčanog potraživanja.

- # 8. Tuženi je dužan isplatiti tužiocu naknade plaće za period od 01.01.2004. godine do 01.11.2004. godine.

Izreka ove presude je nerazumljiva jer nije naveden iznos plaće koju je tuženi obavezan isplatiti tužiocu. Umjesto iznosa naknade sud je u izreku nepotrebno unio period za koji je dosuđeno neodređeno potraživanje, jer ove podatke treba sadržavati obrazloženje presude.

- \* *Pravilno formulisana izreka ove presude bi mogla glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati iznos od 11.200,00 (jedanaesthiljadadvijestotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom od 03.05.2005. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.*

#### **IZREKA PRESUDE O DOSUĐENOJ NAKNADI NEMATERIJALNE ŠTETE**

- # 1. Obavezuje se tuženi RMU "Srednja Bosna" Kakanj, Rudnik Zenica da na ime naknade nematerijalne štete tužiocu Esadu Puriću isplati za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja opšte životne i radne aktivnosti od 60% iznos od 18.000,00 KM i na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog unakaženosti iznos od 5.000,00 KM.



U ovoj izreci nisu upotrijebljeni pravni termini naknade nematerijalne štete koja je predmet tužbenog zahtjeva. Prema članu 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima pravno priznati vidovi nematerijalne štete u konkretnom slučaju su: pretrpljeni duševni bolovi zbog umanjenja životne aktivnosti i pretrpljeni duševni bolovi zbog naruženosti, pa ih je sud bio dužan upotrijebiti na način kako su označeni u navedenoj zakonskoj odredbi.

U izreku je nepotrebno uneseno sljedeće: naziv tuženog, ime i prezime tužioca jer su ovi podaci obavezni dio uvoda presude, kao i procenat umanjenja životne aktivnosti od 60%, koji treba navesti u obrazloženju presude. Sud je nekritički prihvatio tužiočeve pogrešno označene termine za tražene vidove nematerijalne štete i unio ih u izreku (pretrpljeni duševni bolovi zbog umanjenja opšte životne i radne aktivnosti i pretrpljeni duševni bolovi zbog unakaženosti). Međutim, nepotrebno je ispušten rok za isplatu dosuđene novčane tražbine.

- \* *Kada se izostave podaci koji ne čine sadržaj izreke presude, upotrijebe zakonski termini za tražene oblike nematerijalne štete i doda zakonski rok za ispunjenje tražbine, izreka presude bi mogla glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete isplati i to za:*

- *pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 18.000,00 (osamnaest hiljada) KM,*
- *pretrpljene duševne bolove zbog naruženosti iznos od 5.000,00 (pethiljada) KM, ukupno 23.000,00 (dvadeset tri hiljade) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 09.04.2005. godine do isplate u roku od 30 dana.*

*U ovom predmetu tužilac nije određeno zahtijevao i naknadu troškova parničnog postupka pa sud nije ni trebao donositi odluku o ovom sporednom potraživanju.*

***Ili na sljedeći način:***

*Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati:*

- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 18.000,00 (osamnaest hiljada) KM,*
- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog naruženosti iznos od 5.000,00 (pethiljada) KM, ukupno 23.000,00 (dvadeset tri hiljade) KM u roku od 30 dana.*

- # *2. Obavezuje se tuženi "Kamel Osiguranje" da tužiteljici Razi Šečić iz Zavidovića isplati na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja opšte životne aktivnosti iznos od 4.500,00 (četiri hiljadepetstotina) KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe do isplate u roku od 30 dana.*

I u ovoj izreci sud nije pravilno označio zakonski termin traženog vida nematerijalne štete (nije opšte životne aktivnosti). Nepotrebno je naveo sljedeće: naziv tuženog, ime i prezime tužiteljice te grad u kome živi, jer su ovi podaci već uneseni u uvod presude. Nije jasna odluka o dosuđenoj kamati jer je u izreku trebalo unijeti datum od kada teče ovo sporedno potraživanje na iznos glavne tražbine, umjesto upotrijebljenog izraza "od podnošenja tužbe".

- \* *Izreka, formulisana u skladu sa relevantnim zakonskim propisima bi glasila:*

*Obavezuje se tuženi da isplati tužiteljici za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 4.500,00 (četiri hiljadepetstotina) KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 03.07.2004. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.*

U izreku presude sud treba unijeti zakonske termine za dosuđene naknade nematerijalne štete i to za svaki od traženih vidova. Na isti način mora biti određen i zahtjev za pravičnu

novčanu naknadu, to jest pojedinačno za svaki vid nematerijalne štete i kada je proistekla iz istog štetnog događaja.

U slučaju osnovanosti žalbenih prigovora za pojedini vid nematerijalne štete, drugostepeni sud može ukinuti presudu samo u određenom dijelu dosuđene naknade, pa u preostalom pobijanom dijelu može potvrditi prvostepenu presudu.

Ima i suprotnih shvatanja o tome da izrekom presude treba odlučiti o isplati dosuđenog ukupnog iznosa za sve vidove tražene nematerijalne štete, a u obrazloženju jasno i određeno navesti pojedinačne iznose naknade, te kriterije na osnovu kojih su dosuđeni.

U sudskoj praksi je prihvaćeniji prvi stav jer se u izreci presude navode pojedinačno dosuđeni iznosi za svaki od traženih oblika nematerijalne štete.

### # 3. Odbija se tužba kao neosnovana.

Ova izreka je potpuno nerazumnjiva jer u parničnom postupku sud odlučuje o zahtjevu stranke i to u granicama koje je odredio tužilac. U konkretnom slučaju sud je pogrešno odbio tužbu kao podnesak. Uopšte nije odlučio o zahtjevu stranke na način da je isti usvojio ili odbio, u cijelosti ili djelimično uz navođenje sadržaja dosuđenog potraživanja. Sud može rješenjem odbaciti tužbu ako je neblagovremena ili nedopuštena, pod uslovom da su ispunjene određene zakonom propisane pretpostavke. O tužbenom zahtjevu dužan je odlučiti presudom, osim u parnicama zbog smetanja posjeda koje se završavaju donošenjem rješenja.

\* *Pošto se tužbeni zahtjev odnosio na naknadu nematerijalne štete, pravilno bi bilo formulirati izreku na sljedeći način:*

*Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužiocu isplati na ime nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha iznos od 800,00 (osamstotina) KM.*

#### **Ili na ovaj način:**

*Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužiocu isplati po osnovu pretrpljenog straha iznos od 800,00 (osamstotina) KM.*

### # 4. Tuženi je dužan isplatiti tužiocu za: pretrpljene fizičke bolove iznos od 1.800,00 KM te umanjenje životne aktivnosti i tjelesnog oštećenja iznos od 3.000,00 KM.

Navedena izreka u dijelu dosuđenog drugog vida nematerijalne štete nije razumljiva. Umanjenje životne aktivnosti je poseban osnov naknade neimovinske štete zbog pretrpljenih duševnih bolova. Obuhvata sva ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog ili vršenje životnih aktivnosti uz povećane napore.

Pod tjelesnim oštećenjem podrazumijeva se vid **materijalne** štete zbog gubitka pojedinih organa ili dijelova tijela. Za ovaj vid oštećeni ima pravo na invalidninu.

Pošto je u tužbi određeno navedeno da tužilac potražuje samo naknadu **nematerijalne** štete, sud je bio dužan u izreci navesti pravilan zakonski termin za drugi vid nematerijalne štete i tako ispraviti pogrešku iz tužbe.

\* *Da je tako postupio, izreka presude bi glasila:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete isplati i to za: pretrpljene fizičke bolove iznos od 1.800,00 (hiljaduosamstotina) KM i pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM u roku od 30 dana.*

- # 5. Usvaja se tužbeni zahtjev pa se tužena obavezuje da tužiocu isplati na ime nematerijalne štete iznos od 4.300,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe do isplate u roku od 30 dana.

*Višak tužbenog zahtjeva se odbija.*

Na osnovu obrazloženja ove presude može se zaključiti da je izrekom dosuđen ukupan iznos naknade nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove i strah te pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti.

Međutim, ni u obrazloženju iste odluke nisu navedene pojedinačno dosudene novčane naknade za svaki od traženih vidova nematerijalne štete. Sud je samo uopšteno konstatovao da je njihovu visinu odredio na osnovu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima.

Ovakvoj presudi nedostaju jasni i potpuni razlozi o odlučnim činjenicama. Dužnost je suda da u obrazloženju presude navede koje je iznose naknade dosudio za svaki od vidova nematerijalne štete te razloge zbog kojih se opredijelio baš za tu visinu naknade (jačina i trajanje pretrpljenih fizičkih bolova i straha, okolnosti slučaja, značaj povrijeđenog dobra i slično).

Sud je u izreci propustio označiti datum od kada je dosudio zateznu kamatu. Ovaj podatak ne može zamijeniti izraz "od podnošenja tužbe". Ni u obrazloženju nije sadržan datum kada je tužilac dostavio tužbu sudu.

Nepravilna je i formulacija dijela izreke kojom je odbijen višak tužbenog zahtjeva jer nema cjelovit sadržaj.

Nepotrebno je izreku započeti izrazom "usvaja se tužbeni zahtjev".

- \* *Izreka ove presude mogla bi glasiti:*

*Obavezuje se tužena da tužiocu isplati na ime naknade nematerijalne štete i to za:*

- *pretrpljene fizičke bolove iznos od 800,00 (osamstotina) KM,*
- *pretrpljeni strah iznos od 500,00 (petstotina) KM,*
- *pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM,*

*ukupno 4.300,00 (četirihiljadetrizotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2003. godine do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 1.400,00 (hiljadučetirizotine) KM, sve u roku od 30 dana.*

*Preostali dio tužbenog zahtjeva u iznosu od 1.950,00 (hiljadudevetstotinapedeset) KM odbija se kao neosnovan.*

***Ili na sljedeći način:***

*Obavezuje se tužena da tužiocu isplati:*

- *po osnovu pretrpljenih fizičkih bolova iznos od 800,00 (osamstotina) KM,*
- *po osnovu pretrpljenog straha iznos od 500,00 (petstotina) KM,*
- *po osnovu pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.000,00 (trihiljade) KM,*

*ukupno 4.300,00 (četirihiljadetrizotine) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 01.04.2003. godine do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 1.400,00 (hiljadučetirizotine) KM, sve u roku od 30 dana.*

*Preostali dio tužbenog zahtjeva u iznosu od 1.950,00 (hiljadudevetstotinapedeset) KM odbija se kao neosnovan.*

#### *IZREKA PRESUDE O PREDAJI U POSJED I UTVRĐENJU PRAVA VLASNIŠTVA*

*# 1. Tuženi je dužan predati tužiteljici u posjed ove stvari:*

- crno bijeli TV*
- veš-mašinu*
- frižider i*
- bicikl, u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja.*

Citirana izreka je nejasna, nepotpuna i nepodobna za izvršenje jer nisu individualizirane pokretne stvari, čija je predaja u posjed naredena tuženom. U ovom slučaju pokretne stvari su navedene generično i kao takve ne bi mogle biti predmet određeno opredijeljenog tužbenog zahtjeva.

*\* Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti ovako:*

*Obavezuje se tuženi da preda tužiteljici u posjed ove stvari:*

- crno-bijeli TV marke "gorenje", proizveden 1988. godine, čiji je ekran 52 cm,*
- veš-mašinu sive boje, marke "gorenje", proizvedenu 1996. godine,*
- frižider marke "obodin", bijele boje, visine 0,80 m, proizveden 1992. godine i*
- bicikl marke "poni", crvene boje sa pomoćnim točkom,*

*sve u roku od 30 dana.*

Ovakva izreka, u kojoj je naveden detaljniji opis svake od nabrojanih stvari, ne bi trebala izazvati bilo kakve nedoumice u postupku njenog izvršenja.

*# 2. Obavezuje se tuženi da tužiocu preda u posjed poslovnu prostoriju i pokretne stvari koje su nabrojane u zapisniku Mjesne zajednice Obre od 04.10.2005. godine, koji je sastavni dio ove presude.*

Navedena izreka ne sadrži potrebne podatke o poslovnoj prostoriji i pokretnim stvarima koje je tuženi obavezan predati tužiocu, pa je zbog ovog nedostatka nejasna i nepodobna za izvršenje.

Sud je bio dužan unijeti u izreku presude opis poslovne prostorije i nabrojati sve pokretne stvari da bi ista bila potpuna i izvršiva, jer je sve ove podatke imao u tužbi. Zapisnik mjesne zajednice je dokaz za utvrđivanje određene relevantne činjenice, pa ne može biti sastavni dio presude.

*\* Izreka presude, formulisana na pravilan način, mogla bi glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu preda u posjed poslovnu prostoriju površine 16 m<sup>2</sup> koja se nalazi u prizemlju poslovno-stambene zgrade u Zenici, u Ulici Maršala Tita broj 28, i sljedeće pokretne stvari:*

- četiri drvena stola zelene boje dimenzija 120 x 80 cm,*
- šestanest drvenih stolica sa naslonom u obliku poluluka,*
- osamnaest keramičkih šoljica za bijelu kafu smeđe boje,*

- *dvije zidne police od drveta dimenzija 60 x 40 cm i*
  - *vuneni ćilim crveno-crne boje dimenzija 3 x 2 m*
- sve u roku od 30 dana.*

# *3. Tuženi je dužan priznati tužiocu pravo vlasništva na pomoćnoj zgradi, ljetnoj kuhinji koja se nalazi u dvorištu porodične kuće u Zenici, Ulica Ive Andrića broj 2.*

Ovakvom izrekom sud nije obezbijedio nikakvu pravnu zaštitu tužiocu. Sud ne može nikoga obavezati da prizna neku činjenicu, a posebno da prizna tužbeni zahtjev, koji je jasno i određeno opredijeljen. Ako tuženi prizna dobrovoljno tužbeni zahtjev, koji je jasno i određeno opredijeljen, u takvom slučaju sud će donijeti presudu na osnovu priznanja.

\* *Pravilna izreka ove presude bi mogla glasiti:*

*Utvrđuje se da je tužilac vlasnik pomoćne zgrade (ljetne kuhinje) izgrađene na k.č. broj 217/3 upisane u z.k. ul. broj 4 k.o. Zenica, pa je tuženi dužan prestati uznemiravati tužioca u njenom posjedu tako što će prestati smještati svoje poljoprivredne alatke u ovu pomoćnu zgradu, pod prijetnjom izricanja novčane kazne.*

***Ili na sljedeći način:***

*Utvrđuje se postojanje prava vlasništva tužioca na pomoćnoj zgradi (ljetnoj kuhinji) izgrađenoj na k.č. broj 217/3 upisanoj u z.k. ul. broj 4 k.o. Zenica, pa je tuženi dužan prestati uznemiravati tužioca u njenom posjedu tako što će prestati smještati svoje poljoprivredne alatke u ovu pomoćnu zgradu, pod prijetnjom izricanja novčane kazne.*

# *4. Obavezuju se tuženi da tužiocu priznaju pravo vlasništva na nekretnini k.č. broj 278 upisanoj u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići i da trpe da se briše ovo pravo u zemljišnoj knjizi, jer će u protivnom brisanje biti izvršeno na osnovu ove presude.*

Nerazumljiva je ovakva izreka presude jer u materijalno-pravnom smislu ništa nije riješila. Niko se ne može obavezati da nešto prizna pa ni činjenicu prava vlasništva. Priznanje ne predstavlja ni činjenje ni nečinjenje, pa se ovakva obaveza ne može realizovati u izvršnom postupku. Iz ove obaveze ne slijedi obaveza tuženih da trpe brisanje prava vlasništva jer u toku postupka nije utvrđeno da je uknjižba ovog prava tuženih manjkava. Zato ne postoji osnov za njeno brisanje. Iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da tužilac tvrdi da je sporne nekretnine kupio njegov djed od prednika tuženih pa da su ih tužiočevi prednici i on lično nesmetano koristili duže od 40 godina. Ovo ukazuje da je tužbeni zahtjev trebalo da glasi na utvrđenje prava vlasništva na osnovu održaja.

Da je tužbeni zahtjev bio opredijeljen u skladu sa činjeničnim navodima tužbe i u toku postupka utvrđena osnovanost tužiočevih tvrdnji da su on i njegovi prednici nesmetano koristili spornu nekretninu duže od 40 godina, trebalo bi presuditi:

\* *Utvrđuje se da je tužilac vlasnik nekretnine k.č. broj 278 površine 820 m<sup>2</sup> upisane u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići, pa su tuženi dužni trpjeti da se tužilac upiše kao vlasnik ove nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Zenici.*

***Ili na sljedeći način:***

*Utvrđuje se postojanje prava vlasništva tužioca na nekretnini k.č. broj 278 površine 820 m<sup>2</sup> upisanoj u z.k. ul. broj 133 k.o. Balići pa su tuženi dužni trpjeti da se tužilac upiše kao vlasnik ove nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Zenici.*



- # 5. *Utvrđuje se da je tužilac stekao pravo vlasništva sa dijelom 1/2 na nekretnini označenoj kao k.č. broj 123 njiva zvana Bare pa će se na osnovu ove presude izvršiti promjena upisa prava vlasništva u zemljišno-knjižnom uredu Općinskog suda u Tešnju.*

Izreka ove presude nije jasna ni izvršiva jer ne sadrži sve potrebne podatke na osnovu kojih bi se mogao izvršiti upis utvrđenog prava na nekretnini u zemljišnim knjigama.

U izreci nije naveden broj z.k. uložka ni naziv katastarske općine u kojoj se nalazi sporna nekretnina. Pogrešno je upotrijebljen i termin vlasništvo za jednu polovinu dijela, jer je zakonski naziv suvlasništvo.

- \* *Potpuna izreka mogla bi glasiti:*

*Utvrđuje se da je tužilac suvlasnik na jednoj polovini dijela nekretnine k.č. broj 123 njiva zvana Bare upisanoj u z.k. uložku broj 48 k.o. Obre pa se obavezuje tuženi da trpi da se tužilac upiše kao suvlasnik na jednoj polovini navedene nekretnine u zemljišnoj knjizi Općinskog suda Tešanj.*

- # 6. *Utvrđuje se da je tužilac vlasnik dijela nekretnine k.č. broj 7/24 livada zvana Luka, upisane u z.k. broj 101 k.o. Visoko pa se tuženi obavezuje da preda tužiocu u posjed navedeni dio nekretnine.*

Nerazumljiva je i nepodobna za izvršenje izreka ove presude jer ne sadrži površinu, oblik i položaj dijela nekretnine kojeg je tuženi obavezan predati tužiocu u posjed, a ni rok u kome će to učiniti.

Identičnu ocjenu o istom nedostatku izreke presude, koji se odnosi na identifikaciju dijela parcele, izrazio je i Vrhovni sud Republike Srpske u odluci broj: Rev-93/00 od 23.11.2000. godine pa njihov izneseni stav glasi:

"Kada izrekom presude nije tačno određen onaj dio zemljišne parcele čija se predaja u posjed traži, tako da bi se prilikom izvršenja mogao identifikovati, ostvarena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku."

- \* *Navedenu izreku presude treba detaljnije formulirati na način:*

*Utvrđuje se da je tužilac vlasnik dijela nekretnine k.č. broj 7/24 livada zvana Luka, upisane u z.k. uložku broj 101 k.o. Visoko površine 120 m2 pravougaonog oblika istaknutog crvenom bojom na skici vještaka geometra od 01.04.2005. godine, čije su krajnje tačke označene slovima A, B, C i D, pa se obavezuje tuženi da tužiocu preda u posjed ovaj dio nekretnine u roku od 30 dana.*

- # 7. *Utvrđuje se da je tužiteljica vlasnica na nekretninama označenim kao k.č. 388/1 livada Oplot površine 2.869 m2 i k.č. broj 389/1 šuma Mede pod Oplotom površine 760 m2 pa je tužena dužna trpjeti da se tužiteljica upiše na osnovu ove presude kao vlasnica predmetnih nekretnina u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Sarajevu.*

I u ovoj izreci sud nije unio sve potrebne podatke na osnovu kojih bi se moglo upisati dosudeno pravo vlasništva u zemljišnoj knjizi, jer je propustio navesti broj zemljišno-knjižnog uložka i katastarske općine.

- \* *Izreka ove presude mogla bi glasiti:*

*Utvrđuje se da je tužiteljica vlasnica na nekretninama označenim kao k.č. 388/1 livada Oplot površine 2.869 m2 i k.č. broj 389/1 šuma Mede pod Oplotom površine 760*

*m2 upisanim u z.k. ulošku 51 k.o. Rakovica, pa je tužena dužna trpjeti da se tužiteljica upiše na osnovu ove presude kao vlasnica predmetnih nekretnina u zemljišnoj knjizi Općinskog suda u Sarajevu.*

Slijedi navođenje nekoliko primjera pravilno napisane izreke presude u predmetima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na predaju u posjed nekretnine.

- \* *8. Obavezuje se tuženi da preda u posjed tužiocu kuću sagradenu na k.č. 674/1 upisanu u p.l. 233/01 k.o. Lokvine, koja se nalazi u Zenici, Velika broda broj 31, u roku od 30 dana.*
- \* *9. Tuženi je dužan predati tužiocu poslovnu prostoriju koja se sastoji od prodajnog dijela i magacina površine 25 m2, a nalazi se u prizemlju tužiočeve porodične kuće u Donjem Vakufu, Ulica Maršala Tita broj 34, u roku od 30 dana.*
- \* *10. Obavezuje se tuženi da tužiteljici preda u posjed sprat kuće izgrađene na k.č. 205 upisane u p.l. 271 k.o. Kula Banjar u Visokom, Ulica Kula Banjar broj 2, slobodan od ljudi i ličnih stvari u roku od 30 dana.*
- \* *11. Obavezuje se tuženi da iseli iz jednosobnog stana površine 36 m2, koji se nalazi na IV spratu zgrade u ulici Donje rosulje broj 22 i isti preda tužiteljici slobodan od ljudi i stvari u roku od 30 dana.*

Sve ove navedene izreke imaju potpune podatke o nekretninama, koje su predmet tužbenog zahtjeva, pa u slučaju izvršenja pravosnažnih presuda neće biti nikakvih nejasnoća.

#### *IZREKA PRESUDE O UTVRĐENJU PRAVA SLUŽNOSTI*

- # *1. Utvrđuje se da tužilac ima pravo služnosti u korist svoje nekretnine k.č. 51 Gradilište preko nekretnine tuženog k.č. broj 8 Gradilište.*

Ova izreka nije jasna i potpuna jer ne sadrži: vrstu služnosti, dužinu, širinu i pravac prostiranja puta, broj zemljišno-knjižnih uložaka i katastarsku općinu u kojoj su upisane nekretnine stranaka.

Služnost se uvijek odnosi na tačno određeno povlasno i poslužno dobro. Zato je neophodan identitet nekretnina, a to se postiže navođenjem relevantnih zemljišno-knjižnih podataka za poslužno i povlasno dobro. Kada u izreci presude nedostaju ovi podaci, ista je nerazumljiva i nepodobna za izvršenje.

Ovakvo shvatanje ima potvrdu i u stavu Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine izraženom u odluci broj: Gvl-23/89 od 15.02.1990. godine, objavljenom u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine broj 2/90, koji glasi:

"Postoji apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka ako izreka presude kojom se utvrđuje da postoji pravo služnosti ne sadrži potpune zemljišno-knjižne oznake povlasnog i poslužnog dobra."



- \* *Izreka ove presude bi mogla glasiti:*

*Utvrdjuje se da je tužilac stekao pravo kolske služnosti putem širine 2,5 m, a dužine 24 m, koji vodi južnim dijelom parcele tuženog k.č. broj 8 Gradilište površine 680 m<sup>2</sup>, upisane u z.k. ulošku broj 1714 k.o. Moštre, kao poslužnog dobra, u korist tužiočeve parcele k.č. 51 Gradilište, površine 770 m<sup>2</sup>, upisane u z.k. ul. broj 872 k.o. Moštre, kao povlasnog dobra.*

***Ili na sljedeći način:***

*Utvrdjuje se postojanje prava služnosti prolaza obima kolnika širine 2,5 m, a dužine 24 m za tužiočevu k.č. broj 51, njivu zvanu Gradilište površine 770 m<sup>2</sup>, upisanu u z.k. ulošku broj 872 k.o. Moštre, a preko tuženikove k.č. broj 8, njive zvane Gradilište, površine 680 m<sup>2</sup> upisane u z.k. ulošku 1714 k.o. Moštre - lokacijom pobježe označenom linijom koju spajaju tačke A-B-C na skici snimanja vještaka geometra I.B. od 15.10.2006. godine.*

- # 2. *Odbija se tužilac sa tužbenim zahtjevom.*

Ovo nije pravilna izreka jer nije opisan sadržaj odbijenog tužbenog zahtjeva. Nepotrebno je odlučeno o tužiocu kao stranci, umjesto da je to učinjeno samo u odnosu na tužbeni zahtjev.

- \* *Tužbeni zahtjev se odnosio na utvrđenje nepostojanja prava služnosti, pa bi izreka ove presude trebalo da glasi:*

*Odbija se tužbeni zahtjev za utvrđenje da tuženom ne pripada pravo služnosti pješačkog puta koji vodi preko tužiočeve parcele broj 430 upisane u z.k. ulošku broj 16 k.o. Moštre, i to krajem njene južne strane u dužini 25 m, a širini 0,60 m, te da mu se zabrani dalji prolaz ovim putem.*

Postoje sudovi koji izreku formulišu i na sljedeći način:

*Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:*

*"Utvrdjuje se da tuženoj ne pripada pravo služnosti pješačkog puta koji vodi preko tužiočeve parcele broj 430 upisane u z.k. ulošku broj 16 k.o. Moštre, i to krajem njene južne strane u dužini 25 m, a širini 0,60 m, pa mu se zabranjuje dalji prolaz ovim putem."*

Prema nekim teoretičarima doslovno citiranje sadržaja tužbenog zahtjeva, bilo da je njegov tekst stavljen pod znakove navoda ili napisan bez njih, može stvoriti pogrešan zaključak o sudskoj odluci, to jest da je tužilac uspio u sporu.

Kao potvrdu za opravdanost prepričavanja sadržaja tužbenog zahtjeva, a ne njegovog doslovnog navođenja, ističu da je već bilo slučajeva u praksi da su stranke propustile izjaviti žalbu protiv presude samo zbog toga što nisu shvatile da je njihov tužbeni zahtjev odbijen.

***IZREKA PRESUDE U RADNOM SPORU***

- # 1. *Poništavaju se rješenja tužene: broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine na osnovu kojeg je tužiocu prestao radni odnos sa danom 31.12.2005. godine i broj: 01-34-2448-302 od 25.02.2005. godine na osnovu kojeg je odbijen tužiočev prigovor izjavljen protiv rješenja broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine.*

Različita je praksa sudova na području Bosne i Hercegovine prilikom sačinjavanja izreka presuda u sporovima iz radnih odnosa u kojim se tužbeni zahtjev odnosi na poništenje rješenja.

Neki sudovi u izreku unose, pored broja i datuma rješenja, i sadržaj u njima donesene odluke poslodavca, kao što je to učinjeno u citiranom primjeru.

Drugi sudovi samo navode brojeve i datume rješenja koje presudom poništavaju.

\* *Mislim da bi izreka presude bila dovoljna jasna i izvršiva ako bi glasila:*

*Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-7122-448 od 08.02.2005. godine i broj: 01-34-2448-302 od 25.02.2005. godine.*

Sve ostalo sadržano u prvoj navedenoj izreci trebalo bi biti uneseno u obrazloženje presude (da je tužiocu radni odnos prestao sa 30.12.2005. godine, da je odbijen njegov prigovor izjavljen protiv prvog rješenja).

# 2. *Odbija se tužbeni zahtjev.*

U sadržaju ove izreke nije naveden identitet tužbenog zahtjeva o kojem je odlučeno. Iz obrazloženja presude proizlazi da je sud odbio tužbeni zahtjev za poništenje rješenja, uspostavu radno-pravnog statusa i isplatu novčanog potraživanja.

\* *Pravilno formulisana izreka ove presude mogla bi glasiti:*

*Odbija se tužbeni zahtjev za: poništenje rješenja tužene broj: 01-5778/15 od 29.12.2004. godine i broj: 07-1475 od 18.02.2005. godine, zatim obavezivanje tužene da vrati tužiocu na posao i rasporedi ga na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi te da mu isplati iznos od 28.345,24 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 29.11.2006. godine do isplate.*

# 3. *Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-712-1/04 od 18.02.2005. godine i broj: 01-34-248-31 od 25.03.2005. godine.*

*Višak tužbenog zahtjeva se odbija.*

Ovom presudom djelimično je usvojen tužbeni zahtjev. Na osnovu prvog stava izreke jasno je da su poništene dvije odluke tužene označene određenim brojevima i datumima. Međutim, kakva je negativna odluka iz drugog stava izreke? Odgovor na ovo pitanje je da ne možemo znati koji je dio tužbenog zahtjeva odbijen jer nije naveden njegov sadržaj u izreci. Tek kada se pročita i najopsežniji dio presude, to jest njeno obrazloženje, saznaćemo da sud nije usvojio zahtjev za uspostavu radno-pravnog statusa tužioca zbog toga što je poništena samo odluka o odbijanju prigovora. Pogrešno je upotrijebljen izraz "višak tužbenog zahtjeva".

\* *Pravilno formulisana izreka ove odluke mogla bi glasiti:*

*Poništavaju se rješenja tužene broj: 34-712-1/04 od 18.02.2005. godine i broj: 01-34-248-31 od 25.03.2005. godine.*

*Odbija se tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da vrati tužiocu na rad i rasporedi ga na poslove koje je ranije obavljao ili druge odgovarajuće poslove.*

# 4. *Poništava se rješenje tuženog broj: 22-741-8/02 od 01.09.2002. godine.*

*Tuženi je dužan tužiocu uspostaviti sva prava iz radnog odnosa.*

Odluka iz stava 2 izreke je nejasna, uopštena i nepodobna za izvršenje jer nisu konkretizovana prava koja bi tuženi trebao uspostaviti tužiocu, a niti je određen paricioni rok za ispunjenje dosuđene obaveze.

U ovom slučaju sud je u fazi prethodnog ispitivanja tužbe bio dužan istu vratiti da je tužilac dopuni i ispravi u dijelu koji nije bio potpuno određen.

- \* *Da je tužbeni zahtjev bio jasno opredijeljen, izreka ove presude bi trebala biti formulisana na sljedeći način:*

*Poništava se rješenje tuženog broj: 22-741-8/02 od 01.09.2002. godine.*

*Obavezuje se tuženi da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu ili potrebama tužene te da mu isplati iznos od 12.389,00 (dvanaesthiljadatristotineosamdesetdevet) KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 07.12.2003. godine do isplate, sve u roku od 15 dana.*

### **IZREKA PRESUDE O TROŠKOVIMA PARNIČNOG POSTUPKA**

- # *1. Tuženi je dužan tužiocu namiriti trošak postupka.*

Ova izreka nije jasna jer ne sadrži ni iznos potraživanja koji je tuženi obavezan isplatiti tužiocu, a ni rok u kome će mu izvršiti dosudenu tražbinu.

Prema važećim zakonskim propisima stranka je dužna u zahtjevu opredijeljeno navesti troškove za koje traži naknadu. Sud odlučuje o troškovima parničnog postupka samo na osnovu ovako postavljenog zahtjeva pa je dužan unijeti u izreku ukupan iznos dosuđenih troškova koji su bili potrebni za vođenje parnice kao i rok za njihovu isplatu.

- \* *Izreka o troškovima parničnog postupka u konkretnom slučaju mogla bi glasiti:*

*Tuženi je dužan isplatiti tužiocu na ime troškova parničnog postupka iznos od 220,00 (dvijestotinedvadeset) KM u roku od 15 dana.*

- # *2. Tužilac je dužan platiti tuženom troškove postupka u iznosu 97,00 KM.*

U izreci ove odluke sud je propustio navesti rok u kome je tužilac dužan isplatiti dosuđene troškove tuženom.

Pošto se glavno potraživanje odnosi na naknadu štete, rok za isplatu i glavnog potraživanja i troškova postupka je 30 dana.

- \* *Pravilna izreka ove odluke o troškovima bi mogla glasiti:*

*Tužilac je dužan isplatiti tuženom na ime troškova postupka iznos od 97,00 (devedeset sedam) KM u roku od 30 dana.*

- # *3. Obavezuje se tuženi da snosi parnične troškove u ukupnom iznosu od 209,00 KM.*

Ni ova odluka o troškovima postupka nije jasna i odrediva.

Ako je stranka djelimično uspjela u parnici, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove. U konkretnom predmetu nije bio ovakav slučaj jer je tuženi u cijelosti izgubio spor, a tužilac je na kraju rasprave određeno zahtijevao naknadu troškova za pojedine izvršene parnične radnje i njihov ukupan iznos.

- \* *Pravilna formulacija izreke odluke o troškovima postupka može glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime parničnih troškova isplati iznos od 209,00 (dvijestotinedevet) KM u roku od 30 dana.*

- # 4. *Tužena se obavezuje da tužiocu na ime naknade troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.050,00 KM i takse na tužbu i presudu iznos od 180,00 KM.*

Ni ova izreka nije pravilna. Parnične troškove čine izdaci i to: nagrada vještaku za izvršeno vještačenje, troškovi na ime prevoza svjedoku, nagrada advokatu za zastupanje stranke, taksa na tužbu i presudu i td.

U ovoj izreci nepotrebno su posebno navedeni troškovi na ime takse na tužbu i presudu jer izdaci i po ovom osnovu spadaju u ukupan iznos dosuđenih troškova parničnog postupka. U obrazloženju ove presude sud treba određeno navesti za koje je parnične radnje dosudio troškove parničnog postupka i u kojem iznosu.

- \* *Pravilna izreka o troškovima postupka mogla bi glasiti:*

*Obavezuje se tužena da tužiocu na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.230,00 (hiljadudvijestotinetrideset) KM u roku od 30 dana.*

- # 5. *Troškovi postupka padaju na teret tužioca.*

Ni ova izreka nije formulisana u skladu sa važećim odredbama Zakona o parničnom postupku. Tužilac je u cijelosti izgubio parnicu, a tuženi nije određeno zahtijevao da mu tužilac naknadi njegove troškove koje je imao u toku postupka.

- \* *S obzirom na navedene činjenice te da je tužilac istakao i zahtjev za naknadu troškova postupka, odluka o ovom sporednom potraživanju mogla bi glasiti:*

*Odbija se tužiočev zahtjev da mu tuženi na ime troškova postupka isplati iznos od 230,00 (dvijestotinetrideset) KM.*

- # 6. *Konstatuje se da tužilac od tuženog potražuje na ime troškova postupka iznos od 450,00 KM u roku od 8 dana pod prijetnjom izvršenja.*

Izreka ove presude sadrži samo konstataciju o potraživanju određenog iznosa na ime troškova parničnog postupka pa se ne može prihvatiti kao odluka o ovom sporednom potraživanju. Sud je bio dužan naložiti tuženom da tužiocu na ime naknade troškova isplati iznos od 450,00 KM.

- \* *Izreka ove presude trebala bi glasiti:*

*Obavezuje se tuženi da tužiocu isplati na ime troškova postupka iznos od 450,00 (četiristotinepedeset) KM u roku od 30 dana.*

- # 7. *Obavezuju se tuženi da tužiocu isplate iznos od 600,00 (šeststotina) KM na ime troškova postupka u roku od 15 dana.*

Ovaj dio izreke presude o sporednom potraživanju nije razumljiv. Ostalo je nejasno kako će tuženi (ima ih troje) izvršiti dosuđenu činidbu: solidarno, na jednake dijelove ili svaki od njih posebno određeni iznos.

- \* *Izreka ove odluke o troškovima postupka bi mogla biti formulisana na ovaj način:*

*Obavezuju se svaki od tuženih da tužiocu isplate po 200,00 (dvijestotine) KM na ime troškova postupka u roku od 15 dana.*

## PODMODUL III

### OBRAZLOŽENJE PRESUDE – ZNAČAJ

Iako smo izreku presude nazvali njenim glavnim dijelom, jer nakon pravosnažnosti postaje individualni zakon za stranke u postupku, svoju stvaralačku ulogu i sposobnosti sudskog rezonovanja sudije najviše manifestuju u načinu pisanja obrazloženja sudskih odluka.

Obrazloženje presude je najopsežniji dio odluke čiji je cilj jasno i nedvosmisleno racionalno ubjeđivanje stranaka o tome zašto je spor riješen na način kako je to sud učinio u konkretnom predmetu.

Pružanjem pravne zaštite povrijeđenim subjektivnim pravima istovremeno se ostvaruje i postojeći normativni poredak u društvenim odnosima.

Ovakvom aktivnošću vaspitno se utiče i na građane da se ponašaju na način da poštuju duh zakona i moralne norme u društvenom okruženju.

Prema autoru Trivi zadatak obrazloženja je da obavijesti o subjektivnim i objektivnim elementima spora, da objasni razloge zbog kojih je donio odluku sadržanu u izreci presude te tako pruži nužnu podlogu za kontrolu koju vrši drugostepeni sud u povodu uloženog pravnog lijeka.

Obrazloženje presude treba sadržavati onoliko relevantnih podataka na osnovu kojih bi stranka, koja je izgubila parnicu, mogla objektivno procijeniti svoje izgleda na uspjeh ako bi uložila pravni lijek protiv takve odluke.

Iako je obrazloženje prvostepene presude prvenstveno namijenjeno strankama u sporu, u interesu je i suda da napiše dobru uvjerljivu odluku i pažljivo provjeri njen sadržaj prije nego što je dostavi strankama, jer će takvim postupanjem izbjeći moguće pogreške koje bi drugostepeni sud lako uočio prilikom odlučivanja o izjavljenoj žalbi.

Kada sud u obrazloženju presude navede uvjerljive argumente koji opravdavaju njegovu odluku, tada će smanjiti vjerovatnoću da će stranka, koja je izgubila spor, izjaviti žalbu protiv donesene presude.

Ako stranka ipak uloži pravni lijek protiv prvostepene presude, njeno potpuno obrazloženje u pogledu zahtjeva stranaka, činjenica, dokaza i primjene materijalnog prava, zaštitice prvostepeni sud od ukidanja ili preinačenja njegove odluke.

Zato je zadatak prvostepenog suda da potpuno i pravilno obrazloži svoje presude u skladu sa važećim odredbama procesnih zakona koje se odnose na ovu oblast, da bi ubijedio i jednu i drugu stranku u sporu zašto je omogućio ili uskratio traženu pravnu zaštitu u određenom predmetu.

Samo jasna, potpuna, logična i uvjerljiva činjenično-pravna obrazloženja presuda mogu eliminisati svaku sumnju u nejednak tretman parničnih stranaka i izazvati pozitivan efekat na zajednicu i društvo u cjelini, jer su takve odluke prihvatljive.

Prilikom sačinjavanja obrazloženja presuda stvaralački napor suda treba biti primjeren specifičnostima svakog konkretnog spora između stranaka i rezultatima utvrđenja bitnih činjenica u granicama opredijeljenog tužbenog zahtjeva.

Potrebno je uložiti adekvatan trud radi poboljšanja tehnike izrade obrazloženja presuda kako bi se izbjegli najčešći uočeni propusti koji se odnose na: ocjenu dokaza, primjenu materijalnog prava, nedostatak uvjerljivih razloga, preopširnost i nerazumljivost donesenih odluka.



Na ovaj način sudije će brže i kvalitetnije izrađivati prvostepene odluke, a drugostepeni sudovi će vršiti učinkovitiju kontrolu prvostepenih postupaka.

Sve ovo će dovesti do boljeg i efikasnijeg izvršavanja poslova iz nadležnosti sudske vlasti u zaštiti povrijeđenih građanskih prava, stvoriti uslove za vladavinu prava i efikasno funkcionisanje pravne države na našim prostorima te doprinijeti afirmaciji profesije koju obavljamo.

## RELEVANTNI PROPISI

Svi procesni zakoni, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, na identičan način određuju sadržaj obrazloženja presude donesene nakon provedenog prvostepenog parničnog postupka.

Prema stavovima 4. članova 191. Zakona o parničnom postupku Bosne i Hercegovine, 191. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, 268. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i 158. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, u obrazloženju pismeno izrađene presude sudovi će izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojim se ti zahtjevi zasnivaju, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojim su zasnovali presudu.

Član 6.1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava kao jedan od principa, koji čini pravo na pravično suđenje, podrazumijeva i obavezu da sud obrazloži svoju odluku.

Konsultativno vijeće evropskih sudija (Consultative Council of European Judges - CCJE) u Mišljenju broj 3 ističe kao standard ponašanja sudija da njihove odluke treba da se donesu tako što će uzeti u obzir sva razmatranja koja su bitna za primjenu relevantnog zakonskog propisa, a isključiti sva nebitna razmatranja.

## NAVODI TUŽBE I TUŽBENOG ZAHTJEVA TE ODGOVORA NA TUŽBU

Obrazloženje presude počinje izlaganjem navoda tužbe, njenih činjeničnih i pravnih razloga te isticanjem tužbenog zahtjeva.

U ovom dijelu presude sud je dužan ukratko iznijeti sadržaj tužbe na način što će rezimirati samo njene relevantne činjenice za pravilnu odluku.

Relevantne činjenice su one za koje norme materijalnog prava vežu određene posljedice.

U obrazloženju te bitne činjenice treba jasno i precizno istaknuti tako da se njihova valjanost i objektivnost mogu provjeriti bez ikakvih poteškoća.

U jednom predmetu u obrazloženju presude sud je punih pet stranica navodio izjašnjenja punomoćnika tužioca iako se većina njih odnosila na nebitne činjenice za rješenje spora između stranaka. Neke od njegovih tvrdnji više puta je nepotrebno ponovio. Ovako iznošenje navoda tužbe nije pravilno jer nije u skladu sa odredbama procesnog prava.

Takođe će navesti i pravna shvatanja tužioca koja se odnose na predmet spora, iako ova pravna kvalifikacija ne obavezuje sud. Nepravilno je doslovno od riječi do riječi prepisati sadržaj tužbe kao podneska kojim započinje parnični postupak, a to sudovi često čine.

Bitno je ukazati na ovaj propust jer su, prema dosadašnjoj sudskoj praksi, tužbe često preopširne i opterećene nepotrebnim činjenicama koje otežavaju shvatanje suštine spora između stranaka.

Umijeće je suda da u ovakvoj situaciji izdvoji samo pravno-relevantne činjenice na kojim tužilac neposredno zasniva svoj zahtjev i samo njih unese u obrazloženje presude. Da bi pravilno obavio ovaj zadatak, sud mora dobro poznavati suštinu spora između stranaka, a naročito norme materijalnog prava koje će primijeniti na utvrđene bitne činjenice u konkretnom predmetu radi donošenja zakonite odluke o tužbenom zahtjevu.

Pošto sudovi obrazloženje presude počinju interpretiranjem tužiočevih navoda, logično je da to čine u trećem licu prošlog vremena (perfekta) jednine ili množine, pod pretpostavkom da ima više lica na strani tužioca (na primjer: tužilac je naveo, smatrao je, istakao je i slično; ili: tužioci su naveli, smatrali su, istakli su i slično).

Naši sudovi uglavnom to čine na ovako opisani način. Međutim, bilo je i slučajeva da se sadržaj tužbe iznosi u prvom licu što nije pravilno (na primjer: "ja sam obrađivao parcelu", "vidio sam da tuženi siječe", "zaključio sam da to nije pošteno" i slično).

Na osnovu ovakve "ja forme" izražavanja u obrazloženju presude stvara se pogrešan dojam da sudija opisuje ono što se njemu lično dogodilo, a ne da prepričava tužiočeve navode o bitnim činjenicama koje se odnose na tužbeni zahtjev.

Ako tužilac u tužbi označi određeni datum, kao na primjer kada je učinjeno smetanje njegovog posjeda, kada je pretrpio štetu, ili kada mu je tuženi trebao vratiti dug, ove datume sud će doslovno unijeti u obrazloženje presude.

Isto će učiniti i kada se o vremenu dešavanja neke bitne činjenice tužilac približno izjašnjavao, na primjer da mu je tuženi parcelu oduzeo između aprila i septembra 2003. godine dok se tužilac nalazio u inostranstvu, ili da je smetanje posjeda učinjeno krajem maja 2006. godine.

Moraju se obrazložiti samo zahtjevi tužioca o suštini pravne stvari, a ne i zahtjevi koji se odnose na upravljanje postupkom.

U obrazloženju presude potrebno je jasno izraziti tužbeni zahtjev. To se najlakše postiže izričitom interpretacijom teksta na način kako je navedeno u tužbi, pod uslovom da je tužilac pravilno opredijelio tužbeni zahtjev.

Dozvoljeno je preformulisati postavljeni tužbeni zahtjev ako je tužilac u njemu naveo i nepotrebne izraze ili ponavljao određene činjenice iz tužbe. Pri tome sud nije ovlašten da promijeni smisao i suštinu opredijeljenog tužbenog zahtjeva. Na primjer, tužbeni zahtjev se odnosio na utvrđenje postojanja stvarne služnosti puta preko nekretnine tuženog, a sud u obrazloženju pogrešno navede da je tužilac tražio zaštitu stanja posljednjeg posjeda.

Ili sud ne može navesti da je predmet tužbenog zahtjeva raskid kupoprodajnog ugovora, ako je tužilac određeno tražio utvrđenje ništavosti ovog pravnog posla.

Takođe sud u obrazloženju ne može napisati da je tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje braka, ako je tužilac tražio razvod braka zbog teško i trajno poremećenih bračnih odnosa.

Međutim, kad tužilac u tužbenom zahtjevu za isplatu određenog novčanog iznosa ponovi period iz tužbe na koji se odnosi ovo potraživanje (od 01.01.2002. do 17.08.2002. godine) i njegov pravni osnov (naknada za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog bolesti), sud će izostaviti ova nepotrebna pojašnjenja u obrazloženju presude jer ih je već istakao prilikom navođenja sadržaja tužbe.



Ako je tužilac mijenjao tužbeni zahtjev u toku postupka, u obrazloženju treba izložiti samo onaj koji je konačno opredijelio. Ovo je logično jer su sudovi dužni odlučivati u granicama opredijeljenog tužbenog zahtjeva, a to znači samo o konačnom zahtjevu, jer oni raniji više ne postoje. Izuzetak je ako se, na primjer, odricanje od dijela tužbenog zahtjeva može odraziti na odluku o troškovima postupka.

Zahtjev stranke u obrazloženju treba biti prikazan vidljivo, što se postiže njegovim navođenjem u novom pasusu, a može se i istaći posebno podcrtanim slovima.

Prema postojećoj praksi sudovi u Bosni i Hercegovini u obrazloženju svojih odluka uglavnom izdvajaju tužbeni zahtjev u poseban pasus i na taj način naglašavaju njegov sadržaj. Međutim, rijetki su slučajevi da ovaj dio teksta bude napisan drukčijim slovima (na primjer zatamnjen, ukošen i slično).

U nekim zemljama zakonom je propisano da je sud dužan zahtjeve stranaka vidljivo označiti, zatim obrazloženje razdvojiti na činjenice i primijenjeno pravo, a određene dijelove istaknuti podnaslovima.

I navode odgovora na tužbu sud će u obrazloženju presude izložiti na sličan način kako je to učinio u odnosu na činjenice koje je istakao tužilac.

Dakle, sud će ukratko izložiti sadržaj odgovora na tužbu i to samo one činjenice koje su bitne za donošenje pravilne odluke o konkretnom sporu između stranaka. Takvu argumentaciju će iznijeti na jasan i pregledan način. Posebno će istaći i pravne stavove tuženog o suštini tužbenog zahtjeva, iako isti nisu obavezni za sud.

I u ovom dijelu obrazloženja sudske odluke treba izbjegavati doslovno prepisivanje sadržaja odgovora na tužbu, jer su, prema postojećoj sudskoj praksi, u ovim podnescima tuženih često navedene i okolnosti koje ne mogu imati nikakvog značaja za pravilno odlučivanje o tužbenom zahtjevu, pa ih treba zanemariti.

Sud će interpretirati navode tuženog tako što će istaći samo one činjenice koje mogu proizvoditi pravne posljedice na određene zahtjeve stranaka. Bitne datume, na koje se poziva tuženi u odgovoru na tužbu, sud je dužan tačno navesti u obrazloženju presude (na primjer kada se prema izjavi tuženog dogodio saobraćajni udes, kada je učinjeno smetanje posjeda, kada je tužilac primio odluku čiju zakonitost osporava u radnom sporu i slično).

Ako je tuženi ukazao da je tužba nedopuštena ili neblagovremena, ovakve prigovore u obrazloženju treba navesti prije izlaganja činjenica koje se odnose na suštinu tužbenog zahtjeva.

Što se tiče suštine predmeta raspravljanja prvo u obrazloženju treba konstatovati one činjenice koje tuženi nije osporio. Tek nakon toga se navode sva sredstva odbrane tuženog: na primjer da je pravo na potraživanje zastarjelo, da je osnovan prigovor prijeboja, da je ispunio svoju obavezu prije podnošenja tužbe, da je stekao pravo vlasništva dosjelošću, da je kupovinom od samog tužioca postao vlasnik, da još traje ugovor o zakupu koji su stranke zaključile i slično.

Pošto sudovi u obrazloženju presude samo interpretiraju bitne navode odgovora na tužbu, a ne citiraju doslovno njegov sadržaj, logično je da to čine u trećem licu jednine i to u prošlom vremenu (na primjer: tuženi je naveo, tuženi je istakao, tuženi je ukazao i slično).

Na kraju odgovora na tužbu, iznesenog u obrazloženju presude, sud treba izraziti jasan stav o prijedlogu tuženog za odluku o tužbenom zahtjevu.

Kada je tužba podnesena protiv više lica, uz oznaku svojstva stranke - tuženi, u obrazloženju presude treba navoditi imena i prezimena fizičkih lica ili nazive pravnih lica, ako njihovi odgovori na tužbu nisu identični. U ovakvom slučaju nepravilno je tužene označavati po

njihovom rednom broju navedenom u tužbi (na primjer: prvotuženi, drugotuženi, trećetuženi i slično) već tuženi Ivo Anić ili tuženi DD "Simos".

Način interpretacije sadržaja tužbe i odgovora na tužbu u obrazloženju presude zavisi od vrste spora u svakom konkretnom predmetu.

U nastavku ovog teksta radi ilustracije biće navedeno nekoliko primjera iznošenja redosljeda bitnih činjenica iz tužbe i odgovora na tužbu kojim počinje obrazloženje presude.

Za lakše razumijevanje suštine funkcije ovog dijela pismenog otpavka presude i obima iznesenih odlučnih činjenica, izabrani su primjeri tužbenih zahtjeva koji su najčešći u sporovima stranaka u našim sudovima.

To su: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknada neimovinske štete, utvrđenje prava vlasništva, utvrđenje prava služnosti i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

## SUDSKA PRAKSA

### ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

Ako je tužbeni zahtjev opredijeljen na dosuđenje doprinosa za izdržavanje određenog malodobnog lica, u tužbi treba navesti tužiočev srodnički odnos sa tuženim, njegovu dob, visinu plaće tuženog i naziv poslodavca kod kojeg je zaposlen, njegove ostale zakonske obaveze izdržavanja drugih lica, da li je zakonski zastupnik u radnom odnosu, da li ima još malodobne djece iz ranijeg braka te određeno opredijeljeni tužbeni zahtjev.

Početak obrazloženja presude u ovom predmetu mogao bi biti formulisan na ovaj način:

- 1. U tužbi od 01.12.2003. godine tužilac je naveo da je sin tuženog i da sa majkom i starijim bratom živi u kući njenih roditelja. Učenik je trećeg razreda osnovne škole, a njegova majka je domaćica koja nema imovine ni bilo kakvih prihoda. Tuženi je zaposlen u PP "Ovako" u Visokom, a njegova mjesečna plaća iznosi 760,00 KM. Nema drugih zakonskih obaveza po osnovu izdržavanja.*

**Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, na osnovu odredbi Porodičnog zakona donese presudu kojom će obavezati tuženog da doprinosi izdržavanju malodobnog tužioca po 30% od zaradene plaće počev od 01.12.2003. godine pa dok zato budu postojali zakonski uslovi.**

U odgovoru na tužbu tuženi je priznao da malodobni tužilac pohada treći razred osnovne škole te da sa majkom živi u kući njenih roditelja. Takođe je priznao da je njegova bivša supruga nezaposlena i da nema nikakvih prihoda. Osporio je da u PP "Ovako" prima plaću u iznosu od 760,00 KM jer zarađuje mjesečno 610,00 KM. Mogao bi doprinositi izdržavanju malodobnog tužioca po 20%, pa je predložio da sud djelimično usvoji tužbeni zahtjev.

Zakonska zastupnica malodobnog tužioca nije prihvatila ponudeni prijedlog pa je predložila da sud provede postupak radi utvrđenja bitnih činjenica za odluku o visini doprinosa izdržavanja.

- 2. U tužbi od 12.07.2003. godine tužiteljica je navela da je presudom Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine tuženi obavezan da doprinosi njenom izdržavanju po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" Olovo. Kasnije je tuženom prestala obaveza da izdržava njihove dvije kćerke koje su postale punoljetne. Njegova plaća je povećana sa 420,00 KM na 740,00 KM mjesečno. Zato*

*može na ime doprinosa za izdržavanje tužiteljice, bivše supruge, plaćati po 25% od sadašnje plaće.*

Predložila je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će izmijeniti presudu Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine i obavezati tuženog da doprinosi njenom izdržavanju po 25% od njegove plaće počev od podnošenja tužbe.

U odgovoru na navode tužbe tuženi je ukazao da je poslije razvoda braka sa tužiteljicom zasnovao zajednicu života sa drugom ženom. Sada ima dvoje maloljetne djece, starih pet i tri godine. Sam izdržava novu porodicu od plaće koja iznosi oko 690,00 KM. Obolio je prije dvije godine pa mu je na ime liječenja potrebno najmanje po 150,00 KM mjesečno. Smatra da više ne može izdvajati za izdržavanje tužiteljice ni ranije dosuđeni iznos.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

### SMETANJE POSJEDA

U parnici zbog smetanja posjeda u sadržaju tužbe bitne su sljedeće činjenice: da je tužilac posljednji posjednik predmetne nekretnine, da ga je tuženi omeo u posjedu jasno opisanim radnjama te opredijeljeni tužbeni zahtjev za zaštitu zbog smetanja posjeda, zabranu daljeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne, odnosno vraćanja oduzetog posjeda, kao i druge mjere potrebne za zaštitu od daljeg smetanja posjeda.

Tužiočeve navode kao i navode tuženog u odgovoru na tužbu u obrazloženju rješenja trebalo bi interpretirati na način kao u sljedećim primjerima:

- 1. U tužbi od 02.07.2004. godine tužilac je naveo da je parcelu Vina k.č. broj 7, upisanu u z.k. ulošku broj 78 k.o. Obre, neprekidno obrađivao od 1990. godine. Dana, 27.06.2004. godine tuženi je počupao paprike koje je tužilac zasadio na ovoj parceli. To je učinio u prisustvu komšije stranaka Alije Alića.*

**Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, donese rješenje kojim će utvrditi da ga je tuženi omeo u posjedu parcele Vina k.č. broj 7, upisane z.k. ulošku broj 78 k.o. Obre, tako što je 27.06.2004. godine počupao njegove zasadene paprike te da naloži tuženom da se ubuduće kani ovakvog ili sličnog smetanja pod prijetnjom izricanja novčane kazne.**

U odgovoru na navode tužbe tuženi je priznao da je tužilac posjednik parcele Vina koja se nalazi u blizini kuća stranaka i da na istoj uzgaja povrće.

Osporio je da je u ljeto 2004. godine počupao paprike na ovoj tužiočevoj parceli. Nije mu poznato ko je to učinio.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 27.04.2004. godine tužiteljica je navela da je posljednje tri godine bila posjednica ugostiteljske radnje "Čarli" površine 25,27 m<sup>2</sup>, koja se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima. Dana 09.04.2004. godine tuženi je samovoljno skinuo ulazna vrata na ovom prostoru pa iz istog iznio četiri stola i četrnaest stolica. Zbog ovih radnji tužiteljica je onemogućena da obavlja ugostiteljsku djelatnost u objektu.*

**Predložila je da sud, nakon održane rasprave, donese rješenje kojim će utvrditi da ju je tuženi omeo u posjedu ugostiteljske radnje "Čarli" površine 25,27 m<sup>2</sup> koja se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima na način što je dana 09.04.2004. godine samovoljno**

**skinuo ulazna vrata pa iz ovog prostora iznio četiri stola i četrnaest stolica, kao i naložiti tuženom da se ubuduće kani ovakvog i sličnog smetanja pod prijetnjom izricanja novčane kazne.**

U odgovoru na tužbu tuženi je istakao da je on vlasnik poslovnog prostora koji je tužiteljici izdao u zakup radi obavljanja ugostiteljske djelatnosti. Priznao je da je navedenog dana u tužbi skinuo ulazna vrata sa poslovnog objekta i iz njega iznio zatečeni tužiteljicin inventar. Ovo je učinio zbog toga što mu u posljednjih šest mjeseci tužiteljica nije platila ugovorenu zakupninu.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

#### *NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE*

U tužbi za naknadu neimovinske štete treba ukratko opisati štetni događaj, posljedice zadobivene povrede, osnov odgovornosti tuženog i navesti visinu opredijeljenog tužbenog zahtjeva za svaki od vidova štete.

Početak obrazloženja presude o ovom tužbenom zahtjevu mogao bi glisiti:

- 1. U tužbi od 26.11.2003. godine tužilac je istakao da mu je 11.07.2002. godine tuženi nanio tešku tjelesnu povredu udarivši ga kamenom težine oko 1 kg u predjelu desnog ramena. Zbog toga je proglašen krivim i osuđen pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine.*

Posljedice ove povrede su bolovi i strah jakog i srednjeg intenziteta koje je trpio oko mjesec dana te umanjena životna aktivnost od 5%.

Predložio je da sud, nakon provedenog postupka, donese presudu kojom će obavezati tuženog da mu isplati na ime neimovinske štete i to za: pretrpljene fizičke bolove 2.500,00 KM, pretrpljeni strah 1.500,00 KM i duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti 2.000,00 KM, ukupno 6.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Tuženi je u odgovoru na tužbu priznao da je pravosnažnom krivičnom presudom oglašen krivim zbog nanošenja teške tjelesne povrede tužiocu. Međutim, osporio je da mu je obavezan isplatiti nematerijalnu štetu za pretrpljene fizičke bolove i strah te duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, jer ga je tužilac ranije često vrijeđao bez ikakvog razloga. Dana 11.07.2002. godine tužilac je ponovo izazvao svađu i udario ga kocem dužine 1,5 metara, a debljine šake u predjelu leđa. Nije podnio krivičnu prijavu protiv njega samo da ne bi dalje produbljivao loše komšijske odnose.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 23.12.2002. godine tužilac je naveo da je 19.02.1998. godine na parceli Krč u predjelu Vlašića ranjen nagaznom minom koju su aktivirale ovce. Zadobio je teške povrede kičme, želuca, jetre i drugih unutrašnjih organa. U blizini mjesta događaja nije bilo nikakvih znakova upozorenja na mine. U ratnom periodu ovaj teren je predstavljao liniju fronta između dvije sukobljene strane.*

**Odredio je tužbeni zahtjev na obavezivanje tužene da mu naknadi nematerijalnu štetu i to za: pretrpljene fizičke bolove 20.000,00 KM, pretrpljeni strah 15.000,00 KM, pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti 50.000,00 KM i pretrpljene duševne bolove zbog naruženosti 15.000,00 KM, što ukupno iznosi 100.000,00 KM.**

**Takođe je zatražio i naknadu materijalne štete zbog deset uginulih ovaca u iznosu od 3.000,00 KM.**

Predložio je da sud u cijelosti usvoji njegov tužbeni zahtjev.

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla prigovor nedostatka pasivne legitimacije jer smatra da nije odgovorna za naknadu tražene štete. Takođe je istakla i prigovor zastare prava na utuženo potraživanje jer je štetni događaj bio 19.02.1998. godine, tužiočevo liječenje je završeno 01.04.1998. godine, a tužba je podnesena 23.12.2002. godine.

Predložila je da sud odbije tužbeni zahtjev.

#### **UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI**

U tužbi za utvrđenje prava služnosti bitne su ove činjenice: da su stranke vlasnici povlasne i poslužne parcele, identifikacija ovih nekretnina, vrsta i obim služnosti, način na koji je stečeno ovo pravo i pravac kojim se prostire put.

Obrazloženje odluke o tužbenom zahtjevu koji se odnosi na utvrđenje prava služnosti moglo bi započeti ovako:

- 1. U tužbi od 28.01.2004. godine tužilac je naveo da je vlasnik parcele k.č. broj 72 Gradilište od 480 m<sup>2</sup> upisane u z.k. broj 1269 k.o. Zenica. Više od 10 godina na ovu parcelu je dolazio pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom parcele tuženog broj 573 Gradilište od 530 m<sup>2</sup> upisane u z.k. uložku broj 1270 k.o. Zenica. I njegovi preci su takođe koristili isti put više od 30 godina. Prije oko mjesec dana tuženi mu je, bez ikakvog opravdanog razloga, počeo osporavati dosjelošću stečeno pravo prolaza preko njegove parcele.*

**Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da u korist njegove parcele k.č. broj 72 Gradilište od 480 m<sup>2</sup> upisane u z.k. uložku broj 1269 k.o. Zenica, kao povlasnog dobra, postoji stvarna služnost pješačkog prolaza u širini od 0,80 m, a dužini od 34 m, i to putem koji vodi južnom ivicom parcele tuženog broj 573 Gradilište od 530 m<sup>2</sup> upisane u z.k. uložku broj 1270 k.o. Zenica, kao poslužnog dobra.**

Tuženi je u odgovoru na tužbu izjavio da tužilac nije nikada prolazio preko njegove parcele da bi došao na svoju nekretninu Gradilište. Istakao je da to ranije nisu činili ni tužiočevi preci. Oduvijek je postojao javni put do tužiočeve parcele pa nije bilo potrebe da prolazi preko nekretnine tuženog. Porekao je da je tužiocu zabranio prolaz jer nije ni pokušavao proći preko njegove parcele.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 03.06.2004. godine tužiteljica je navela da je vlasnica i posjednica nekretnine k.č. 1745/4 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 47 k.o. Bajvati na kojoj su njeni roditelji 1952. godine sagradili kuću. Do ove parcele i kuće uvijek su dolazili krajem nekretnine tuženog k.č. 1745/8 zvane Krčevina površine 251 m<sup>2</sup> upisane u z.k. ul. broj 141 k.o. Bajvati i to pješice ili kolima pravcem sjever-jug u dužini od 26 m, a širini 3 m. Ovim putem se služila i tužiteljica na isti način više od 20 godina.*

U posljednjih šest mjeseci tuženi često sprečava tužiteljicu da prolazi preko njegove parcele bez ikakvog opravdanog razloga.

**Predložila je da sud, nakon održane glavne rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da je tužiteljica stekla pravo stvarne služnosti kolskog i pješačkog puta u dužini od 26 m,**



**a širini 3 m koji vodi pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među nekretnine tuženog k.č. broj 1745/8 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 141 k.o. Bajvati, kao poslužnog dobra, u korist njene parcele k.č. broj 1745/4 zvane Krčevina, upisane u z.k. ul. broj 47 k.o. Bajvati, kao povlasnog dobra.**

U odgovoru na navode tužbe tuženi je porekao da je tužiteljica bilo kada prolazila preko njegove nekretnine da bi došla do parcele na kojoj je sagrađena njena kuća. Nejasno mu je zbog čega je uopšte podnesena ova tužba. Nije imao potrebe braniti tužiteljici da prolazi preko njegovog zemljišta, jer ona to nije ni činila. Ni njeni roditelji nisu ranije imali služnost kolskog i pješačkog puta preko parcele tuženog.

Predložio je da sud, nakon održane glavne rasprave, odbije tužbeni zahtjev.

#### *UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA*

U tužbi za utvrđenje prava vlasništva treba navesti da je tužilac vlasnik određeno identifikovane parcele, osnov sticanja ovog prava, da je tuženi tužiocu samovoljno oduzeo njegovu nekretninu te opredijeliti tužbeni zahtjev za njen povrat.

Obrazloženje presude, donesene povodom ovakve vlasničke tužbe, trebalo bi glasiti na sljedeći način:

- 1. U tužbi od 04.07.2004. godine tužilac je naveo da je na osnovu nasljeđivanja postao vlasnik parcele broj 8 Vila površine 890 m<sup>2</sup> upisane u z.k. uložku 402 k.o. Breza. Istu je preuzeo u posjed odmah nakon majčine smrti, a u posljednje dvije godine nije je obrađivao jer je boravio u Italiji. Kada se vratio kući, saznao je da je tuženi bespravno koristio njegovu parcelu te da mu je ne želi predati u posjed.*

**Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će utvrditi da je tužilac vlasnik parcele broj 8 Vila površine 890 m<sup>2</sup> upisane u z.k. uložku broj 402 k.o. Breza, što je tuženi dužan trpjeti i obavezati ga da mu navedenu nekretninu preda u posjed u roku od 30 dana.**

U odgovoru na navode tužbe tuženi je priznao da je tužilac vlasnik parcele Vila. Takođe je priznao da je dvije godine obrađivao ovu njegovu parcelu na način da je sijao pšenicu za potrebe svoje porodice. Ove godine tužiočevu nekretninu je zasijao ječmom. Ne želi mu je predati u posjed prije nego što mu tužilac vrati dug od 5.000,00 KM.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.

- 2. U tužbi od 15.09.2004. godine tužilac je naveo da je vlasnik parcele k.č. 636/1 zvane Brezica, površine 950 m<sup>2</sup>, upisane u z.k. uložku 175 k.o. Olovo. Tuženi je neovlašteno prisvojio dio njegove nekretnine u površini od 188 m<sup>2</sup> koji se nalazi na njenoj južnoj strani i graniči sa njegovom parcelom.*

**Predložio je da sud, nakon održane rasprave, donese presudu kojom će obavezati tuženog da mu preda u posjed dio parcele k.č. 636/1 zvanu Brezica, površine 188 m<sup>2</sup>, upisane u z.k. uložku 175 k.o. Olovo koji se proteže njenom južnom stranom i graniči sa parcelom tuženog.**

U odgovoru na navode tužbe tuženi je osporio tužbeni zahtjev. Istakao je da nije prisvojio dio tužiočeve nekretnine koji se graniči sa njegovom parcelom. Svoju parcelu je ogradio prije 24 godine i nikada nije pomijerao tada postavljenu ogradu.

Predložio je da sud odbije tužbeni zahtjev.



### PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

U tužbi u kojoj je tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje rješenja i uspostavu radno-pravnog statusa bitno je istaći broj rješenja i datum njegovog donošenja, zatim činjenične i pravne navode za tvrdnju da je ova odluka tuženog nezakonita te obavezu tuženog da tužiocu uspostavi radno-pravni status.

Obrazloženje presude, donesene nakon provedenog postupka, moglo bi započeti na sljedeći način:

- 1. Na pripremnom ročištu održanom dana 06.12.2006. godine punomoćnik tužioca je konačno opredijelio tužbeni zahtjev na poništenje rješenja Uprave za indirektno oporezivanje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine te nalaganje tuženoj da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove na kojima je ranije radio ili druge odgovarajuće poslove.*

Rješenje o odbijanju prigovara smatra nezakonitim jer su na osnovu raspisanih internih oglasa primljeni kandidati N.D., R.D. i A.I. na radna mjesta na koja je aplicirao tužilac koji ne ispunjavaju uslove ili su njihovi uslovi slabiji od tužiočevih. Navedena lica nisu imala radno iskustvo od jedne godine za mjesto saradnika - carinika niti položen carinski ispit.

**Predložio je da sud, nakon održane glavne rasprave, donese presudu kojom će poništiti rješenja Uprave za indirektno oporezivanje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine i naložiti tuženoj da vrati tužioca na rad i rasporedi ga na poslove na kojima je ranije radio ili druge odgovarajuće poslove.**

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla da je ista neblagovremena i neuredna. Ukazala je da su postupak proveli u skladu sa Pravilnikom o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika. Zato nisu opravdani prigovori tužioca koji se odnose na izbor kandidata N.D., R.D. i A.I., jer su ispunjavali sve uslove propisane internim oglasima.

Predložila je da sud odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

- 2. U tužbi od 09.03.1995. godine tužilac je naveo da se na osnovu konkursa, koji je raspisala CU HZ "Herceg Bosna", prijavio na radno mjesto višeg carinika ili drugo odgovarajuće radno mjesto. Dana 19.12.1994. godine počeo je raditi na Graničnom prelazu Gorica kao carinik, iako nije dobio nikakvo rješenje o prijemu u radni odnos. Uredno je i profesionalno obavljao radne zadatke sve do 23.12.1996. godine kada mu je iznenada usmeno saopšteno da više ne dolazi na posao.*

**Predložio je da sud donese presudu kojom će utvrditi da je tužilac zasnovao radni odnos u Carinskoj upravi HZ "H-B." i da je isti trajao od 19.12.1994. godine do 23.12.1996. godine te obavezati tuženu da mu isplati 9.080,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.**

U odgovoru na navode tužbe tužena je istakla prigovor neblagovremenosti tužbe. Osporila je da je tužilac zasnovao radni odnos u CU HZ "Herceg Bosna" na zakonom propisani način. Tužiocu nije nikada uručeno rješenje ili drugi akt o zasnivanju radnog odnosa u tužene. Pošto nikada nije radio u periodu za koji potražuje plaću, ne postoji ni pravni osnov za dosuđenje novčanog potraživanja.

Predložila je da sud odbaci tužbu kao neblagovremenu ili odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

## DOKAZI I OCJENA DOKAZA

Nakon što navede zahtjeve stranaka, sud u obrazloženju presude prvo konstatuje nesporne činjenice koje su bitne za donošenje pravilne odluke u konkretnom predmetu, a koje nije potrebno dokazivati. Nesporne činjenice treba iznijeti po njihovom hronološkom redu.

Sud u obrazloženju pismenog opravka presude dalje definiše šta je između stranaka bilo sporno i koje su dokaze izvele na glavnoj raspravi radi utvrđenja pravno-relevantnih okolnosti. Samo su činjenice predmet dokazivanja, a ne i sadržaj pravne norme.

Inicijativa je na strani parničnih stranaka da prikupljaju procesnu građu na osnovu koje će sud odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi uočava se da sudovi često nekritički odobravaju da stranke izvedu i one dokaze koji nisu bitni za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu, što je u suprotnosti sa načelom ekonomičnosti parničnog postupka. Ovo se naročito odnosi na materijalne dokaze u sporovima iz radnih odnosa.

Nijedan od procesnih zakona, koji se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine, ne utvrđuje pravila o načinu izbora dokaza, o stepenovanju dokaza prema jačini njihove dokazne snage niti o načinu utvrđivanja vjerodostojnosti pojedinog dokaza. Sud je jedino vezan snagom javne isprave i to samo ako je stranka ne osporava.

Sud slobodno ocjenjuje provedene dokaze i stiče svoje uvjerenje o dokazanim ili nedokazanim relevantnim činjenicama u konkretnom sporu između stranaka. To čini u skladu sa pravilima logike i psihologije te životnog iskustva uopšte. U sistemu legalne ocjene dokaza sud je vezan za zakon.

Ocjena dokaza je stvaralačka, složena, misaona aktivnost suda koja je jedino u njegovoj nadležnosti. Od pravilne ocjene dokaza zavisi i pravilnost zaključaka do kojih sud dolazi o tačnosti ili netačnosti pravno-relevantnih činjenica.

Prema tome sve izvedene dokaze sud je dužan ocijeniti savjesno i brižljivo i to svaki dokaz zasebno te sve dokaze zajedno. Pod slobodnom ocjenom dokaza ne može se podrazumijevati apsolutna sloboda jer je sud dužan koristiti naučna dostignuća i iskustva stečena u odgovarajućim oblastima radi navođenja razloga za svoje određeno uvjerenje koje mora biti objektivno prihvatljivo.

Obrazloženje presude treba sadržavati određen i jasan stav zbog čega je sud povjerovao pojedinim dokazima i koje je činjenice na osnovu njih utvrdio, a kojim dokazima uopšte nije povjerovao pa koje činjenice zbog toga nisu ni dokazane.

U jednom predmetu sud je saslušao četiri svjedoka i parnične stranke. Međutim, samo je ocijenio iskaz jednog svjedoka, dok je potpuno zanemario ono što su navodili ostali svjedoci i parnične stranke o bitnim činjenicama za presuđenje spora. Ovo nije pravilna ocjena dokaza.

Neprihvatljive su uopštene formulacije da je svjedok potvrdio "na vjerodostojan način" bez isticanja konkretnog razmatranja razloga zbog kojih je sud zaključio na takav način.

Ipak, sud ne mora komentarisati svaki detalj iz iskaza svjedoka, već samo njegova izjašnjenja o pravno-relevantnim činjenicama. Pošto sud modelira glavnu raspravu i ulaže intelektualni napor radi razjašnjenja suštine spora, ne bi trebao u zapisniku o glavnoj raspravi ni unositi nepotrebne detalje i nebitna objašnjenja svjedoka.

Ako više provedenih dokaza potvrđuje istu odlučujuću činjenicu, sud ih može zajedno interpretirati. U takvom slučaju potrebno je navesti zbog čega je sud povjerovao svim tim dokazima zajedno, ako su isti razlozi za ovakav stav iznesen u obrazloženju presude.

Na primjer svi saslušani svjedoci obiju stranaka saglasno su izjavili da je tužilac više od 20 godina nesmetano dolazio do svoje kuće putem koji vodi preko nekretnine tuženog, te obrazložili da su im ove činjenice dobro poznate jer žive u njihovom susjedstvu.

Pošto su iskazi svih saslušanih svjedoka o bitnim činjenicama za rješenje spora identični, te kako je izvor njihovih izjašnjenja neposredno opažanje, sud ih je ocijenio istinitim, logičnim i uvjerljivim.

Međutim, ako je sadržaj izvedenih dokaza različit, sud ih treba pojedinačno komentarisati i iznijeti odgovarajuće razloge za ocjenu svakog od njih.

Iskaz jednog svjedoka, koji tvrdi da je posmatrao neki događaj čiji tok opisuje, ne može biti vjerodostojan, ako se utvrdi da su uslovi na terenu bili prepreka za uočavanje pojedinosti o kojim se izjašnjava (npr. veliko drveće, gusto naseljeni dio mjesta, brdo, mrak i slično).

Ako sud samo djelimično povjeruje navodima saslušanog svjedoka, onda to treba uvjerljivo i argumentovano obrazložiti u presudi.

Može se provjeriti iskaz svjedoka koji tvrdi da je u vrijeme saobraćajne nezgode bilo veoma vruće traženjem podataka od nadležne ustanove o meteorološkim prilikama u vrijeme štetnog događaja.

Iskaze pojedinih svjedoka sud ne može da ne prihvati samo zbog toga što je povjerovao iskazima drugih svjedoka o istoj činjenici, jer je dužan ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno, pa tek nakon toga zauzeti stav o tome koje su činjenice potvrđene provedenim dokazima, a koje nisu.

Svi izneseni argumenti, koji se odnose na ocjenu iskaza ovih svjedoka, moraju biti relevantni i istiniti.

Iskaze svjedoka sud je dužan cijeliti u svjetlu činjenica koje proizlaze iz dokumenata sačinjenih u pisanoj formi koji su priloženi u spis. Kad se izjašnjenje svjedoka o bitnim pojedinostima spornog ugovora podudara sa onim što su stranke konstatovale u ovom pročitanoj materijalnom dokazu, u takvom slučaju sud ima realno uporište za zaključak da su navodi saslušanog svjedoka prihvatljivi.

Svoje stečeno uvjerenje sud je dužan opravdati određenim, objektivnim i logičnim razlozima da bi se moglo provjeriti imaju li iznesena stanovišta u obrazloženju presude činjeničnu i pravnu osnovu u stanju sadržaja spisa.

Sud je dužan objasniti zašto nije prihvatio prijedlog stranke da izvede određeni dokaz, da bi izbjegao stvaranje ubjedenja kako je unaprijed pretpostavio rezultat njegovog ispitivanja ili ako je na osnovu provedenih dokaza već stekao uvjerenje o relevantnim činjenicama.

U rješenju, kojim sud odbija izvođenje predloženog dokaza, moraju se navesti razlozi za ovakvu odluku. Na primjer da je određeni dokaz predložen za utvrđenje činjenica koje nisu važne za odluku o zahtjevu stranke. U sporu zbog smetanja posjeda ne bi trebalo usvojiti predlaganje dokaza o vlasništvu na parceli, jer je to nebitno za odluku o tužbenom zahtjevu. Ili u predmetu za naknadu nematerijalne štete predloženi dokaz tuženog da nije on nanio tešku tjelesnu povredu tužiocu, jer je ova činjenica utvrđena pravosnažnom krivičnom presudom i ne može se uspješno osporavati u parničnom postupku.

Nalaz i mišljenje vještaka sud cijeni kao i sve druge dokaze koje su stranke provele na glavnoj raspravi, to jest po načelima slobodne ocjene dokaza.

Pri interpretaciji nalaza i mišljenja vještaka sud se treba ograničiti na one činjenice koje su neophodne za donošenje odluke, a za koje nema odgovarajuće stručno znanje. Na primjer prilikom ocjene nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke sud cijeni činjenice na osnovu

kojih utvrđuje propuste vozača koji su u uzročnoj vezi sa štetnim događajem (brzina kretanja vozila, međusobno rastojanje vozila, pravilna reakcija vozača, kretanje lijevom stranom i slično).

Vještak ne utvrđuje krivicu i odgovornost sudionika saobraćajne nezgode niti osnovanost tužbenog zahtjeva, jer je to isključivo ovlaštenje suda. Vještak samo utvrđuje činjenice za koje sud nema stručno znanje, a bitne su za presuđenje u konkretnom predmetu. Sudovi često u rješenju, kojim određuju obim vještačenja, od vještaka pogrešno traže izjašnjenje o krivici i odgovornosti učesnika u saobraćajnoj nezgodi ili doprinosu tužioca nastanku štetnih posljedica.

Sud se kritički odnosi prema nalazu i mišljenju vještaka tako da može prihvatiti ili ne prihvatiti činjenice čije je postojanje vještak utvrdio. Sud uvijek preispituje pravilnost činjenica koje su osnov stručnog mišljenja vještaka, kao i pravilnost zaključka koji vještak izvodi iz tih činjenica.

U obrazloženju presude sud se ne može isključivo pozvati na nalaz i mišljenje vještaka već je dužan ocijeniti i određene primjedbe stranaka te ukazati na činjenice iz kojih proizlazi osnovanost ili neosnovanost tih primjedbi.

Potrebno je upotrebljavati pravilan termin nalaz vještaka, a ne "vještački nalaz", što prema postojećoj praksi sudovi često čine. Upotrebom ovog pogrešnog termina nalaz i mišljenje vještaka dobija sasvim drugo značenje. Zato treba upotrebljavati termin "vještački nalaz" za ovaj provedeni dokaz u parničnom postupku.

Kada vještak prekorači obim vještačenja, sud će zanemariti njegovo mišljenje u tom dijelu nalaza.

Javna isprava, koju je u propisanom obliku izdao državni organ ili ustanova u granicama svoje nadležnosti, dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje. Dozvoljeno je dokazivati da je ova isprava nepravilno sastavljena ili da su u njoj neistinito utvrđene činjenice.

Sud cijeni dokaznu snagu privatnih isprava na isti način kao i druga dokazna sredstva.

Putem uviđaja mogu se dokazivati samo činjenice u sadašnjosti. Uviđaj ima prednost nad ostalim dokazima jer se njime utvrđuju bitne činjenice na osnovu neposrednog opažanja suda.

Pravosnažna osuđujuća krivična presuda je apsolutan dokaz u predmetu radi naknade štete. Naime, sud je u parničnom postupku vezan za ovakvu presudu u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca. Oslobođajuća krivična presuda nema takvu dokaznu snagu.

Ocjena dokaza u obrazloženju presude ne smije sadržavati takozvane logičke greške. Na primjer sud zaključi da se automobil u vrijeme štetnog događaja kretao određenom brzinom, iako tragovi kočenja pokazuju da to ne može biti tačno.

Dokazi indicijom smatraju se utvrđenim, mada su indikativne činjenice samo tvrdnja, jer nisu dokazane. Sud izvodi zaključak na osnovu pravila opšteg životnog iskustva ili pravila nauke. Kod dokazivanja indicijom izvodi se zaključak o postojanju pravno relevantnih činjenica iz nekih drugih činjenica koje nisu neposredno predmet dokazivanja, kao i kod pravnih prezumcija.

Na primjer ako se osporava zaključenje određenog ugovora ili njegova sadržina, a ugovor ne postoji u pisanom obliku niti su pri njegovom zaključenju prisustvovala treća lica u svojstvu svjedoka, o postojanju ovakvog ugovora i njegovom sadržaju može se izvesti zaključak na osnovu ponašanja stranaka nakon zaključenja ugovora.

Privatno saznanje sudije o pravno-relevantnoj činjenici stečeno u vršenju sudske funkcije u nekom ranijem postupku izjednačava se sa opštepoznatom činjenicom koju ne treba dokazivati.

Ako sud utvrdi da je tužbeni zahtjev u cijelosti osnovan, dužan je jasno i pravilno odlučiti i o svim prigovorima koje je istakao tuženi u toku raspravljanja, a koji se odnose na: neurednost ili nedopuštenost tužbe, zastaru prava potraživanja, nedostatak aktivne i pasivne legitimacije, da je ista pravna stvar već pravosnažno presuđena i slično.

Na osnovu iznesenog proizlazi da se dokazivanjem podupire i argumentuje nešto što je za i protiv određene teze ili zaključka. Dokazivanje mora biti nepristrasno što se postiže poštovanjem pravila da argumentacija treba biti potpuno izražena. Ne smiju se izbjegavati činjenice koje nisu podobne za iznesenu određenu tvrdnju jer je i o njima sud dužan iznijeti određeni stav.

Dokazivanje mora imati mogućnost provjere, a to podrazumijeva dosljedno navođenje izvora saznanja da bi se mogli kontrolisati.

U nastavku teksta biće navedeni primjeri za dokaze i ocjenu dokaza za obrazloženja presuda u kojem su već istaknuti navodi tužbe te odgovora na tužbu u sporovima koji se odnose na: zakonsko izdržavanje, smetanje posjeda, naknadu nematerijalne štete, utvrđenje prava služnosti, utvrđenje prava vlasništva i poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa.

Ovo je najbolji način da se na pokazanim primjerima iz prakse razvija i usavršava vještina pisanja presude imajući u vidu važeće odredbe procesnog prava.

## SUDSKA PRAKSA

### ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

*1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je malodobni tužilac sin tuženog koji pohada treći razred osnovne škole, da živi sa majkom, koja nije zaposlena, i starijim bratom u kući njenih roditelja.*

Sporno je da li plaća tuženog iznosi 760,00 KM ili 610,00 KM, te da li je traženi doprinos od 30% primjeren materijalnim mogućnostima tuženog i potrebama malodobnog tužioca.

Na glavnoj raspravi zakonska zastupnica malodobnog tužioca pročitala je potvrdu broj: 147/04 od 27.01.2004. godine o visini plaće koju je tuženi primio u posljednjih šest mjeseci.

Tuženi nije imao prijedloga za izvođenje dokaza.

Na osnovu potvrde broj: 147/04 od 27.01.2004. godine, u čiji sadržaj je izvršio uvid, sud je utvrdio da je tuženi u periodu od 01.06.2003. godine do 31.12.2003. godine imao prosječnu plaću po 608,00 KM mjesečno. Ovu činjenicu sud je prihvatio dokazanom jer ni zakonska zastupnica malodobnog tužioca nije imala nikakvih primjedbi na sadržaj potvrde o visini plaće tuženog u posljednjih šest mjeseci.

*2. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tuženi obavezan da doprinosi izdržavanju tužiteljice po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" Olovo, da je poslije razvoda braka sa tužiteljicom tuženi zasnovao zajednicu života sa drugom ženom sa kojom ima dvoje djece, starih pet i tri godine.*

Sporno je da li je plaća tuženog povećana sa 420,00 KM na 720,00 KM, da li je tuženom za liječenje potrebno najmanje po 150,00 KM mjesečno te da li su ispunjene zakonske pretpostavke za povećanje ranije dosuđenog doprinosa sa 15% na 25% mjesečno počev od 12.07.2003. godine.

Na glavnoj raspravi tužiteljica je pročitala izreku pravosnažne presude Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine i potvrdu preduzeća "Stupčanica" Olovo broj: 84/03 od 27.09.2003. godine o prosječnoj plaći tuženog ostvarenoj u posljednjih šest mjeseci.



Tuženi je pročitao ljekarsko uvjerenje broj: 7/03 od 17.11.2003. godine i račun Apoteke "Zdravlje" broj: 271 od 29.11.2003. godine.

Na osnovu potvrde broj: 84/03 od 27.09.2003. godine sud je utvrdio da je prosječna plaća tuženog u periodu od 01.02.2003. godine do 30.08.2003. godine iznosila 684,00 KM, na osnovu izreke presude Osnovnog suda u Olovu broj: P-112/97 od 13.12.1997. godine da je tuženi obavezan da doprinosi za izdržavanje tužiteljice po 15% od plaće koju ostvaruje u preduzeću "Stupčanica" u Olovu, a na osnovu ljekarskog uvjerenja broj: 7/03 od 17.11.2003. godine i računa Apoteke "Zdravlje" broj: 271 od 19.11.2003. godine da tuženi ima srčano oboljenje te da je lijekove platio 110,00 KM.

### *SMETANJE POSJEDA*

*1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tužilac posjednik parcele Vina te da je na istoj u ljeto 2004. godine zasadio paprike.*

Sporno je da li je tuženi 27.06.2004. godine omeo tužioca u posjedu ove parcele na način što je počupao njegove paprike.

Na ovu okolnost punomoćnik tužioca je na glavnoj raspravi saslušao svjedoka Aliju Alića i tužioca kao stranku.

Tuženi je saslušao svjedoka Muju Begića na okolnost da je u drugoj polovini juna 2004. godine boravio u inostranstvu.

Sud je na osnovu jasne, uvjerljive i nedvosmislene izjave svjedoka Alije Alića utvrdio da je tuženi krajem juna 2004. godine počupao paprike na tužiočevoj parceli.

Naime, svjedok Alija Alić je naveo da je slučajno prolazeći putem vidio tuženog da na parceli Vina čupa zasadene paprike pa je o tome obavijestio tužioca jer je znao da stranke od ranije nisu u dobrim odnosima.

Saslušan kao stranka tužilac je potvrdio da je od svjedoka Alije Alića saznao da je tuženi toga dana čupao njegove paprike pa je odmah otišao na parcelu Vina i uvjerio se da mu je pričinjena šteta. Međutim, tuženog nije zatekao na parceli, ali vjeruje svjedoku da je to učinio tuženi jer su odavno u zavadi.

Svjedoku Muji Begiću nije poznato da je tuženi u drugoj polovini juna 2004. godine boravio u inostranstvu, jer je iz mjesta, gdje žive stranke, odselio prije šest godina i njih više uopšte ne vida.

Pošto se svjedok Alija Alić izjašnjavao o činjenicama koje su mu lično poznate na osnovu vlastitog opažanja, sud je povjerovao njegovim navodima u cijelosti jer ih ni tuženi nije osporio konkretnim primjedbama već je samo uopšteno prigovorio da ovaj svjedok ne govori istinu.

Sud je povjerovao i iskazu tužioca kao stranke u dijelu u kojem se izjašnjavao o načinu na koji je saznao da je tuženi učinio smetanje njegovog posjeda, jer je identičan sa sadržajem iskaza svjedoka Alije Alića koji mu je i saopštio bitne činjenice za ishod spora između stranaka.

*2. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tužiteljica posjedovala ugostiteljsku radnju "Čarli" na osnovu ugovora o zakupu koji je zaključila sa tuženim. Takođe nije sporno ni da je tuženi 09.04.2004. godine skinuo ulazna vrata pa iz ovog poslovnog prostora iznio četiri stola i četrnaest stolica.*

Sporno je da li je tuženi ovakvim učinjenim radnjama omeo tužiteljicu u posljednjem posjedu navedenog ugostiteljskog objekta koji se nalazi u Gradskoj tržnici u Zavidovićima.



Na glavnoj raspravi tužiteljica je pročitala potvrdu od 01.12.2003. godine i ugovor o zakupu broj: 4/2003 od 04.12.2002. godine.

Na osnovu ovog ugovora, u koji je sud izvršio uvid, utvrđeno je da su stranke 04.12.2002. godine zaključile ugovor o zakupu spornog poslovnog prostora na neodređeno vrijeme.

Na osnovu potvrde od 01.12.2003. godine utvrđeno je da je tužiteljica unaprijed isplatila zakupninu tuženom do 01.06.2004. godine.

Sud je odbio prijedlog tuženog da sasluša svjedokinju Mariju Šimić jer ju je predložio na okolnost da mu tužiteljica nije duže vremena plaćala zakupninu za poslovni prostor koji je koristila, jer su te činjenice nebitne za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu.

#### *NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE*

*1. U ovoj pravnoj stvari nije sporno da je tuženi proglašen krivim i osuđen pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine zbog toga što je tužiocu nanio tešku tjelesnu povredu udarivši ga kamenom težine oko jedan kilogram u predjelu desnog ramena.*

Sporne su posljedice ove zadobivene povrede te da li je i tužilac doprinio štetnom događaju na način što je izazvao svađu i prvi udario kocem tuženog u predjelu leđa.

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužioca saslušao je svjedoke Dragana Marića i Ivana Marića na okolnost da su vidjeli kada je tuženi povrijedio tužioca te vještaka medicinske struke dr. Zlatana Ćorića o posljedicama zadobivene teške tjelesne povrede.

Tuženi je saslušao svjedoka Ivu Marića na okolnost da je tužilac izazvao svađu i prvi ga udario kocem u predjelu leđa.

Saslušani svjedoci Dragan Marić i Ivan Marić saglasno su potvrdili da su u ljeto 2002. godine, vraćajući se s posla, vidjeli tuženog da je dotrčao do ograde koju je popravljao tužilac i istog sa udaljenosti od oko tri metra pogodio kamenom veličine šake odraslog čovjeka u predjelu leđa. Prije toga nisu čuli nikakvu svađu između stranaka niti su vidjeli da je tužilac prvi udario tuženog u predjelu leđa.

Iskaze ovih svjedoka sud je u cijelosti prihvatio jer su se objektivno izjašnjavali na osnovu onoga što su lično vidjeli, a nisu u zavadi ni sa jednom od parničnih stranaka da bi iznosili nešto što se stvarno nije događalo između njih.

Saslušani svjedok Ivo Anić nije potvrdio navode tuženog da je tužilac izazvao svađu i da je prvi kocem udario tuženog u predjelu leđa. Ovaj svjedok uopšte nije bio prisutan kada se desio štetni događaj i o istom je saznao tek navečer kada se s posla vratio kući. Samo je čuo od ukućana da je toga dana tuženi povrijedio tužioca.

Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr. Zlatana Ćorića utvrđeno je da je tužilac zbog zadobivene povrede trpio bolove jakog intenziteta u trajanju od sedam dana, srednjeg intenziteta petnaest dana i lakog intenziteta oko mjesec dana.

U momentu povrede osjetio je strah jakog intenziteta koji je u takvom obliku trajao oko dva sata do pružanja prve medicinske pomoći, zatim je trpio strah srednjeg intenziteta sedam dana i lakog oko deset dana.

Trajna posljedica zadobivene povrede su ograničeni pokreti tužiočevog desnog ramena oko 5% zbog čega mora ulagati pojačane napore da bi nastavio obavljati poljoprivredne radove na njegovom imanju.

Na ovakav nalaz vještaka medicinske struke nijedna od stranaka nije imala konkretnih primjedbi pa ga je sud u cijelosti prihvatio kao objektivna i vjerodostojna jer je dat u skladu sa pravilima struke.

2. U toku dokaznog postupka tužilac je pročitao sljedeće dokaze: otpusnicu Kantonalne bolnice Travnik broj: 262 od 19.02.1998. godine, nalaz specijalističke ambulante Doma zdravlja Travnik – Neurologija od 09.11.2001. godine, nalaze Doma zdravlja – specijalistička ambulanta od 02.11.2001. godine i 14.11.2001. godine, nalaze Specijalističke ambulante – ORL JU Bolnica Travnik od 28.11.2001. godine i 11.04.2001. godine, rješenje JU Centra za socijalni rad Travnik broj: 06-534-843/02 od 19.09.2002. godine, potvrdu Mjesne zajednice Karaula broj: 02-200-29/03 od 26.03.2003. godine i kartu MAC-a.

Zakonski zastupnik tužene pročitao je akt Ministarstva unutrašnjih poslova Travnik broj: 04-02/3-1/04-2-895/04-JH od 14.07.2004. godine i akt Kantonalnog tužilaštava Travnik broj: A26904 od 07.07.2004. godine.

Tužilac je saslušao svjedoke Slobodana Ličanina i Sefer Muhameda., a zakonski zastupnik tužene svjedoka Edina Bijedića.

Na prijedlog tužioca određeno je medicinsko vještačenje koje je izvršio dr. Branimir Markunović, stalni sudski vještak, šef Hirušskog odjeljenja Bolnice Travnik. Na glavnoj raspravi ovaj vještak je obrazložio svoj nalaz i mišljenje.

Nakon što je ocijenio izvedene dokaze na način iz odredbe člana 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 36/04), Sud je utvrdio sljedeće:

U ovoj pravnoj stvari tužba za naknadu nematerijalne i materijalne štete u ukupnom iznosu od 103.000,00 KM podnesena je dana 23.12.2002. godine protiv tuženih: Federacije BiH, Minskog akcionog centra Federacije BiH i Civilne zaštite Federacije BiH.

U podnesku od 28.03.2003. godine, koji je predat Općinskom sudu Travnik 01.04.2003. godine, tužilac je kao tuženu označio Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo za civilne poslove i komunikacije – Centar za uklanjanje mina BiH.

Iz sadržaja tužbe proizlazi da je tužilac povrijeđen na području planine Vlašić dana 19.02.1998. godine, a od posljedica ranjavanja uginulo je njegovih 10 ovaca. Tuženi nije osporio navedeni datum štetnog događaja, čije su posljedice predmet tužbenog zahtjeva.

Vještak medicinske struke dr. Branimir Markunović u nalazu i mišljenju od 08.09.2004. godine naveo je da je tužilac zadobio teške tjelesne povrede opasne po život: eksplozivnu ranu sa ulazom stranog tijela u područje lijeve strane trbušne stijenke sa prodorom u trbušnu šupljinu, oštećenje tankog crijeva na više mjesta i oštećenje krvnih žila koje hrane tanko crijevo.

Zbog ovih povreda pretrpio je bolove i strah, čiji je intenzitet i trajanje vještak određeno naveo u svom nalazu, umanjena mu je životna aktivnost za 40 %, dok je unakaženost niskog stepena.

Sud je utvrdio da je bolove jakog intenziteta tužilac trpio nekoliko sati do pružanja prve medicinske pomoći, zatim srednjeg oko 2 mjeseca i niskog oko 2 mjeseca. Bolove srednjeg intenziteta trpio je oko 2 mjeseca i nakon stvaranja deformiteta u području grudne kralježnice. Takođe je pretrpio strah jakog intenziteta u trajanju 48 sati i srednjeg oko 2 mjeseca.

Prilikom ispitivanja vještak je na glavnoj raspravi jasno i određeno izjavio da je tužilac nakon ranjavanja primljen u bolnicu 19.02.1998. godine, a otpušten 03.03.1998. godine kada su evidentirane sve povrede koje je naveo u nalazu od 08.09.2004. godine. Posebno je objasnio da uobičajno liječenje povreda, koje je zadobio tužilac, traje tri mjeseca u kojem periodu se desilo zacjeljenje u području trbušne šupljine, a tanko crijevo je u cijelosti preuzelo funkciju u stanju smanjenog kapaciteta. Daljnje liječenje nije moglo posebno poboljšati tužiočevo opšte i lokalno stanje.

Povreda kralježnice je utvrđena nakon liječenja na hiruškom odjelu, pa zato nije ni evidentirana u otpusnici. Vještak nije mogao sigurno potvrditi da je i ova povreda posljedica tužiočevog ranjavanja od 19.02.1998. godine. Međutim, određeno je kazao da prijelom kralježnice, koja izaziva grbu, obično nastaje 5-6 mjeseci poslije povrede.

Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke Sud je utvrdio da je tužiočevo liječenje povreda zadobivenih dana 19.02.1998. godine trajalo 3 mjeseca, pa je završeno 19.05.1998. godine.

U konkretnom slučaju za posljedice povrede trbušne stijenke, oštećenja tankog crijeva i oštećenja krvnih žila koje hrane tanko crijevo, u vidu pretrpljenih fizičkih bolova i straha, umanjenja životne aktivnosti i naruženosti, tužilac je saznao najkasnije do kraja juna 1998. godine.

Sve da je prilikom ranjavanja zadobio i prijelom grudnog kralješka, što vještak nije mogao sigurno potvrditi, te da se izražena oštrokutna „grba“ na mjestu ovog prijeloma javila 5-6 mjeseci poslije povrede, za ovu vrstu i obim štete tužilac je saznao najkasnije krajem augusta 1998. godine.

Sud je u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje dr. Branimira Markunovića, jer je jasno, potpuno i uvjerljivo obrazložen u skladu sa pravilima medicinske struke. Na sadržaj ovog nalaza ni tužilac ni tužena nisu imali konkretnih primjedbi.

#### *UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI*

*1. U ovoj pravnoj stvari sporne su sljedeće bitne činjenice: da li je tužilac prolazio više od deset godina pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom parcele tuženog Gradilište, da li su i njegovi preci koristili sporni put na opisani način više od trideset godina, te da li je tuženi prije oko mjesec dana počeo osporavati tužiocu stečeno pravo služnosti.*

Na ove sporne činjenice tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke: Diku Avdić, Mehu Šabića i Adema Bukvića.

Tuženi je saslušao svjedoke Hidajeta Begića i Ibrahima Hukića na okolnost da ni tužilac ni njegovi preci nisu nikada prolazili spornom pješačkom stazom preko njegove nekretnine jer na svoje zemljište mogu doći javnim putem.

Svjedoci Dika Avdić, Meho Šabić, Adem Bukvić i Ibrahim Hukić saglasno su potvrdili da kao komšije stranaka dobro znaju da je tužilac na svoju parcelu Gradilište dolazio pješačkom stazom koja vodi južnom ivicom istoimene parcele tuženog, da su to prije njega činili i njegovi preci više decenija, te da je tuženi unazad dva-tri mjeseca počeo zabranjivati tužiocu da koristi spornu služnost.

Iskazima svih navedenih lica sud je u cijelosti povjerovao jer su opisivali stanje u svom komšiluku koje im je dobro poznato na osnovu neposrednog opažanja u dužem vremenskom periodu.

Posebnu dokaznu snagu imaju navodi Ibrahima Hukića kojeg je tuženi saslušao na okolnost da ni tužilac ni njegovi preci nisu nikada prolazili pješice spornim putem. Međutim, ni ovaj svjedok nije potvrdio takve navode tuženog već činjenice na kojim tužilac zasniva svoj tužbeni zahtjev i o kojim su se izjašnjavali njegovi svjedoci.

Na prijedlog tužioca sud je obavio uviđaj pa je na parceli tuženog uočio dobro utabanu pješačku stazu koja vodi južnom ivicom u širini od 0,80 m, a dužini 34 m. Ovu pješačku stazu je izmjerio vještak geometar Sevludin Goga i prikazao na skici lica mjesta od 03.04.2004. godine istaknuvši je crvenom bojom.

Postojanje utabane staze na parceli je objektivan dokaz koji ukazuje da su saslušani svjedoci, čije je iskaze sud ocijenio vjerodostojnim, iznijeli objektivne činjenice o tome da su tužilac i njegovi preci više decenija pješke prolazili putem preko parcele tuženog.

Samo je svjedok Hidajet Begić potvrdio navode tuženog, ali je njegov iskaz sud ocijenio neobjektivnim jer već dvadeset godina živi u Italiji, a rijetko na kratko svrati u selo stranaka. Tvrdnje ovog svjedoka su u suprotnosti sa iskazima ostalih saslušanih lica koji su se na identičan način izjašnjavali o činjenicama koje su im lično poznate, a i stanjem koje je sud zatekao prilikom uviđaja na parceli tuženog.

- 2. U ovoj pravnoj stvari sporne su sljedeće bitne činjenice: da li su tužiteljica i njeni roditelji prolazili preko nekretnine tuženog da bi došli do parcele na kojoj je sagradena njihova kuća, pa ako jesu koliko su to vremena činili do podnošenja tužbe te da li su ispunjene zakonske pretpostavke za sticanje prava sporne služnosti putem dosjelosti.*

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužiteljice saslušao je tužiteljicu i tuženog kao stranke te svjedoke Ragiba Hadžića i Nedžada Ibrića na okolnost spornih činjenica relevantnih za odluku o tužbenom zahtjevu.

Tuženi je saslušao svjedoke Nadira Mekića i Antu Grbića na okolnost njegovih tvrdnji da ni tužiteljica ni njeni roditelji nisu ranije nikada prolazili preko njegove parcele da bi došli do njihove kuće.

Svjedoci Ragib Hadžić, Nedžad Ibrić i Anto Grbić su saglasno potvrdili da su dugo vremena vidali i tužiteljicu i njene roditelje kako do njihove kuće dolaze putem koji vodi preko nekretnine tuženog, te da se tuženi tome nije protivio sve do unazad desetak mjeseci. Bili su prisutni kada je tuženi u svađi kazao tužiteljici da više neće trpeti da ona prelazi spornim putem jer joj je to dozvoljavao da čini više od dvadeset godina kao i njenim roditeljima.

Tužiteljica kao stranka je takođe izjavila da je više od dvadeset godina koristila sporni put te da joj je tuženi zabranio prolaz preko njegove nekretnine bez ikakvog razloga nakon čega je podnijela tužbu protiv njega jer nema druge mogućnosti da dođe do svoje parcele na kojoj se nalazi njena kuća. Sud je povjerovao iskazima navedenih svjedoka i tužiteljice kao stranke jer je njihovo izjašnjenje o bitnim činjenicama identično.

Posebno se napominje da ni svjedok tuženog Nadir Grbić nije potvrdio da tužiteljica i njeni roditelji nisu prolazili preko nekretnine tuženog već je samo ukazao da mu to nije poznato.

#### **UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA**

- 1. Za pravilno rješenje predmeta tužbenog zahtjeva nisu ni bile sporne činjenice, a to su: da je tužilac vlasnik parcele broj 8 Vila, površine 890 m<sup>2</sup>, da je tuženi bez pravnog osnova koristio ovu nekretninu unazad tri godine te da je i sada drži u posjedu.*

Sporno je da li je tuženi dužan predati ovu parcelu tužiocu.

Pošto tuženi izvršenje tražene obaveze uslovljava time da mu tužilac prethodno vrati dugovani iznos od 5.000,00 KM, u ovom predmetu nepotrebno je dokazivati bilo kakve činjenice. Zato je sud odbio prijedlog tuženog da sasluša svjedoka Antu Kalfića na okolnost da mu tužilac još duguje posuđeni novac, jer ta činjenica nije od uticaja za pravilnu odluku o tužbenom zahtjevu.

Iz istog razloga nije prihvaćen ni tužiočev prijedlog da na raspravi sasluša svjedoka Rudu Bilića koji će potvrditi da je tuženom vratio dug od 5.000,00 KM, jer je i ova okolnost irelevantna za presuđenje spora između stranaka.

2. *U ovoj pravnoj stvari sporno je da li je tuženi bespravno prisvojio dio tužiočeve nekretnine k.č. 636/1 u površini od 188 m<sup>2</sup> koji se na njenoj južnoj strani graniči sa njegovom nekretninom, te da li je ovaj dio obavezan vratiti tužiocu.*

Tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke Mladena Ljubasa i Marka Ilića na okolnost da je tuženi u junu 2004. godine pomjerio ogradu u njegov posjed i na taj način zauzeo spornu površinu njegovog vlasništva.

Tuženi je saslušao svjedokinje Mariju Drobniak i Anu Drobniak na okolnost da je svoju parcelu ogradio prije više od dvije decenije i istu koristio u granicama kako je tada postavio ogradu te da nije prošle godine pomjerio ogradu u tužiočev posjed.

Na prijedlog tužioca sud je obavio uviđaj uz učešće vještaka geometra Augustina Franića koji je identifikovao sporni dio nekretnine, izmjerio njegovu površinu, te utvrdio položaj i oblik.

Samo je svjedok Mladen Ljubas određeno izjavio da je ograda tuženog uvučena u tužiočev posjed sa njene južne strane, ali se nije mogao izjasniti o površini zauzetog spornog dijela ni kada je tuženi pomijerao ogradu.

Svjedokinje Marija Drobniak i Ana Drobniak su navele da je tuženi posljednji puta svoju nekretninu ogradio prije najmanje dvadeset godina i da je od tada koristi unutar tako postavljene ograde.

Svjedoku Marku Iliću nije poznato da li je tuženi zauzeo određeni dio tužiočeve parcele jer nije zagledao stanje u svom komšiluku. Samo zna da su tužioc i tuženi u zavadi od prošle godine.

Vještak geometar je identifikovao spornu površinu kao sastavni dio tužiočeve nekretnine u vrijeme novog avio-snimanja izvršenog 1987. godine, a i ranijeg aviosnimanja. Mjerenjem je ustanovio da ovaj dio ima oblik pravougaonika čija površina iznosi 86 m<sup>2</sup>.

Sud je prihvatio nalaz vještaka geometra koji je dat objektivno u skladu sa pravilima struke te što ima uporište u materijalnim dokazima o stanju tužiočeve parcele prema novom i starom katastarskom operatu.

Ni tužilac ni tuženi nisu imali konkretnih primjedbi na nalaz vještaka geometra koji je sačinio i skicu lica mjesta i na istoj istakao crvenom bojom sporni dio nekretnine označivši njegove krajnje tačke brojevima jedan, dva i tri.

Sud je povjerovao iskazu svjedoka Mladena Ljubasa koji je potvrdio da je tuženi prošle godine uvukao ogradu u tužiočev posjed, ali se nije preciznije izjasnio o površini tako zauzetog dijela, što je logično.

Iskaze svjedokinja Marije Drobniak i Ane Drobniak sud nije prihvatio jer su u suprotnosti sa nalazom vještaka geometra i materijalnim dokazima.

Svjedočenje navedenih lica sud je ocijenio pristrasnim jer su kao supruga i kćerka tuženog neposredno zainteresirane da upravo on uspije u parnici pa nisu govorile istinu.

Sud nije povjerovao navodima svjedoka Maria Ilića o tome da ne zna o pomijeranju ograde unutar tužiočeve parcele. S obzirom na to da je ovaj svjedok prvi komšija stranaka, logično je očekivati da je mogao znati za ovu činjenicu. Očito je da se nije želio zamjeriti tuženom, ali je iznošenjem okolnosti da su stranke u zavadi od prošle godine indirektno ukazao da postoji ozbiljniji razlog za ove nesporazume između stranaka.

To može biti bespravno zauzimanje tužiočeve parcele, jer su ljudi posebno osjetljivi u ovakvim situacijama.



### PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

1. *Nesporno je da tužilac ima SSS, da je radio oko pet godina u carinskoj službi, da je položio stručni ispit i carinski ispit, da se na osnovu internog oglasa od 27.11.2004. godine prijavio na radno mjesto saradnika – carinika te da je intervjuisan 01.11.2004. godine.*

U ovom predmetu sporne su sljedeće odlučne činjenice: da li je tužba blagovremeno podnesena, da li je rješenje tužene, čije je poništenje predmet tužbenog zahtjeva, nezakonito zbog toga što su u radni odnos primljeni kandidati koji ne ispunjavaju uslove propisane oglasom i to na radno mjesto na koje je aplicirao i tužilac.

Na glavnoj raspravi punomoćnik tužioca pročitao je ove materijalne dokaze: rješenja tužene broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine i broj: 34-2448-311 od 25.02.2005. godine, zapisnik o radu Komisije za odabir kandidata u RC Tuzla od 27.11.2004. godine i zapisnik o izvršenoj reviziji izabranih kandidata od 12.06.2005. godine.

Takođe je saslušao tužioca u svojstvu stranke.

Zakonski zastupnik tužene pročitao je sljedeće materijalne dokaze: jedinstvenu rang listu za RC Tuzla, spisak primljenih kandidata na osnovu internog oglasa od 27.11.2004. godine i Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji tužene.

Svi provedeni dokazi ocijenjeni su na način iz odredbe člana 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 36/04), pa su nakon toga utvrđene ove odlučne činjenice:

Tužilac je rješenje broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine primio 16.02.2005. godine. Tužbu u ovoj pravnoj stvari predao je neposredno sudu dana 26.03.2005. godine pa je ista blagovremena jer nije protekao rok iz člana 73. stav 5. Zakona o radu u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 26/04).

Za radno mjesto saradnika – carinika propisani su ovi uslovi: SSS – IV stepen upravnog, ekonomskog ili drugog odgovarajućeg smjera, jedna godina radnog iskustva, položen carinski ispit i ispit za rad u organima uprave.

Nakon završenih intervjuja i ocjene ukupnog dojma osposobljenosti kandidata za obavljanje poslova oglašanih radnih mjesta, Komisija tužene je sačinila rang listu prijavljenih kandidata na osnovu koje je direktor tužene donio odluku o izboru kandidata.

Tužilac je dobio 16,60 bodova i nalazi se na 442. mjestu jedinstvene rang liste, nije primljen na radno mjesto na koje je podnio prijavu pa je podnio prigovor u kome je određeno ukazao da odabrani kandidati ne ispunjavaju uslove propisane internim oglasom.

Ovaj prigovor tužena je odbila rješenjem broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine u čijem obrazloženju nije zauzela nikakav stav o tvrdnjama tužioca koje se odnose na nepravilnosti u odabiru kandidata N.D. i A.I., koji nisu imali radno iskustvo od jedne godine i R.D., koji nije završio srednju školu.

Iz zapisnika o reviziji izvršenog izbora kandidata (dokaz tužioca broj 4) nesumnjivo proizlazi da N.D. i A. I. u vrijeme prijema u radni odnos u tužene nisu imali potrebno radno iskustvo od jedne godine te da R.D. nije imao SSS – IV stepen, već III-stepen obrazovanja.

2. *U ovom konkretnom slučaju među strankama je nesporno da je tužena objavila natječaj za izbor većeg broja radnika u Carinsku upravu HZ HB na koji se uredno prijavio i tužilac na radno mjesto carinika, jer je ispunjavao sve propisane uslove, da*



*je sa tužiocem obavljen razgovor i da je nakon toga 19.12.1994. godine počeo raditi na Graničnom prelazu Gorica, a da mu nikada nije uručeno rješenje o zasnivanju radnog odnosa.*

Sporne su sljedeće činjenice: da li je tužba blagovremeno podnesena, da li je tužilac primljen u radni odnos, da li je obavljao zadatke određenog radnog mjesta u tužene, da li mu je isplaćivana plaća za obavljeni rad, ili je to bila samo naknada za neki faktički rad, kako tvrdi zakonski zastupnik tužene.

Tužilac je na glavnoj raspravi saslušao svjedoke D.I. i I.R., tadašnjeg direktora Carinske uprave i njegovog zamjenika, te svjedokinju K.M. na okolnosti da je pozvan na razgovor kao i ostali prijavljeni kandidati na natječaj te da je nakon toga radio kao carinik do 20.01.2005. godine.

Istaknuti prigovor tužene o neblagovremenosti tužbe nije prihvaćen zbog toga što je tužilac prigovor-žalbu zbog nezakonitog udaljenja s posla podnio 13.02.1995. godine (kopija ovog prigovora je u spisu), nakon čega je tuženi, odnosno funkcioner organa uprave u smislu člana 334. Zakona od državnoj upravi imao rok od 30 dana da odluči o istom, ali to nije učinio. Tek protekom navedenog roka smatra se da je prigovor odbijen. Shodno odredbi člana 335. istog Zakona rok za sudsku zaštitu povrijeđenog tužiočevog prava počeo je teći nakon isteka tih 30 dana.

Saslušani svjedoci saglasno su potvrdili da se tužilac prijavio na natječaj na radno mjesto carinika i da je nakon obavljenog razgovora sa njim počeo raditi. Pohadao je i obuku za rad na graničnom prelazu pa je nakon toga obavljao poslove carinika i bio zadužen carinskim pečatom i kliještima. Dana 20.01.1995. godine rečeno mu je da više ne dolazi na posao jer je poništen natječaj od 31.12.1994. godine zbog toga što se nije javio dovoljan broj kandidata.

Uvidom u platne liste utvrđeno je da je tužiocu isplaćena plaća za izvršeni rad u periodu od 19.12.2004. godine do 20.01.1995. godine. Osnov za ovu isplatu bila je odgovarajuća dokumentacija koja se odnosi na prisustvo tužioca na radu i izvršavanje radnih zadataka.

U navedenom periodu tužiočev tretman ni u kom slučaju se nije razlikovao od tretmana ostalih radnika i u svemu je imao karakter radnog odnosa. Jedino tužilac od funkcionera organa nije dobio rješenje u pisanoj formi o prijemu u radni odnos, ali takvo rješenje nije uručeno ni drugim radnicima koji su primljeni na osnovu istog natječaja.

## **PRAVNO OBRAZLOŽENJE PRESUDE**

Sud određuje pravnu prirodu spora. Pravilna kvalifikacija predmeta spora od presudnog je značaja za pravilan ishod parničnog postupka, to jest na donošenje zakonite odluke. Sud je dužan da poznaje pravne norme i da ih primjenjuje na utvrđene pravno-relevantne činjenice.

Sadržaj pravnih normi, na osnovu kojih se odlučuje o tužbenom zahtjevu, nikada ne može biti predmet dokazivanja, jer se dokazuju samo sporne pravno-relevantne činjenice.

Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni pa nije vezan navodima stranaka u pogledu primjene materijalnog prava. Ovakva ovlaštenja data su sudu jer je najpozvaniji da se brine o pravilnoj primjeni kako kogentnih tako i dispozicionih normi. Sud je, vodeći računa o pravilnoj primjeni materijalnog prava, vezan samo za činjenične navode tužbe, a ne i pravni osnov tužbenog zahtjeva.

Ako sud ne poznaje pravo strane države, koje treba primijeniti, zatražiće od nadležnog organa za poslove sudstva potrebne podatke, ili će stranka donijeti javnu ispravu izdatu od nadležnog inostranog organa kojom se potvrđuje važeće pravo u toj državi. Činjenično stanje sud utvrđuje u pravilu izvođenjem dokaza, a sadržaj pravnih normi, koje će primijeniti, nji-

hovim tumačenjem. U obrazloženju presude sud iznosi dvije premise: činjeničnu i pravnu i na osnovu njih izvodi zaključak o pravnoj posljedici u određenom sporu između stranaka.

Ovo je stvaralački način primjene prava na konkretne društvene odnose, odnosno proces sudskog rezonovanja.

Prema tome, sud niti stvara niti mijenja postojeće pravo jer ima funkciju samo da konkretizuje opšte pravne norme na pojedinačne situacije.

Zato je svaka sudska odluka, kao akt primjene prava, istovremeno i stvaralački čin i konkretizacija opšte norme na pojedinačni predmet.

U obrazloženju presude sud je dužan navesti materijalno-pravne propise koje je primijenio prilikom donošenja odluke o tužbenom zahtjevu.

Neprihvatljivo je samo uopšteno pozivanje na materijalno-pravni propis bez označavanja svih drugih podataka koji se na njega odnose.

Primijenjene zakone i druge propise u obrazloženju presude sud treba navesti u njihovom punom tačnom nazivu i naznačiti broj i godinu glasila u kojim su objavljeni.

Ovo je potrebno zbog toga da bi stranke imale objektivnu mogućnost da provjere da li je donesenom presudom opšta norma konkretizovana na pojedinačni slučaj, koji je predmet tužbenog zahtjeva.

Nije dovoljno da sud navede samo tačan naziv zakona i glasilo u kojem je objavljen već se treba pozvati na određeni član ili odredbe više članova kao pravnu argumentaciju za rješenje spora između stranaka.

Ako član ima više stavova, koji regulišu različite situacije, sud je dužan navesti odredbu onog stava koji je primijenio prilikom donošenja odluke da bi dokazao da ista nije ni proizvoljna ni nepravredna već uvjerljivo pravno utemeljena.

Na primjer ako je zauzeo stav o odgovornosti tuženog da tužiocu naknadi prouzrokovanu štetu, u obrazloženju nije dovoljno navesti član 154. Zakona o obligacionim odnosima, jer isti sadrži dvije različite situacije i to subjektivnu odgovornost i objektivnu odgovornost.

U ovakvoj situaciji sud je dužan određeno navesti da li je osnov odgovornosti stav 1. citiranog člana (subjektivna odgovornost) ili je to stav 2 (objektivna odgovornost).

U obrazloženju se treba pozvati na sve zakonske odredbe koje priznaju ono pravo koje je predmet tužbenog zahtjeva. Što se tiče redosljeda iznošenja tih zakonskih odredbi, prvo bi trebalo ukazati na onu najuvjerljiviju koja potvrđuje predmetno pravo i detaljnije objasniti zašto su ispunjene zakonske pretpostavke za primjenu te odredbe u konkretnom sporu.

Za sve ostale odredbe u obrazloženju treba dati samo kratke napomene. Na primjer, da bi osim citiranog člana tužbeni zahtjev bio osnovan i primjenom člana 210. Zakona o obligacionim odnosima kojom je regulisano sticanje bez osnova.

Na kraju se u obrazloženju istakne da bi različite pravne odredbe mogle dovesti do istog rezultata, odnosno iste odluke o sporu.

Osim određenih pravnih normi u obrazloženju presude sudija može navoditi i druge izvore koje je koristio prilikom odlučivanja o tužbenom zahtjevu.

Ako je za izraženi stav u obrazloženju svoje odluke našao potvrdu u ranije donesenim pravosnažnim presudama, stranci treba pružiti informaciju i o tom izvoru, uz pretpostavku da se može primijeniti i u konkretnom sporu između tužioca i tuženog.

Ovo je bitno napomenuti jer u novije vrijeme sudska praksa postaje sve važniji izvor prava.

Materijalno pravno treba uvjerljivo obrazložiti i glavni zahtjev stranke i njena sporedna potraživanja koja se mogu odnositi na zatezne kamate i troškove postupka.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi sudovi često uopšte ne obrazlažu zbog čega je na glavno potraživanje dosuđena i tražena zakonska zatezna kamata, zatim ne navode jasne i potpune razloge na osnovu kojih je utvrđena docnja u izvršenju određene obaveze ni period na koji se odnosi ovo sporedno potraživanje.

Takođe i troškove postupka treba jasno i određeno obrazložiti i to ukupan dosuđeni iznos po ovom osnovu, kao i priznate naknade za svaku od izvršenih radnji u toku postupka.

## SUDSKA PRAKSA

### ZAKONSKO IZDRŽAVANJE

1. Članom 230. stav 2. Porodičnog zakona („Službeni list RBiH“, broj 21/79 i 44/89) određeno je da su roditelji prvenstveno obavezni izdržavati maloljetnu djecu i u izvršavanju ove obaveze moraju iskoristiti sve svoje mogućnosti.

O visini doprinosa za izdržavanje sud odlučuje na osnovu kriterija sadržanih u članu 251. stav 2. i 3. istog Zakona. To su uzrast djeteta i potrebe za njegovo školovanje, zatim sva primanja lica koje je dužno da daje izdržavanje, stvarne mogućnosti da stiče i povećanu zaradu, njegove vlastite potrebe te ostale zakonske obaveze po osnovu izdržavanja.

U konkretnom slučaju na osnovu utvrđenih činjenica da je malodobni tužilac učenik trećeg razreda osnovne škole i da je plaća tuženog u posljednjih šest mjeseci iznosila prosječno po 608,00 KM, sud ocjenjuje da je tužbeni zahtjev osnovan.

Zato je obavezao tuženog da počev od 01.12.2003. godine doprinosi za izdržavanje malodobnog tužioca po 30% od plaće koju ostvaruje u PP „Ovako“ u Visokom.

Navedeni doprinos je, prema shvatanju suda, primjeren potrebama malodobnog tužioca i materijalnim mogućnostima tuženog.

Sud nije prihvatio prijedlog tuženog da njegova obaveza prema malodobnom tužiocu bude po 20% od mjesečne plaće, jer ovaj ponuđeni doprinos ne bi bio dovoljan ni za najminimálnije potrebe devetogodišnjeg djeteta u hrani, odjeći, obući, školskom priboru i slično.

Dosuđenim doprinosom neće biti ugrožena egzistencija tuženog jer će mu, nakon ispunjenja obaveze prema malodobnom tužiocu, ostajati po 70% od plaće samo za njegove vlastite potrebe, pošto nema drugih zakonskih obaveza po osnovu izdržavanja.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu člana 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Tuženi je obavezan da malodobnom tužiocu isplati iznos od 120,00 KM koji se odnosi na troškove advokata koji je napisao tužbu. Ove troškove određeno je tražila zakonska zastupnica malodobnog tužioca na kraju glavne rasprave, a iste je sud dosudio jer su bili potrebni radi vođenja parnice.

2. Članom 257. stav 1. Porodičnog zakona („Službeni list SRBiH“, broj 21/79 i 44/89) određeno je da zainteresovano lice može tražiti da sud povisi, snizi ili ukine izdržavanje dosuđeno ranijom pravosnažnom presudom, ako su se izmijenile okolnosti na osnovu kojih je donesena ta odluka.

U konkretnom predmetu tužiteljica traži izmjenu ranije dosuđenog iznosa zbog toga što je plaća tuženog povećana te što mu je u međuvremenu prestala ranija obaveza prema zajedničkoj kćerki stranaka zbog njene punoljetnosti.

Pošto je u postupku utvrđeno da se tuženi ponovno oženio i da u tom braku ima dvoje djece, starih pet i tri godine, te da za svoje liječenje odvaja oko 150,00 KM mjesečno, sud je zaključio da je tužbeni zahtjev za povećanje ranije dosuđenog iznosa na ime izdržavanja tužiteljice neosnovan.

Bivšem bračnom drugu sud može povećati ranije dosuđeni iznos na ime izdržavanja, samo ako je tuženi u mogućnosti plaćati taj povećani iznos.

Imajući u vidu izneseno sud je zaključio da tuženi ne bi bio u mogućnosti da plaća na ime izdržavanja bivše supruge traženi iznos od 25% od svoje plaće, jer je prvenstveno dužan izdržavati dvoje djece iz sadašnjeg braka i u ispunjavaju ove zakonske obaveze mora ulagati čak i pojačane napore.

### SMETANJE POSJEDA

1. *Prema članu 81. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) posjednik ima pravo zahtijevati sudsku zaštitu od smetanja posjeda u roku od 30 dana od dana saznanja za smetanje i učinitelja.*

Pošto je u ovom predmetu utvrđeno da je smetanje učinjeno krajem juna 2004. godine, a tužba je podnesena 02.07.2004. godine, ista je blagovremena pa su postojale zakonske pretpostavke za raspravljanje o tužbenom zahtjevu.

Shodno odredbi člana 83. stav 1, istog Zakona sud pruža sudsku zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, a u toku postupka nije bilo sporno da je tužilac posjednik parcele Vina na kojoj je zasadio paprike.

Na osnovu iskaza svjedoka Alije Alića i tužioca kao stranke sud je utvrdio drugu bitnu činjenicu, a to je da je tuženi omeo tužioca u posjedu na način da je na njegovoj parceli počupao paprike.

Imajući u vidu granice opredijeljenog tužbenog zahtjeva i odredbu člana 84. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima sud je donio rješenje kojim je utvrdio da je tuženi omeo tužioca u posljednjem posjedu njegove nekretnine na način naveden u izreci i odredio mu zabranu daljnijeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne.

Na osnovu člana 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku tuženi je obavezan da tužiocu na ime troškova isplati iznos od 840,00 KM. Ovi troškovi se odnose na sljedeće: sastav tužbe 180,00 KM, zastupanje od strane advokata na pripremnom ročištu i glavnoj raspravi po 330,00 KM, a isti su bili nužni za vođenje parnice.

2. *Prema članu 81. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) posjednik ima pravo zahtijevati sudsku zaštitu od smetanja posjeda u roku od 30 dana od dana saznanja za smetanje i učinitelja.*

Pošto je u ovom predmetu utvrđeno da je smetanje učinjeno 09.04.2004. godine, a tužba je podnesena 27.04.2004. godine, ista je blagovremena, pa su postojale zakonske pretpostavke za raspravljanje o tužbenom zahtjevu.

Shodno odredbi člana 83. stav 1. istog Zakona sud pruža sudsku zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, a u toku postupka nije bilo sporno da je tužiteljica

posjednica ugostiteljske radnaje „Čarli“ te da je tuženi iz ovog poslovnog prostora 09.04.2004. godine iznio četiri stola i četrnaest stolica.

Na osnovu odredbe člana 84. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima sud je omogućio pravnu zaštitu tužiteljici zbog učinjenog smetanja posjeda tako što je usvojio njen tužbeni zahtjev i tuženom odredio zabranu daljnjeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne.

Nebitan je prigovor tuženog da je on vlasnik poslovnog prostora u kome je tužiteljica obavljala ugostiteljsku djelatnost, jer prema odredbi člana 83. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima za rješenje spora između stranaka nema uticaja pravo na posjed, pravni osnov posjeda i savjesnost posjednika.

Ako je tužilac smatrao da mu tužiteljica ne ispunjava obavezu iz ugovora o zakupu, mogao se obratiti tužbom sudu radi zaštite svoga povrijeđenog prava, jer nema pravo da samovoljno skida vrata sa poslovnog prostora i iz njega iznosi tužiteljicin inventar.

#### *NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE*

- 1. Članom 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list R BiH“, broj 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH“, broj 29/03) određeno je da je onaj ko drugom prouzrokuje štetu istu dužan naknaditi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.*

Pravosnažna krivična presuda je apsolutan dokaz u predmetu naknade štete. U parničnom postupku sud je vezan za ovakvu presudu u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca, jer tako propisuje odredba člana 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

Krivica tuženog za štetne posljedice povrede, koje su predmet tužbenog zahtjeva, utvrđena je pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj: K-213/02 od 17.09.2003. godine.

Tuženi nije dokazao da je tužilac na bilo koji način doprinio nastanku štete pa sud nije prihvatio prigovor podijeljene odgovornosti jer nisu ispunjene pretpostavke za primjenu odredbe člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Odlučujući o visini tražene štete sud je imao u vidu kriterije iz odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, a to su intenzitet i trajanje pretrpljenih bolova i straha, trajne posljedice povrede u obliku umanjenja životne aktivnosti, značaj povrijeđenog dobra i cilj kome služi ova naknada.

Tužiocu je dosuđena naknada štete po osnovu pretrpljenih fizičkih bolova u iznosu od 1.400,00 KM, pretrpljenog straha 400,00 KM i duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti 2.000,00 KM.

Sud ocjenjuje da su svi navedeni iznosi primjereni okolnostima konkretnog slučaja i da ne odstupaju ni od postojeće sudske prakse u sličnim situacijama.

Na ukupan dosuđeni iznos naknade nematerijalne štete od 3.800,00 KM tužiocu je primjenom članova 1. i 2. Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine FBiH“, broj 8/96, 27/98 i 51/01) dosuđena i zatezna kamata počev od presuđenja do isplate, što je u okviru njegovog tužbenog zahtjeva za ovo sporedno potraživanje.

- 2. Članom 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SR BiH“, broj 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH“, broj 29/03) određeno je da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za 3 (tri) godine od kada je oštećeni doznao za štetu i lice koje je štetu učinilo.*



Prema usvojenoj sudskoj praksi smatra se da je oštećeni saznao za štetu zbog pretrpljenih fizičkih bolova i pretrpljenog straha onda kada su ti bolovi i strah prestali, a za štetu zbog smanjenja životne aktivnosti i naruženosti kada je njegovo zdravstveno stanje stabilizirano.

Pošto je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena 23.12.2002. godine, a tužilac je za posljednju posljedicu pretrpljene povrede – prijeloma kralježnice saznao najkasnije krajem augusta 1998. godine, Sud zaključuje da je osnovan prigovor tužene da je tužiočevo pravo na potraživanje zastarjelo.

Zato je usvojen prigovor zastare, pa je tužbeni zahtjev u odnosu na nematerijalnu štetu u ukupnom iznosu od 100.000,00 KM odbijen kao neosnovan.

Napominje se da povremeni bolovi i strah niskog intenziteta kao trajna posljedica zadbivene povrede nisu osnov za naknadu nematerijalne štete.

Takođe je zastarjelo i pravo na potraživanje materijalne štete pošto je tužilac odmah saznao da je od posljedica ranjavanja uginulo 10 njegovih ovaca.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbi člana 323. stav 1. i članova 324. 332. i 333. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Dosuđeni troškovi u ukupnom iznosu od 2.317,85 KM odnose se na: sastav odgovora na tužbu, pristup na ročište dana 01.07.2004. godine, pristup na ročište dana 11.04.2006. godine i pristup na glavnu raspravu dana 04.05.2006. godine (za svaku navedenu preduzetu radnju po 579,46 KM).

Sve ove troškove zakonski zastupnik tužene određeno je tražio u završnoj riječi na kraju glavne rasprave priloživši troškovnik, a isti mu pripadaju na osnovu članova 12. i 13. stav 1. tačka 1. b i c Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine FBiH“, broj 22/04).

Dosuđene parnične troškove čine izdaci koji su bili potrebni u toku postupka između stranaka. Pošto je tužilac u cijelosti izgubio parnicu, dužan je tuženoj isplatiti troškove u ukupnom iznosu od 2.317,85 KM.

#### *UTVRĐENJE PRAVA SLUŽNOSTI*

*1. Prema odredbi člana 60. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) stvarna služnost stiče se dosjelošću kada je vlasnik povlasne nekretnine faktički ostvarivao služnost za vrijeme od 20 godina, a vlasnik poslužne nekretnine se tome nije protivio.*

Članom 61. stav 1. istog Zakona određeno je da vlasnik povlasne nekretnine ima pravo tužbom zahtijevati da se prema vlasniku poslužne nekretnine utvrdi postojanje stvarne služnosti.

Na osnovu iskaza svjedoka Dike Avdić, Mehe Šabića, Adema Bukvića i Ibrahima Hukića te neposrednim uočavanjem utabane staze na licu mjesta, sud je utvrdio da su tužilac i njegovi preci više od 20 godina nesmetano koristili pješačku stazu koja vodi preko nekretnine tuženog pa su ispunjene opisane zakonske pretpostavke za sticanje stvarne služnosti dosjelošću.

Takođe je utvrđeno da je tuženi unazad dva-tri mjeseca od podnošenja tužbe počeo zabranjivati tužiocu da koristi spornu služnost.

Zato je sud usvojio tužbeni zahtjev koji se odnosi na utvrđenje prava služnosti prolaza pješice preko nekretnine tuženog k.č. 573 Gradilište, kao poslužnog dobra, u širini od 0,80 m, a dužini 34 m, u korist tužiočeve parcele Gradilište k.č. 72, kao povlasnog dobra.



2. *Odredbom člana 60. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) propisano je da se stvarna služnost stiče dosjelošću kada je vlasnik povlasne nekretnine faktički ostvarivao služnost za vrijeme od 20 godina, a vlasnik poslužne parcele se tome nije protivio.*

U konkretnom slučaju sud je utvrdio da su tužiteljica i njeni roditelji više od 20 godina nesmetano pješice i kolima dolazili preko parcele tuženog u dužini od 26 m, a širini 3 m pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među, te da se tuženi unazad deset mjeseci počeo protiviti korištenju sporne služnosti.

Iskaze saslušanih svjedoka o nesmetanom vršenju sporne služnosti u dužem vremenskom periodu od 20 godina od strane tužiteljice i njenih roditelja, imaju uporište i u stanju na terenu koje je sud uočio neposrednim zapažanjem prilikom obavljanja uvida.

Na osnovu iznesenog sud je donio presudu kojom je utvrdio da je tužiteljica stekla pravo služnosti kolskog i pješačkog puta u dužini od 26 m, a širini 3 m koji vodi pravcem sjever-jug uz cijelu zapadnu među nekretnine tuženog k.č. broj 1745/8 zvane Krčevina, upisane u z.k. ulošku broj 141 k.o. Bajvati, kao poslužnog dobra, u korist njene parcele k.č. broj 1745/4 zvane Krčevina upisane u z.k. ulošku broj 47 k.o. Bajvati, kao povlasnog dobra.

#### UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA

1. *Članom 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) određeno je da vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da ima pravo vlasništva na stvar, čiji povraćaj traži, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.*

U konkretnom predmetu nije sporno da je tužilac vlasnik neposjednik parcele broj 8 Vila površine 890 m<sup>2</sup> upisane u z.k. broj 402 k.o. Breza, a da je tuženi posjednik nevlasnik iste nekretnine.

S obzirom na postojanje ove dvije bitne činjenice, sud je usvojio tužbeni zahtjev pa je presudom obavezao tuženog da tužiocu preda u posjed spornu parcelu u roku od 30 dana.

U ovoj pravnoj stvari tuženi nije istakao bitne prigovore koji negiraju, ukidaju ili odgađaju tužiočev zahtjev već je predaju sporne parcele uslovio prethodnim vraćanjem dugovanog iznosa od 5.000,00 KM što ne može uticati na odluku o tužbenom zahtjevu.

Ako je tužilac zaista dužan određeni iznos novca, ovo potraživanje tuženi može ostvarivati u posebnoj parnici.

2. *Članom 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, broj 6/98 i 29/03) određeno je da vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da ima pravo vlasništva na stvari, čiji povraćaj traži, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.*

U ovom predmetu tužilac je dokazao da mu je tuženi bespravno prisvojio dio njegove nekretnine k.č. 636/1 zvane Brezica upisane u z.k. ul. broj 175 k.o. Olovo koji se proteže njenom južnom stranom i graniči sa parcelom tuženog, a čija površina iznosi 86 m<sup>2</sup>.

Zato je sud djelimično usvojio tužbeni zahtjev pa je obavezao tuženog da tužiocu vrati sporni dio nekretnine koji je na skici vještaka geometra Augustina Franića od 16.11.2004. godine prikazan crvenom bojom, a čije su krajnje tačke označene slovima A, B, C i D.

Preostali dio tužbenog zahtjeva za predaju površine od 102,00 KM odbijen je kao neosnovan jer je tužilac dokazao da mu je tuženi pomijeranjem ograde u njegov posjed zauzeo površinu od 86 m<sup>2</sup>.

#### *PONIŠTENJE RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA*

1. *Na osnovu iznesenog Sud je zaključio da je neprihvatljiva tvrdnja tužene iznesena u obrazloženju rješenja broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine da je Komisija za izbor sačinila rang listu prijavljenih kandidata na osnovu koje je donesena odluka o izboru na odgovarajuće radno mjesto u skladu sa odredbama članova 8. do 27. Pravilnika o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika Uprave za indirektno oporezivanje BiH broj: 01-1483 od 27.09.2004. godine.*

Sud je usvojio tužbeni zahtjev opredijeljen na poništenje rješenja Uprave za indirektno oporezivanje BiH broj: 34-7122-1/04 od 08.02.2005. godine jer je utvrdio da je nezakonito.

Zadatak Komisije tužene je bio da izvrši kontrolu ispunjavanja uslova iz internog oglasa i odredi uži izbor kandidata sa kojim vodi intervju.

Nelogično je da kandidat, koji nema jedan od bitnih uslova propisanih oglasom – odgovarajuću stručnu spremu, dobije veći broj bodova od tužioca za kojeg je nesporno da ispunjava sve kriterije internih oglasa za radna mjesta za koja je podnio prijave.

Sud posebno ukazuje na odredbu člana 3. Pravilnika o načinu zapošljavanja i odabira državnih službenika i zaposlenika Uprave za indirektno oporezivanje BiH kojom se tužena obavezala da će tokom procedure obezbijediti zakonitost, transparentnost, pravednost, javnost konkurencije i izbor kandidata koji posjeduju najbolje profesionalne, stručne i etičke kvalitete i sposobnosti.

U ovom sporu između stranaka tužilac je dokazao da se tužena nije ponašala na način naveden u opštem aktu koji je sama donijela.

Sud je odbio tužbeni zahtjev za obavezivanje tužene da tužioca vrati na rad i rasporedi na odgovarajuće radno mjesto jer poništenje pobijanog rješenja, kojim je odlučeno o prigovoru, ne predstavlja automatski i odluku tužioca na neko od radnih mjesta na koje je aplicirao. Ovu odluku tužena će donijeti u ponovljenom postupku, jer poništenje rješenja o odbijanju prigovora vraća situaciju u stanje prije njegovog donošenja.

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbi člana 323. stav 1. i članova 324. i 333. Zakona o parničkom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Dosuđeni troškovi u ukupnom iznosu od 1.680,00 KM odnose se na: 240,00 KM za sastav tužbe, pristupe na dva pripremna ročišta po 480,00 KM i jedno ročište za glavnu raspravu od 480,00 KM.

Navedene troškove punomoćnik tužioca određeno je tražio u završnoj riječi na kraju glavne rasprave, a isti mu pripadaju na osnovu odredbi članova 12. i 13. stav 1. tačka 1. b i c, Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine BiH“, broj: 22/04).

Dosuđene parnične troškove čine izdaci koji su bili potrebni u toku postupka između stranaka. Pošto je tužena u cijelosti izgubila spor, dužna je tužiocu isplatiti troškove u ukupnom iznosu od 1.680,00 KM.

2. *Shodno odredbi člana 8. Uredbe o primjeni Zakona o državnoj upravi na području HZ HB za vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti, radni odnos u organu uprave HZ HB zasnivan je „na određeno vrijeme“, to jest dok traje ratno stanje ili neposred-*

*na ratna opasnost“. Stoga je i radni odnos tužioca u Carinskoj upravi HZ HB mogao imati karakter radnog odnosa na određeno vrijeme, a ne na neodređeno vrijeme, jer bi to bilo suprotno navedenoj odredbi Uredbe.*

Takav radni odnos mogao je trajati najdalje do prestanka ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti. Odluka o prestanku primjene Odluke o proglašenju neposredne opasnosti na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 25/96) stupila je na snagu danom objavljivanja u službenom glasilu. Kako je objavljena 22.12.1996. godine, radni odnos tužiocu mogao je trajati najdalje do 31.12.1996. godine.

Prema tome, poslije 23.12.1996. godine tužilac je mogao raditi samo na osnovu nekog novog radnog odnosa, a ne onog započetog 19.12.1994. godine.

Na osnovu iznesenog sud je usvojio tužbeni zahtjev u cijelosti pa je tužiocu, pored utvrđenja trajanja njegovog radnog odnosa u periodu od 19.12.1994. godine do 23.12.1996. godine, dosudio je novčanu naknadu za period od 20.01.1995. godine do 23.12.1996. godine u iznosu od 9.080,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate. Ovaj dosuđeni iznos odnosi se na neisplaćene plaće tužiocu u navedenom periodu i njegova visina nije bila sporna.

## **OBRAZLOŽENJE OSTALIH PRESUDA**

U obrazloženju presude na osnovu priznanja treba ukratko istaknuti razloge koji opravdavaju donošenje takve odluke. To su: da je tuženi do zaključenja glavne rasprave priznao utuženo potraživanje i da se u konkretnom slučaju ne radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati.

U obrazloženju presude na osnovu odricanja sud je dužan navesti da se tužilac do zaključenja glavne rasprave odrekao tužbenog zahtjeva pa da je bez daljnjeg raspravljanja donesena presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev uz preciziranje njegovog sadržaja.

I u obrazloženju presude zbog propuštanja treba iznijeti samo razloge koji opravdavaju donošenje ovakve odluke, a to su: da je tuženom uredno dostavljena tužba, da on u zakonskom roku nije uložio odgovor na tužbu i da je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja.

Takođe treba istaći da se ne radi o tužbenom zahtjevu koji je očigledno neosnovan ili zahtjevu kojim stranke ne bi mogle raspolagati.

## **PRAVNA POUKA**

Prema odredbama člana 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, člana 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske i člana 158. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine pismeno izrađena presuda mora imati: uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

Samo u odredbi člana 268. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nije navedeno da je i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka sastavni dio sadržaja presude.

Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, a ako se presuda dostavlja u skladu sa odredbama o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako nije određen drugi zakonski rok.

Taj drugi zakonski rok određen je u mjeničnim i čekovnim stvarima i iznosi 15 dana.

Isti rok je određen i za izjavljivanje žalbe protiv rješenja donesenog u parnici zbog smetanja posjeda, protiv presude kojom je odlučeno o sporu iz radnog odnosa i protiv presude kojom se završava spor male vrijednosti.

U pravnoj pouci trebalo bi navesti i obavezu stranke da plati taksu na žalbu u određenom iznosu, a dokaz o plaćenju taksi priloži uz izjavljeni pravni lijek.

Razlog za ovakvo postupanje je da stranka treba biti obaviještena da mora platiti i sudsku taksu na eventualno izraženu žalbu protiv sudske odluke.

Naši sudovi u uputstvu o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude uglavnom ne upozoravaju stranke o obavezi plaćanja sudske takse pa bi trebalo mijenjati dosadašnju sudsku praksu.

Ako stranka bude na vrijeme upozorena o iznosu sudske takse koju je dužna platiti na izjavljeni pravni lijek, sigurno bi kritičnije donosila odluku o tome da li će se žaliti protiv presude.

Ukoliko sud da pogrešnu uputu o roku za izjavljivanje pravnog lijeka, stranka ne bi mogla snositi štetne posljedice pa bi i pravni lijek, izjavljen u pogrešno označenom roku u uputstvu, trebalo prihvatiti da je blagovremeno uloženo.





## PODMODUL IV

### JEZIK SUDSKIH ODLUKA

Prema Pravilniku o unutrašnjem poslovanju redovnih sudova tekst sudskih odluka mora biti napisan jasno i sažeto.

„U pisanom otpravku presude treba se držati zakonske terminologije, a u svakom slučaju izbjegavati upotrebu stranih riječi i riječi koje nisu usvojene u redovnom saobraćaju u sudu.

Izlaganje mora biti jasno i razumljivo, a izražavanje da odgovara ugledu suda i da bez potrebe ne vrijeđa ničiju osjetljivost.“

Pošto sud presudu piše za stranke u postupku, i tužilac i tuženi moraju razumjeti sve ono što je u sadržaju ove odluke izneseno.

Rečenica treba biti jasna, nedvosmislena i dorečena. Trebalo bi izbjegavati izražavanje suviše dugim rečenicama jer je takav način iznošenja razloga o odluci strankama teško pratiti i shvatiti smisao zaključaka suda.

U jednoj rečenici treba iznijeti samo jednu ili dvije važne tvrdnje.

Tekst presude treba biti pregledno napisan. Ovo će se postići ako je tekst razdvojen na pojedinačne pasuse. U svakom od pasusa treba biti iznesena mala rasprava koja ima uvod, razvijanje i zaključak.

Čitalac će bolje razumjeti tekst ako jedan pasus objašnjava jednu stvar, nego ako se u istom pasusu obrazlažu različite stvari.

Jezik prava treba biti takav da je prilagođen prosječnoj osobi. Treba učiniti napor da se kompleksni argumenti učine jasnim i takvoj osobi. Jezik treba biti sažet, jasan, sadržajan i u skladu sa važećim pravopisnim pravilima.

Nedopustivo je u presudi upotrebljavati nepotrebne riječi i besmislene izraze na primjer: „stalna je konstanta“; „cirka oko“; „memorija pamćenja“; „nastavak kontinuiteta“ i slično. U svim navedenim izrazima nelogično su upotrijebljene dvije riječi koje imaju isto značenje pa je dovoljan samo jedan od citiranih pojmova.

Prema postojećoj sudskoj praksi presude naših sudova su često pisane neadekvatnim, nejasnim i nedorečenim jezikom. Treba uložiti adekvatan trud da jezik presuda bude koncizan, naučno precizan, a istovremeno svakome, kome je dostupna sudska odluka, shvatljiv i jednostavan.

Navedeni način izražavanja od sudija zahtijeva ne samo znanje, volju i izvanredan napor već i čitav postupak preispitivanja pravnih i narodnih izraza kako bi upotrijebio one najprikladnije konkretnoj situaciji. U presudama treba iznositi potpune misli tako da čitaocu ne preostane ništa da podrazumijeva, da pretpostavlja ili da nagađa.

Posebno se ukazuje da vještaci prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja, čak i u jednostavnijim stvarima, imaju veoma naglašen naučni pristup i uglavnom upotrebljavaju riječi i izraze koje većina ljudi ne može razumjeti. Zato sud od vještaka treba tražiti da se izražava riječima, izrazima i pojmovima koji su bliski i razumljivi strankama, te da stručne izraze prevedu na obično značenje.

Sud u obrazloženju presuda može napisati objašnjenje stručnih termina u posebnoj rečenici, ali i u zagradi.

Objašnjenje može iznijeti i u istoj rečenici, na primjer poslije izraza „drugim riječima“...

Prvi puta upotrijebljeni stručni termin u tekstu dobro bi bilo napisati kurzivom i na taj način naglasiti da ta riječ ima važnu ulogu.

Prema postojećoj sudskoj praksi ako je tužbu podnijela osoba ženskog pola, njenu stranačku ulogu sudovi uglavnom označavaju u muškom rodu (na primjer „tužilac Ana Stanić“..., umjesto „tužiteljica Ana Stanić“...). Takođe i ostale izraze pišu u muškom rodu (na primjer „tužilac je naveo“..., umjesto „tužiteljica je navela“...).

Ovakav način izražavanja nije u duhu Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 16/03) i predstavlja vid diskriminacije po osnovu spola u javnoj komunikaciji.

Trebamo se što prije naviknuti i na pravilno označavanje stranaka kada se u postupku pojavljuju osobe različitog spola.

Posebno se napominje i da je veoma važno i pažljivo pročitati sačinjeni pismeni otpravak presuda da bi se kritički preispitala njihova argumentacija, ispravile nejasne ili dvosmislene formulacije, pravopisne, slovne i druge tehničke greške.

Osim stranaka, nakon proteka duže vremena, naše presude pročitaju i druge osobe u raznim situacijama: na primjer prilikom uvida u odluku koju je stranka priložila kao dokaz za određenu tvrdnju u pokrenutom sudskom postupku. Takođe sudski pripravnici i sudije bez iskustva, čitajući naše presude, vježbaju vještinu pisanja otpravka sudske odluke pa im one zaista trebaju biti uzor u svakom pogledu.

## SUDSKA PRAKSA

U ovom tekstu biće navedeni primjeri iz obrazloženja presuda koji se odnose na izražavanje dugim rečenicama i pojedinačni primjeri u kojim su pogrešno upotrijebljene određene riječi ili izrazi (pod oznakom #).

Takođe će biti navedeni isti primjeri u kojim su ispravljene uočene greške (pod oznakom \*).

# *1. Ne mogu se prihvatiti navodi tužiteljice o tome da vještak nije dao relevantan odgovor, niti je odgovorio ni na jedno pitanje, postavljeno od strane tužiteljice, s obzirom da iz nalaza vještaka građevinske struke Mačak Nijaza datog u pismenoj formi od 14.07.2004. godine, kao i iz iskaza vještaka datog na raspravi 20.08.2004. godine, proizlazi da se nakon izvršene provjere u stanu tužiteljice nisu mogli utvrditi pojave šumova nepodnošljive čujnosti ili hućanje vode, te da sa tehničkog aspekta izmještanja instalacije na balkon ne odudara od propisa i pravila koje vrijede za kućne instalacije, te da vertikalne dovodne cijevi nisu dirane od strane tužene, pa je sud prihvatio u potpunosti nalaz i mišljenje vještaka, koji je po mišljenju ovog suda, urađen stručno i objektivno.*

\* *Neprihvatljivi su prigovori tužiteljice na nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke Mačak Nijaza. Iz ovog nalaza nesumnjivo proizlazi da se u stanu tužiteljice ne čuju nikakvi nepodnošljivi šumovi ili hućanje vode. U ovu činjenicu vještak se uvjerio neposrednim opažanjem. Tužiteljica nije dokazala svoje tvrdnje na kojim zasniva tužbeni zahtjev.*

- # 2. Sud je odbio tužioca sa zahtjevom za naknadu sudskih troškova koji se odnose na taksu na tužbu u iznosu od 30,00 KM, jer je članom 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku propisano da stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranici naknaditi troškove, iz razloga što tužilac u toku čitavog postupka nije dokazao da je uplatio sudsku taksu na tužbu, zbog čega nema pravo tražiti nadokandu istih, jer je članom 5. Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine ZE-DO kantona“, broj 1/97, 11/98, 14/98, 16/00 i 4/04) propisano da se taksa plaća u trenutku nastanka taksene obveze, iz čega proizlazi da je tužilac bio dužan platiti sudsku taksu na tužbu u vrijeme podnošenja tužbe, pa s obzirom da to nije učinio, nema pravo na naknadu dijela troškova postupka koji se odnosi na plaćanje sudske takse na tužbu, zbog čega se u tom dijelu mu ne mogu dosuditi troškovi postupka.
- \* Sud nije dosudio tužiocu 30,00 KM na ime takse na tužbu jer nije dokazao da je imao troškove po ovom osnovu. Naime, tužilac nije platio sudsku taksu.
- # 3. Općinski sud u Zenici, **po** sudiji Anić Darku, u pravnoj stvari...
- \* Općinski sud u Zenici, **sudija** Anić Darko, u pravnoj stvari...
- # 4. Tužiteljica **drži** da je tuženi odgovoran za nastalu štetu...
- \* Tužiteljica **tvrdi** da je tuženi odgovoran za nastalu štetu...
- # 5. Tužilac je **preko punomoćnika** podnio tužbu...
- \* Tužilac je **ovlastio** punomoćnika da podnese tužbu...
- # 6. Tuženi je **naveo pisano izjašnjenje** u podnesku od 23.12.2003. godine ...
- \* Tuženi se **izjasnio** o nalazu i mišljenju vještaka u podnesku od 23.12.2003. godine...
- # 7. Tužilac je protiv tuženog podnio tužbu, **a radi ništavosti**...
- \* Tužilac je podnio tužbu u kojoj je tužbeni zahtjev opredijelio na **utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu**...
- # 8. Sud je utvrdio da je tužilac **vlasnik** sa jednom polovinom dijela na parceli...
- \* Sud je utvrdio da je tužilac **suvlasnik** sa jednom polovinom dijela na parceli...
- # 9. Sud je **dodijelio** malodobno dijete majci...
- \* Sud je **povjerio** malodobno dijete parničnih stranaka na zaštitu i vaspitanje majci...
- # 10. **Zastara potraživanja teče** od momenta saznanja...
- \* **Početak roka zastare prava na potraživanje** treba računati od 11.03.2003. godine...
- # 11. **Analizom provedenih dokaza** nesumnjivo proizlazi...
- \* **Na osnovu ocjene svih provedenih dokaza** sud je utvrdio...
- # 12. Na osnovu izloženog **da** se zaključiti...
- \* Na osnovu izloženog **sud je zaključio**...
- # 13. Sud je kao **nesporno utvrdio** da je tužiteljica nezaposlena...
- \* **Nije bilo sporno** između stranaka da tužiteljica nije zaposlena...
- # 14. Sud **smatra** da je tuženi porušio tužiočevu ogradu...
- \* Sud je **utvrdio** da je tuženi porušio tužiočevu ogradu...
- # 15. Sud je ocijenio **vještački nalaz**...
- \* Sud je ocijenio **nalaz vještaka**...

- # 16. U prilog ovoj tvrdnji **ide odredba** člana 230. stav 2. Porodičnog zakona...
- \* Članom 230. stav 2. Porodičnog zakona **određeno je** da su roditelji prvenstveno obavezni da izdržavaju maloljetnu djecu...
- # 17. Sud je **došao do saznanja** da je tužilac počeo graditi kuću na spornom dijelu parcele...
- \* Sud je na osnovu iskaza saslušanih svjedoka **utvrdio** da je tužilac počeo graditi kuću na spornom dijelu parcele...
- # 18. Tužiteljica **nalazi** odgovornost **četverotuženog**...
- \* Tužiteljica **tvrdi** da je tuženi Ivo Anić odgovoran...
- # 19. Sud je **došao** do zaključka da pojedinačni iznosi nematerijalne štete adekvatna naknada...
- \* Sud je **zaključio** da su pojedinačni iznosi nematerijalne štete adekvatna naknada...
- # 20. Odlučujući **po prigovoru** podijeljene odgovornosti sud je utvrdio da tuženi nije prvi udario tužioca **sa kamenom**...
- \* Odlučujući **o prigovoru** podijeljene odgovornosti sud je utvrdio da tuženi nije prvi udario tužioca **kamenom**...

## PRIMJERAK PRESUDE U KOJOJ JE RASPRAVLJANO O PRIGOVORU PODIJELJENE ODGOVORNOSTI

OPĆINSKI SUD KAKANJ

Broj: P-282/2000

Kakanj, 26.03.2001. godine

### U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Općinski sud Kakanj, sudija F.Č., kao sudija pojedinac, uz učešće zapisničara Z.Š., u parničnom predmetu tužioca Č.T., sina H. iz sela Nažbilj, općina Kakanj, koga zastupa punomoćnik P.Š., advokat iz Kaknja, protiv tuženog: RMU «K.» DOO KAKANJ, koga zastupa punomoćnik J.T., pravnik iz Kaknja, generalna punomoć, radi naknade štete, V.S. 7.700,00 KM, na glavnoj usmenoj i javnoj raspravi održanoj dana 26.03.2001. godine, u prisustvu punomoćnika tužioca i punomoćnika tuženog, donio je sljedeću:

### P R E S U D U

- Tuženi je dužan na ime naknade nematerijalne štete isplatiti tužiocu iznose i to:
  - za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 3.130,00 KM,
  - za pretrpljene fizičke bolove iznos od 2.400,00 KM,
  - za pretrpljeni strah iznos od 1.200,00 KM,
 to jest ukupno iznos od 6.730,00 KM (slovima: šesthiljadasedamstotinatrideset KM) sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana 26.03.2001. godine, pa do konačne isplate.
- Tuženi je dužan na ime naknade materijalne štete isplatiti tužiocu iznos od 100,00 KM (slovima: stotinu KM), sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana 26.03.2001. godine, pa do konačne isplate.

3. Tuženi je dužan naknaditi tužiocu troškove parničnog postupka u iznosu od 1.004,00 KM, a sve u roku od 15 dana, računajući od dana pravosnažnosti ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.
4. Sa viškom tužbenog zahtjeva tužilac se odbija.

### **O b r a z l o ž e n j e**

Tužilac je dana 08.11.2000. godine, podnio tužbu protiv tuženog radi naknade štete. U tužbi je naveo da je po osnovu nesreće na poslu koju je tužilac imao kao radnik tuženog dana 28.07.2000. godine, a kojom prilikom je zadobio teške tjelesne povrede, u vidu povrede oka, i umanjenja vida na oku.

Preinačenim i opredijeljenim tužbenim zahtjevom tužilac traži da se tuženi obaveže da na ime naknade nematerijalne štete isplati tužiocu iznos i to: za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti od 20% iznos od 5.000,00 KM, za pretrpljene fizičke bolove iznos od 3.000,00 KM, i za pretrpljeni strah iznos od 1.500,00 KM, to jest ukupno iznos od 9.500,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%, tužilac od ovog iznosa odbija taj doprinos, a koji u novcu iznosi 1.900,00 KM, tako da tužilac potražuje od tuženog na ime naknade nematerijalne štete iznos od 7.600,00 KM.

Tužilac potražuje od tuženog i materijalnu štetu u iznosu od 100,00 KM, tako da tužilac potražuje ukupno od tuženog na ime naknade nematerijalne i materijalne štete iznos od 7.700,00 KM, sa zateznom kamatom na taj iznos počevši od dana zaključenja glavne rasprave, pa do konačne isplate, te da se tuženi obaveže da naknadi tužiocu troškove parničnog postupka a prema troškovniku koji je punomoćnik tužioca uložio u spis suda.

U odgovoru na tužbu i tokom postupka tuženi je naveo da osnov tužbenog zahtjeva nije sporan, a isto tako nije sporno da je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%. Tuženi smatra, a kako je to naveo u svom podnesku od 22.02.2000. godine, da bi tužilac imao pravo na naknadu nematerijalne štete u ukupnom iznosu od 5.120,00 KM, a od ovog iznosa treba odbiti iznos od 870,00 KM, na ime naplate štete tužiocu po osnovu kolektivnog osiguranja. Tuženi je saglasan da na ime materijalne štete isplati tužiocu iznos od 100,00 KM, a da sud odluku o troškovima parničnog postupka donese razmjernom uspjehu u postupku.

Sud je tokom postupka izveo dokaze uvidom u prijavu o nesreći na poslu, uvid u medicinsku dokumentaciju za tužioca, pročitao je iskaze svjedoka M.K., sina R. i I.S., sina S., te nalaz i mišljenje vještaka specijaliste za očne bolesti magistra prim. dr. A.Č., pa je sud nakon slobodne ocjene svih izvedenih dokaza, a u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH, odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

Među parničnim strankama nisu sporni osnov tužbenog zahtjeva, nije sporan procenat podijeljene odgovornosti 80% prema 20% u korist tužioca, tako da je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20%, a isto tako među parničnim strankama nije sporna visina materijalne štete u iznosu od 100,00 KM.

Među parničnim strankama je sporna visina nematerijalne štete.

Uvidom u prijavu o nesreći na poslu i drugim izvedenim dokazima, sud je ustanovio da je tužilac dana 28.07.2000. godine doživio nesreću na poslu u kojoj je zadobio tjelesne povrede.

Izvršenim vještačenjem po vještaku specijalisti za očne bolesti magistru prim. dr. A.Č., sud je ustanovio da je kod tužioca kao posljedica nesreće na poslu došlo do povređivanja desnog oka, a što je dovelo do smanjenja oštine vida i do umanjenja opšte životne aktivnosti



*kod tužioca u procentu od 20 %, jer je ovo stanje vida kod tužioca definitivno i ono se ne može korigovati. Tako da je kod tužioca kao posljedica povrede na radu došlo do trajnog umanjnja životne aktivnosti u procentu od 20 %.*

*Imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka, a koji sud u cijelosti prihvata kao objektivan i stručno sačinjen, sud smatra da bi tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljene duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti u iznosu od 5.000,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 1.000,00 KM, i smatra da bi tužilac imao pravo na pravičnu novčanu naknadu za pretrpljene duševne bolove, zbog umanjnja životne aktivnosti u iznosu od 4.000,00 KM.*

*Tužilac će po osnovu kolektivnog osiguranja po polici kod Osiguravajućeg zavoda Sarajevo, Poslovnica Zenica, dobiti iznos od 870,00 KM, a što nije sporno među parničnim strankama, pa sud ovaj iznos od 870,00 KM odbija od iznosa od 4.000,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime pravične novčane naknade za pretrpljene duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti iznos od 3.130,00 KM, a preko ovog iznosa sud je odbio tužioca s tužbenim zahtjevom kao neosnovanim i previsoko postavljenim.*

*Kao posljedica povrede na radu kod tužioca su bili prisutni bolovi najjačeg stepena intenziteta od trenutka povređivanja pa do pružanja prve pomoći, a nakon pružanja adekvatne pomoći bol je bio prisutan kod tužioca još oko 7 dana srednjeg stepena intenziteta, pa sud smatra da bi imajući u vidu intenzitet bola, tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljene fizičke bolove u iznosu od 3.000,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 600,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime novčane naknade za pretrpljene fizičke bolove iznos od 2.400,00 KM.*

*U trenutku povređivanja tužilac je trpio strah najjačeg stepena intenziteta, jer nije mogao gledati, a bila je prisutna i neizvjesnost dokle će to stanje trajati. Nakon pružanja specijalističke stručne pomoći i adekvatne terapije, strah je nestao, a vještak u svom nalazu i mišljenju smatra, da je strah najjačeg stepena intenziteta trajao 3 dana, pa sud smatra imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka, a i druge dokaze koje je sud izveo tokom postupka, da bi tužilac imao pravo na novčanu naknadu za pretrpljeni strah u iznosu od 1.500,00 KM. Pošto je doprinos tužioca u nastaloj šteti 20 %, to sud od ovog iznosa odbija iznos od 300,00 KM, i sud dosuđuje tužiocu na ime novčane naknade za pretrpljeni strah iznos od 1.200,00 KM.*

*Sud je dosudio ukupno tužiocu na ime naknade nematerijalne štete iznos od 6.730,00 KM, kao pravičnu novčanu naknadu, a na osnovu odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, a odluku o podijeljenoj odgovornosti, sud je donio na osnovu odredbe člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Preko dosuđenog iznosa naknade nematerijalne štete, sud je odbio tužioca, s tužbenim zahtjevom kao neosnovanim i previsoko postavljenim.*

*Na dosudeni iznos nematerijalne štete sud je obavezao tuženog da isplati tužiocu i zateznu kamatu na osnovu odredbe člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, na način kako je to navedeno u izreci presude.*

*Među parničnim strankama nije sporna visina materijalne štete u iznosu od 100,00 KM, pa je sud obavezao tuženog da naknadi tužiocu materijalnu štetu u iznosu od 100,00 KM, sa zateznom kamatom na taj iznos, a na način kako je to navedeno u izreci presude, a odluku o visini materijalne štete sud je donio na osnovu odredbi članova 154, 185. i 189. Zakona o obligacionim odnosima.*

*Odluku o troškovima parničnog postupka sud je donio na osnovu odredbe člana 144. stav 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, pa je sud obavezao tuženog da naknadi tužiocu troškove postupka u iznosu od 1.004,00 KM, a koji se sastoje od: takse na tužbu od 175,00 KM, takse na presudu u iznosu od 175,00 KM, troškova vještačenja u iznosu od 150,00*

KM, te troškova sastava tužbe po advokatu u iznosu od 90,00 KM, troškova zastupanja tužioca po advokatu na četiri održane glavne rasprave u iznosima od po 90,00 KM, po svakoj glavnoj raspravi, te poreza u iznosu od 54,00 KM, a prema troškovniku koji je punomoćnik tužioca uložio u spis suda, a koji je sačinjen u skladu sa važećom tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad advokata. Ovom tarifom je predviđeno da ako vrijednost predmeta spora iznosi 5.000,00 KM do 10.000,00 KM, advokat ima pravo na 30 bodova, pa pošto je vrijednost jednog boda 3,00 KM, advokat ima pravo na iznos od 90,00 KM. Sud je dosudio tužiocu ukupno na ime naknade nematerijalne i materijalne štete iznos od 6.830,00 KM, i sud je na ovaj dosuđeni iznos primijenio advokatsku tarifu. Odluku o visini takse na tužbu i presudu, sud je donio na osnovu člana 46. tarifa broj 1 Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona.

Zbog izloženog sud je odlučio kao u izreci presude.

S U D I J A

F.Č.

**POUKA:** Protiv ove presude može se izjaviti žalba Kantonalnom sudu u Zenici u roku od 15 dana od dana prijema iste, žalba se podnosi putem ovog suda u tri primjerka.

### **PRESUDA KOJOM JE ODLUČENO O TUŽBENOM ZAHTJEVU I O ZAHTJEVU PROTIVTUŽBE**

(Član 74, 176, 191, stav 3. Zakona o parničnom postupku „Službene novine FBiH“, broj 53/03)

OPĆINSKI SUD ZENICA

Broj: P-127/03

Zenica, 15.12.2003. godine

Općinski sud u Zenici, sudija A.A., u pravnoj stvari tužioca M.C. iz Zenice, Ulica \_\_\_\_\_, protiv tuženog A.J. iz Zenice, Ulica \_\_\_\_\_, kojeg zastupa punomoćnik B.B., advokat iz Zenice, radi isplate 7.000,00 KM i po protivtužbi tuženog A.J. iz Zenice, Ulica \_\_\_\_\_, kojeg zastupa punomoćnik B.B., advokat iz Zenice, protiv tužioca M.C., Ulica \_\_\_\_\_, radi isplate 45.000,00 KM, nakon glavne rasprave u prisustvu stranaka i punomoćnika tuženog zaključene dana 01.12.2003. godine, donio je dana 15.12.2003. godine

### **P R E S U D U**

Utvrdjuje se postojanje potraživanja tužioca prema tuženom od 7.000,00 KM.

Utvrdjuje se postojanje potraživanja tuženog prema tužiocu od 40.000,00 KM.

Navedena potraživanja se prebijaju pa se tužiocu nalaže da tuženom plati 33.000,00 KM sa zakonskom kamatom od 10.08.2003. godine pa do isplate, kao i da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 4.654,00 KM u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odbija se preostali dio protivtužbenog zahtjeva.

### **O b r a z l o ž e n j e**

Tužilac tužbom od 17.10.2002. godine tvrdi da je tuženom prodao traktor za iznos od 7.000,00 KM uz obavezu tuženog da mu cijenu plati do 01.04.2002. godine. Navodi da, iako je rok za isplatu cijene protekao, tuženi svoju obavezu da nije ispunio. Predlaže da se tuženom naloži da mu plati taj iznos od 7.000,00 KM.

Tuženi u odgovoru na tužbu priznaje da je zaključen Ugovor o prodaji, ali poriče da je bio u obavezi platiti tužiocu navedenu cijenu do 01.04.2002. godine, već navodi da je ugovoreno da će on tu cijenu platiti do 01.01.2003. godine. Stavlja prigovor da je tužba preuranjena i predlaže da se tužbeni zahtjev odbije.

Tuženi je podnio i protivtužbu dana 10.08.2003. godine, u kojoj navodi da je tužiocu 21.01.2002. godine, pozajmio iznos od 45.000,00 KM uz obavezu tužioca da mu taj pozajmljeni iznos vrati do 01.05.2002. godine, što tužilac s obzirom na predmetnu parnicu odbija učiniti. Zahtijeva da se naloži tužiocu da mu taj iznos od 45.000,00 KM plati zajedno sa zakonskom kamatom od dana podnošenja protivtužbe, i da mu naknadi troškove postupka.

U odgovoru na protivtužbu tužilac priznaje da je pozajmio navedenu svotu novca, ali navodi da je taj iznos u cijelosti vratio. Predlaže da se zahtjev protivtužbe odbije.

U postupku su izvedeni dokazi čitanjem potvrde o uplati od 02.05.2002. godine kod pošte Zenica i Ugovora o zajmu zaključenim između stranaka 21.01.2002. godine, i saslušanjem stranaka.

U odnosu na tužbeni zahtjev, nesporno je među strankama da je ugovor o prodaji traktora zaključen i da je ugovorena cijena od 7.000,00 KM. Sporno je da li je cijena dospjela za isplatu.

Ocjenjujući provedene dokaze u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj 53/03) sud ocjenjuje iskaz tužioca saslušanog kao stranke, na okolnosti dospelosti obaveze vezano za zahtjev iz tužbe, neposredno uvjerljivijim od iskaza tuženog i na osnovu toga utvrdio je da je tuženi došao u zakašnjenje sa ispunjenjem svoje obaveze (član 516. stav 1. u vezi sa članom 324. stav 1. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima, „Službene novine FBiH“, broj 2/92 i 13/94).

Utvrđeno je, dakle, postojanje potraživanja tužioca prema tuženom u iznosu od 7.000,00 KM.

U odnosu na protivtužbeni zahtjev sud je na osnovu Ugovora o zajmu od 21.01.2002. godine zaključenog između stranaka – utvrdio da je tuženi dao tužiocu zajam u iznosu od 45.000,00 KM uz obavezu tužioca da tu svotu vrati do 01.05.2002. godine.

Osnovom potvrde o uplati od 02.05.2002. godine, kod pošte Zenica sud je utvrdio da je tužilac tuženom vratio dio tog zajma u iznosu od 5.000,00 KM. Ocjenjujući iskaz tuženog, saslušanog kao stranke, na okolnosti zahtjeva iz protivtužbe neposredno uvjerljiviji od iskaza tužioca sud je utvrdio da tužilac nije vratio preostali dio zajma od 40.000,00 KM.

Protivtužbeni zahtjev osnovan je, dakle za iznos od 40.000,00 KM i u toj visini utvrđeno je postojanje potraživanja tuženog prema tužiocu (član 562. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima). Naprotiv, ostali dio protivtužbenog zahtjeva u iznosu od 5.000,00 KM je neosnovan, pa je zbog toga odbijen.

Sud je odučio o troškovima nastalim u vezi sa protivtužbom osnovom člana 386. stav 3. Zakona o parničnom postupku, jer tuženi nije uspio u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog toga nisu nastali posebni troškovi. Tuženom su utvrđeni troškovi sastava protivtužbe u iznosu od 1.827,00 KM, zastaupanja na raspravi od 01.12.2003. godine u istom iznosu, te troškova sudske takse na protivtužbu u iznosu od 1.000,00 KM ili ukupno 4.654,00 KM (član 387. istog Zakona).

Dakle, utvrđeno je postojanje potraživanja tužioca prema tuženom u iznosu od 7.000,00 KM te potraživanja tuženog prema tužiocu od 40.000,00 KM.

S obzirom na to valjalo je ova potraživanja prebiti i naložiti tužiocu da tuženom isplati 33.000,00 KM sa pripadajućom zakonskom kamatom od dana podnošenja protivtužbe (član 324. stav 1. u vezi sa članom 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Tužiocu je također naloženo da tuženom plati i trošak postupka od 4.654,00 KM, a na osnovu naprijed navedenih odredaba.

## S U D I J A

A.A.

**POUKA:** Protiv ove presude stranke mogu podnijeti žalbu Kantonalnom sudu Zenica u roku od 30 dana od dana donošenja presude u tri primjerka putem ovog suda.

### **PRIMJERAK PRESUDE KOJOM JE ODLUČENO O VIŠE ISTAKNUTIH TUŽBENIH ZAHTEJEVA U JEDNOJ TUŽBI**

(Član 55. ZPP-a)

OSNOVNI SUD U BANJALUCI

BROJ: P-1390/05

DANA: 18.05.2007. godine

Osnovni sud u Banjaluci i to sudija N.M. rješavajući u pravnoj stvari tužitelja M.C.1 i M.C.2, oba zastupana po punomoćniku R.B. advokatu iz Banjaluke, protiv tuženih Z.C. iz Banjaluke zastupane po punomoćniku B.G. advokatu iz Banjaluke, S.T., D.T., Lj.T., V.T., D.G., M.G., Z.G., D.P. r. C., svi zastupani po punomoćniku Z.G. iz \_\_\_\_\_ Banjaluka, Lj.T., N.T., Ž.T., svi troje nepoznatog boravišta, zastupani po privremenom zastupaniku Z.G., J.M. zastupanog po staraocu za poseban slučaj B.P. radniku Centra za socijalni rad Banjaluka, i Z.G., radi utvrđenja, te u pravnoj stvari tužiteljice Z.C. iz Banjaluke zastupane po punomoćniku B.G. advokatu iz Banjaluke, protiv tuženih M.C.1 i M.C.2, zastupanih po punomoćniku R.B. i, advokatu iz Banjaluke, S.T., D.T., L.T., V.T., D.G., M.G., Z.G., D.P. r. C., svi zastupani po punomoćniku Z.G. iz \_\_\_\_\_ Banjaluka, Lj.T., N.T., Ž.T., svi troje nepoznatog boravišta, zastupani po privremenom zastupaniku Z.G., i Z.G., radi izdvajanja iz ostavinske mase, po osnovu sticanja u braku, nakon zaključene glavne rasprave održane dana 16.04.2007.godine, Sud je dana 18.05.2007. godine donio sljedeću

## P R E S U D U

TUŽBENI ZAHTEJEVI TUŽITELJA M.C.1 i M.C.2 i to prvi postavljeni tužbeni zahtjev, kao i eventualni tužbeni zahtjev a koji glase: „Utvrdjuje se da je kupoprodajni ugovor zaključen između M.C. i J.M. zaključen dana 21.04.1955. godine i ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru, pod brojem Ov-1788/55, o kupoprodaji nekretnina upisanih u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, apsolutno ništav, slijedom čega se utvrđuje da su tužitelji M.C.1 i M.C.2 na osnovu kupoprodajnog ugovora od 21.03.1955. godine, zaključenog između pretka tužitelja C. pok. D. iz Opsječkog kao kupca i J.M. iz Maribora kao prodavca, suvlasnici sa po 1/3 dijela na nekretninama upisanim u pl. 195 k.o. Banjaluka VI u naravi k. čl. 1156 površine 864 m2, /po starom premjeru dio k.čl. 618/7 / k. č. 1155/1 –dvorište površine 454 m2, kuća i zgrada površine 242 m2, / po starom premjeru dio k.č. 618/7, dio k.č. 618/25 i dio k.č. 618/27 / i k.č.1155/2 pristupni put površine 26 m2 /stari premjer dio k.č.618/28/ sve upisano u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka slijedom čega se iz ostavinske mase iza ostavioca M.C. sina D. izdvaja 2/3 dijela prava svojine na predmetnim nekretninama u korist tužitelja, tako da ostavinsku masu ostavioca čini 1/3 dijela na predmetnim nekretninama, što su tuženi dužni priznati i trpjeti ovo izdvajanje.

Nalaže se Zemljišno-knjižnom odjelenju Osnovnog suda Banjaluka, da u svojim zemljišno-knjižnim evidencijama – zemljišnoj knjizi izvrši uknjižbu navedenih promjena iz



stava I izreke presude, tako što će na predmetnim nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, upisati tužitelje kao suvlasnike sa po 1/3 dijela“, kao i supsidijarni tužbeni zahtjev koji glasi:

„Utvrdjuje se da su tužitelji M.C.1 i M.C.2 po osnovu uloženih novčanih sredstava u izgradnju – sanaciju i adaptaciju nekretnina upisanih u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, u naravi stambeni prizemni objekat, dvorišni prizemni objekat, i garažni objekat P+M, te po osnovu sredstava pokojnog D.C., pretka tužitelja, uloženih u kupovinu predmetnih nekretnina, po kupoprodajnom ugovoru od 21.03.1955. godine i sredstava dobijenih prodajom imanja u Čelincu, po kupoprodajnom ugovoru od 18.02.1967. godine i 05.04.1972. godine, te po osnovu sredstava dobijenih prodajom jedne kuće po kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine, stekli pravo suvlasništva sa po 1/3 dijela na navedenim nekretninama, upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, a što se po novom premjeru odnosi na nekretnine upisane u pl. 195 k.o. Banjaluka VI, slijedom prednjeg se ima izdvojiti 2/3 dijela prava svojine na ovim nekretninama iz ostavinske mase ostavioca C. pokojnog M., sina D., u korist tužitelja, tako da ostavinsku masu ostavioca čini 1/3 dijela na navedenim nekretninama, što su tuženi dužni priznati i trpjeti ovo izdvajanje.

Nalaže se Zemljišno-knjižnom odjelenju Osnovnog suda Banjaluka, da u svojim zemljišno-knjižnim evidencijama – zemljišnoj knjizi izvrši uknjižbu navedenih promjena iz stava I izreke presude, tako što će na predmetnim nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, upisati tužitelje kao suvlasnike sa po 1/3 dijela.“, a sve uz naknadu troškova parničnog postupka." **U CIJELOSTI SE ODBIJAJU KAO NEOSNOVANI.**

Tužba tužitelja kojom traže da sud naloži Katastru nekretnina Grada Banjaluka da u Katastru nekretnina izvrši uknjižbu promjena iz stava I. postavljenog tužbenog zahtjeva i to u Pl. 195 k.o. Banjaluka VI, kao posjednike sa po 1/3 dijela, **ODBACUJE SE ZBOG NENADLEŽNOSTI SUDA.**

**Djelimično se usvaja tužbeni zahtjev prvotužene – protivtužiteljice Z.C. iz Banjaluke, te se utvrđuje da porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, upisane u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, po novom premjeru k.č. 1155/1 i 1156 upisano u pl. br. 196 k.o. Banjaluka VI, predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju ove imovine od 1/3 dijela.**

Utvrdjuje se da štedni ulog na deviznoj štednoj knjižici „Jugobanka“ Filijala Banjaluka broj 12.40-56343-6, kao i putničko vozilo marke „mercedes“ 200 D/8 reg. broj BL 865-00 godina proizvodnje 1971. predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te da je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju te imovine 1/2 dijela.

Utvrdjuje se da imovina, i to porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, upisane u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka, po novom premjeru k.č. 1155/1 i 1156 upisano u pl. br. 196 k.o. Banjaluka VI, od 1/3 dijela ne spada u zaostavštinu iza umrlog M.C., tako da se ista ima izdvojiti u korist Z.C., r. Č., što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se tužiteljica Z.C., r. Č., na osnovu ove presude upiše u javnim knjigama i drugim ispravama kao njen suvlasnik i suposjednik sa dijelom od 1/3 dijela, na teret 1/1 dijela prednika parničnih stranaka M.C. i to u ZK UL. br. 768 k.o. Banjaluka, odnosno po novom premjeru PL. br. 195 k.o. Banjaluka VI.

Sa tužbenim zahtjevom preko dosudnog iznosa tužena – protivtužiteljica Z.C., r. Č., se odbija kao neosnovanim.



### Obrazloženje

Tužitelji su dana 19.09.1981. godine, podnijeli tužbu protiv tuženih radi utvrđenja prava svojine tužitelja po osnovu ugovora o kupovini i prodaji zaključenog između pokojnog D.C. pretka tužitelja kao kupca i J.M. iz Maribora kao prodavca, a slijedom čega traže da se 2/3 dijela prava svojine na nekretninama koje predstavljaju ostavinsku masu ostavioca pok. M.C. sina D. izdvoji u korist tužitelja tako da ostavinsku masu čini 1/3 dijela ovih nekretnina. U toku postupka tužitelji mijenjaju tužbene zahtjeve te pored prvog primarnog tužbenog zahtjeva postavljaju i drugi eventualni tužbeni zahtjev, ukoliko sud ne usvoji prvi da usvoji drugi primarni tužbeni zahtjev, tako da su u konačnom postavili tužbeni zahtjev kako je to naznačeno u stavu 1. i 2. izreke presude /podnesak tužitelja od 05.10.2006. godine/.

Svoje činjenične navode iz tužbe obrazlažu tako što ističu da je otac parničnih stranaka i ostavioca pokojni D.C. iz Opsječkog, 21.03.1955. godine u Mariboru zaključio ugovor o kupovini i prodaji nekretnine sa J.M., a predmet kupoprodaje su bile neketnine u Banjaluci, upisane u zk. ul. br. 768 k.o. Banjaluka, a koje nekretnine u naravi predstavljaju jednu porodičnu stambenu zgradu slobodno stojeću na kč. br. 618/25, da bi podneskom od 05.10.2006. godine, precizirali zahtjev u pogledu nekretnina tako što su označili nekretnine označene kao k.č. 1156, k.č.1155/1 i k.č.1155/2, po novom premjeru upisane u pl. 195 k.o. Banjaluka, a što po starom premjeru odgovara nekretninama upisanim u zk. ul. 768 k.o. Banjaluka što po starom premjeru odgovara dijelu k.č. 618/7, k.č. 618/25, k.č.618/27 – dio, i dio k.č. 618/28.

Tužitelji tvrde u toku postupka da je prednik parničnih stranaka sa J.M. zaključio ugovor o kupoprodaji predmetnih nekretnina u ime i za račun tužitelja i C. pok. M., ostavioca, kao svojih sinova sa po 1/3 dijela. Po povratku iz Maribora, predak parničnih stranaka je obezbijedio novčana sredstva u iznosu od 360 tadašnjih dinara, a prilikom zaključenja kupoprodaje isplatio je iznos od 140.000 dinara. Međutim, prilikom isplate drugog dijela novčanih sredstava u iznosu od 360.000 tadašnjih dinara, C. pok. M. pojavljuje se kao kupac sa 1/1 dijela na istim nekretninama i za istu kupoprodajnu cijenu, a tužiteljima to nije bilo poznato sve do otvaranja ostavinskog postupka iza njega, kada je utvrđeno da je dana 21.04.1955. godine, posredstvom agencije u Mariboru zaključio ugovor o kupovini i prodaji istih nekretnina, isti ugovor ovjerio i proveo kroz zemljišnje knjige Opštinskog suda u Banjaluci.

Tužitelji su imali neograničeno povjerenje u ostavioca, on im je bio brat i temeljem ovakvog povjerenja tužitelji su za popravku, dogradnju i sanaciju sporne porodične stambene zgrade i pomoćnih objekata, dugi niz godina davali ostaviocu novčana sredstva za ove potrebe, za potrebe nabavke putničkog i teretnog automobila, koje automobile je ostavilac kupio na svoje ime sa znanjem tužitelja. U toku 1966. godine, tužitelji su poštom poslali pokojnom M.C. 260 USA \$, 1967. godine 1.600 USA \$, 1968. godine 200 USA \$, 1969. godine – godini potresa za potrebe sanacije 5.200 USA \$, u 1970. godini 1.200 USA \$, 1972. godini 5.500 USA \$, i tako su poslali ukupan iznos od 42.460 USA \$.

Cijeneći prednje, jasno proizilazi da su tužitelji ne samo suvlasnici sa po 1/3 dijela u spornim nekretninama temeljem izvršene kupovine od njihovog pretka, već su kasnijim ulaganjem u sanaciji, proširenju, adaptaciji i dogradnji dvorišnih objekata, svoj suvlasnički dio znatno uvećali, te su tužitelji u završnom izlaganju istakli putem punomoćnika da je pokojni D.C. uložio u kupovinu predmetnih nekretnina novac od imanja koje je prodao u Opsječkom kod Čelinca, a da je prednik prvotuzene, odnosno parničnih stranaka M.C., koristeći se zloupotrebom povjerenja zaključio isključivo ugovor o kupoprodaji na svoje ime i za svoj račun, te kako se radi o ugovoru o kupopordaji koji je u suprotnosti sa dobrim poslovnim običajima, slijedom čega je ništav shodno odredbi čl. 103. Zakona o obligacionim odnosima.

U svom završnom izlaganju na okolnosti osnovanosti eventualnog tužbenog zahtjeva, tužitelji ističu da su u sanaciju i izgradnju predmetnih nekretnina uložili oko 40.000 USA \$, o

čemu u spisu postoje uložene uplatnice – priznanice, da je prema kupoprodajnom ugovoru od 18.02.1967. godine i 05.04.1972. godine pok. D.C., otac tužitelja i pok. M. prodao svoje imanje u Čelincu, da je prema kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine pok. M.C. jednu kuću поближе opisano u nalazu sudskog vještaka M.K. od 02.05.2006.godine, pod tačkom III na strani 3. navedenog nalaza sa pripadajućim zemljištem od 360 m<sup>2</sup>, prodao Opačić Iliji. Vrijednost predmetne kuće prema nalazu navedenog vještaka M.K. sa stanjem na dan kupovine iznosila je 105.224 KM što u procentu od utvrđene ukupne vrijednosti nekretnina kupljenih 1955. godine, iznosi 20% /ukupna vrijednost predmetnih nekretnina sa stanjem na dan kupovine iznosila je 507.980 KM/, da je pok. M.C. od osiguranja naplatio iznos od 1546,50 dinara, da je pok. D.C. za predmetne nekretnine platio iznos od 140.000,00 dinara, što je predstavljalo 28% od cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene /ukupno plaćena kupoprodajna cijena po spornim ugovorima iznosila je 500.000 dinara/. Na osnovu navedenih dokaza utvrđeno je da I-tužena i njen pok. muž M.C. izgradnju garažnog objekta te sanaciju i dogradnju stambenog i dvorišnog objekta nisu vršili svojim sredstvima, već sredstvima dobijenim od tužitelja, te sredstvima pok. D.C., dobijenim po osnovu prodaje imanja u Čelincu, po kupoprodajnim ugovorima od 18.02.1967. godine, i 09.04.1972. godine, kao i sredstava dobijenih prodajom jedne kuće Opačić Iliji po kupoprodajnom ugovoru od 27.03.1960. godine i sredstvima od osiguranja, slijedom čega je tužiteljska strana predložila da sud ukoliko odbije prvi postavljeni tužbeni zahtjev kao neosnovanim usvoji sljedeći eventualni supsidijarni tužbeni zahtjev. Tužitelji traže troškove parničnog postupka.

I-tužena Z.C. je kod ovog suda dana 21.09.1981. godine podnijela tužbu protiv tuženih, radi utvrđivanja bračne tekovine, tražeći tako da se iz ostavinske mase pokojnog M.C. isključi 1/2 dijela u kući, dvorišnom objektu i garaži, koji se nalazi u Banjauci u ul. \_\_\_\_\_, te 1/2 novca na deviznoj štednoj knjižici, 1/2 kola marke „mercedes“, te je u konačno precizirala tužbeni zahtjev na ročištu za glavnu raspravu a koji glasi:

„Utvrđuje se da porodična stambena zgrada, dvorišni objekat i garaža sve izgrađeno na zemljišnim parcelama označenim kao k.č. 618/25, 618/27, 618/7, i 618/28, upisane u ZK. Ul. 768 k.o. Banjaluka, a po novom premjeru k.č. br. 1155/1 i 1156, 1155/2 upisane u pl. br. 195 k.o. Banjaluka VI, te štedni ulog na deviznoj štednoj knjižici kod 'Jugobanke' filijala Banjaluka, broj 1240-56343-6, kao i putničko vozilo 'mercedes 200' D/8 reg. broj BL 865-00 godina proizvodnje 1971. predstavljaju zajedničku stečenu bračnu imovinu tužiteljice Z.C., r. Č., i pok. M.C. sina D., te da je udio tužiteljice Z.C., r. Č., u sticanju te imovine 1/2 dijela.

Utvrđuje se da naprijed navedena imovina u dijelu 1/2 ne spada u zaostavštinu iza umrlog M.C., tako da se ista ima izdvojiti u korist Z.C., r. Č., što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se tužiteljica Z.C., r. Č., na osnovu ove presude upiše u javnim knjigama i drugim ispravama kao njen suvlasnik i suposjednik sa dijelom od 1/2, na teret 1/1 dijela prednika parničnih stranaka M.C. i to u ZK UL. br. 768 k.o. Banjaluka, odnosno po novom premjeru PL. br. 195 k.o. Banjaluka VI. „

Na okolnost tužbe i postavljenog tužbenog zahtjeva tužiteljica iznosi činjenice da je sa pokojnim M.C. zaključila brak 1957. godine, da je sa ostaviocem živjela u braku 22 godine, te da su u toku trajanja bračne zajednice sagradili porodičnu stambenu zgradu i dvorišne objekte. Suprug prvotužene je staru kuću kupio dok je bio neoženjen, pa kako je kuća bila potpuno stara kao i dvorišni objekat, trošni i dotrjali, ona je sa svojim suprugom sagradila novi objekat, novu garažu, novu zidanu šupu. Njen suprug se bavio prevoznikom djelatnošću a ona se bavila šivanjem. Nakon useljenja sa suprugom u kuću u Banjaluci, poslije su došli i njegovi roditelji, tako da se ona brinula o njegovim roditeljima, vodila je domaćinstvo sama, šivala uz naknadu, a što se tiče navoda iz tužbe tužitelja da su isti davali novac njenom suprugu za sanaciju ovu činjenicu prvotužena potpuno negira ističući da je I-tužitelj M.C. 1977. godine

dolazio u Jugoslaviju kada je prilikom povratka u Ameriku vraćen iz aviona iz razloga što nije plaćao alimentaciju za kćerku koja je živjela u Zagrebu s majkom, i tada je njen suprug platio 5,4 miliona starih dinara da podmiri dug za alimentaciju njegove kćerke u Zagrebu.

Prvotuzena priznaje da je M.C.1 poslao njenom suprugu 9.000 \$ za kupovinu kamiona MAN, ali pokojni M.C. nije iskoristio ovaj novac za kupovinu MAN, jer je isti prodao kamion FAP i DAJC za tadašnjih 20 miliona starih dinara, a ostatak za kupovinu predmetnog kamiona je platio od lične zarade. Kasnije je dio tog novca od 9.000 \$ lično vratio M.K.1, M.C.1 u Ameriku putem bečke banke.

Što se tiče kupovine kuće ista je kupljena 1955. godine, i ugovor koji je zaključio njen suprug je pravno valjan, kasnije su ona i suprug sami ulagali u sanaciju i adaptaciju porodične kuće, a tužitelji nikada nisu postavili pitanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama do smrti njenog supruga, te su nastupili i apsolutni rokovi zastare od 10 godina i tužiteljima ne pripada pravo da pobijaju ovaj ugovor, te je vezano za postavljene tužbeni zahtjev tužiteljice – protivtužbeni zahtjev i tužbeni zahtjev tužitelja punomoćnik prvotuzene u završnom izlaganju izjavio na temelju dokaza provedenih tokom postupka, kako izjava svjedoka i stranaka, tako i pismenih isprava koje su pročitane na raspravi, može se nesumnjivo zaključiti da imovina koja je predmet ove parnice predstavlja bračnu tekovinu tužene – protivtužiteljice Z.C. i njenog pok. muža M.C., te da je udio tužene - protivtužiteljice 1/2 dijela, shodno čl. 272. st. 1. Porodičnog zakona. S druge strane, tužitelji – protivtuženi nisu doprinijeli sticanju ove imovine, ni novčano ni radom. Z.C. je sa pok. M.C. živjela u braku skoro četvrt vijeka. Stara kuća je kupljena prije zaključenja braka, no bila je u ruševnom stanju, tako da je nakon zaključenja braka srušena i sagrađena nova kuća, te dvorišni objekti i garaže. Svi ti objekti kao i zemljište na kojem se nalaze su bračna tekovina i nemoguće je objekte odvojiti od zemljišta. Svjedoci su potvrdili da je pok. M.C. bio imućan čovjek, Z.C. je takođe ostvarivala prihode i radila u domaćinstvu pa su zajedno stekli znatnu imovinu koja je predmet ovog spora. Z.C. se brinula i o starim i bolesnim roditeljima njenog muža, za razliku od tužitelja koji su kao mladi otišli u Ameriku i samo su ponekad slali određene novčane iznose na ime izdržavanja roditelja. Tužitelji nisu učestvovali ni u kupovini stare kuće. Njihov otac D.C. jeste zaključio predugovor, ali taj predugovor nije nikada realizovan. Naprotiv, ugovor o kupovini je zaključio muž Z.C., M.C., i on je u cijelosti isplatio kupoprodajnu cijenu prodavcu J.M., te se na osnovu toga uknjižio u javnim knjigama kao vlasnik i posjednik kupljenih nekretnina sa 1/1 dijela. Otac D.C., nije dao kaparu prodavcima već M.C. Novu kuću su Z. i M.C. završili prije zemljotresa 1969. godine, a poslije zemljotresa su je ponovo renovirali. Dvorišni objekti i garaža su pripaci kuće i dijele njenu pravnu sudbinu, pa Zora i na tim objektima ima 1/2 dijela, a po osnovu sticanja u braku. Doduše, kuća u zemljotresu nije mnogo oštećena, pa Z. i M.C. nisu dobili nikakva sredstva za obnovu. Jedan dvorišni objekat su prodali I.O. još prije zemljotresa, a drugi je nacionalizovan, no taj drugi objekat su nakon zemljotresa Z. i M.C. zajedničkim sredstvima ponovo kupili, do temelja srušili i sagrađili novi. Takođe su zajednički izgradili garažu, a iznad nje nema nikakvog stana, što je utvrđeno na licu mjesta, a o tome svjedoči i nalaz vještaka.

Na osnovu svega što je rečeno tokom postupka, tužena – protivtužiteljica predlaže da se tužbeni zahtjevi kao neosnovani odbiju u cijelosti, a da se udovolji protivtužbenim zahtjevima prvotuzene – protivtužiteljice Z.C., te da se tužitelji obavežu da joj naknade troškove parničnog postupka.

Tužitelji u toku postupka i u svom završnom izlaganju u cijelosti osporavaju protivtužbeni zahtjev protivtužiteljice Z.C., tako da ističu da su predmetne nekretnine kupljene prije zaključenja braka tužene protivtužiteljice Z.C. i njenog pok. muža M.C.. /Nekretnine kupljene 1955. godine, a brak između tužene – protivtužiteljice i njenog pok. muža M.C. prema izjavi tužene zaključen je dana 17.02.1957. godine, koja činjenica je od posebnog značaja, kada se



ima u vidu vrijednost predmetnog zemljišta, čija vrijednost prema nalazu građevinskog vještaka M.K. od 02.05.2006. godine, sa stanjem na dan kupovine iznosi 389.200 KM što predstavlja 76,61 % od ukupno utvrđene vrijednosti predmetnih nekretnina. /Ukupna vrijednost predmetnih nekretnina sa stanjem na dan kupovine iznosila je 207.860,00 KM/ u koje zemljište nisu vršena ulaganja nakon izvršene kupovine po spornim ugovorima, slijedom čega Z.C. po osnovu sticanja u braku sa pok. M.C. nema udjela u sticanju predmetnih nekretnina kupljenih po spornom kupoprodajnom ugovoru iz 1955. godine. S tim u vezi potrebno je da sud doprinos prvotužene – protivtužiteljice Z.C. cijeni isključivo i samo po osnovu doprinosa prvotužene u pogledu izgradnje i sanacije postojećih nekretnina. Međutim, kako je već naprijed rečeno s obzirom da je izgradnja i sanacija predmetnih nekretnina vršena sredstvima tužitelja te sredstvima dobijenim prodajom imanja D.C., oca tužitelja, te sredstvima od likvidacije štete i od prodaje jedne kuće I.O., doprinos tužene – protivtužiteljice je gotovo neznatan. Sve i kada sud ne bi prihvatio činjenicu da je sanacija – izgradnja predmetnih nekretnina vršena sredstvima tužitelja, te ostalim navedenim kupoprodajnim ugovorima od 18.023.1967, 05.04.1972. i 27.03.1960. godine, doprinos I-tužene protivtužiteljice u izgradnji i sanaciji predmetnih stambenih objekata je bio višestruko manji od njenog pok. muža M.C. u prilog koje tvrdnje ide i sama izjava I-tužene Z.C. koja je na nastavku glavne rasprave od 18.09.2006. godine izjavila da je njen pok. muž zaradivao mnogo više od nje, te kako se tužena slikovito izrazila u navedenoj izjavi da ona „na iglu“ misleći na posao krojačice, kojim poslom se bavila nije mogla zaraditi koliko njen pok. muž baveći se poslom prevoznika, da je njen muž i njoj davao koliko je trebalo, i da je značaj dio sredstava od posla kojim se bavio bio na računu. Ovakvu tvrdnju potvrđuju i izjave brojnih svjedoka, koji svjedoci su potvrđivali da je pok. M.C. bio uspješan obrtnik, da je radio sa konjima, te pružao usluge prevoza. Imajući u vidu sve naprijed navedene činjenice, osporavamo protivtužbeni zahtjev tužene protivtužiteljice u pogledu protivtužbenog zahtjeva kojim se traži da se utvrdi da zajedničku bračnu tekovinu čini zemljište označeno kao k.č. 1156 zv. Bašta – njiva pov. 864 m<sup>2</sup>, upisana u pl. 195/1 a što se po starom premjeru odnosi dio kč. 618/7 upisana u zk. ul. 768 k.o. Bluka, i to iz razloga jer je predmetno zemljište kupljeno prije stupanja u brak tužene - protivtužiteljice Z.C. i njenog muža M.C., a radi se o neizgrađenom zemljištu u koje nije vršeno nikakvo ulaganje tokom trajanja bračne zajednice, dok u preostalom dijelu predmetnih nepokretnosti a koje nepokretnosti su takođe kupljene prije zaključivanja braka tužene – protivtužiteljice i njenog muža M.C., osporavamo protivtužbeni zahtjev iz svih naprijed navedenih razloga preko iznosa od 1/2 dijela i to do 1/3 dijela koja prema kupoprodajnom ugovoru iz 1955. godine pripada njenom pok. mužu M.C. a ovo iz razloga kako je već naprijed navedeno jer su i preostale predmetne nekretnine upisane u pl. 195/1 i zk. ul. 768 k.o. Banjaluka kupljene prije stupanja u brak tužene protivtužiteljice sa njenim pok. mužem M.C., a udio tužene – protivtužiteljice u sanaciji i izgradnji predmetnih nekretnina je minimalana iz svih naprijed navedenih razloga.

U toku ovog postupka I-označene zakonske nasljednice prednika parničnih stranaka i to iz tužbe tužitelja i tužbe I-tužene, protivtužiteljice označene kao II, III i IV-tužene (tužba od 21.09.1981.godine), M.T. r. C., S.G. r. C. i D.P. r. C. u cijelosti su priznale tužbeni zahtjev tužitelja M.C.1 i M.C.2, ističući da su tačni navodi tužitelja da je pokojni otac D.C., kupio predmetne nekretnine u korist sinova, da bi u daljem toku postupka ostali zakonski nasljednici, nakon smrti II, III i IV-tuženih, ostali kod navoda svojih prednika i kao zakonski nasljednici priznali tužbeni zahtjev tužitelja, a na ročište za glavnu raspravu punomoćnik zakonskih nasljednika Z.G. kao i staralac za poseban slučaj, nije pristupio a koji je ujedno i privremeni zastupnik za tužene Lj.T., N.T. i Ž.T., te je glavna rasprava održana u odsutnosti uredno obaviještenog imenovanog punomoćnika i zastupnika.

Staraoc za poseban slučaj tuženog J.M., B.P. je ostao kod navoda datih u toku ovog postupka, od strane staraoca za poseban slučaj, u osobi K.Š., da bi u konačnom predložio da sud

*doneše odluku na osnovu izvedenih dokaza i utvrđenog činjeničnoig stanja.*

*U dokaznog postupku tužiteljska strana je izvela dokaze i to čitanjem:*

- *kupoprodajnog ugovora od 21.03.1955. godine zaključenog između J.M. kao prodavca i D.C. kao kupca nekretnina u Banjaluci u ul. \_\_\_\_\_;*
- *kupoprodajnog ugovora od 21.04.1955. godine zaključenog između J.M. kao prodavca i M.C. kao kupca nekretnina u Banjaluci ul. \_\_\_\_\_;*
- *kupoprodajnog ugovora od 27.03.1960. godine zaključenog između M.C. i I.O. o kupoprodaji stambene zgrade u naravi dvosobnog stana u Banjaluci u ul. \_\_\_\_\_;*
- *kupoprodajnog ugovora od 18.02.1967. godine zaključenog između D.C. i B.M. o kupoprodaji kuće, pratećih objekata i okućnice u Opsječkom;*
- *kupoprodajnog ugovora od 05.04.1970. godine zaključenog između D.C. kao prodavca i B.M. i G.M. r. G. kao kupaca sa druge strane, o kupoprodaji zemlje u Opsječkom;*
- *kupoprodajnog ugovora od 05.04.1972. godine zaključenog između D.C. kao prodavca i B.M. kao kupca o kupoprodaji nekretnina kuće i zemljišta u Opsječkom;*
- *darovnog ugovora zaključenog dana 22.10.1975. godine između D.C. kao darodavca i M.C., M.C.1 i M.C.2 kao daroprimalaca o darovanju nekretnina;*
- *Rješenja o likvidaciji štete od 25.05.1970. godine;*
- *naložima za isplatu i Gotovinske isplate počev od 23.11.1966. godine do 1978. godine na ukupan iznos od 43.580 US dolara;*
- *čitanjem izjava tužitelja M.C.2 od 18.09.2000. godine;*
- *čitanjem izjave tužitelja M.C.1 od 06.07.2000. godine i 10.01.1989. godine;*
- *čitanjem izjava tuženih M.T. i D.P.;*
- *čitanjem izjava saslušanih svjedoka: S.S., N.G., Z.G., T.G., S.J., D.P.1, M.B., R.Z. i V.Z. i izjave svjedoka M.G.;*
- *čitanjem nalaza vještaka građevinske struke M.K. od 02.05.2006. godine;*
- *dopunskog nalaza vještaka M.K. od 02.07.2006. godine;*
- *čitanjem nalaza vještaka geodetske struke D.Đ. od 17.07.2006. godine.*

*Prvotuzena-protivtužiteljica na glavnoj raspravi izvela je dokaze čitanjem i to:*

- *čitanjem kupoprodajnog ugovora od 21.04.1995. godine;*
- *čitanjem predugovora od 21.03.1955. godine;*
- *čitanjem kupoprodajnog ugovora od 27.03.1960. godine;*
- *čitanjem ZK ul. br. 768 k.o. Banjaluka;*
- *čitanjem posjedovnog lista broj 195 k.o. Banjaluka VI;*
- *čitanjem rješenja Narodnog odbora opštine Banjaluka – Komisije za nacionalizaciju broj N-352 od 25.11.1959. godine;*
- *čitanjem popisnog lista broj 195/02 k.o. Banjaluka VI;*
- *čitanjem darovnog ugovora od 22.10.1975. godine;*



- čitanjem molbe M.C. upućene građevinskoj inspekciji 06.03.1970. godine;
- čitanjem spisa broj O-178/80 ostavinski postupak iza pok. M.C.;
- uvidom u fotografije sporne kuće koje su priložene u spisu;
- čitanjem uvjerenja uprave prihoda Banjaluka broj 9557 od 27.05.1955. godine;
- čitanjem potvrde Narodnog odbora Banjaluka broj 16883/55 od 10.07.1955. godine;
- čitanjem potvrde Katastarske uprave Banjaluka broj 16886/55 od 19.07.1955. godine;
- čitanjem zaključka ZK ureda ovog suda broj DN 1347/55 od 16.12.1955. godine;
- čitanjem rješenja o likvidaciji štete od 25.05.1970. godine;
- čitanjem računa Nove sirovine Banjaluka od 08.06.1979. godine;
- čitanjem uvjerenja uprave za društvene prihode Čelinac od 18.03.1982. godine;
- čitanjem pisma koje je M.K.1 uputio protivtužiteljici;
- čitanjem bankovne uplatnice od 27.02.1976. godine, vezano za uplatu novca u korist M.C.1 a posredstvom M.K.1;
- čitanjem kupoprodajnog ugovora od 05.04.1972. godine;
- čitanjem iskaza svjedoka i to Z.C. kao stranke date na zapisniku od 18.09.2000. godine i 18.09.2006. godine;
- čitanjem iskaza svjedoka M.Ž., M.C.3, i M.P.;
- čitanjem iskaza svjedoka koji više nisu živi a dali su iskaz u toku postupka i to B.K., S.J.1, M.K.1, R.C., Ž.C., T.S., O.P., M.R., M.R.1, Đ.S., S.S., R.Z., V.Z., D.P.1, M.B., S.J. i M.V.

Svjedok B.K. je izjavio da je Mićo /u toku saslušanja svjedoka parničnih stranaka pok. Miodraga , svjedoci oslovaljavaju imenom „Mićo“/ bio dobrostojeći čovjek, gradio je novu kuću, i da je srušio staru kuću, gradio je i garažu i brinuo se zajedno sa tužiteljicom o roditeljima.

Svjedok S.J.1 izjavio saglasno kao i prethodni svjedok, s tim što dodaje da mu je Mićo rekao da je kupio staru kuću od nekog Slovenca.

Svjedok M.K.1 je izjavio da mu je Mićo posudio novac te da mu je tom prilikom rekao da su mu braća poslala iz Amerike 9.000,00 dolara u cilju da pravda porijeklo imovine, te da je po nalogu Mićinom on na ime duga poslao u Ameriku Mićonom bratu 4.700,00 dolara preko svoje banke. Mićo je kupio i „mercedes“ od svjedokovog brata, s tim što je „mercedes“ bio registrovan na ime svjedoka, mada je plaćen Mićinim novcem.

Svjedok R.C. je izjavio da je Mićo imao konje sa kojima je radio u Sloveniji, a kasnije je prodao konje i kupio kamion, bio je vrijedan čovjek i dobrostojeći. Kupio je jednu staru kuću koju je srušio i napravio novu kuću, a kasnije je pravio garažu. Mićo je bio vrijedan i dobrostojeći čovjek, bio je napredan i pomagao je cijelu familiju, brinuo se i o roditeljima koji su sa njim živjeli. Svjedoku je poznato kada se garaža gradila da je bilo na ručku oko njih 50, a s obzirom da je Mićo dobro zaradivao svjedok ne vjeruje da su braća iz Amerike finansirala gradnju kuće i garaže, koji su dolazili kod Miće kao gosti.

Svjedok M.V. je izjavila da su Mićo i njegova žena Z.C. došli da žive u staroj kući 1958. godine, te da su srušili staru kuću koja je bila od ćerpića i sagradili novu kuću, ova svjedokinja izjavljuje da su na kući radili Mićo i njegova supruga, a ko je finansirao gradnju to ovom svjedoku nije poznato.

*Svjedok M.Ž. je izjavila da je poznavala I-tuženu Z.C. i njenog pokojnog muža M.C., radila je sa M.C. u Vršačkim vinogradima, on je bio prevoznik a ona bila blagajnik i knjigovoda. M.C. je dobro zaradivao s obzirom da su radili sa alkoholnim i bezalkoholnim pićima, tako je pomagao i sestru S., koja je otvarala kafanu. Roditelje pokojnog M.C. je vidala kada bi dolazila kući kod istog, nije ulazila u finansijske relacije istih, ali pretpostavlja da ih je on izdržavao jer su živjeli kod njega. Bilo joj je poznato da je M.C. imao braću u Americi i da ih je spominjao kada trebaju doći, a to je bilo možda jednom godišnje.*

*Svjedok Đ.S. u svom iskazu je izjavio da su roditelji parničnih stranaka imali skromno imanje u Opsječkom oko 60 duluma zemlje, te su jedan dio imanja prodali, a unazad 20 godina su živjeli u Banjaluci sa sinom Mićom, koji je bio bogat čovjek, bio je radnik i bavio se sa prevozništvom, M.C.2 je otišao u Ameriku 1957. godine, a M.C.1 poslije 5 do 6 godina. Pošto je M.C. bio najbogatiji pomagao je svoju braću dok nisu otišli u Ameriku. M.C-a su 1955. godine proglasili kulakom, te je plaćao i porez u opštini Čelinac, M.C-ovu žena Z.C. bila je šnajder te je šila muška odijela. Ovom svjedoku nije poznato da je B.R. posuđivao novac ocu parničnih stranaka, ali mu je poznato da isti nije bio toliko imućan, već je bio siromašan čovjek.*

*Svjedok M.R.1 je saglasno izjavio kao prethodni svjedok. Ističući da mu je poznato da su tužitelji dolazili kod M.C., ali nije stekao utisak da su oni nešto gradili u Banjaluci, jer nije ni bilo potrebno, jer je Mićo bio bogat čovjek, bio je vrijedan mnogo je gradio i radio, a i Mićina žena je bila vrijedna i bila je dobra prema Mićinim roditeljima. Kada bi braća iz Amerike dolazila Mićo je pravio slavlje, a imao je i auto „mercedes“ koji je davao na raspolaganje braći. Materijalna moć Mićina je bila veća nego sviju nas sa tog kraja, on je mogao svima pomoći, ali nije tražio ni od koga pomoć.*

*Svjedok M.R. je izjavo da je Mićo 1955. godine imao tri para konja, i ovaj svjedok je kod njega radio kao radnik, te da je 1955. godine kupio kuću u Banjaluci, te je tim povodom častio i svoje kočijaše, poslije je tu kuću srušio i sanirao, ovaj svjedok je poznavao A.P. koji je bio siromašan čovjek, i moglo se desiti da je njemu Mićo posuđivao novac, a ne on Mići.*

*Svjedok O.P. je izjavio da je 1954. i 1955. godine radio kod Miće koji mu je obećao kupiti par konja, ali je kasnije rekao da ne može, jer se istrošio kupovinom kuće u Banjaluci.*

*Svjedok T.S. je saglasno izjavio kao i prethodni svjedok.*

*Svjedok Ž.C. je izjavio da je 1955. godine, radio kod Miće i da mu je on za rad kupio dva konja i kola. Radili su u Sloveniji i te godine Mićo je kupio kuću u Banjaluci. 1963 godine Mićo je rasprodao konje, a imao je 11 radnika, i tad je kupio kamion pa se bavio autoprevozom. Tužitelji su bili u Americi i prije zemljotresa Momo je jednom došao iz Amerike, a M.C.1 je prvi put došao poslije zemljotresa.*

*Svjedok S.S. je izjavio da je sa pok. M.C. bio prijatelj od 1957. godine, te mu nije poznata činjenica iz čijih sredstava je kupljena kuća u kojoj je on stanovao sa svojom suprugom. Uglavnom ta kuća je bila od ćerpića i bila je dosta trošna, pa se nametala potreba za njenom rekonstrukcijom. Prije zemljotresa 1969. godine, pokojni M.C. je počeo ovu rekonstrukciju i bila je gotova do zemljotresa 1969. godine, da bi ponovo bila oštećena i morala je biti ponovo sanirana. Nije mu poznato otkuda mu novac za sanaciju, ali mu je poznato da je M.C. radio sa konjima, u Strnici kod Nove Gradiške, a kasnije je kupio kamion, te mu je i svjedok jedne prilike posudio 3.000 maraka, i on mu je dug vratio u dinarima, a jednom mu je posudio 800.000 dinara, i njegov brat M.C.1 je poslao ček na iznos od 1.000 \$. Pokojni M.C. mu nije pričao za koga se kuća adaptira, jer se podrazumijevalo da tu kuću adaptira za sebe, s obzirom da u joj stanovao. U dvorištu su bile još dvije kuće koje su srušene za vrijeme zemljotresa, a pokojni M.C. je počeo izlijevati temelj za garažu u dvorištu. Tužitelja M.C.2 svjedok nije nikada vidio, a tužitelja M.C.1 je vidio jedanput poslije potresa i isti svjedok se nije mogao izjasniti da li su*

*oni pomagali oko sanacije predmetne kuće koja je prije potresa bila veoma detaljno sanirana, gotovo je bio napravljen novi objekat, promijenjeni su i zidovi i još mnogo toga, tako da kuća za vrijeme potresa nije bila mnogo oštećena, niti je poslije potresa bilo velikih radova.*

*Svjedok N.G. u svom iskazu je izjavio da je negdje od 1966/67. godine od pokojnog D.C. kupio konja, i tada je pokojni D.C. sa suprugom stanovao u Opsječkom, te mu nije poznato zašto je isti novac utrošen, niti zašto je on trebao prodavcu.*

*Svjedok Z.G. je izjavio da je u vrijeme spornih događaja bio mladb. ali zna da je prije potresa iz Opsječkog doveo krave od djeda D.C., koji ih je kasnije prodao na pijaci, pomagao je prilikom sanacije kuće i na sanaciji kuće radio je pokojni M.C. zajedno sa majstorima, koje je on nalazio i on je sav posao organizovao. Ovom svjedoku nije poznato ni čija je to kuća, ni za koga se gradi, niti za koga se vrši sanacija, a u kući su zajedno sa M. i Z.C. stanovali roditelji parničnih stranaka, i sanacija je vršena temeljno, tako da prilikom potresa nije bila mnogo oštećena, već je prilikom potresa bila oštećena dvorišna zgrada koja je kasnije temeljno sanirana. Ujaci od ovog svjedoka – tužitelji, nisu fizički pomagali, ali ovom svjedoku je poznato da je tužitelj M.C.2 pomagao oko izgradnje garaže koja je pravljena nekoliko godina iza zemljotresa i poznato mu je da je pokojni M.C. rekao M.C.2 da on gore iznad garaže može sebi da opremi stan, međutim, taj stan nije nikada napravljen.*

*Svjedok dalje ističe da je pomagao oko sanacije kuće, nije radio za novac, ali su mu povremeno davali po koji dinar, pokojni D. i M.*

*Svjedok T.G. je u svom iskazu izjavio da je pomagao oko sanacije kuće, nije mu poznato ko je finansirao sanaciju, plaćao ga je D.C., a M.C. je ponekad davao novac njemu i Z.G. radi izlaska u gradu. Ovaj svjedok je istakao da je čuo kako je D.C. govorio da je dobio neke pare od sinova koji se nalaze u inostranstvu.*

*Svjedoci S.J., D.P.1, M.B., su izjavili da ih je pokojni Mićo angažovao da izvode određene radove na garaži te da ih je i angažovao i plaćao pokojni M.C.*

*Svjedoci R.Z. i V.Z. su takode izjavili da su oni u spornom periodu bili angažovani da iskopaju i toware šljunak za celulozu te su isti šljunak tovarili pokojnom M.C., koji im je rekao da je počeo da gradi neku garažu u dvorištu i za obavljeni rad isti ih je plaćao.*

*Na osnovu izvedenih dokaza i to ocjenom savjesno i brižljivo svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno u smislu odredbe čl. 8. ZPP-a sud je donio presudu kao u izreci iz sljedećih razloga:*

*Među parničnim strankama nesporna je činjenica da su dana 21.03.1955. godine, zaključili ugovor o kupoprodaji J.M. s jedne strane i D.C. s druge strane, kao zastupnik tužitelja i prednika tuženih M.C., u kojem ugovoru, je utvrđeno da u slučaju da kupac ne isplati kupoprodajnu cijenu u određenom roku, neće doći do zaključenja pravog kupoprodajnog ugovora.*

*Među parničnim strankama je nesporna i činjenica da je nakon zaključenja ovog ugovora došlo do zaključenja ugovora o kupoprodaji između J.M. s jedne strane i M.C. s druge strane, da je utvrđena kupoprodajna cijena sa pravom besplatnog uživanja prodavca u jednoj sobi u trajanju od mjesec dana godišnje, predmetni ugovor je potpisan od strane prodavca i kupca i ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru 21.04.1955. godine.*

*Među parničnim strankama je sporna činjenica da li ugovor koji je zaključen između prodavca J.M. i kupca D.C., koji kupuje za svog sina M.C., M.C.1 i M.C.2, nekretnine koje su predmet ovog postupka, ima snagu kupoprodajnog ugovora, te da li isti proizvodi pravno djestvo u odnosu na kasnije zaključeni ugovor o kupoprodaji kao i činjenica da li je predmetni kupoprodajni ugovor predugovor u smislu odredbe čl. 45. Zakona o obligacionim odnosima ili*

*se radi o kupoprodajnom ugovoru.*

*Uvidom u kupoprodajni ugovor koji je zaključen između J.M. i D.C., jasno se vidi na originalu istoga koji je sačinjen na slovenačkom jeziku da se radi o predugovoru, jer na ugovoru stoji „kupna predpogodba“ dok je ugovor koji je zaključen između J.M. i M.C., pod nazivom „kupna pogodba“.*

*Po mišljenju suda ugovor koji je zaključen između J.M. i D.C. predstavlja predugovor i kojem predugovoru predstoji zaključenje osnovnog ugovora. Ovo posebno se može zaključiti iz sadržine predugovora a koja glasi:*

*„Kupovina je dogovorena u iznosu od 500.000 dinara te se isplaćuje:*

*a/ danas kod sklapanja predugovora 140.000 dinara,*

*b/ ostatak od 360.000 dinara kupci će, odnosno njihov otac isplatiti prodavcu do 15.05.1955. godine, odnosno kada bude zaključen pravi kupoprodajni ugovor...“, dakle u konkretnoj pravnoj stvari radi se o predugovoru kojem prethodi kupoprodajni ugovor a koji između prodavca i kupca D.C. nije nikada zaključen. I sam prednik tužitelja, odnosno parničnik stranaka D.C., koji je učestvovao u zaključenju predugovora je sigurno znao da ovakvom predugovoru slijedi i zaključivanje kupoprodajnog ugovora nakon isplate cjelokupne kupoprodajne cijene.*

*Uvidom u kupoprodajni ugovor zaključen između J.M. s jedne strane i M.C. s druge strane, utvrđeno je da je isti zaključen u pismenoj formi, obezbijeden potpisom ugovornih strana, ovjeren kod Okružnog suda u Mariboru, dakle ugovor u cijelosti ispunjava formu ugovora koja se traži za ovakve vrste ugovora.*

*Po mišljenju suda ukoliko je zaključen predugovor, a nije došlo do zaključenja kupoprodajnog ugovora između istih ugovornih strana, jaču pravnu snagu ima kupoprodajni ugovor koji je zaključen između drugih ugovornih strana u vezi istih nekretnina, te kasnije zaključeni kupoprodajni ugovor ima jaču pravnu snagu u odnosu na ranije zaključeni predugovor, i isti u smislu odredbe čl. 103. Zakona o obligacionim odnosima nije apsolutno ništav.*

*Kako je po mišljenju suda D.C., znao da predugovornoj nagodbi slijedi zaključenje osnovnog kupoprodajnog ugovora, pretpostavlja se da je odustao od zaključenja istog kupoprodajnog ugovora s obzirom da nije tražio zaključenje glavnog ugovora od strane J.M., niti je pak tražio naknadu štete zbog nezaključenog ugovora. Činjenica da se pojavljuje kao druga ugovorna strana u kupoprodajnom ugovoru sin pok. D., M.C., je pretpostavka da se sa tim ugovorom, u odnosu na obavezu zaključenja predugovora, usaglasio i sam D.C., a ovom posebno ide u prilog i činjenica da je D.C., kako to svjedoci a i stranke ističu živio u zajedničkom domaćinstvu sa M.C., da je u tom periodu zajedničkog življenja došlo do nacionalizacije jedne dvorišne zgrade kao viška stambenog prostora, te prodaje dijela nekretnina koje su bile predmet kupoprodaje od strane M.C., I.O., dakle M.C. prodaje dio nekretnina istom kao vlasnik i posjednik.*

*Na osnovu kupoprodajnog ugovora od 21.04.1955. godine, M.C. a nakon isplate kupoprodajne cijene, preuzimanja u posjed istih nekretnina uknjižava se kao vlasnik i posjednik a tako se ponaša cijelo vrijeme do svoje smrti.*

*Neosnovani su navodi tužitelja da je predmetni kupoprodajni ugovor apsolutno ništav jer je protivan principu savjesnosti i poštenja, da je zaključen na prevaran način, zloupotrebom povjerenja od strane pokojnog M.C., jer da bi neko stekao pravo vlasništva po osnovu pravnog posla, odnosno suvlasništva, potrebno je da prethodi zaključenje određenog pravnog posla u određenoj zakonskoj formi, a da je ta činjenica bila poznata i tužiteljima i predniku parničnik*



*stranaka pokojnom D.C. ide u prilog i zaključeni darovni ugovor od 22.10.1975. godine, a kojim darovnim ugovorom je pokojni D.C., darovao nekretnine u Čelincu i to svojim sinovima tužiteljima i predniku parničnih stranaka pokojnom M.C.*

*Dakle, ta činjenica dovoljno upućuje da je pokojnom D.C. bilo poznato kako i na koji način se zaključuje određeni pravni posao koji predstavlja pravni osnov za sticanje određenih prava, odnosno prava vlasništva – suvlasništva.*

*Činjenicu da je pok. M.C. kupio nekretnine koje su predmet ovog postupka u svoje ime i za svoj račun, potvrdili su i saslušani svjedoci i to S.J., B.K., M.Ž., Đ.S., M.R.I, M.R. i drugi, koji su saglasno izjavili da je M.C. kupio kuću 1955. godine te svojim sredstvima vršio sanaciju predmetnih kuća, vršio prvo izgradnju kuće – misli se na kompletnu rekonstrukciju, zatim sanaciju iste poslije zemljotresa, izgradnju garaže, pa čak i prodaju dijela nekretnina I.O., a koje nekretnine su bile predmet kupoprodaje između njega i J.M.*

*Dakle, cijelo vrijeme M.C. se ponaša kao zakonit i savjestan posjednik, koristeći sva vlasnička ovlašćenja do kojih je došao na osnovu kupoprodajnog ugovora, a kako kupoprodajni ugovor ima jaču snagu u odnosu na predugovor, posebno kada isti predugovor nije izvršen od strane predugovarača, čemu idu u prilog iskazi saslušanih svjedoka a iz same izjave prvo-tužene koja je izjavila da je M.C. prvo radio u Sloveniji, potom se bavio prevozom konjima, zatim kao autoprevoznik, a kako svjedoci izjaviše radilo se o vrijednom čovjeku, domaćinu, koji nije oskudijevao za pare, čak su ga proglasili kulakom, dakle, imao je mogućnosti da izvrši kupovinu nekretnina koje su predmet ovog postupka, te da i sam isplati kupoprodajnu cijenu, što sve upućuje na činjenicu da zaključeni kupoprodajni ugovor nije posljedica povrede načela savjesnosti i poštenja i zloupotrebe povjerenja učesnika u zaključenju predugovora.*

*Činjenica da je u predugovoru konstatovano da je D.C. isplatio određeni iznos na ime kapare, ne može dati tužiteljima pravo na utvrđenje prava suvlasništva, jer je naknadnim ponašanjem pokojnog M.C. kao vlasnika predmetnih nekretnina i D.C. koji je živio sa njim u domaćinstvu, najvjerojatnije došlo do izmjene dogovora u vezi zaključenja ugovora o kupoprodaji.*

*Na osnovu izloženog prvi postavljeni tužbeni zahtjev tužitelja je odbijen kao neosnovan.*

*Tužiteljska strana pored prvog postavljenog tužbenog zahtjeva, postavila je i drugi tužbeni zahtjev, supsidijarni, i na okolnost drugog postavljenog tužbenog zahtjeva, supsidijarnog zahtjeva, izvela je dokaze u toku ovog postupka, te je sud imajući u vidu odredbe Zakona o parničnom postupku i to čl. 55. st. 4. kao i čl. 176. st. 2. istog Zakona, a kojim je utvrđeno da ako postoji više zahtjeva, sud će o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom. Ova odredba Zakona o parničnom postupku ne isključuje ni primarni, ni supsidijarni tužbeni zahtjev, te odlučivanjem jednom odlukom o glavnom primarnom i supsidijarnom tužbenom zahtjevu, sud nije povrijedio raspravno načelo parničnih stranaka, jer su parnične stranke u toku postupka u fazi pripremnog ročišta predložile dokaze kojim dokazuju činjenice i u vezi pravnog pitanja i prvog i drugog postavljenog tužbenog zahtjeva, te donošenjem ovakve odluke sud nije povrijedio raspravno načelo parničnih stranaka.*

*Ovakav pravni stav poznaje i teorija prava, pa tako Siniša Triva „Građansko parnično – procesno pravo“ ističe da žalba tuženog protiv odluke kojom se usvaja drugi eventualno istaknuti tužbeni zahtjev ovlašćuje drugostepeni sud da ispituje napadnutu presudu u cijelosti i u dijelu kojim je primarno istaknuti zahtjev odbijen, jer je razdvajanje odluka o kumuliranim zahtjevima pravno nemoguće. Žalbu tuženog, odnosno tužitelja upravljenog protiv dijela presude trebalo bi tretirati kao žalbu protiv čitave presude.*

*Na osnovu izloženog a kako su provedeni svi dokazi u vezi drugog postavljenog tužbenog zahtjeva i radi dužine trajanja postupka s obzirom da se radi o tužbenim zahtjevima iz 1981.*



godine, a pri tom imajući u vidu i činjenicu da su parnične stranke pokrenule postupak pred Ustavnim sudom, radi povrede čl. 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava, sud je istom odlukom, a što odredbe Zakona o parničnom postupku dozvoljavaju, o čemu postoje i presude Vrhovnog suda Republike Srpske, odlučio i o drugom postavljenom eventualnom tužbenom zahtjevu.

Uvidom u izvještaje o slanju novčanih sredstava od strane tužitelja M.C.1, i to M.C., D.C., D.P., utvrđeno je da se radi o manjim novčanim iznosima a i sam tužitelj M.C.1, prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke je izjavio da je slao mjesečne iznose roditeljima koji su živjeli kod prvotuzene i njenog supruga, te se ne može reći da su isti novčani iznosi usmjereni za sanaciju i izgradnju nekretnina – porodičnih kuća, jer kako je već gore istaknuto predniku I-tužene, i bratu tužitelja koji je bio finansijski imućan čovjek i koji je posuđivao ljudima novčana sredstva kada bi im zatrebala, nisu bila potrebna dodatna novčana sredstva.

Tačno je da postoje dokazi da su M.C. dostavljene od strane brata novčana sredstva u većim iznosima, ali su to bili novčani inosi u vidu pozajmica što je potvrdio i sam svjedok M.K.1, da je novčani iznos od 4,5 hiljade dolara dostavio tužitelju M.C.1 koji je čak o tome dostavio dokaz u spis ovog suda, da je sa svog računa u Beču, prenio na račun tužitelja M.C.1 taj navedeni iznos.

Veći novčani iznosi u dužničko povjerilačkim odnosima između M.C.1 i M.C. su uslijedili nakon rekonstrukcije porodične kuće koja je izvršena prije zemljotresa, dok su veći novčani iznosi prosljeđivani M.C. poslije 1970. godine, a nisu prosljeđivani u cilju sanacije predmetne kuće poslije zemljotresa 1969. godine, jer kako je to i sam svjedok Z.G. izjavio, koji je jedan od tuženih u ovom postupku, kuća poslije zemljotresa nije bila toliko oštećena, da bi zahtjevala veliku rekonstrukciju, pa samim tim po mišljenju suda, eventualne pomoći tužitelja kod manje sanacije, ne mogu biti pravni osnov za sticanje prava suvlasništva po osnovu građenja, odnosno sticanja prava vlasništva u porodičnoj zajednici, što može biti predmet samo određenog obligaciono pravnog odnosa.

Ovo što prema zauzetoj sudskoj praksi da bi se steklo pravo vlasništva po osnovu građenja, odnosno sanacije i rekonstrukcije potrebno je da je izvršena takva rekonstrukcija da je u suštini izmijenila strukturu, oblik objekta, kao što su to prednik prvotuzene i prvotuzena izvršili prije 1969. godine, dakle prije zemljotresa.

Na osnovu izloženog tužitelji nisu dokazali da su izvršili znatnu rekonstrukciju i sanaciju predmetnih objekata poslije zemljotresa kako bi stekli pravo suvlasništva na istim po tom osnovu, odnosno po osnovu zajedničkog građenja u porodičnoj zajednici.

Neosnovano je pozivanje tužitelja da su stekli pravo suvlasništva i po osnovu sredstava D.C., pretka tužitelja uloženi u kupovinu predmetnih nekretnina po kupoprodajnom ugovoru od 21.03.1955. godine, jer takvo učešće u kupovini određenih nekretnina, odnosno sticanju prava suvlasništva, tužiteljska strana može tražiti samo u ime i za račun prednika i u korist svih nasljednika a ne za svoje ime i za svoj račun. Ovo se isto odnosi na sredstva koja je pribavio pokojni D.C., dobijenih prodajom imanja u Čelincu, po kupoprodajnom ugovoru iz 1967. i 1972. godine, a koju činjenicu tužitelji nisu ni dokazali u ovog postupka, u koju svrhu je pokojni D.C. potrošio predmetna novčana sredstva.

Neosnovano je pozivanje tužitelja da su stekli pravo suvlasništva i po osnovu sredstava prodajom jedne kuće po kupoprodajnom ugovoru od 26.07.1960. godine, jer je prednik tužitelja M.C., kao vlasnik predmetnih nekretnina izvršio prodaju jednog dijela nekretnina o čemu je već gore bilo riječi i ta sredstva je koristio on lično kao vlasnik prodanih nekretnina.

Provođenjem svih dokaza sud je došao do uvjerenja da su tačni navodi I-tužene da su M.C. prednik tužene i M.C.1 imali između sebe određenih pozajmica i da su uglavnom ta sredstva vraćana od strane supruga I-tužene i protivtužiteljice.

*U toku postupka i čitanjem iskaza jedne od sestara D.P. r. C. da je i njoj M.C.1 slao novčana sredstva, što je sud nakon uvida u izvještaje o slanju novčanih sredstava utvrdio da su sredstva usmjeravana ne samo na ime M.C. - Miće, već na ime ostalih članova porodičnog domaćinstva kao što su V.C., odnos kao što su D.P., D.C., dakle radilo se o novčanim iznosima koji su slani u vidu pomoći bližoj familiji.*

*Ovu činjenicu nisu osporavali ni tužitelji u toku postupka, te su u podnesku od 25.12.1985. godine tužitelji izjavili da je čekovima vršeno davanje posebno za potrebe oca tužitelja i ostavioca, bilo to davanje u vidu poklona, bilo u vidu pomoći u izdržavanju i troškovima liječenja.*

*Sud nije prihvatio supsidijarni tužbeni zahtjev osnovanim, a iz razloga što su i same izjave parničnih stranaka bile kontradiktorne, tako u svom iskazu tužitelj M.C.1 ističe da je on slao novčana sredstva roditeljima i za izgradnju i finansiranje garaže, a dok je na poseban upit suda da li mu je poznato da li je i drugi brat M.C.2 slao novčana sredstva, isti je izjavio da je i M.C.2 doprinio novčano oko sanacije kuće i izgradnje garaže, dok je M.C.2 u svom iskazu izjavio da je sam napravio garažu svojim sredstvima i lično radio sa majstorima. Dakle, ni sami tužitelji između sebe nisu riješili, kod navoda tužbe, ko je u stvari radio garažu i vršio sanaciju kuće, niti su u tom pravcu priložili valjane dokaze.*

*Da su tužitelji slali novčana sredstva za izdržavanje roditelja ide u prilog činjenica da su isti odlazili u Ameriku kod sinova – misli se na roditelje, a opšte poznata činjenica je da su takvi odlasci u Ameriku, relativno skupi, pa je prihvatljiv iskaz I- tužene – protivtužiteljice, da su sredstva od prodanog zemljišta imanja u Čelincu, roditelji tužitelja, iskoristili za vlastite potrebe, a ne ulaganjem u sanaciju porodične kuće i izgradnji kako to tužitelji tvrde u toku postupka.*

*Neprihvatljiva je izjava tužitelja M.C.2 da je kuća kupljena da se koristi kompletna porodica, ali da se uknjiže kao vlasnici tri brata, jer kuća nije ni fizički takve veličine, da bi služila za kompletnu porodicu, a posebno za potrebe sestara koje su imale svoje porodice.*

*U svom iskazu M.C.1 datom na raspravnom zapisniku, 10.01.1989. godine, je izjavio da je platio kompletnu sanaciju kuće, dok saslušani svjedoci su saglasno izjavili, koje je već sud gore pobrojao, da je im je pok. M.C. plaćao za vrijeme rada na toj kući.*

*Da je sam M.C. radio kuću, da je sa I-tuženom – protivtužiteljicom za vrijeme trajanja njihove bračne zajednice, idu u prilog i iskazi svjedoka, da je isti čak bio proglašen za „kula-ka“ a na osnovu uvida u izvještaj o razrezu poreza, utvrđeno je da se radi o osobi koja je imala znatne prihode.*

*Na osnovu izloženog sud je donio odluku kao u izreci ove presude, sud je imao u vidu iskaze ostalih tuženih, tačnije njihovo priznanje, ali je to cijenio u kontekstu ostalih provedenih dokaza a posebno je imao u vidu činjenicu da ostali tuženi su na strani tužitelja sa svojim iskazima, jer I-tužena - protivtužiteljica i pokojni M.C., nisu imali potomstva, pa su česti ovakvi sporovi s ciljem da se umanje nasljedni dijelovi bračnih drugova, te da imovina ostane u krugu porodice.*

*Odlučujući o postavljenom protivtužbenom zahtjevu sud je imao u vidu odredbe Porodičnog zakona i to odredbe čl. 272. i čl. 273. a kojim odredbama je utvrđeno da svakome od bračnih supružnika pripada po 1/2 zajedničke imovine, s tim što svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine, očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika.*

*Kako je već putem svjedoka dokazano da je I-tužena – protivtužiteljica zajednički sticala imovinu sa pokojnim M.C., to je sud djelimično udovoljio protivtužbenom zahtjevu kod*

*utvrđivanja suvlasničkog dijela tužene – protivtužiteljice na nekretninama, imajući u vidu činjenicu da je suprug tužene – protivtužiteljice, prije stupanja u brak kupio predmetne nekretnine, dakle zemljište sa starim objektima, a potom da su zajedno vršili rekonstrukciju porodične kuće, kako to prvotuzena i svjedoci ističu, maltene izvršili su rušenje stare kuće, da su dio nekretnina otuđili i da je isti, iako je i tužena – protivtužiteljica svojim radom doprinosila u periodu kada je bila zaposlena, potom šivanjem i bavljenjem domaćinskim poslovima, kuhanjem za radnike, doprinos njenog supruga je bio veći, pa je tužiteljici – I-tuženoj – protivtužiteljici dosudio 1/3 prava vlasništva na nekretninama po osnovu sticanja za vrijeme trajanja braka, dok je utvrdio da je tužiteljica stekla pravo vlasništva sa po 1/2 dijela na pokretnim stvarima, kamion, automobil, štedni uložci, jer se radi o pokretnim stvarima i novčanim sredstvima, koja su stečena za vrijeme trajanja braka, a suprotne strane nisu drugačije dokazale.*

*Sa dijelom tužbenog zahtjeva, preko dosudenog iznosa do 1/2 na nepokretnim stvarima sud je tuženu - protužiteljicu odbio kao neosnovanim.*

*Slijedom toga, sud je utvrdio da se 1/3 nekretnina koje su predmet ovog postupka, ima izdvojiti i iz ostavinske mase ostavioca M.C..*

*Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci – odnosno kao u stavu V izreke presude.*

*Tužbu tužitelja kojom traži da se naloži upis prava posjeda Gradu Banjaluka – Katastru nekretnina, sud je odbacio zbog nenadležnosti suda, jer sud nije nadležan da nalaže organima Uprave određene činidbe, što se u svakom slučaju može odlučiti pred organima Upravu u postupku izvršenja pravosnažne presude suda, kojim se utvrđuje određeno pravo – pravo posjeda strankama u postupku.*

*Prilikom donošenja ove odluke sud je imao u vidu i ostale navode stranaka i drugih saslušanih svjedoka, ali ih posebno ne obrazlaže, smatrajući da su bez uticaja na drugačiju odluku ovog suda.*

SUDIJA

N.M.

**POUKA:** *Protiv ove presude dozvoljena je žalba Okružnom sudu u Banjaluci, putem ovog suda u roku od 30 dana od dana donošenja iste, odnosno od dana prijema iste za stranke kojima je presuda dostavljena prema pravilima o dostavljanju.*

## PISANJE PRESUDE

Edukatorica: Šida Jašarspahić, sudija Suda BiH

### SADRŽAJ PRESUDE (član 191. ZPP-a)

- Uvod
- Izreka
- Obrazloženje
- Uputstvo o pravnom lijeku

### UVOD PRESUDE (član 191, stav 1 ZPP-a)

- Naziv suda
- Ime i prezime sudije
- Podaci o strankama, njihovim punomoćnicima i zakonskim zastupnicima (ime, prezime i prebivalište)
- Oznaka predmeta spora
- Vrijednost spora
- Naznaka prisutnih stranaka na raspravi
- Dan kada je presuda donesena

### SADRŽAJ IZREKE (član 191, stav 3 ZPP-a)

- Odluka o prihvatanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva o glavnoj stvari i sporednim potraživanjima
- Odluka o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja
- Paricioni rok za izvršenje činidbe

### U IZREKU NE TREBA UNOSITI

- Podatke o strankama (ime, prezime, adresa)
- Činjenice i dokaze koje se navode u obrazloženju
- Norme materijalnog prava
- Da je tuženi dužan određenu tražbinu izvršiti pod prijetnjom izvršenja
- Da rok za izvršenje tražbine počinje teći od presuđenja (prema članu 179, stav 3 ZPP-a taj rok teče od donošenja presude ili njene dostave)

### IZREKA KOJOM SE ODBIJA TUŽBENI ZAHTEJ

- Nerazumljiva formulacija: odbija se tužbeni zahtjev
- Ova presuda mora imati cjelovit sadržaj o identitetu odbijenog tužbenog zahtjeva
- Ne treba doslovno citirati sadržaj tužbenog zahtjeva kako ga je opredijelio tužilac

- Postavljeni tužbeni zahtjev Sud može preformulisati, ali nije ovlašten promijeniti njegov smisao
- Odbijeni tužbeni zahtjev se ne stavlja pod znakove navoda ( može izazvati zabunu stranke da je uspjela u sporu )

### SADRŽAJ OBRAZLOŽENJA (član 191, stav 4)

- Izloženi zahtjevi stranaka
- Njihovi navodi o činjenicama na kojim zasnivaju svoje zahtjeve
- Dokazi i ocjena dokaza
- Propisi na osnovu kojih je presuđeno

### ZAHTJEVI STRANAKA

- Činjenice na kojim zasniva tužbeni zahtjev Sud donosi prema navodima tužioca
- Kad je mijenjan tužbeni zahtjev, navodi se samo onaj konačno opredjeljeni
- Činjenice kojim se osporava zahtjev Sud iznosi prema navodima tuženog
- Iznose se samo relevantne činjenice

### OCJENA IZVEDENIH DOKAZA (član 8. ZPP-a)

- Ako se više dokaza odnosi na istu bitnu činjenicu, mogu se interpretirati zajedno
- U tom slučaju Sud je dužan navesti zbog čega je povjerovao svim tim dokazima zajedno
- Nepotrebno je interpretirati sadržaj dokaza koji Sud nije cijenio zbog opravdanog razloga, ali je nužno navesti razloge za ovakav postupak
- Pri interpretaciji nalaza i mišljenja vještaka ograničiti se na one činjenice kojim Sud utvrđuje ili razjašnjava druge bitne činjenice za presuđenje, a za koje nema stručno znanje
- Uputrebljavati pravilan termin: Nalaz vještaka (ne vještački nalaz)

### MATERIJALNO-PRAVNI PROPISI

- Utvrđeno činjenično stanje Sud vezuje za konkretnu pravnu normu koja je bitna za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu
- Zakone i druge propise treba navesti u njihovom punom nazivu uz naznaku broja i godine službenog glasila u kome su objavljeni

### PROPUSTI U OBRAZLOŽENJU

- Detaljno se navodi sadržaj tužbe, odgovora na tužbu i svih izvedenih dokaza, umjesto da se samo istaknu bitne činjenice
- Uopšte se ne cijene dokazi ili se to ne čini na način naveden u odredbi člana 8 ZPP-a
- Nedostaju jasni i potpuni razlozi o relevantnim činjenicama za presuđenje
- Ako se i istaknu razlozi za odluku o glavnom potraživanju, izostanu razlozi koji se odnose na sporedno potraživanje (kamata i troškovi spora)



- Ne upotrebljavaju se zakonski termini (nazivi oblika nematerijalne štete, vlasništvo, suvlasništvo i slično)
- Nejasan način izražavanja
- Nepotrebno duge rečenice čiji je smisao teško pratiti
- Određene tvrdnje se više puta ponove što je u suprotnosti sa principom ekonomičnosti postupka
- Kad postoje suparničari na strani tužioca ili tuženih, treba ih označavati u skladu sa stranačkom ulogom te navoditi njihovo ime i prezime ili naziv za pravna lica (ne prvotuzioci ili tužilac prvog reda)
- Ne provjerava se sadržaj napisane presude prije potpisa njenog izvornika da bi se ispravile greške

### **PRAVO VLASNIŠTVA**

- U izreku se unose potpuni podaci o nekretnini ( oznaka, površina, broj z.k. uloška i naziv k.o.)
- Česta upotreba nelogičnog izraza „što je tuženi dužan priznati“
- Kad je predmet tužbenog zahtjeva pravo vlasništva samo na dijelu nekretnine, posebnu pažnju obratiti na sadržaj izreke da bi presuda bila jasna, potpuna i podobna za izvršenje
- Kad su predmet tužbenog zahtjeva pokretne stvari, iste moraju biti opisane (oznaka marke za tehničku robu i godina njene proizvodnje, a za druge vrste materijala, godina nabavke)
- Pozivati se na odredbe članova Zakona o vlasničko-pravnim odnosima koje se primjenjuju na konkretan slučaj

### **ZAKONSKO IZDRŽAVANJE**

- Kad više tužilaca podnese tužbu, izreka presude sadrži dosuđeni doprinos za svakog od njih posebno (pa makar se radilo i o identičnim iznosima)
- Razlog za ovakvu izreku: različito vrijeme prestanka ove zakonske obaveze za tužioce

### **NEMATERIJALNA ŠTETA**

- Izreka presude treba sadržavati odluku o pojedinačnim iznosima dosuđene novčane naknade za sve vidove nematerijalne štete
- Dobro obrazložiti usvojeni prigovor podijeljene odgovornosti (procenat, utvrđenu naknadu i dosuđenu naknadu nakon odbijanja doprinosa)

## UVODNE NAPOMENE

- Kategorija** Modul pod nazivom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom" obuhvata odredbe Zakona o parničnom postupku kojima se reguliše žalba protiv presude i žalba protiv rješenja sa posebnim osvrtom na postupak po žalbi kako pred prvostepenim sudom tako i pred drugostepenim sudom. Kako to proizilazi i iz naslova navedenog modula, isti će u svom sadržaju posebnu pažnju obratiti raspravi pred drugostepenim sudom kao sastavnim dijelom postupka po žalbi pred tim sudom. Zahvaljujući obimnosti materije koju obuhvata ovaj modul isti je podijeljen u 5 podmodula:
- žalba protiv presude,
  - postupak prvostepenog suda po žalbi,
  - postupak pred drugostepenim sudom,
  - rasprava pred drugostepenim sudom i
  - žalba protiv rješenja.
- Kako će svaki podmodul predstavljati posebnu cjelinu u okviru modula kao njihove jedinstvene cjeline, hronologija izlaganja zahtijeva da se krene od prvog podmodula pod nazivom "Žalba protiv presude".
- Obrađujući kategoriju ovog podmodula mogu se izdvojiti sljedeće ključne riječi u okviru istog, (a radi njegovog prepoznavanja u bazi podataka): Zakon o parničnom postupku, žalba protiv presude, pravo na žalbu, sadržina žalbe, elementi žalbe, razlozi pobijanja presude, povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, pogrešna primjena materijalnog prava, odricanje ili odustanak od žalbe.
- Trajanje:** Podmodul pod nazivom "Žalba protiv presude" se može iznijeti odnosno prezentovati interesnoj grupi i kao radionica i kao seminar ili u vidu obuke, a za isto je potrebno vrijeme od 5 sati.
- Oblik:** Ovaj podmodul kao edukativni materijal je moguće prilagoditi svim oblicima edukacije interesnih grupa i kao vježba i kao predavanje i kurs samoobuke i video prezentacija i radionica i panel diskusija. Isti je moguće prilagoditi i određenim kombinacijama edukativnog načina izražavanja.
- Zavisno od načina na koji bi se interesna grupa upoznivala sa ovim materijalom, da li putem radionice, da li putem seminara ili pak panel diskusije i vrijeme za njegovu prezentaciju kao edukativnog materijala bi zavisilo od načina njegovog prikazivanja, gdje bi se sigurno više vremena trebalo utrošiti na način edukovanja koji podrazumijeva praktični dio.

**Ciljevi edukacije:** Već u samom nazivu ovog podmodula se ukazuje o značaju cilja koji se njime postiže.

Naime, ovim podmodulom obrađuje se jedno zakonsko područje kojim je regulisan postupak nakon donošenja prvostepene odluke, pa sve do njene pravosnažnosti. Kako u tom postupku učestvuju i prvostepeni sud i drugostepeni sud, a i stranke, to je osnovni cilj ovog podmodula da ukaže na značaj odredaba Zakona kojima se reguliše ovaj dio postupka i da radeći na modulu uopšte, po sistemu, korak po korak, se svaki dio ove cjeline objasni i učini razumljivim, kako bi se eventualna pogrešna postupanja svih učesnika u postupku nakon donošenja prvostepene presude, smanjila.

Nakon ovog opšteg cilja koji se želi postići ovim podmodulom izdvajaju se i njegovi posebni ciljevi: da se ukaže na značaj novog parničnog procesnog zakonodavstva, da se istim obuhvati cijelo parnično procesno zakonodavstvo u BiH (svakako samo u okviru navedenog modula); da se detaljno obradi s aspekta teorije i sudske prakse pravo na žalbu, sadržaj žalbe – elementi žalbe, razlozi zbog kojih se presuda može pobijati, povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, pogrešna primjena materijalnog prava.

## Opis

Kao što je napred već istaknuto u kategorizaciji modula odnosno podmodula i ciljevima edukacije, ovaj podmodul ima za svrhu da edukuje interesnu grupu prvenstveno sudije, kako bi svojim znanjem i praktičnom vještinom stečenom na taj način osigurali pravilno postupanje sudova, pa samim tim i pravnu sigurnost građana.

Opisujući podmodul "Žalba protiv presude", još jednom treba reći da je isti sastvni dio cjeline koja čini modul pod nazivom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom".

Poštujući princip rada "korak po korak", podmodul "Žalba protiv presude" sadrži svoje male cjeline, a to su:

- pravo na žalbu,
- sadržina žalbe i
- razlozi zbog kojih se može pobijati presuda.

Na ovaj način se i definiše sadržaj navedenog podmodula, koji u ovoj cjelini zv. "modul" nosi oznaku "1".

Inače, navedeni modul, odnosno podmodul, "Žalba protiv presude" je odabran kao cjelina vrijedna edukativnog materijala obzirom na svoj značaj koji smo već napred istakli.

---

<b>Mogući predavači/edukatori</b>	Vodeći expert, konsultanti i ostali predavači/edukatori Centra.
<b>Dnevni red modula</b>	Dnevni red modula se nalazi kao dio modula ili će biti kreiran od strane Centra na bazi potreba za pojedinačni modul.
<b>Vodeći ekspert</b>	Jadranka Stanišić, Okružni sud Banja Luka

## UVOD

Radi boljeg razumijevanja samog teksta ovoga modula, podijeljenog u pet podmodula, neophodno je osvrnuti se na činjenicu da je novi pravni koncept parničnog procesnog zakonodavstva započeo svoju primjenu u Bosni i Hercegovini stupanjem na snagu Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje na području Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 i 85/03. 74/05) od 01.08.2003. godine, stupanjem na snagu Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje na području Federacije BiH ("Službene novine FBiH" br. 53/03), od 05.11.2003. godine, (u daljem tekstu entitetski Zakoni), stupanjem na snagu Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje na području Brčko Distrikta BiH ("Sl. glasnik Brčko Distrikt BiH" br. 5/00, 1/01, 6/02- u daljem tekstu ZPP Brčko Distrikt BiH) od 01.04.2001. godine, te stupanjem na snagu Zakona o parničnom postupku pred sudom BiH (Službeni glasnik BiH br.36/04- u daljem tekstu ZPP pred sudom BiH) od 11.08.2004 godine.

Kada kažemo da je novo parnično procesno zakonodavstvo zasnovano na potpuno novom pravnom konceptu u odnosu na ranije, onda prvenstveno imamo u vidu da se novim zakonodavstvom umjesto načela materijalne istine propisuje raspravno načelo koje podrazumjeva: "koliko činjenica, toliko prava".

Zahvaljujući tome, umjesto materijalne istine imamo formalnu istinu, koja podrazumijeva "da čega u spisu nema to na svijetu i ne postoji".

Mada se cijelo parnično procesno zakonodavstvo koje se primjenjuje na području BiH zasniva na raspravnom načelu i formalnoj istini, potrebno je naglasiti da se između entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH s jedne strane, te ZPP Brčko Distrikta BiH, s druge strane, pojavljuju i određene razlike.

Naime, parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta i ZPP pred sudom BiH se propisuje da se prvostepeni postupak u pravilu sastoji od dva ročišta, jednog pripremnog ročišta i jednog ročišta za glavnu raspravu.

Drugostepeni sud pak, odnosno drugostepeno vijeće više ne može ukinuti presudu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a što je nastalo kao posljedica afirmacije rasprave pred drugostepenim sudom.

Kako se odredbe o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom, odnosno drugostepenim vijećem ne odnose i na rješenja, to drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće može ukinuti rješenje prvostepenog suda zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, može ukinuti presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak (odnosno ukinuti presudu i odbaciti tužbu) samo zbog striktno propisanih povreda odredaba parničnog postupka i to samo pod posebnim uslovima propisanim Zakonom.

Novina je i to, što se prvi put propisuje da se odluka prvostepenog suda može preinačiti i zbog povrede postupka učinjenih pred prvostepenim sudom (izuzev onih koje vode ukidanju odluke), ali pod uslovima propisanim Zakonom.

Po službenoj dužnosti, drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava i povrede postupka koje se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja.



Revizijski sud, odnosno revizijsko vijeće može ukinuti odluku i vratiti predmet na ponovni postupak, ali kad to čini onda ukida odluku drugostepenog suda, odnosno drugostepenog vijeća i vraća predmet na ponovni postupak tom sudu, odnosno vijeću (ili drugom drugostepenom vijeću, odnosno drugom nadležnom sudu).

Jedna od većih novina parničnog procesnog zakonodavstva entiteta i ZPP pred sudom BiH je u tome, što prvi put propisuje stvaranje precedentnog prava, kada propisuje da izuzetno revizijski sud, odnosno revizijsko vijeće, može dozvoliti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Mada se novo parnično procesno zakonodavstvo Brčko Distrikta BiH takođe zasniva na raspravnom načelu, potrebno je napomenuti da se istim ne propisuje da je pravilo prvostepenog postupka, jedno pripremno ročište i jedno ročište za glavnu raspravu.

Prema odredbama ZPP Brčko Distrikta BiH, instancioni sud je Apelacioni sud, koji povodom žalbe ne može ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak, već naprotiv, ako ukida presudu prvostepenog suda (bez obzira na razloge ukidanja), onda održava glavnu raspravu i otklanja nedostatke.

Izuzetak je propisan kada su pitanju rješenja kao sudske odluke, obzirom da se na ista ne odnose odredbe o održavanju glavne rasprave.

Iz odredaba tog Zakona ne proizilazi da Apelacioni sud ima ovlaštenja po službenoj dužnosti.

Apelacioni sud u vijeću od petorice, postupa kao revizijski sud i može povodom revizije ukinuti odluku prvog i drugog stepena i predmet vratiti na ponovno suđenje sudu prvog ili drugog stepena.

Ovakve promjene koje je donijelo novo parnično procesno zakonodavstvo BiH u odnosu na ranije su prvenstveno bile uslovljene potrebom da se parnični postupak učini bržim i efikasnijim, i u sebi implementira princip " Ko brzo daje, duplo daje".

Svakako da to nije bio i jedini razlog za donošenje novih Zakona kojima se reguliše parnični postupak na području BiH, tako da među ostale razloge valja pomenuti i potrebu da se novo parnično procesno zakonodavstvo uskladi sa evropskim standardima sadržanim prvenstveno u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava ,a svakako da je jedan od razloga za donošenje novih Zakona o parničnom postupku uzrokovan i društvenim promjenama na području cijele BiH.

Prednji, kratak osvrt na novine koje donosi novo parnično procesno zakonodavstvo je bio neophodan iz prostor razloga što kod svih složenih tumačenja pojedinih odredaba Zakona o parničnom postupku je uvijek potrebno poći od intencije zakonodavca, a koja je ovde definisana prvenstveno kao potreba da se sudski postupak učini što bržim i što efikasnijim kako bi se sudska zaštita ostvarila tim prije i na taj način obezbijedila pravna sigurnost građana.

Jedno od poglavlja, svih Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju na području BiH jeste poglavlje o redovnim pravnim lijekovima.

## Redovni pravni lijekovi

Ovo poglavlje obuhvata odredbe koje regulišu: žalbu protiv presude i žalbu protiv rješenja, obzirom da su redovni pravni lijekovi žalba protiv presude i žalba protiv rješenja.

Zahvaljujući činjenici da su entitetski Zakoni i ZPP pred sudom BiH na gotovo isti način regulisali postupak u parnici, valja ukazati da je novo parnično procesno zakonodavstvo otjeletvoreno u ovim Zakonima donijelo određene promjene ili bolje rečeno novine i u odredbama koje regulišu redovne pravne lijekove.

Jedan od redovnih pravnih lijekova, a kao što smo naveli, je žalba protiv presude.

Kada govorimo o žalbi protiv presude i određenim novinama koje nam donosi novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, onda treba istaći da je istima izmijenjen rok za žalbu, koji sada, sa izuzetkom u mjeničnim i čekovnim sporovima, iznosi 30 dana.

Takođe je izmijenjen i način računanja ovog roka, a obzirom na novi način dostavljanja sudskih odluka.

Naime, ako se stranka obavijesti o datumu donošenja presude, onda rok za žalbu protiv presude teče od dana donošenja presude, a ako je pak stranki presuda dostavljena po pravilima o dostavljanju, rok za žalbu se računa od dana prijema presude.

Elementi žalbe su ostali isti, zato što se i sada propisuje da žalba ima četiri elementa (naznačenje presude odnosno odluke koja se pobija žalbom, izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u dijelu razlozi žalbe i potpis žalitelja), ali je činjenica da se novim parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta i ZPP pred sudom BiH, ovi elementi propisuju kao obavezni, sve i jedan, tako da se žalba protiv presude smatra nepotpunom kada ne posjeduje bilo koji od ovih elemenata.

Rok za otklanjanje nedostataka nepotpune žalbe je zakonski rok kojim se propisuje da će sud žalbu odbaciti kao nepotpunu, ako žalitelj u određenom roku, propisanom Zakonom, to ne učini.

U žalbi protiv presude se više ne mogu, u pravilu, isticati nove činjenice i novi dokazi.

Kada se kaže u pravilu, zakonodavac je propisao samo jedan izuzetak da se nove činjenice i novi dokazi mogu isticati u žalbi, samo pod uslovom da žalitelj dokaže da ih bez svoje krivice nije mogao iznijeti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Pravilo bez izuzetka je da se u žalbi ne može istaći prigovor zastarjelosti potraživanja, ako nije ranije istaknut u postupku. I prigovor prebijanja koji nije istaknut u postupku se ne može više isticati u žalbi.

Razlozi za žalbu protiv presude su isti, jer se, kao i u ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, propisuje, da se presuda prvostepenog suda u žalbi može pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

Mogla bi se uočiti razlika samo u tome, što su povrede odredaba parničnog postupka prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu bile drukčije definisane nego sada.

Naime, prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu postojalo je 13 apsolutno bitnih povreda, a ostale su bile relativnog karaktera, za razliku od sadašnjeg rješenja sadržanih u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, gdje je povreda postupka propisana kao povreda bilo koje odredbe Zakona o parničnom postupku, pod uslovom da je ta povreda uticala na zakonitost i pravilnost odluke.

Kako u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, nema presude zbog izostanka, to su u odredbama koje regulišu razloge žalbe izostavljene odredbe koje regulišu razloge za pobijanje presude zbog izostanka.

Zato je propisano da se presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Afirmacijom rasprave pred drugostepenim sudom, odnosno drugostepenim vijećem novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuje, da je drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, u većem obimu, nego ranije, ovlašten ispraviti nedostatke prvostepene presude i na taj način smanjiti broj predmeta koji se upućuju na ponovni postupak.

Novinom se smatra mogućnost da drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, povodom novih činjenica i novih dokaza otvori raspravu kao i mogućnost da zbog povrede postupka učinjene pred prvostepenim sudom, istu otkloni na raspravi pred drugostepenim sudom, odnosno drugostepenim vijećem, pod posebnim uslovima propisanim Zakonima.

Zahvaljujući činjenici da se novo parnično procesno zakonodavstvo zasniva na raspravnom načelu, to su izmijenjene odredbe o granicama ispitivanja prvostepene presude u odnosu na ranija rješenja, tako da drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, po službenoj dužnosti pazi samo na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja.

Stvaranjem mogućnosti da se presuda prvostepenog suda, pod uslovima propisanim Zakonima, može preinačiti i kada je u pitanju povreda postupka, takođe je u velikom smanjen broj donošenja ukidnih rješenja drugostepenih sudova, odnosno drugostepenih vijeća i vraćanja predmeta na ponovni postupak.

Za razliku od entitetskih parničnih postupaka i postupka pred sudom BiH, Zakonom o parničnom postupku koji se primjenjuje na području Brčko Distrikta BiH je propisano da drugostepeni sud, tj. Apelacioni sud, ne može ukinuti presudu prvostepenog suda i vratiti predmet na ponovni postupak, jer je obavezan da kada ukine presudu prvostepenog suda, otvori glavnu raspravu na kojoj će u ponovnom suđenju otkloniti nedostatke učinjene pred prvostepenim sudom i donijeti pravilnu odluku.

Mnogima se ovakva rješenja čine racionalnijim, obzirom na potrebu da se parnični postupak učini što bržim i što efikasnijim, mada ima i mišljenja da se na taj način prividno stvaraju dva prvostepena suda.

Prema odredbama Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, rok za žalbu protiv presude je 15 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima 8 dana.

Obavezni elementi žalbe su samo označavanje odluke koja se pobija i potpis žalitelja.

Rok za otklanjanje nedostataka nepotpune žalbe nije zakonski, već sudski.

Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH poznaje presudu zbog izostanka i u pogledu pobijanja ove presude zadržana su rješenja iz ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva.

Inače ZPP Brčko Distrikta BiH propisuje da se presuda u žalbi može pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Što se pak tiče granica ispitivanja prvostepene presude, one su identifikovane sa razlozima navedenim u žalbi, bez službenog postupanja suda.

Govoreći o žalbi protiv presude, kao jednom od pravnih lijekova, valja istaći da se sve prednje, prema entitetskim zakonima i ZPP pred sudom BiH, odnosi i na žalbu protiv rješenja, izuzev odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Prema odredbama ZPP Brčko Distrikta BiH, na žalbu protiv rješenja se jednako primjenjuju odredbe koje regulišu žalbu protiv presude, izuzev odredaba o odgovoru na žalbu i glavne rasprave pred Apelacionim sudom.

## PODMODUL I - ŽALBA PROTIV PRESUDE

Ovaj podmodul obuhvaća odredbe koje regulišu :

- 1) pravo na žalbu,
- 2) sadržina žalbe,
- 3) razlozi žalbe

### UVOD

Žalba kao redovni pravni lijek u parničnom postupku predstavlja dispozitivnu stranačku parničnu radnju kojom se pobija prvostepena presuda i od instancionog suda traži njena izmjena, tj. ukidanje ili preinačenje prvostepene presude.

Obzirom na takav karakter žalbe kao redovnog pravnog lijeka, njena osnovna svojstva su: suspenzivnost, devolutivnost i dvostranost. Dodaju joj se i svojstva neograničenog i prekluzivnog pravnog lijeka.

Ovakva svojstva ima samo blagovremena, dopuštena i potpuna žalba.

Naime, izjavljivanjem žalbe odlaže se pravosnažnost presude, iz čega jasno proizilazi njeno suspenzivno dejstvo.

Devolutivno svojstvo žalbe podrazumijeva da o istoj odlučuje instancioni sud, a svojstvo dvostranog pravnog lijeka proizilazi iz činjenice da se žalba obavezno dostavlja protivnoj strani na odgovor, jer ista ima pravo da se izjasni o navodima žalbe.

Kada se navodi da prednja svojstva ima samo blagovremena, dopuštena i potpuna žalba, onda se ima u vidu žalba koja je izjavljena u Zakonom propisanom roku (blagovremena žalba), žalba izjavljena od ovlaštenog lica (dopuštena žalba) i žalba koja ispunjava uslove sadržaja žalbe (potpuna žalba).

Zakonom je za žalbu strogo propisana pismena forma, a prema novom parničnom procesnom zakonodavstvu entiteta i ZPP pred sudom BiH i svi elementi žalbe kao obavezni.

Drugim riječima za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva, a kako smo to već napomenuli, žalba se prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH, smatra potpunom kad ima sva četiri elementa zakonom propisana tj.: označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba, izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu, razlozi žalbe i potpis žalitelja.

Nedostatak bilo kojih od ovih elemenata čini žalbu nepotpunom i stvara obavezu prvostepenog suda da u smislu Zakona pokuša otkloniti ovaj nedostatak žalbe.

Žalba kao redovan pravni lijek, prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH, se smatra potpunom ne samo kad ima sva četiri elementa, u smislu njene sadržine, već i kada je ista obrazložena, iz čega proizilazi da se žalbom moraju tačno navesti konkretni razlozi pobijanja i isti obrazložiti .



Pored sveg navedenog, potpuna žalba sadrži u sebi i zahtjev žalitelja upućen instancionom sudu, na koji način da ispita pobijanu presudu i u kom smislu da izimijeni pobijanu presudu tj. da je ukine ili preinači.

Iz tih razloga se žalba smatra ofanzivnim pravnim lijekom ali instancioni sud nije vezan za zahtjev žalitelja.

Prednje ne znači da žalitelj u žalbi može da istakne novi zahtjev, sem zahtjeva za naknadu troškova žalbe.

Dajući žalbi prekluzivno svojstvo odnosno držeći da je ista prekluzivni pravni lijek, zakonodavac je prvenstveno imao u vidu da se pravo na žalbu može koristiti samo u određenom Zakonom propisanom roku. Po isteku tog roka stranka je prekludirana u svom pravu na žalbu.

Opreza radi, valja ukazati da je novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, produžilo žalbeni rok, tako da isti sada iznosi 30 dana, a ne 15 dana kao ranije, izuzev u mejničnim i čekovnim sporovima, uz napomenu, mada je o tome već bilo riječi, da se ovaj rok može računati od dana donošenja presude, u koliko je stranka obaviještena o datumu donošenja presude ili pak od dana prijema presude ako je stranki presuda dostavljena prema pravilima o dostavljanju.

Izjavljena žalba kao blagovremena, dopuštena i potpuna se može u toku žalbenog postupka dopuniti.

Nisu sporna razmišljanja o mogućnosti dopune žalbe kada stranka to čini u roku za žalbu.

Drugim riječima, jedinstvena su mišljenja da se žalba može uvijek dopuniti, odnosno izvršiti dopuna žalbe u roku za žalbu.

Dolazi do razmimoilaženja mišljenja da li je moguće dopuniti žalbu po proteku žalbenog roka.

Suočavanjem različitih razmišljanja u tom pravcu, može se izvući zaključak da su preovladala stanovišta prema kojima dopuna žalbe izjavljena van žalbenog roka se uvijek može prihvatiti ako se ona kreće u granicama pobijanja postavljenim blagovremeno izjavljenom žalbom i ukoliko se njome ukazuje na one povrede na koje sud i onako pazi po službenoj dužnosti, u protivnom takvu dopunu žalbe bi valjalo odbaciti kao neblagovremenu.

Razlozi iz kojih se može pobijati prvostepena presuda a koji su faktički izjednačeni sa razlozima žalbe, su i prema ranijem i prema novom parničnom procesnom zakonodavstvu faktički isti.

Drugim riječima, žalbom se može pobijati prvostepena presuda: zbog povrede odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Izuzetci su predviđeni samo u slučaju pobijanja presude na osnovu priznanja i presude na osnovu odricanja.

Preciznost nalaže da se, govoreći o razlozima žalbe, ukaže da povrede odredaba parničnog postupka prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, zbog kojih se može izjaviti žalba, nisu iste kao u ranijem parničnom postupku.

Razlika je u tome što je ranije parnično procesno zakonodavstvo propisivalo 13 apsolutno bitnih povreda, na koje je drugostepeni sud pazio po službenoj dužnosti, a ostale povrede su bile relativnog karaktera.

Prema novom parničnom procesnom zakonodavstvu entiteta i ZPP pred sudom BiH, nema više apsolutno bitnih povreda, već svaka povreda određuje parnični postupak može biti razlogom za pobijanje prvostepene presude, pod uslovom da je takva povreda uticala na zakonitost i pravilnost pobijane odluke.

Po službenoj dužnosti, kako propisuju entitetski Zakoni i ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, pazi samo na povrede postupka koje se tiču zastupanja i stranačke sposobnosti.

Za razliku od entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH propisuje kraći rok za žalbu koji iznosi 15 dana protiv presude, odnosno rješenja, a u mjeničnim i čekovnim sporovima 8 dana.

Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH takođe propisuje, da nisu obavezni sva četiri elementa žalbe, koja su ista u svim Zakonima o parničnom postupku, već samo dva i to, označavanje odluke koja se pobija i potpis žalitelja.

Rok u kome je moguće ispraviti nedostatke nepotpune žalbe, prema Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, nije zakonski već sudski.

Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati su: bitna povreda određuje parnični postupak, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešna primjena materijalnog prava.

Prema tom Zakonu sud nije obavezan da po službenoj dužnosti pazi niti na jednu povredu parničkog postupka, mada je tim Zakonom zadržano 12 bitnih povreda određuje parnični postupak koje je poznavalo ranije parnično procesno zakonodavstvo, i one dovode do ukidanja odluke samo ako se na njih ukazuje u žalbi.

Izjavljivanjem žalbe otvara se postupak po žalbi koji se sastoji od postupka po žalbi pred prvostepenim sudom i postupka po žalbi pred drugostepenim sudom o kojem će biti više riječi kasnije.

## **1. PRAVO NA ŽALBU**

### ***1.1. Uopšteno o pravu na žalbu***

Pravo na žalbu je propisano odredbama čl. 203 i 204 Zakona o parničnom postupku Republike Srpske i Zakona o parničnom postupku Federacije BiH, te odredbama čl. 278 i 279 Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikt BiH i odredbama čl.170 i 171 ZPP pred sudom BiH.

Po svojoj sadržini pravo na žalbu je identifikovano sa pravom stranke da može izjaviti žalbu protiv presude donijete u prvom stepenu i to, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno ako se presuda dostavlja u skladu sa odredbama ovog Zakona o dostavljanju, 30 dana nakon dostavljanja prepisa presude, izuzev u mjeničnim i čekovnim sporovima gdje je rok za žalbu 15 dana.

Prema Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH je propisano da stranka može da koristi svoje pravo na žalbu u roku od 15 dana od dana dostave prepisa presude, odnosno u roku od 8 dana u mjeničnim i čekovnim sporovima.

Da se pravo na žalbu ne iscrpljuje samo prednjim pravom stranke, ukazuju i odredbe kojima je regulisano odricanje odnosno odustanak od žalbe, a kojim odredbama je propisano da se stranka može odreći prava na žalbu od trenutka prijema presude, odnosno da stranka može odustati od već izjavljene žalbe do donošenja odluke drugostepenog suda.

Kada na prednji način propisuje pravo na žalbu zakonodavac propisuje i to da blagovremena žalba sprečava da presuda postane pravosnažna u dijelu koji se pobija, kao i da o žalbi protiv presude, prema entitetskim Zakonima odlučuje drugostepeni sud, a prema ZPP pred sudom BiH, vijeće Apelacionog odjeljenja odnosno drugostepeno vijeće.

Prema odredbama Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, to je Apelacioni sud.

Propisujući da blagovremeno izjavljena žalba sprečava da presuda postane pravosnažna u dijelu koji se pobija žalbom, zakonodavac je faktički ozakonio suspenzivno dejstvo blagovremene žalbe, koje ima za cilj da spriječi pravosnažnost pobijane odluke, sve dok se ne odluči o žalbi.

Propisujući da o žalbi prvotiv prvostepene presude odlučuje drugostepeni sud odnosno drugostepeno vijeće, odnosno Apelacioni sud, zakonodavac je istovremeno propisao devolutivno svojstvo žalbe koje podrazumjeva da se izjavljivanjem žalbe zasniva nadležnost instancionog suda.

Ovako definisano pravo na žalbu je ustavna kategorija.

Takve zakonske i ustavne garancije prava na žalbu u skladu su i sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava, gdje je u odredbama čl. 6 propisano pravo na pravično suđenje.

Kako se prema entitetskim Zakonima i prema ZPP pred sudom BiH ne propisuje pravo na žalbu protiv presude zbog propuštanja, već samim stupanjem na snagu ovih Zakona, pa i prije toga, se postavilo pitanje zakonitosti i ustavnosti odredaba kojima je regulisano da se protiv presude zbog propuštanja može izjaviti prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje, a ne žalba.

Smatram da su stavovi koji se suprotstavljaju ovim zakonskim rješenjima (kojima se propisuje prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje protiv presude zbog propuštanja, a ne žalba), sasvim ispravni, a što potvrđuju već prva iskustva u primjeni tih odredaba.

Naime, zahvaljujući činjenici da se prvi put, u posljednjih nekoliko desetina godina, u parničnom procesnom zakonodavstvu, propisuje presuda zbog propuštanja, te da u prvom stepenu sude sudije koje nekad nemaju dovoljno iskustva, jer su tek počeli da rade kao sudije, to se u donošenju presuda zbog propuštanja prave greške, koje se nakon donošenja ove presude više ne mogu ispraviti, jer protiv iste nije dozvoljena žalba, a

prijedlogom za povraćaj u pređašnje stanje, koji se može izjaviti samo pod uslovima propisanim Zakonom, stranka se ne može zaštititi od nezakonitog postupanja suda.

U takvim slučajevima dobijamo pravosnažne presude na ogromne iznose, koje su po svojoj suštini nezakonite, jer stranka nije imala prava na pravni lijek adekvatan pobijanju svih nezakonitosti koje je učinio prvostepeni sud.

U prilog prednjem, govore već prvi primjeri iz sudske prakse:

### **Primjer :**

*Primjenjujući odredbu čl. 454 ZPP RS prvostepeni sud je pozvao tuženog da dostavi odgovor na tužbu.*

*Tom prilikom, prvostepeni sud nije uočio da je u zaglavlju pismenog naloga za dostavljanje odgovora na tužbu naznačio pogrešan broj predmeta.*

*Dostavljajući odgovor na tužbu tuženi se pozvao na broj predmeta koji je bio naznačen u zaglavlju pismenog naloga suda.*

*Po prispjehu odgovora na tužbu, prvostepeni sud je po automatizmu prispjeli podnesak uložio u spise broja predmeta koji je bio naznačen na podnesku tuženog tj. odgovora na tužbu.*

*Kako iz prednjih razloga u predmetni spis (čiji broj nije bio naznačen u pismenom nalogu suda o dostavljanju odgovora na tužbu) odgovor na tužbu (koji se pozivao na broj predmeta naznačen u pismenom nalogu suda) nije uložen, to je prvostepeni sud pozivajući se na odredbe čl. 182 i 183 ZPP RS, a držeći da odgovor na tužbu nije dat, donio presudu zbog propuštanja.*

**Pitanje je :** *da li se u ovom slučaju nedostatak prvostepene presude zbog propuštanja, a koji je nastao kao posljedica nepravilnog postupanja suda može otkloniti prijedlogom za povraćaj u pređašnje stanje, ako je Zakonom protpisano da se prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje može podnijeti samo ako je propušten rok odnosno ročište i to iz opravdanih razloga koji se nisu mogli niti predvidjeti a niti izbjeći.*

*Omom pitanju se nalazi mjesta, jer je činjenica, da kod prednjeg stanja stvari tuženi nije propustio rok, a niti ročište, već je do donošenja presude zbog propuštanja došlo isključivo zbog pogrešne ocjene suda da odgovor na tužbu nije podnesen.*

### **Zaključak**

*Za pretpostaviti je da će prvostepeni sud, a kako bi otklonio propuste u svom postupanju dozvoliti prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje.*

*Drugo je pak pitanje, da li se prednji nedostatak opisan u ovom navedenom primjeru može otkloniti prijedlogom za povraćaj u pređašnje stanje, jer tuženi nije propustio ni rok ni ročište, već naprotiv u roku podnio odgovor na tužbu.*

### **Primjer**

*Postupajući po odredbama čl. 454 st. 1 ZPP RS, prvostepeni sud je opozvao svoje rješenje o određivanju pripremnog ročišta i o tome obavijestio stranke, a tuženog pozvao da dostavi odgovor na tužbu u skladu sa odredbama tog Zakona.*

*U toj fazi postupka, a prije nego što je tuženi dostavio odgovor na tužbu, tužitelj je dostavio podnesak sudu kojim predlaže donošenje presude zbog propuštanja (obzirom da u vrijeme podnošenja tužbe kao inicijalnog podneska nije bila propisana presuda zbog propuštanja).*

*Utvrđujući da tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, prvostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 182 i 183 ZPP RS, donio presudu zbog propuštanja.*

**Pitanje je:** *da li je tužitelj u podnesku dostavljenom sudu, a u fazi postupka koji je podrazumijevao dostavljanje odgovora na tužbu u smislu odredaba 454 ZPP RS, mogao zahtijevati donošenje presude zbog propuštanja.*

### **Zaključak**

*Polazeći od smisla odredaba čl. 182 st. 1 ZPP RS, proističe da se navedena odredba odnosi samo na one tužbe koje su podnesene poslije stupanja na snagu važećeg ZPP-a, jer je jasno da se prijedlog za donošenje presude zbog propuštanjanije nije mogao podnijeti prije stupanja na snagu novog ZPP-a.*

Opreza radi, valja napomenuti da Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta ne poznaje presudu zbog propuštanja, ali je zato zadržao ranija rješenja, propisujući presudu zbog izostanka, koja se pobija žalbom iz tačno određenih razloga.

Naime, ovim Zakonom je propisano da se presuda zbog izostanka ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Iz ovog se da zaključiti da žalitelj nema pravo na žalbu protiv presude zbog izostanka, a zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Ovakav stav zakonodavca proizilazi iz činjenice da presuda zbog izostanka nije donesena nakon meritornog raspravljanja, već uz uslove koje propisuje Zakon.

### **Primjer:**

*Nezadovoljan presudom zbog izostanka tuženi je izjavio žalbu navodeći da se ista zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.*

*Držeći da se žalba protiv presude zbog izostanka ne može izjaviti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, drugostepeni sud je ovu žalbu odbacio kao nedozvoljenu.*

Svi Zakoni o parničnom postupku u BiH na jedinstven način propisuju da se presuda na osnovu odricanja odnosno presuda na osnovu priznanja može pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Na ovaj način je osujećeno pravo stranke da izjavi žalbu protiv presude na osnovu odricanja odnosno presude na osnovu priznanja, a zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.



Razloge za prednje, zakonodavac nalazi u činjenici, da ni ove presude nisu donesene na osnovu meritornog raspravljanja.

**Primjer :**

*Prvostepeni sud je, a nakon što su tuženi priznali tužbeni zahtjev, donio presudu na osnovu priznanja.*

*U žalbi protiv iste, drugotuženi ističe prigovor nedostatka legitimacije, navodeći da u pogledu predmeta spora isti nije u materijalno pravnom odnosu sa tužiteljem.*

*Kako je presuda na osnovu priznanja donesena bez meritornog raspravljanja, po ocjeni drugostepenog suda takav prigovor ne utiče na zakonitost i pravilnost pobijane presude na osnovu priznanja, koja je donesena uz uslove propisane Zakonom, jer se ova presuda ne može pobijati zbog pogrešne primjene materijalnog prava.*

*Stoga je žalbu drugotuženog valjalo odbaciti kao nedozvoljenu.*

**1.2. Ko može izjaviti žalbu**

Normirajući pravo na žalbu, zakonodavac je propisao da to pravo pripada strankama, odnosno tužiocu i tuženom.

U prilog prednjem, neka posluži rješenje Kantonalnog suda u Tuzli br. Gž-266/04, od 15.9.2005. godine.

***Iz obrazloženja:***

*Prvostepenim rješenjem odbačena je žalba M.M. kao nedopuštena.*

*Protiv ovog rješenja žalili se M.M.*

*Žalba nije osnovana.*

*Prema odredbama čl. 203.st.1. i čl.233.st.1.ZPP FBiH, pravo na žalbu protiv presude odnosno rješenja donesenog u prvom stepenu imaju stranke.*

*Stoga, kako iz obrazloženja prvostepenog rješenja i podataka spisa slijedi da je presudom prvostepenog suda br. Mal-113/00 od 15.2.2002. godine obavezana tužena M.S. da tužitelju J.P.B.H.Sarajevo plati glavni dug sa zateznom kamatom kao i troškove postupka, to protiv ove presude je žalbu mogla podnijeti tužena M.S. kao stranka u postupku, dok za podnošenje žalbe nije bio ovlašten njen bivši suprug M.M., jer on nije stranka, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada je žalbu M.M. podnesenu protiv navedene presude odbacio ožalbenim rješenjem kao nedopuštenu primjenom čl.213. st.3. u vezi sa st. 1.ZPP FBiH.*

Shodno ovako uređenom pravu na žalbu zakonodavac je istovremeno propisao da je nedozvoljena žalba ako ju je izjavilo lice koje nije ovlašteno na podnošenje žalbe ili lice koje se odreklo ili koje je odustalo od žalbe ili ako lice koje je izjavilo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Pravilnim tumačenjem ovih zakonskih rješenja, da se zaključiti da pored stranaka u postupku žalbu mogu izjaviti, pod uslovima propisanim zakonom i druga lica, odnosno da stranka nije uvijek ovlaštena izjaviti žalbu protiv presude.

Naime, pravo na žalbu pored stranke, ali pod uslovima propisanim zakonom ima i umješak.

Kada će isti imati pravo na žalbu i pod kojim uslovima zavisi od toga da li se radi o običnom umješaku ili umješaku sa položajem jedinstvenog suparničara.

Govoreći o pravu običnog umješaka da izjavi žalbu, čini se da je to pravo najbolje ilustrovano slijedećim primjerima iz **sudske prakse**.

*Umješak u parnici preuzima radnje ukorist stranke kojoj se pridružio, a učinak tih radnji zavisi od stranke. Shodno tome, u koliko se umješak pridružio tuženom, a isti nije uložio žalbu na prvostepenu presudu, žalbu koju je uložio umješak sud će odbaciti kao nedopuštenu.*

*Umješak preduzima radnje u svoje ime, a ne kao zastupnik stranke kojoj se pridružio. Konačna ocjena o koristi od pomoći koju umješak pruža stranci kojoj se pridružio, prepušta se toj stranci. Kako se tuženi nije pridružio žalbi umješaka slijedi zaključak da je žalba umješaka suprotna interesima tuženog. (Rješenje Vrhovnog suda Makedonije Rev.121/89 od 31.5.1989. godine "Sudska praksa broj 3/90 strana 47").*

*Umješak je ovlašten podnijeti žalbu protiv prvostepenog akta suda samo u roku u kojem to pravo ima stranka kojoj se pridružio, i to bez obzira na činjenicu što umješaku prvostepena odluka nije bila dostavljena. Kako je žalba umješaka podnijeta poslije roka koji je važio za stranku kojoj se pridružio, ona je odbačena. (Rješenje Okružnog suda u Zagrebu Gž-1578/87-2 od 17.3.1987 "Sudska praksa br. 9/87 strana 66").*

*Ako je stranka do donošenja odluke drugostepenog suda odustala od izjavljene žalbe drugostepeni sud će žalbu običnog umješaka odbaciti, jer obični umješak nije ovlašten za podnošenje žalbe u slučaju da se stranka kojoj se on pridružio odrekla prava na žalbu ili od žalbe odustala.*

*(Vrhovni sud Srbije br. Rev-142/81).*

*Protiv prvostepene presude umješak može izjaviti žalbu u propisanom roku od dana uručenja presude stranci, a ne od dana uručenja presude umješaku*

*(Vrhovni sud Vojvodine br. Rev-667/85 od 5.12.1985. god.)*

*Kada tužena tokom glavne rasprave u parnici za naknadu štete prizna osnov tužbenog zahtjeva, a prigovara samo visini štete, umješaku na njegovoj strani ne pripada pravo da u žalbi protiv prvostepene presude ističe prigovor podijeljene odgovornosti, odnosno da pobija odluku prvostepenog suda o postojanju i obimu odgovornosti tuženog za štetu, jer je to u suprotnosti sa radnjama stranke kojoj se pridružio (Vrhovni sud BiH br. Rev-53/81).*

U prilog prednjem govore sledeće odluke Kantonalnog suda Tuzla:

***Iz obrazloženja:***

*U ovoj pravnoj stvari prvotuženi, kome se umješač u svom podnesku od 10.8.2001. godine pridružio, u odgovoru na njegovu žalbu izričito izjavljuje da umješač nema pravo na žalbu, da on priznaje da se umjesto tužiteljice sam potpisao na osporenom ugovoru o zamjeni stanova i da stoga prvostepenu presudu prihvata kao pravilnu i zakonitu. Dakle, prvotuženi ne prihvata žalbu umješača, pa ona ne može imati nikakav procesni značaj u ovoj pravnoj stvari.*

*Zbog sveg navedenog žalbu umješača je primjenom odredaba čl. 362 tač.1.ranijeg ZPP FBiH valjalo odbaciti kao nedopuštenu i odlučiti kao u izreci (rješenje Kantonalnog suda Tuzla br. Gž-1519/02 od 27.3.2003. godine)*

***Iz obrazloženja:***

*U pismenom izjašnjenju na žalbu punomoćnika umješača na strani prvotužene od 11.2.2003. godine, punomoćnik tužene je istakao da ne prihvata i ne odobrava poduzetu radnju umješača na strani tužene- ulaganje žalbe, predlažući da se njihova žalba odbije kao neosnovana, te prvostepena presuda potvrđi.*

*Nije dopuštena žalba umješača ako stranka kojoj se umješač pridružio nije izjavio žalbu, a niti je odobrio tako izjavljenu žalbu.*

*Žalba umješača je u takvom slučaju u suprotnosti sa radnjama stranke, pa je stoga takvu žalbu valjalo odbaciti kao nedopuštenu primjenom odredbe čl. 349.u vezi sa čl. 362.tač.1.ranijeg ZPP FBiH u vezi sa čl. 456.st.1.važećeg ZPP( Službene novine FBiH, br. 53/03)(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli br.Gž-15/04 od 9.7.2004. godine).*

Umješač sa položajem jedinstvenog suparničara, nasuprot ograničenjima koja ima obični umješač, može da preuzima parnične radnje i suprotne od stranke kojoj se pridružio, tako da nije vezan ponašanjem stranke kojoj se pridružio i kada izjavljuje pravni lijek.

Opreza radi, valja napomenuti da se novim parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta i ZPP pred sudom BiH ne propisuje učešće umješača sa položajem jedinstvenog suparničara.

Mada zakonodavac propisuje da pravo na žalbu protiv presude ima stranka, potrebno je ukazati da se to pravo stranke, pod određenim uslovima propisanim Zakonom, istoj može i uskratiti.

Naime, zakonodavac je propisao da stranka nema pravo na žalbu protiv presude, ako za to nema pravni interes.

Pravni interes je pitanje materijalnog prava, pa se ima uzeti da pravni interes za podnošenje žalbe nema stranka koja je u cijelosti uspjela u sporu.

Ali pravni interes može biti pitanje procesnog prava, pa prema *Tomislavu Ralčiću i Vitoji Tanaskoviću u knjizi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima, Beograd 1977. godine strana 667:"Žalbu može podnijeti i stranka koja je potpuno uspjela u parnici, dok se tuženi protiv prvostepene presude ne žali. Moglo bi se reći da tužilac u ovom slučaju nema pravni interes da vodi parnicu, ali ako se tužilac u žalbi poziva na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, bitne povrede postupka ili*

*pogrešnu primjenu materijalnog prava, ne može se reći da je ovakva žalba nedozvoljena. Ocjenu ovih pitanja može vršiti samo drugostepeni sud..*

*Tužilac može čak žalbu izjaviti da bi pogodovao položaju tuženog, jer ga je pobijedio u parnici netačnim tvrdnjama, neistinitim dokazima, odnosno lažnim kazivanjem svjedoka, pa ne želi osudu tuženog u takvim okolnostima, iako se on ne žali, zato što je revoltiran nepravičnošću presude. U tom slučaju, drugostepeni sud ne može da preinači presudu na štetu tužitelja, ali je može ukinuti, radi otklanjanja bitnih povreda, utvrđivanja pravno činjeničnog stanja ili pravilne primjene materijalnog prava, odnosno odredaba čl. 3 st. 3 ".*

U prilog prednjem nam govori i odluka, rješenje Okružnog suda u Banja Luci br.Gž.128/02 od 07.10.2004 godine.

#### ***Iz obrazloženja:***

*Postupajući po podnijetoj žalbi ovaj sud ne može da preinači prvostepenu presudu na štetu tužiteljice (zabrana „reformatio in peius“) imajći u vidu odredbe čl.274 Zakona o parničnom postupku (Sl.list SFRJ br.4/77, 36/80, 69/02, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90 i 35/91 Službeni glasnik Republike Srpske br.17/93, 14/94 i 32/94) , ali je može ukinuti radi otklanjanja bitnih povreda i pravilne primjene materijalnog prava.*

#### ***Iz sudske prakse:***

*Ako je prvostepenom odlukom odbijen tužbeni zahtjev prema jednom od tuženika, drutuženik nije ovlašten da se žali protiv tog dijela prvostepene presude. (Vrhovni sud Hrvatske br. Gž-4124/77)*

*Tuženi u odnosu na koga je tužbeni zahtjev usvojen ne može zbog nedostatka pravnog interesa izjaviti žalbu protiv onog dijela prvostepene presude kojim je tužbeni zahtjev odbijen u odnosu na ostale tužene.*

*(Vrhovni sud Hrvatske br. Gž-3593//74 od 25.11.1974. god.).*

*Ako podnositelj žalbe nije stranka u sporu, odnosno, ako nije dokazao da je sljednik stranke, žalbu treba odbaciti kao nedopuštenu (Vrhovni sud Hrvatske Rev-1855/81 od 3.3.1982. god.).*

*Stranka koja je u cijelosti uspjela u parnici nema pravnog interesa za podnošenje žalbe. (Vrhovni sud Hrvatske Rev.1921/87 od 2.6.1988. godine).*

*Tužilac koji je potpuno uspio u sporu nema pravni interes za podnošenje žalbe protiv prvostepene presude, pa podnijetu žalbu treba odbaciti kao nedopuštenu (Vrhovni sud Srbije Rev.1230/89 od 2.8.1989. god.).*

*Tužitelj nema pravni interes za podnošenje žalbe protiv rješenja kojim je utvrđeno povlačenje tužbe, samo zato što je tužbu, pravilnim postupanjem trebao odbaciti saglasno odredbi čl. 333 st. 2 ZPP.*

*Time što tužbu nije odbacio, nego utvrdio da je tužba povučena i ukinuo platni nalog, za tuioca nije nastupila neka druga teža posljedica, pa on s toga i nema pravnog interesa pobijati takvu odluku. (Privredni sud Hrvatske Pž-3348/90 od 5.4.1991. god.).*

Osporavajući stranki pravo na žalbu, zakonodavac je propisao da ista neće imati pravo na žalbu ako se stranka odrekla prava na žalbu ili ako je stranka odustala od ranije izjavljene žalbe.

U prednjim slučajevima zakonodavac polazi od činjenice da je žalba izjavljena od neovlaštenog lica, jer propisujući, da su izjave o odricanju i izjave o odustanku od žalbe, neopozive, onda se ima uzeti da su lica, koja su nakon takvih izjava ipak izjavila žalbu, neovlaštena lica za žalbu.

Imajući prednje u vidu, ukoliko sud nađe da je žalbu izjavilo lice koje se odreklo prava na žalbu ili koje je ranije već odustalo od izjavljene žalbe, isti će rješenjem odbaciti žalbu kao nedozvoljenu, jer je žalba izjavljena od neovlaštenog lica.

#### **Primjer:**

*Nakon objavljivanja presude tužitelj je izjavio da se odriče prava na žalbu.*

*Po prijemu presude tužitelj je ipak izjavio žalbu protiv iste.*

*Držeći da su izjave o odricanju od žalbe neopozive, prvostepeni sud je žalbu odbacio kao nedozvoljenu.*

*Povodom žalbe tužitelja protiv odluke prvostepenog suda kojom je odbačena žalba istog kao nedozvoljena, drugostepeni sud je potvrdio pobijano rješenje.*

#### **Primjer:**

*Tuženi je protiv prvostepene presude blagovremeno izjavio žalbu, ali je prije, no što je spis proslijeđen drugostepenom sudu izjavio da odustaje od žalbe.*

*Kako je nakon toga, a u vrijeme trajanja žalbenog roka ponovo izjavio žalbu, to je prvostepeni sud istu sa spisima tog suda proslijedio drugostepenom sudu.*

*Držeći da je izjava o odustanku od žalbe neopoziva, drugostepeni sud je žalbu tuženog odbacio kao nedozvoljenu.*

#### **Primjer:**

*Nezadovoljan presudom zbog izostanka tuženi je izjavio žalbu.*

*Nakon donošenja odluke u sjednici vijeća povodom žalbe tuženog protiv presude zbog izostanka, drugostepeni sud je primio izjavu tuženog kojom isti odustaje od žalbe protiv presude zbog izostanka.*

*Kako zapisnik o vijećanju i glasanju nema konstitutivni karakter, iz čega proizilazi da drugostepeni sud sve dok ne objavi svoju odluku ili je pak dostavi strankama, može istu da mijenja, to je drugostepeni sud povodom izjave tuženog o odustanku od žalbe, donio rješenje kojim je primio na znanje odustanak tuženog od žalbe.*

*U tom smislu je i rješenje Okružnog suda u Banja Luci br.Gž.947/05 od 14.10.2005 godine.*

Kako se postupa sa žalbom kada žalitelj od iste odustane govore nam sljedeći primjeri iz sudske prakse.

#### **Iz sudske prakse:**

*Kada stranka odustane od već izjavljenog pravnog lijeka, sud će to utvrditi posebnim rješenjem (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-1184/84 od 8.8.1984. god.).*

Isti stav zauzima i Okružni sud u Banja Luci :

#### **Iz obrazloženja:**

*Protiv presude Osnovnog suda u Banja Luci br.P-1476/01 od 30.10.2003 godine tužitelj je izjavio žalbu.*

*Prije donošenja odluke drugostepenog suda, tužitelj je odustao od žalbe.*

*Kod takvog stanja stvari, ovaj sud je primjenom čl.204 st.2 ZPP RS odlučio kao u izreci ovog rješenja tj. primio na znanje odustanak tužitelja od žalbe.*

*(Rješenje Okružnog suda u Banja Luci br.Gž.285/04 od 28.04.2005 godine)*

#### **Iz obrazloženja:**

*Protiv presude Osnovnog suda u Banja Luci br.P.1288/01 od 03.06.2003 godine tužitelj je izjavio žalbu.*

*Podneskom od 11.11.2004 godine tužitelj je izjavio da odustaje od žalbe.*

*Obzirom na prednje, ovaj sud je primjenom čl.349 ranijeg ZPP RS, a u vezi sa čl.456 ZPP RS odlučio kao u izreci ovog rješenja tj. primio na znanje izjavu tužitelja kojom odustaje od žalbe izjavljene protiv presude Osnovnog suda u Banja Luci br.P-1288/01 od 03.06.2003 godine.*

*(Rješenje Okružnog suda u Banja Luci br.Gž.1642/03 od 26.11.2004 godine)*



*U prilog prednjem stavu je i rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br.Rev.174/99 od 24.03.2000 godine kojim je primljen na znanje odustanak od revizije.*

Odmah valja istaći da se prednjem stavu suprotstavlja stav, prema kojem, ako je žalitelj odustao od žalbe, sud neće donijeti rješenje kojim prima na znanje odustanak od žalbe, već će žalbu odbaciti.

### **Iz sudske prakse**

*Sud će rješenjem odbaciti pravni lijek kao nedozvoljen u slučaju da stranka u toku postupka prije donošenja odluke o pravnom lijeku od njega odustane (pravno shvatanje Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Srbije od 10.11.1983. godine)*

Ovakav stav izražen je i u sledećoj odluci Kantonalnog suda Tuzla.

### **Iz obrazloženja:**

*Podneskom od 4.8.2003. godine tuženik je obavjestio sud da povlači žalbu (pravilno: odustaje od žalbe) koju je izjavio protiv presude Općinskog suda u Gračanici ,broj P-527/02 od 25.4.2003. godinei, a podneskom od 22.8.2003. godine tuženik je obavjestio sud da povlači žalbu koju je izjavio protiv rješenja o određivanju privremene mjere Općinskog suda Gračanica donesene u predmetima poblje navedenim u tom podnesku među kojima je i u predmetu broj P-527/02.*

*S obzirom na navode iz podneska tuženika o odustanku od žalbi, ovaj sud je primjenom odredbe čl. 348 st.1. u vezi sa odredbom čl. 340.st.3. Zakona o parničnom postupku odlučio kao u izreci.(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-1320/03 od 25.8.2003. godine)*

Ako prihvatimo stav da je zakonodavac, propisujući *da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje se odreklo ili odustalo od žalbe*, imao u vidu situaciju da će sud rješenjem odbaciti žalbu kao nedozvoljenu kada stranka ( prije odluke o žalbi ) od iste odustane, onda se postavlja pitanje, kako će sud odbaciti žalbu stranke koja se iste odrekla, kada se stranka može odreći žalbe prije nego što je izjavi.

Već dati razlozi ukazuju, da je zakonodavac, propisujući, *da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje se odreklo ili odustalo od žalbe*, imao u vidu situaciju da će sud rješenjem odbaciti žalbu kao nedozvoljenu kada stranka koja je odustala od žalbe, u roku za žalbu, ponovo izjavi žalbu, odnosno kada stranka koja se odrekla prava na žalbu izjavi žalbu.

Tačno je da je na sjednici građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Srbije 1983. godine zauzet stav *da će sud rješenjem odbaciti pravni lijek kao nedozvoljen u slučaju da stranka u toku postupka prije donošenja odluke o pravnom lijeku od njega odustane.*

U razlozima za takav stav se navodi obrazloženje da odustankom od žalbe presuda postaje pravosnažna pa se više ne može pobijati žalbom.

Kada prihvatimo ove razloge, onda odredbe koje se tiču neopozivosti izjave o odricanju, odnosno o odustanku, nemaju baš nikakvog značaja.

Ali, obzirom da ih je zakonodavac propisao, svakako da iste, i te kako moraju da imaju svoje značenje, koje dolazi do izražaja u tumačenju da je nedozvoljena žalba izjavljena nakon što se žalitelj iste odrekao odnosno od iste odustao.

Stav izražen na sjednici Građanskog odjeljenja Srbije 1983. godine dovodi se u pitanje neprihvatljivošću, da nešto što je nastalo nakon određene radnje može da utiče na tu prethodnu radnju.

Drugim rječima, ako je kao posljedica odustanka od žalbe presuda postala pravosnažna, onda je neprihvatljiv stav da pravosnažnost presude kao posljedica odustanka od žalbe može da utiče na prethodnu radnju ( kao uzrok ) tj. na odustanak od žalbe, te da tu žalbu učini nedozvoljenom.

Inače, stav prema kojem, kada stranka odustane od žalbe istu valja odbaciti kao nedozvoljenu, je neprihvatljiv i sa aspekta pravne sigurnosti.

Naime, neće biti problem ako samo jedna stranka izjavi žalbu, pa nakon što žalitelj od iste odustane sud donese rješenje kojim se ova žalba odbacuje kao nedozvoljena.

Problem nastaje ako su obe stranke u sporu izjavile žalbu, pa jedna od njih odustane od žalbe.

Pristalice stava, koji smatraju da je takva žalba nedozvoljena, će istu odbaciti kao takvu, držeći da je odluka u odnosu na žalitelja koji je od žalbe odustao pravosnažna.

Dakle, preostaje žalba protivne strane.

Sa aspekta pravnog interesa za žalbu u materijalnom smislu, žalitelj ima interesa da pobija samo dio odluke u kojem nije uspio.

Ali, pravni interes može biti i pitanje procesnog prava, tako da se žalbom može pobijati i dio odluke u kojoj je stranka, žalitelj uspio, ako se žalitelj u žalbi poziva na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, bitne povrede postupka ili pogrešnu primjenu materijalnog prava, čiju ocjenu može vršiti samo drugostepeni sud, te se ne može reći da je takva žalba nedozvoljena, sa aspekta zaštite zakonitosti uopšte.

To bi bili slučajevi kada je žalitelj u parnici uspio netačnim tvrdnjama, neistinitim dokazima, odnosno lažnim kazivanjem svjedoka, pa ne želi osudu protivne strane u takvim okolnostima iako se protivna strana ne žali, zato što je revoltirana nepravičnošću presude.

U tom slučaju drugostepeni sud ne može da preinači presudu na štetu žalitelja, ali je može ukinuti, radi otklanjanja (bitnih) povreda, utvrđivanja pravilnog činjeničnog stanja

ili pravilne primjene materijalnog prava, odnosno odredaba čl. 3.st.2. Entitetskih Zakona (*tako Ralčić i Tanasković u knjizi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima Beograd 1977. godine*).

Prednji razlozi bez sumnje ukazuju na nedostatke stava, da kada stranka odustane od žalbe će istu sud odbaciti kao nedozvoljenu.

### **1.3. Rok za žalbu**

Propisujući pravo na žalbu zakonodavac propisuje da stranka to pravo može koristiti samo u određenom roku.

Kako po proteku tog roka stranka više ne može koristiti ovo pravo, tj . pravo na žalbu, jasno je da ovaj rok prekluzivne prirode, pa samim tim i žalbu smatraju pekluzivnim pravnim lijekom.

Kada je riječ o rokovima u kojima stranka može da izjavi žalbu protiv presude, potrebno je napomenuti, da su ovi rokovi prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH izmijenjeni u odnosu na dosadašnje rokove, tako da je rok za žalbu protiv presude 30 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima 15 dana.

Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, kao što smo to već ranije napomenuli, je zadržao iste rokove za žalbu koji su bili propisani i ranijim Zakonima.

Odmah valja napomenuti da ovo nije jedina izmjena kada su u pitanju rokovi za izjavljivanje žalbe prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, već se izmjene prema ovim Zakonima odnose i na način računanja ovih rokova, tako da ako je stranka obaviještena o datumu donošenja presude, rok od 30 dana joj se računa od dana donošenja presude, a ako je pak presuda dostavljena prema pravilima o dostavljanju, rok za izjavljivanje žalbe se računa od dana dostavljanja presude.

U tom pravcu se već izjašnjava i **sudska praksa:**

#### ***Iz obrazloženja:***

*Iz spisa predmeta i razloga pobijanog rješenja proizilazi da je prevostepeni sud nakon zaključenja glavne rasprave 29.07.2004 godine, na kojoj je tuženi bio prisutan, obavjestio strane da će presuda biti donesena 30.08.2004 godine, upozorio na dužnost da u zgradi suda same preuzmu presudu i da im ista neće biti dostavljena prema odredbama Zakona o dostavi, te da rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude, odnosno počev od 31.08.2004 godine.*

*Kako je tuženi žalbu protiv prvostepene presude podnio dana 05.10.2004 godine, dakle po proteku prekluzivnog roka za izjavljivanje žalbe propisanog odredbom člana 203 st.1 ZPP, to je prvostepeni sud pravilno postupio kada je primjenio odrebe člana 213 st.1 ZPP, žalbu odbacio kao neblagovremenu.*

*Oklonost da je prvostepeni sud, nakon što je utvrdio da tuženi nije u sudu preuzeo presudu, istu dostavio tuženom, putem pošte dana 10.09.2004 godine, ne može se smatrati produženjem roka za izjavljivanje žalbe, niti tuženi na osnovu te okolnosti, može za sebe ishoditi novi početak roka za izjavljivanje žalbe počev od dana dostave prepisa presude, kako to nesnovano rezonuje žalba, jer bi se to protivilo izričitoj zakonskoj odrebi iz čl.203 st.1 u vezi sa čl.185 ZPP (sud nije ovlašten produžiti zakonski prekluzivni rok), tim više što je i u pravnoj pouci dostavljene presude tuženi upozoren da rok za izjavljivanje žalbe teče od dana donošenja presude.*

*(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli , Gž.1593/04 od 08.09.2005 godine)*

Ispitujući blagovremenost podnesene žalbe uvijek je neophodno utvrditi da li je presuda (odnosno odluka) uredno primljena, ukoliko je stranki ista dostavljena prema pravilima o dostavljanju, odnosno, da li je stranka uredno obavještena o datumu donošenja presude.

U tom pravcu se izjašnjava i odluka Kantonalnog suda u Tuzli br. Gž.426/99 od 21.02.2000 godine.

#### ***Iz obrazloženja:***

*Prvostepenim rješenjem odbačena je kao neblagovremena žalba tuženog izjavljena na presudu tog suda br.P-272/98 od 24.02.1999 godine.*

*Prema podaciam spisa tuženi je u toku postupka bio zastupan po punomoćniku A.F. na osnovu dostavljene i u spisu uložene uredne pismene punomoći, a prvostepeni sud je svoju presudu br.P-272/78 od 24.02.1999 godine dostavio lično tuženom dana 22.03.1999 godine. Zato se osnovano žalbom tuženog ukazuje da je ovakvo postupanje prvostepenog suda bilo nepravilno i protivno odredbama ZPP kojima se reguliše način dostavljanja pismena.*

*Naime, odredbom čl.128 ZPP propisano je kada stranka ima zakonskog zastupnika odnosno punomoćnika, dostava se obavlja zakonskom zastupniku odnosno punomoćniku, ako tim zakonom nije drukčije određeno, a drukčije određenje dostave presude ne prozilazi iz odredbe čl.132 istog Zakona. Dakle, dostava donesene presude morala se izvršiti punomoćniku tuženog, a kako to nije učinjeno to se ni blagovremenost podnesene žalbe nije mogla cijeniti od datuma kada je ta presuda dostavljena osobno tuženom, pa se stoga nije ni mogla odbaciti kao neblagovremena, već se je kod ovakve neuredno izvršene dostave podnosena žalba punomoćnika tuženog trebala smatrati blagovremenom.*

Takav stav zauzet je i u odluci Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH br. Pž.69/04 od 31.03.2005 godine.

***Iz obrazloženja:***

*U konkretnom sporu tužitelja su zastupali kao punomoćnici advokati D.A. iz Brčkog i P.S. iz Zemuna. Prvostepena presuda je prema dostavnici uloženoj u spis predmeta uručena advokatu, D.A. u Brčkom 03.06.2004 godine, što znači da je rok za žalbu počeo teći od tog dana, pa kako je advokat P.S. žalbu protiv presude Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH br.Ps.33/00 od 30.03.2004 godine izjavio 20.08.2004 godine, to je žalba neblagovremena, jer je izjavljena po proteku roka od 8 dana, a kako je to utvrđeno pobijanim rješenjem.*

*Činjenica je da je ista prvostepena presuda kasnije dostavljena i advokatu P.S., takođe punomoćniku tužitelja u konkretnom sporu, međutim, ta činjenica nije od uticaja na blagovremenost podnesene žalbe jer tužitelju rok za žalbu počinje teći od momenta kada je presuda dostavljena jednom od punomoćnika.*

**Primjer:**

*Na ročištu kada je zaključena rasprava i stranke obavještene o datumu donošenja odluke nije bio prisutan tuženi.*

*U skladu sa odredabama zakona sud je istog obavjestio pismeno o datumu donošenja odluke.*

*Kako obavjest o datumu donošenja odluke tuženi nije primio u skladu sa odredbama zakona o dostavljanju, to istome i ne može da teče rok za žalbu od datuma donošenja odluke.*

***Zaključak:*** *U tom slučaju sud je dužan da toj stranki dostavi presudu prema pravilima o dostavljanju.*

**Primjer:**

*Na ročištu za glavnu raspravu kada je sud po zaključenju iste obavjestio stranke da će presuda odnosno odluka biti donesena 11.11.2004. godine, nije bio prisutan punomoćnik tuženog, već samo tuženi koji se inače saglasio da se rasprava vodi u odsustvu njegovog, opravdano spriječenog punomoćnika.*

*Dana 11.11.2004. godine donesenu presudu je primio lično tuženi.*

**Pitanje:**

*Da li je tuženoj strani uredno uručena presuda?*

**Odgovor:**

*Kako je odredbama člana 340.ZPP RS propisano da kada stranku zastupa zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik, dostavljanje se vrši zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku, onda se ne može prihvatiti da je tuženoj strani uredno uručena presuda, obzirom da je prvostepeni sud propustio obavjestiti njegovog punomoćnika o datumu donošenja presude.*

**Primjer:**

*Na ročištu za glavnu raspravu, kada je sud istu i zaključio stranke su obavještene da će presuda biti donesena 11.11.2004. godine.*

*Dana 11.11.2004. godine presudu je primio tuženi, a ne njegov punomoćnik, koji je uredno, na ročištu za glavnu raspravu obavješten o datumu donošenja presude.*

**Pitanje:**

*Da li je tuženoj strani uredno uručena presuda?*

**Odgovor:**

*Jeste, jer ukoliko je stranka uredno obavještena o datumu donošenja presude, odnosno odluke, onda je nebitno za sud, da li će stranka uopšte doći po odluku, jer rok za žalbu teče od dana donošenja odluke.*

**Iz sudske prakse:**

*U koliko se dogodi da sud poslije pokušaja prve dostave istu ponovi, a kasnije se utvrdi da je tuženom ista presuda dva puta uredno uručena, onda se rok za žalbu ima računati od dana kada mu je prvi put uručena odluka suda. (Okružni sud u Kragujevcu Gž-1462/91).*

*Kada je posljednji dan roka pao na dan kada određeni sud nije radio, rok ističe protekom prvog narednog dana. Bez uticaja je zašto sud nije radio, kao što je bez uticaja i da li su tog dana radili drugi sudovi i pošta. Bitno je da je zainteresovanoj stranki onemogućeno da tog dana preduzme određenu radnju kod određenog suda (Savezni sud, GZS-46/75).*

*Žalba upućena nenadležnom sudu prije isteka roka, koja stigne nadležnom sudu poslije isteka zakonskog roka, smatra se blagovremenom samo pod uslovom ako se podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašci podnosioca (Viši privredni sud Pž-1816/73).*

*Nije blagovremena žalba koju uloži advokat nenadležnom sudu, a ona prisprije nadležnom sudu po proteku zakonom određenog roka (Viši privredni sud Srbije Pž-2027/75).*



*Suprotan stav izražen je u odluci Vrhovnog suda FBiH broj Rev-202/99 od 9.12.1999. godine, objavljeno u Biltenu Vrhovnog suda FBiH broj 1/00.*

*Može se raditi o očiglednoj pogrešci i kada u ime stranke advokat podnese žalbu u propisanom roku nenadležnom sudu, a žalba stigne nadležnom sudu po proteku roka.*

***Iz obrazloženja:***

*U konkretnom slučaju blagovremeno podnošenje žalbe na prvostepenu presudu od strane advokata tužioca nenadležnom Općinskom sudu IS umjesto nadležnom Općinskom sudu K, kome je žalba stigla nakon proteka roka za žalbu, ne može se pripisati neznanju, jer je podnosilac žalbe advokat, nego se ovakvo postupanje može pripisati očiglednoj pogrešci podnositelja, s obzirom na to da se ovakvo postupanje ne može sa sigurnošću isključiti ni kada je podnosilac žalbe advokat tužitelj.*

Kada je riječ o žalbi i blagovremenosti iste u slučaju da žalba stigne nadležnom sudu po proteku zakonskog roka, obzirom da je u zakonskom roku bila dostavljena nenadležnom sudu, potrebno je napomenuti da navedena sudska praksa potiče iz vremena važenja ranijih Zakona o parničnom postupku.

Naime, prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu je bilo propisano, da ako je podnesak koji je vezan za rok predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, a stigne nadležnom sudu poslije isteka roka, će se smatrati da je na vrijeme podnijet ako se njegovo podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašci podnosioca.

Prema novom parničnom procesnom zakonodavstvu entiteta i ZPP-u pred sudom BiH se žalba smatra blagovremenom, iako je stigla nadležnom sudu po proteku žalbenog roka, pod uslovom da je u zakonskom roku dostavljena nenadležnom sudu, bez obzira da li se to može pripisati omašci žalitelja ili ne i bez obzira na to da li je žalitelja zastupalo stučno lice ili ne.

No, ZPP Brčko Distrikt BiH za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva, uopšte ne reguliše ovakav slučaj, pa držimo da bi prednja sudska praksa dobro došla u primjeni Zakona o parničnom postupku gdje to nije striktno regulisano.

Suprotno prednjem jedinstvena su reješenja kako novog tako i sadašnjeg parničnog procesnog zakonodavstva, da se žalba ne može smatrati blagovremenom, ako nakona proteka roka stigne nadležnom sudu, obzirom da je u zakonskom roku bila predana nenadležnom organu.

U tom smislu se izjašnjava i **sudska praksa.**

*Time što je podnesak koji je vezan za rok predan ili upućen nenadležnom organu mjesto nadležnom sudu, rok se ne može održati (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-656/87 od 19.10.1987. god.)*

*Žalba protiv presude je blagovremeno podnesena, ako je izjavljena telegramom predatim pošti posljednjeg dana roka za izjavu žalbe, a potpisani pismeni podnesak sa obrazloženjem žalbe upućen sudu poštom preporučeno trećeg dana od dana predaje telegrama pošti. (Vrhovni sud BiH br. Pž-426/86 od 22.4.1987. godine).*

Presuda koja se pobija žalbom sadrži i pouku o pravnom lijeku, kako bi stranka bila blagovremeno obaviještena o svom pravu da izjavi pravni lijek protiv odluke sa kojom nije zadovoljna.

Ako se desi da presuda nema pravnu pouku, prihvaćeno je pravno gledište da takav propust suda ne škodi stranki jer u tom slučaju stranka treba da zna svoja zakonska prava, odnosno da se o istim obavijesti.

Ako se pak, u odluci suda, odnosno presudi navede pogrešna pravna pouka, ona ne smije da škodi stranki i zbog tog propusta suda se ima uzeti da je blagovremena žalba ako je izjavljena u roku koji je naznačen u pravnoj pouci.

Ovakav stav je zauzet, bez obzira da li je stranku u postupku zastupalo stručno lice ili pak ne.

U prilog prednjem su i sledeći izvodi **iz sudske prakse**:

*Propust u prvostepenoj presudi da se označi rok za žalbu odnosno pouka o pravnom lijeku, ne utiče pravilnost donijete odluke, kao i na blagovremenost žalbe (Vrhovni sud Srbije Prev-380/95).*

*Ako zbog pogrešnog uputa suda o pravu na izjavljivanju pravnog lijeka na ovršenom prepisu presude dostavljene strankama, pravni lijek nije izjavljen u zakonskom roku, već u roku označenom u uputu, treba smatrati da je pravni lijek izjavljen blagovremeno (Vrhovni sud Srbije Gzz-311/72).*

*Zbog pogrešne pouke o pravnom lijeku stranka ne može biti lišena svog Ustavom zagarantovnog prava na ulaganje pravnog lijeka, pa i u slučaju ako je stranku zastupao advokat (Vrhovni sud Srbije Gž-4361/66).*

Štiteći pravo stranke na žalbu može se reći da je iskristaliziran stav sudske prakse, da ukoliko sud, zbog propusta istoga, nije u mogućnosti ispitati blagovremenost podnesene žalbe, se ima uzeti da je ista blagovremena.

Takav **stav izražen** je i u odluci Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-1102/02 od 18.07.2005. godine.

**Iz obrazloženja :**

*"Žalbom protiv rješenja prvostepenog suda kojim je odbačen prigovor kao neblagovremen, izvršenik ističe da zaključak prvostepenog suda o neblagovremenosti prigovora nije pravilan, jer da u spisu nema dokaza da je rješenje o izvršenju ikad uručeno izvršeniku.*

*Ispitujući zakonitost i pravilnost prvostepenog rješenja s aspekta žalbenih navoda i službenog postupanja suda, ovaj sud nalazi da su žalbeni navodi osnovani, obzirom da iz zapisnika na koji se poziva prvostepeni sud od 10.10.2001. godine ne proizilazi da je izvršenik tada i primio rješenje o izvršenju.*

*Imajući u vidu da je izvršenik izjavio prigovor protiv rješenja o izvršenju, iz čega proizilazi da je primio rješenje o izvršenju prvostepenog suda broj I-3115/00 od 3.1.2001. godine, ovaj sud drži, da kod prednjeg stanja stvari, izjavljeni prigovor valja smatrati blagovremenim, jer zbog propusta prvostepenog suda da se na pouzdan način utvrdi kada je izvršnik primio rješenje o izvršenju prvostepenog suda, prigovor izvršenika valja smatrati blagovremenim, obzirom da u ovakvom slučaju se mora ići u korist stranke".*

### **Iz sudske prakse:**

*Kada je na podnesku stavljen štambilj sa naznakom dana kada je podnesak zaprimljen, treba, sve dok se ne dokaže suprotno, smatrati da je zaprimljen tog dana, neovisno o činjenici što uz otisak štambilja suda nema potpisa ovlaštene osobe, te što podnesak nije evidentiran u popisu zaprimljenih pismena navedenog dana. (Vrhovni sud Hrvatske br. Gzz-53/98 od 14.10.1998. god.).*

*Kada se ne može sa sigurnošću utvrditi da li je žalba predana pošti kao obična ili preporučena pošiljka, treba uzeti da je upućena preporučenom pošiljkom. U sumnji treba uzeti da je žalba upućena preporučenom pošiljkom, jer bi se u protivnom moglo dogoditi da nečiji propust na pošti šteti stranci u parnici, koja tom propustu ničim nije doprijnijela. (Vrhovni sud Hrvatske II Rev-79/84 od 31.10.1985. god.)*

Govoreći o pogrešnoj pravnoj pouci sa aspekta blagovremenosti žalbe, te situacijama kada sud, zbog svog propusta ne može na pouzdan način da utvrdi blagovremenost žalbe, čini se da slijedeća odluka Kantonalnog suda u Tuzli na vrlo interesantan način objedinjuje obe situacije.

### **Iz obrazloženja:**

*Prema razlozima ožalbenog rješenja prvostepeni sud je odbacio žalbu tuženog izjavljenu na presdu br.P-508/97 od 03.06.1998 godine kao neblagovremenu, ocjenivši da je ista podnesena 15.08.1998 godine, dakle, nakon isteka zakonskog roka od 8 dana, a koji je isticao 12.08.1998 godine.*

*Naime, tačno je da iz pravne pouke presude prvostepenog suda broj P-508/97 od 03.06.1998 godine proizilazi da je rok za izjavljivanje žalbe 8 dana, ali je takva data pouka bila pogrešna.*

*Rok za izjavljivanje žalbe na presude trebalo je odrediti u trajanju od 15 dana sukladno čl.348 st.1 ZPP.*

*Stoga kod činjenice da je žalba tuženog na prvostepenu presudu podnesena upravo u zakonom propisanom roku od 15 dana, pogrešno data pouka o roku za žalbu, bez utjecaja je na ocjenu njene blagovremenosti.*

*(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, br.Gž.580/98 od 21.10.1998 godine)*

Dajući pravo stranki da izjavi žalbu protiv prvostepene presude, zakonodavac je u određenim slučajevima dao pravo stranki i da blagovremenu, dozvoljenu i potpunu žalbu (tj. žalbu koja ima sve elemente), dopuni.

Jedinstvena su mišljenja da se mora prihvatiti dopuna žalbe koja je izjavljena u roku za žalbu.

Sporno je, šta ako stranka izjavi dopunu žalbe, van roka za žalbu.

U tom slučaju su podijeljena mišljenja dala prevagu stavu, da u koliko je takva dopuna u granicama razloga ranije izjavljene žalbe, da se valja prihvatiti kao dio blagovremeno izjavljene žalbe, a u koliko je takva dopuna žalbe po svojim razlozima i iznošenju novina van granica razloga ranije blagovremeno izjavljene žalbe, onda takvu dopunu žalbe valja odbaciti kao neblagovremenu.

U tom smislu je i **sljedeća odluka** Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-174/01 od 21.09.2001. godine.

#### **Iz obrazloženja:**

*"Pravno shvatanje izraženo u drugostepenoj presudi da se protiv sudske odluke može podnijeti samo jedna žalba i da se dopuna žalbe ima tretirati kao posebna žalba, ne može se prihvatiti kao pravilno, jer ne proizilazi iz odredaba ZPP-a na koje se inače drugostepeni sud i poziva. Naknadno podnesena žalba kojom se ne iznose novi, nego samo objašnjavaju i upotpunjuju žalbeni razlozi navedeni u ranijoj žalbi ne smatra se posebnom žalbom, nego sastavnim dijelom ranije podnesene žalbe. Takva žalba ne može se odbaciti kao neblagovremena, ako je ranija žalba blagovremeno podnesena, nego se i o njoj mora donijeti meritorna odluka.*

*Prema tome, obaveza drugostepenog suda je bila da se ocijeni da li se dopunom žalbe tužitelja od 30.06.1999. godine koju je potpisao advokat, samo objašnjava i precizira sadržaj ranije žalbe iste stranke od 11.05.1999. godine sa pečatom i potpisom advokata. Pod pretpostavkom da je to tako, taj sud nije mogao dopunu žalbe odbaciti kao neblagovremenu, nego i o njoj meritorno odlučiti (u tom slučaju naime, žalba i dopuna žalbe čine pravno jedinstvo)".*

**Sličan stav**, izražen je i u **odluci** Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-23400 od 01.06.2001. godine.

#### **Iz obrazloženja:**

*" U drugostepenoj presudi se pored ostalog navodi na trećoj stranici pri kraju da je prvotuženi izjavio tri žalbe od kojih je jedna podnesena po proteku žalbenog roka. Dalje se ističe da je drugostepeni sud cijenio žalbene navode blagovremeno podnesene žalbe koju je izjavio prvotuženi lično i žalbu punomoćnika prvotuženog izjavljenu putem telegrama, dok nije cijenio žalbene prigovore iznesene u žalbi prvotuženog od 02.02.1999. godine, koja je neblagovremena.*

*Ako je smatrao da je ova žalba neblagovremena, drugostepeni sud je bio dužan da je izrekom svoje odluke odbaci. Propuštajući da to učini, taj sud je počinio bitnu povredu*

*odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 1 u vezi sa čl. 348 st. 3 ZPP, jer nije u cjelini riješio žalbu prvotuženog, a na šta je ukazano u reviziji. Zbog toga je revizija prvotuženog uvažena, pobijana presuda ukinuta u dijelu u kojem je u odnosu na ovog tuženog usvojen tužbeni zahtjev i odlučeno da se u tom dijelu predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje (čl. 394 st. 1 ZPP)".*

### **Iz sudske prakse:**

*Podnesak o dopuni žalbe podnijet nakon isteka roka za žalbu, a prije odlučivanja o žalbi, ne može se odbaciti kao neblagovremen, ako se njime i razjašnjavaju ili dokazuju prigovori istaknuti u žalbi (npr. da osporeni ugovor nije autentičan).*

*(Vrhovni sud BiH br. Rev-616/85 od 13.5.1986. godine objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda BiH br. 3/86).*

Mada bi se moglo zaključiti da je sudska praksa već iskristalizirala stavove u pogledu dopunavanja već izjavljene žalbe, valja ukazati na *odluku Kantonalnog suda u Tuzli br.Pž.40/05 od 20.09.2005 godine*, kojom je žalba odbijena i prvostepeno rješenje potvrđeno.

### **Iz obrazloženja:**

*Prigovore iznesene u dopuni žalbe, kao i sadržaj podneska dostavljenog uz dopunu žalbe (odluku tražioca izvršenja o otpisu neizmirenih potraživanja po osnovu komunalne naknade za 2001 godinu), ovaj sud nije uzeo u razmatranje, jer je dopuna žalbe podnesena nakon protoka zakonskog roka od osma dana (ožalbeno rješenje izvršenik je primio 26.01.2005 godine, dok je dopuna žalbe podnesena 27.05.2005 godine.)*

Stav izražen u odluci *Kantonalnog suda u Tuzli br.Pž.40/05 od 20.09.2005 godine*, se čini radikalniji, jer iz istog proizilazi da dopuna žalbe nije uzeta u razmatranje samo zato što je neblagovremena, bez upuštanja šta se njome ističe, tj. da li se dopunjuju ranije dati razlozi žalbe, ili se ističu novi razlozi.

Pa i kada bismo prihvatili ovakav stav, čini se neprihvatljivim zašto takva dopuna žalbe, kao neblagovremena nije i odbačena kao takva.

### **1.4. Odricanje od prava na žalbu i odustanak od žalbe**

Obzirom da je žalba dispozitivna parnična radnja, zakonodavac je propisao i ovlaštenje stranki da se u toku postupka može odreći od žalbe ili pak da može odustati od žalbe.

Zakonodavac propisuje da se stranka može odreći prava na žalbu samo do momenta, dok nije izjavila žalbu, a od trenutka prijema presude.

Odustati pak od žalbe, stranka može tek nakon što je izjavila žalbu, a sve do odluke drugostepenog suda.

Kako bi spriječio zloupotrebe stranaka u disponiranju njihovih prava, zakonodavac je propisao da se izjava o odricanju i o odustanku ne može opozvati.

Zahvaljujući ovakvim zakonskim rješenjima, ako se desi da izjavi žalbu stranka koja se iste već odrekla, ili da izjavi žalbu stranka, u toku roka za žalbu, od koje je već ranije odustala, se ima uzeti da su takve žalbe izjavljene od neovlaštenih lica.

Iz tih razloga, se u tim slučajevima, žalbe odbacuju kao nedozvoljene, odnosno nedopuštene.

Zahvaljujući nepreciznosti zakonske odredbe iz koje proizilazi da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje se odreklo ili odustalo od žalbe, izražena su dva suprotna razmišljanja u tumačenju ove zakonske odredbe.

Po jednim, ovu odredbu treba tumačiti tako da će sud, kada stranka odustane od žalbe istu odbaciti, jer je žalba od koje je stranka odustala nedozvoljena.

Po drugima, ovu odredbu treba tumačiti tako da je nedozvoljena žalba koju je izjavilo lice, koje je već ranije odustalo od žalbe, te da u tom slučaju valja žalbu odbaciti kao nedozvoljenu, obzirom da je ista izjavljena od neovlaštenog lica.

#### **Iz sudske prakse :**

*Kada stranka odustane od već izjavljenog pravnog lijeka, sud će to utvrditi posebnim rješenjem (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-1184/84 od 8.8.1984. god.).*

*Sud će rješenjem odbaciti pravni lijek kao nedozvoljen u slučaju da stranka u toku postupka prije donošenja odluke o pravnom lijeku od njega odustane (pravno shvatanje Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda sudije od 10.11.1983. godine).*

Kako bi se izbjegla nepotrebna ponavljanja potrebno je u pogledu odricanja odnosno odustanka od žalbe, te iznesenim suprotnim stavovima, ukazati na podnaslov 1.2. "Ko može izjaviti žalbu".

Da bi izjava o odricanju odnosno o odustanku od žalbe imala svoje pravno dejstvo, ona mora biti izjavljena od ovlaštenog lica.

#### **Primjer:**

*Tužitelja je zastupao njegov otac koji nije advokat. Po prijemu persude punomoćnik tužitelja je izjavio da se odriče prava na žalbu.*

*U toku žalbenog roka punomoćnik tužitelja je ipak izjavio žalbu.*

*Držeći da je izjava o odricanju neopoziva, prvostepeni sud je odbacio žalbu kao nedozvoljenu.*



*Odlučujući o žalbi punomoćnika tužitelja protiv prvostepenog rješenja drugostepeni sud je isto ukinuo, nalazeći da punomoćnik tužitelja kao fizičko lice nije imao ovlaštenje tužitelja da se odrekne prava na žalbu.*

**Primjer:**

*Punomoćnik tužitelja, advokat, je izjavio žalbu protiv prvostepene presude. Prije donošenja odluke o žalbi, tužitelj lično je izjavio da odustaje od žalbe. Držeći da stranke mogu davati izjave pored punomoćnika, drugostepeni sud je rješenjem primio na znanje izjavu o odustanku od žalbe.*

**Primjer:**

*Nakon donošenja odluke drugostepenog suda u sjednici vijeća, stranka je izjavila da odustaje od žalbe.*

*Kako zapisnik o vijećanju i glasanju nema konstitutivni karakter, te vijeće može da odustane od svoje odluke i da izmijeni, sve dok je ne objavi, odnosno ne dostavi strankama, to je drugostepeni sud, imajući u vidu izjavu žalitelja kojom odustaje od žalbe, donio rješenje kojim prima na znanje odustanak od žalbe.*

## **2. SADRŽINA ŽALBE**

### **2.1. Elementi žalbe**

Sadržina žalbe kao redovnog pravnog lijeka propisana je odredbama čl. 205 do 207 entitetskih Zakona, odredbama čl. 280 do 282 Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, te odredbama čl.172-174 ZPP pred sudom BiH.

U odredbama ovih Zakona se propisuje, da žalba mora odnosno treba da sadrži 4 elementa i to: označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba, izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu, razloge žalbe i potpis podnosioca žalbe.

Kada kažemo da se u odredbama koje regulišu sadržaj žalbe propisuje da žalba mora odnosno da treba da sadrži 4 prednja elementa, onda istovremeno ukazujemo na razliku između Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje u Entitetima i pred sudom BiH s jedne strane, te Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje u Brčko Distriktu BiH, s druge strane.

Naime, entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH se propisuje da su navedena 4 elementa žalbe obavezna i da je žalba nepotpuna ako ne sadrži bilo kojih od ovih elemenata.

Zakonom o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH se pak propisuje da navedena 4 elementa žalba treba da sadrži, iz čega jasno proizilazi da ovaj Zakon ne propisuje da su sva četiri elementa, kao takva, i obavezna.

Rješenja koja propisuje Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH su rješenja koja su postojala i u ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, i koja su podrazumijevala da su obavezni elementi žalbe, od 4 navedena, označenje odluke koja se pobija i potpis žalitelja.

### **Iz sudske prakse:**

*Ne može se odbaciti žalba na presudu zato što nije obrazložena, ako je takva žalba potpisana i iz nje se vidi koja se presuda pobija.*

*Ovakvu žalbu prvostepeni sud dostavlja drugostepenom sudu, ne pozivajući žalioca da naknadno dostavi obrazloženje (Vrhovni sud BiH br. Gž-193/86 od 18.12.1986. godine objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda BiH br. 1/87)*

Zahvaljujući prednjim rješenjima, entitetski Zakoni i ZPP pred sudom BiH, propisuju da je nepotpuna žalba kada ne sadrži bilo koji od navedena četiri elementa, a Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH pak, propisuje da je žalba nepotpuna ako ne sadrži samo označenje odluke koja se pobija i potpis žalitelja.

Ova različita rješenja u pogledu obaveznih elemenata žalbe su nastala kao posljedica sveukupne različitosti entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, s jedne strane i Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, s druge strane.

Označenja presude protiv koje se izjavljuje žalba je obavezan element žalbe prema svim Zakonima o parničnom postupku koji se primjenjuju na cijelom području BiH.

Ovo stoga, što je potrebno da se izbjegne svaka sumnja u pogledu identiteta presude odnosno odluke koja se pobija žalbom.

Označenje presude koja se pobija žalbom, se vrši prije svega, označavanjem suda koji je donio tu presudu, broja i datuma iste.

Ali, nije neprihvatljivo, da se ima uzeti da je presuda koja se pobija žalbom označena i onda kada iz sadržaja žalbe, činjeničnih navoda iste, jasno proizilazi o kojoj presudi je riječ.

### **Primjer:**

*Prvostepeni sud, Osnovni sud u Banjaluci u predmetu tog suda broj XY/05 dana 1.11.2005. godine, donio je presudu kojom je obavezao tuženog da tužitelju na ime*

*naknade nematerijalne štete, duševnih bolova zbog smrti bliskoglica isplati 10.000 KM, a na ime naknade materijalne štete, troškova daća 2.000 KM. Istom presudom je tuženi obavezan da tužitelju naknadi i troškove parničnog postupka u iznosu od 300 KM.*

*U žalbi protiv prvostepene presude, tuženi ističe da je Osnovni sud u Banjaluci u predmetu broj XY/05 donio presudu kojom ga je obavezao da tužitelju na ime naknade štete zbog duševnih bolova isplati 10.000 KM, a na ime troškova daća 2.000 KM, uz naknadu troškova parničnog postupka od 300 KM.*

*Nezadovoljan ovakvom presudom tuženi istu pobija iz svih zakonskih razloga (obrazlažući razloge).*

Pristalice izrazitog formalizma u pravu, smatraju da je presuda odnosno odluka koja se pobija žalbom označena samo onda kada je označen sud koji je donio tu presudu, broj i datum iste.

Čini se da razlozi pravne sigurnosti daju prevagu stavu izrazitog formalizma.

Mada su entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH kao obavezni elementi žalbe propisani i izjava da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu, preovladavaju mišljenja da se može prihvatiti da postoji ovaj element žalbe kada iz samog sadržaja žalbe proizilazi da li se odluka pobija u cjelini ili samo u određenom dijelu.

Drugim riječima, preovladava mišljenje da se žalba smatra potpunom i kada u istoj nije izričito navedeno da se presuda odnosno odluka pobija u cjelini ili pak u određenom tačno naznačenom dijelu, već da je dovoljno da to proizilazi iz razloga odnosno obrazloženja žalbe.

### **Primjer:**

*Presudom prvostepenog suda, Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu broj X/03 od 5.12.2005. godine, djelimično je usvojen zahtjev tužitelja za naknadu štete, te tuženi obavezan istom isplatiti 5.000 KM, a sa viškom zahtjeva je tužitelj odbijen.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi ističe da u predmetu Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu broj X/03 pobija presudu od 5.12.2005. godine, jer da on nije pričinio nikakvu štetu tužitelju, te da nije dužan platiti istom na ime naknade štete 5.000 KM, konačno predlažući da sud odbije tužitelja u cijelosti sa tužbenim zahtjevo. (u nastavku žalbe obrazlaže razloge).*

Kada su u pitanju razlozi žalbe, kao jedan od elemenata žalbe, Zakoni entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuju da su razlozi žalbe ne samo obavezan element žalbe, već da je žalitelj dužan da i obrazloži razloge iz kojih pobija prvostepenu odluku.

Drugim riječima, ako se presuda pobija zbog povrede odredaba parničnog postupka, Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH, se propisuje da je žalitelj dužan navesti koja je povreda postupka učinjena i na koji način je ona uticala na zakonitost i pravilnost pobijane odluke.

Ako se pak, prvostepena presuda, odnosno odluka pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, žalitelj je dužan da navede zbog čega smatra da je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

Mada na pravilnu primjenu materijalnog prava, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud odnosno drugostepeno vijeće, pazi po službenoj dužnosti, žalitelj, ukoliko pobija odluku prvostepenog suda zbog pogrešne primjene materijalnog prava, obavezan je da navede koja odredba materijalnog prava nije primijenjena, odnosno koja je i zašto nepravilno primijenjena i kako je to uticalo na zakonitost i pravilnost odluke.

### **Primjer:**

*Pobijajući prvostepenu presudu žalitelj ističe da istu pobija iz svih žalbenih razloga.*

*Pozivajući se na povredu odredaba parničnog postupka žalitelj ističe da je prvostepeni sud povrijedio odredbe kojima je propisano načelo kontradiktornosti, kada je saslušao tužitelja kao parničnu stranku, u odsustvu tuženog, koji je bio spriječen pristupiti ročištu radi saslušanja, a o čemu je blagovremeno obavijestio sud, čime je taj sud onemogućio tuženog da raspravlja pred sudom, a što je bez sumnje uticalo na zakonitost i pravilnost pobijane presude.*

*Čineći prednju povredu odredaba parničnog postupka, prvostepeni sud je propustio zasnovati svoju odluku na potpuno i pravilno utvrđenom činjeničnom stanju, obzirom da činjenično utvrđenje utemeljeno samo na iskazu tužitelja, (bez istovremenog iskaza i tuženog kao parnične stranke), se ne ukazuje ni dovoljnim ni potpunim za slobodno sudijsko uvjerenje o osnovanosti zahtjeva tužitelja.*

*Kako je prvostepeni sud o osnovanosti zahtjeva tužitelja odlučio primjenom odredaba čl. 37 Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima, držači da je izvod iz posjedovnog lista dokaz o vlasništvu, žalbom se ukazuje i na pogrešnu primjenu materijalnog prava, temeljem koje odredbe je donesena prvostepena odluka i udovoljeno zahtjevu tužitelja za predaju u posjed nekretnina.*

Obzirom da drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, po službenoj dužnosti pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava, žalitelj ne bi mogao da snosi štetne posljedice, ako u razlozima žalbe (zbog pogrešne primjene materijalnog prava) nije striktno obrazložio koja povreda materijalnog prava je učinjena i na koji način.

Mada je , kao što smo to već napomenuli, prema odredbama entitetskih Zakona i ZPP presud sudom BiH, žalitelj dužan da navede razloge iz kojih pobija prvostepenu odluku, nisu rijetke pristalice stava da se ima uzeti da je žalitelj naveo razloge žalbe, ako iz sadržaja žalbe proizilazi iz kojih razloga pobija prvostepenu presudu, odnosno odluku.

Šta više, pristalice prednjeg stava drže da kod navođenja povreda odredaba parničnog postupka u žalbi, žalitelj nije dužan i da navede na koji način su one uticale na zakonitost i pravilnost pobijane odluke, već je to stvar ocjene suda, kao što nije dužan da navede koja odredba materijalnog prava nije primijenjena odnosno je pogrešno primijenjena i kako je to uticalo na zakonitost i pravilnost pobijane odluke, ako se ima u

vidu sadržina odredaba 221 entitetskih Zakona, po kojoj prvostepeni sud pazi po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Ako se žalitelj kod iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza ne pozove na dokaze kojima bi se utvrdile nove činjenice, odnosno ne navede činjenice koje bi se utvrdile predloženim novim dokazima, prema pristalicama prednjeg stava, žalba se nebi smatrala nepotpunom, nego bi po njoj trebalo postupati i donijeti meritornu odluku, jer se ovakva žalba tiče pravilnosti i potpunosti činjeničnog utvrđenja.

Potpis žalitelja je obavezni element žalbe ne samo prema entitetskom zakonodavstvu i ZPP pred sudom BiH, već i prema Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH.

### **Iz sudske prakse :**

*Kada žalba pored nedostataka potpisa ne sadrži ni razlog žalbe, pa sud pozove žalioca da u određenom roku dopuni žalbu, taj rok vrijedi i za otklanjanje nedostataka potpisa.*

*Ako u određenom roku žalilac ne dostavi sudu podnesak sa potpisom, žalba se odbacuje. (Vrhovni sud Jugoslavije br. Rev-184/68).*

### **2.2. Potpuna i nepotpuna žalba**

Propisujući elemente žalbe, kao što smo to već napred istakli, zakonodavac je propisao sadržaj žalbe.

Iz toga jasno proizilazi, da u koliko žalba ne sadrži elemente koji čine njenu sadržinu, se ima uzeti kao nepotpuna žalba.

Zahvaljujući različitim rješenjima u Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH s jedne strane, te Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, s druge strane, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, nepotpunom žalbom se smatra svaka žalba koja ne sadrži bilo koji od četiri elementa žalbe.

Prema Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, žalba je nepotpuna ako ne sadrži samo dva elementa, a to su: označenje odluke koja se pobija i potpis žalitelja.

### **Iz sudske prakse:**

*Nemože se odbaciti žalba na presudu zato što nije obrazložena, ako je takva žalba potpisana i iz nje se vidi koja se presuda pobija.*

*Ovakvu žalbu prvostepeni sud dostavlja drugostepenom sudu ne pozivajući žalioca da naknadno dostavi obrazloženje (Vrhovni sud BiH br. Gž-193/86 od 18.12.1986. godine).*

Nepotpuna žalba stvara obavezu suda da pokuša da otkloni nedostatke koji je čine nepotpunom.

Prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH je propisano da će prvostepeni sud rješenjem protiv koga nije dozvoljena žalba pozvati žalitelja da u roku od 8 dana dopuni i ispravi žalbu, ako utvrdi da je žalba nepotpuna.

Zakonom o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH je propisano da će Osnovni sud, rješenjem protiv koga nije dopuštena žalba, pozvati žalitelja da u određenom roku dopuni ili ispravi žalbu, ako je žalba nepotpuna.

Upoređujući ova dva zakonska rješenja jasno proizilazi da je za otklanjanje nedostataka koje sadrži nepotpuna žalba, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, propisan zakonski rok, a prema Zakonu Brčko Distrikta BiH sudski rok.

Tek ako žalitelj u ostavljenom mu roku, bilo zakonskom ili sudskom ne postupi prema rješenju suda kojim se isti poziva da ispravi i dopuni žalbu, sud će takvu žalbu odbaciti kao nepotpunu.

Zakonski rok propisan entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH je prekluzivni rok, obzirom da ovi zakoni propisuju da će sud, u slučaju da žalitelj ne postupi u roku od osam dana, žalbu odbaciti kao nepotpunu.

Zahvaljujući razlici između sudskog i zakonskog roka, prihvaćeno je stanovište, da ukoliko prije otpremanja rješenja o odbacivanju žalbe kao nepotpune, a obzirom da žalitelj u sudskom roku nije dopunio žalbu, žalitelj ipak istu dopuni, prvostepeni sud će je prihvatiti kao urednu.

### **Iz sudske prakse:**

*Rok koji sud odredi podnosiocu tužbe radi ispravke je sudski rok koji se može produžiti, a ne prekluzivni rok, pa s toga kada je ispravljena tužba vraćena sudu nakon isteka datog roka, ali prije otpremanja rješenja kojim se utvrđuje da se tužba smatra povučenom, posljedice propuštanja roka ne mogu nastupiti (Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH br. Rev-198/98 od 10.12.1998. godine).*

*Ako u žalbi protiv presude nisu navedeni razlozi zbog kojih se presuda pobija, sud je dužan da od žalioaca zahtijeva da žalbu dopuni u naknadnom roku koji mu odredi, a to i u slučaju ako žalioaca zastupa kvalifikovani punomoćnik.*

*U naknadnom, od suda određenom roku, dopunjena žalba se smatra blagovremenom i ako se dostavi sudu po isteku roka za žalbu.*

*Dopuna žalbe smatra se blagovremenom, ako je žalilac preda po isteku roka za žalbu ali svakako prije isteka naknadnog roka, koji sud je dužan da odredi za dopunu žalbe. (Vrhovni sud Slovenije broj PZZ-4/73).*

*Drugostepeni sud prilikom rješavanja žalbe neće uzeti u obzir dopunu žalbe kada je podnijeta po proteku roka koji je odredio sud. (Vrhovni sud Vojvodine br. 990/75).*



*Žalba protiv presude je blagovremeno podnesena, ako je izjavljena telegramom predatim pošti posljednjeg dana roka za izjavu žalbe, a potpisani pismeni podnesak sa obrazloženjem žalbe upućen sudu poštom preporučeno trećeg dana od dana predaje telegrama pošti. (Vrhovni sud BiH br. Pž-426/86 od 22.4.1987. god.).*

Rješenja koja propisuje ZPP Brčko Distrikta BiH, a u pogledu nepotpune žalbe, su rješenja koja su postojala i u ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu.

Zahvaljujući činjenici da je cilj nove koncepcije Zakona o parničnom postupku brz i efikasan postupak, zasnovan prvenstveno na raspravnom načelu, za razliku od ranijih postupaka, odredbe entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, kojima se reguliše nepotpuna žalba se čine racionalnijim u odnosu na rješenja koja nudi Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH.

Ovo s toga, što se propisivanjem svih elemenata žalbe kao obaveznih i propisivanjem zakonskog roka za dopunu i ispravak žalbe otklanjaju sva opterećenja suda povodom nepotpunih žalbi, a istovremeno disciplinuju stranke koje su sklone da zloupotrebljavaju svoje dispozicije u parničnom postupku.

#### **Primjer:**

*Prvostepeni sud je rješenjem pozvao žalitelja da ispravi i dopuni žalbu, obzirom da ista nije sadržavala izjavu žalitelja u kojem dijelu pobija presudu i potpis žalitelja.*

*Pozivajući žalitelja da ispravi i dopuni žalbu, prvostepeni sud je istog upozorio da je to dužan učiniti u roku od 8 dana pod prijetnjom gubitka prava na žalbu.*

*Devetog dana, nakon prijema rješenja o ispravci i dopuni žalbe, žalitelj je dostavio ispravljenu i dopunjenu žalbu.*

*Kako je žalitelj žalbu ispravio i dopunio po proteku zakonskog roka, to je prvostepeni sud istu odbacio.*

Kao što to proizilazi iz navedenih zakonskih odredaba prvostepeni sud je nadležan da pozove žalitelja da ukloni nedostatke nepotpune žalbe, kao i da, ukoliko žalitelj ne postupi u određenom roku, tu žalbu odbaci.

Propisujući striktno, da je prvostepeni sud, obavezan pozvati žalitelja da dopuni i ispravi žalbu, Zakon je isključio obavezu drugostepenog suda, odnosno drugostepenog vijeća, odnosno Apelacionog suda da to učini, ukoliko bi to propustio učiniti prvostepeni sud.

#### **Primjer:**

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi je izjavio da istu pobija iz svih žalbenih razloga ne obrazlažući žalbene razloge.*

*Držeći da je žalba potpuna, blagovremena i dozvoljena, prvostepeni sud je istu dostavio drugostepenom sudu sa spisima.*

*Kako žalba nije bila potpuna, jer nije sadržavala obrazloženje žalbenih razloga, drugostepeni sud je žalbu sa cijelim prvostepenim spisom vratio tom sudu da rješenjem pozove žalitelja da ispravi i dopuni žalbu, u roku od 8 dana, obzirom da drugostepeni sud nije nadležan rješenjem pozvati žalitelja da ispravi i dopuni žalbu.*

Ali, u koliko prvostepeni sud propusti odbaciti žalbu, kao nepotpunu, u situaciji kada žalitelj, inače pozvan rješenjem prvostepenog suda da upotpuni žalbu, to ne učini u zakonskom roku, to može učiniti drugostepeni sud.

Opreza radi, valja napomenuti da mada Zakon propisuje da protiv rješenja kojim se poziva žalitelj da ispravi i dopuni žalbu nije dozvoljena žalba, protiv rješenja kojim se žalba odbacuje kao nepotpuna je uvijek dozvoljena žalba, pod uslovom da je rješenje o odbacivanju donio prvostepeni sud, a u koliko je rješenje o odbacivanju žalbe donio drugostepeni sud, protiv takvog rješenja je dozvoljena revizija.

Mada je žalba podnesak, ona se nikad ne odbacuje u smislu odredaba koje regulišu odbacivanje neurednog podneska, već samo kao nepotpuna, u smislu odredaba koje regulišu nepotpunu žalbu .

#### **Iz sudske prakse:**

*Ne može se odbaciti žalba protiv presude zato što nije podnesena u dovoljnom broju primjeraka (Vrhovni sud Jugoslavije Rev. 847/63).*

### **2.3. Nove činjenice i novi dokazi u žalbi**

Jedinstveno je rješenje novog parničnog procesnog zakonodavstva na cijelom području BiH da se , u pravilu, u žalbi ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi.

Propisujući ovo jedinstveno pravilo, zakonodavac propisuje samo jedan izuzetak, prema kojem se nove činjenice i novi dokazi mogu iznositi odnosno predlagati u žalbi, samo pod uslovom da ih žalitelj, bez svoje krivice, nije mogao iznijeti odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Iznoseći nove činjenice i nove dokaze , Zakoni o parničnom postupku na području BiH jedinstveno propisuju da je žalitelj dužan iznoseći nove činjenice navesti i dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, a predlažući nove dokaze je dužan navesti činjenice koje tim dokazima treba utvrditi.

**Iz sudske prakse:**

*Drugostepeni sud neće smatrati istinitom novu činjenicu na koju se poziva žalilac, ako nije u žalbi, i na traženje prvostepenog suda ponudio odgovarajuće dokaze, radi njenog utvrđenja.*

**Iz obrazloženja**

*Tuženi se koristi pravom iz čl. 352 st. 1 ZPP i u žalbi ističe novučinjenicu da je utužena tražbina plaćena mjenicom i virmanom, ali uz žalbu ne nudi odgovarajuće dokaze o izvršenom plaćanju, što je bio dužan učiniti saglasno odredbi čl. 352 st. 1 ZPP-a, a te dokaze nije ponudio ni na dva uzastopna traženja suda.*

*Stoga se ne može uzeti kao tačna tvrdnja tuženog da je utuženu tražbinu zaista i platio. (Vrhovni sud BiH br. Pž-422/90 od 18.4.1991. godine, objavljen u Biltenu Vrhovnog suda BiH br. 2/91).*

Prigovori zastare i kompenzacije koji nisu istaknuti do zaključenja glavne rasprave se više ne mogu istaknuti u žalbi ni pod kojim uslovom.

**Iz sudske prakse:**

*Prigovor radi prebijanja ne može se iznositi u žalbi ako nije prethodno iznesen pred prvostepenim sudom (Vrhovni sud BiH br. Pž-422/90 od 18.4.1991. godine, objavljen u Biltenu Vrhovnog suda BiH br. 2/91).*

Ako je usljed iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza došlo do prouzrokovanja troškova u postupku povodom žalbe, ove troškove će nezavisno od ishoda spora snositi ona stranka koja je iznijela nove činjenice odnosno predložila nove dokaze.

Ovakva rješenja u pogledu iznošenja novih činjenica i novih dokaza, a koja propisuje novo parnično procesno zakonodavstvo, se razlikuju od rješenja ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva, obzirom da je stranka u žalbi uvijek mogla iznositi nove činjenice i nove dokaze.

Sadašnja rješenja su nastala kao posljedica novog pravnog koncepta parničnog procesnog zakonodavstva utemeljenog prvenstveno na raspravnom načelu, koje načelo podrazumijeva koliko činjenica toliko prava.

Pravilnim tumačenjem proizilazi da u koliko žalitelj i pored toga što je u žalbi iznio nove činjenice i predložio nove dokaze, ne dostavi dokaz da isti nije mogao iznijeti odnosno predložiti bez svoje krivice do zaključenja glavne rasprave, drugostepeni sud neće uzeti u obzir nove činjenice i nove dokaze iznijete i predložene u žalbi.

Koji će dokaz sud uzeti kao mjerodavan u pogledu nepostojanja krivice žalitelja da blagovremeno iznese nove činjenice i predloži nove dokaze, zavisit će od slobodne ocjene suda u svakom konkretnom slučaju.

**Primjer:**

*Ima se uzeti da tužitelj nije mogao bez svoje krivice iznijeti nove činjenice odnosno predložiti nove dokaze prije zaključenja glavne rasprave ako uz žalbu priloži dokaz iz kojeg proizilazi da je u tome bio spriječen radnjama tuženog ili trećeg lica.*

*Ima se uzeti da je tužitelj bio spriječen bez svoje krivice iznijeti nove činjenice i predložiti nove dokaze prije zaključenja glavne rasprave, ako uz žalbu priloži dokaz da je u tome bio objektivno spriječen, jer da se o istima nije mogao informisati, odnosno iste nije mogao saznati ili pak pribaviti, obzirom da je bio odsutan, (na putu) ili pak spriječen bolešću.*

Propisujući da je žalitelj dužan, pozivajući se na nove činjenice navesti i dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, a predlažući nove dokaze, je dužan navesti činjenice koje tim dokazima treba utvrditi, zakonodavac faktički propisuje da se ne može prihvatiti da su u žalbi iznesene nove činjenice i predloženi novi dokazi ako žalitelj ne navede dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, odnosno ne navede činjenice koje bi se tim dokazima trebale utvrditi.

Većina je pristalica mišljenja, da u koliko žalitelj iznose nove činjenice i predloži nove dokaze, ali pri tome se ne pozove na dokaze kojima bi se utvrdile nove činjenice odnosno ne navede činjenice koje bi se utvrdile predloženim novim dokazima bi se takva žalba ukazivala nepotpunom, pa bi se sa njom valjalo postupiti u smislu odredaba koje regulišu nepotpunu žalbu.

Svakako da ima i suprotnih mišljenja, a o kojima je bilo riječi u podnaslovu „Elementi žalbe“

Sama činjenica da su tek u žalbi po prvi put iznesene nove činjenice i predloženi novi dokazi, pod uslovima propisanim Zakonom, ne znači i istovremeno angažovanje suda povodom njih (npr. otvaranje rasprave pred drugostepenim sudom da se utvrde nove činjenice) obzirom da sud može odbiti da uvaži nove činjenice i nove dokaze, ako ocijeni da se i pored postojanja novih činjenica i novih dokaza, činjenično utvrđenje u prvostepenom postupku ne bi izmijenilo.

**Primjer:**

*Prvostepenom presudom , tuženi je obavezan da doprinosi za izdržavanje mlđb. Janka Janka mjesečno 15% od plate koju ostvaruje u preduzeću "GIK Kozara" Prnjavor, počev od 23.5.1998. godine pa sve dok za to postoje zakonski uslovi ili do*

*druge odluke suda, tako što će dospjele obroke isplatiti odjednom, a dospijevajuće svakog prvog do petog u mjesecu, u roku 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

*Sa viškom zahtjeva tužitelj je odbijen.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi pobija dosuđujući dio iste ističući novu činjenicu, da je njegov sin iz prvog braka, koji je inače punoljetan i ima 19 godina, redovan student na Pravnom fakultetu u Banjaluci, te da ima obavezu da izdržava i ovoga sina, za koju obavezu nije znao u momentu zaključenja glavne rasprave.*

*Pri tome navodi da nije bio u mogućnosti, i to bez svoje krivice, istaknuti ovu činjenicu (da mu je sin iz prvog braka koji ima 19 god. redovan student) do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom, 15.6.1999. godine, jer da mu je sin, sa kojim inače ne živi, to saopštio prilikom odlaska na njihovo zajedničko ljetovanje, neposredno po zaključenju glavne rasprave.*

*U prilog prednjem dostavlja dokaz, ovjerenu izjavu sina tuženog iz prvog braka iz koje proizilazi da je isti, a kako bi obradovao oca, saopštio ocu da je upisao fakultet kao redovan student prilikom odlaska na njihovo ljetovanje 1.7.1999. godine.*

*U prilog prednjem tuženi dostavlja i dokaz da je njegov sin iz prvog braka redovan student na Pravnom fakultetu u Banjaluci od 1.6.1999. godine.*

### **Z a k l j u č a k**

*Prednji primjer predstavlja, može se slobodno reći, školski primjer nove činjenice i novih dokaza istaknutih u žalbi u smislu novog parničnog procesnog zakonodavstva.*

*No, prednji primjer predstavlja i situaciju kada drugostepeni sud, bez obzira na nove činjenice i nove dokaze istaknute u žalbi, neće otvarati raspravu pred drugostepenim sudom, jer kada bi i utvrdio na osnovu novih dokaza nove činjenice, one ne bi mogle da utiču na odluku prvostepenog suda kojom je mlđb. Janku Janku dosuđen najniži mogući izinos zakonskog izdržavanja, a na temelju činjeničnog stanja koje prihvata i drugostepeni sud.*

Inače, za razliku od ranijih postupaka, ukoliko drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće u smislu entiteskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, ocijeni da su nove činjenice i novi dokazi relevantni s aspekta potpunog ili pravilnog činjeničnog utvrđenja, više nije ovlašten da zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ukine presudu i predmet vrati na ponovni postupak, već naprotiv "kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze" drugostepeni sud će zakazati raspravu.

Opreza radi, valja ukazati da prema ZPP Brčko Distrikta BiH će u prednjem slučaju Apelacioni sud ukinuti presudu prvostepenog suda i otvoriti glavnu raspravu, otklanjajući na taj način nedostatke činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda.

Zabranjujući da se prvi put u žalbi iznese prigovor zastare potraživanja, zakonodavac je bez sumnje na vrlo efikasan način sankcionisao nesavjesne stranke koje su zloupotrebom ovlaštenja prigovor zastare potraživanja, slobodno rečeno "čuvali za kraj", jer se prigovor zastare prvi put istaknut u žalbi smatrao novom činjenicom koja je bila razlog ukidanja prvostepene odluke, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Što se pak tiče zabrane da se prvi put u žalbi istakne prigovor kompenzacije ili prebijanja, treba imati u vidu da taj prigovor nije moguće istaknuti prvi put u žalbi, jer isti u sebi faktički sadrži kompenzacionu protivužbu o kojoj treba da odluči prvostepeni sud, a nikako drugostepeni sud u postupku ispitivanja prvostepene odluke povodom žalbe.

Mada je jedinstveno mišljenje da su nove činjenice, činjenice koje se prvi put ističu u žalbi, valja napomenuti, opreza radi, da nije novom svaka činjenica, odnosno dokaz koji se prvi put iznosi u žalbi.

Naime, pojam nove činjenice valja posmatrati s aspekta nove činjenice u subjektivnom smislu.

To podrazumijeva činjenice koje su postojale do zaključenja glavne rasprave, ali za iste žalitelj nije znao (pa ni sud).

Činjenice koje su kao nove nastale nakon momenta zaključenja glavne rasprave, su nove u objektivnom smislu riječi i iste se ne bi mogle prihvatiti kao nove činjenice s aspekta pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja pred prvostepenim sudom, jer je za pravilno presuđenje pred tim sudom mjerodavan momenat do kojeg su stranke mogle da raspravljaju, a to je momenat zaključenja glavne rasprave.

Kada bi se kao nove činjenice prihvatile i nove činjenice u objektivnom smislu, to bi moglo da vodi šikaniranju pravosudnih organa, jer bi se na taj način dala mogućnost žalitelju da "montira" neku činjenicu.

Što se pak tiče novih dokaza, valja napomenuti da bi u pogledu istih valjalo prihvatiti novim dokazima i one koje su nastale nakon zaključenja glavne rasprave, ali koji ukazuju na postojanje nove činjenice u subjektivnom smislu.

I na kraju, bez obzira što nova rješenja parničnog procesnog zakonodavstva daju mogućnost isticanja novih činjenica i novih dokaza u žalbi samo pod uslovima propisanim Zakonom, zakonodavac je, rukovodeći se principom pravičnosti i potrebe poštovanja osnovnih pravila koja propisuje ovaj Zakon odlučio da u pogledu troškova postupka izazvanih povodom žalbe kojom se ukazuje na nove činjenice i nove dokaze, bez obzira na ishod spora obaveže stranku koja je iznijela nove činjenice i predložila nove dokaze.



### **3. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PRESUDA MOŽE POBIJATI**

#### ***3.1. Uopšteno o razlozima zbog kojih se presuda može pobijati***

U odredbama čl. 208 – 211 entitetskih Zakona, odredbama čl. 283 – 286 ZPP Brčko Distrikta BiH, te odredbama čl. 175-178 ZPP pred sudom BiH, propisani su razlozi zbog kojih se presuda može pobijati.

Prema odredbama čl. 208 entitetskih Zakona i odredbama čl. 175 ZPP pred sudom BiH, presuda se može pobijati zbog povreda odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Prema odredbama čl. 283 ZPP Brčko Distrikta BiH, presuda se može pobijati zbog bitne povreda odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Presuda zbog izostanka ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog bitne povreda odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare.

Upoređujući prednja rješenja data u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH s jedne strane, te ZPP Brčko Distrikta BiH, s druge strane, se odmah uočava razlika između ovih rješenja.

Uporedbom ova dva rješenja čini se da su razlozi zbog kojih se može pobijati presuda propisani odredbama ZPP Brčko Distrikta BiH isti kao u ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, a da nam novine donosi samo entitetsko parnično procesno zakonodavstvo i ZPP pred sudom BiH.

Kada kažemo da nam novine donosi entitetsko parnično procesno zakonodavstvo i ZPP pred sudom BiH, onda prvenstveno imamo u vidu da se odredbama ovih Zakona više ne propisuje pobijanje presude zbog bitne povreda odredaba parničnog postupka, već samo povreda odredaba parničnog postupka.

Ovo s toga što je odredbama entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, povreda odredaba parničnog postupka definisana kao povreda bilo koje odredbe parničnog postupka, pod uslovom da je uticala na donošenjem zakonite i pravilne presude.

Nadalje, Zakoni entiteta i ZPP pred sudom BiH, a kako to proizilazi iz odredaba koje regulišu razloge zbog kojih se može pobijati presuda, ne propisuju više razloge za pobijanje presude zbog izostanka iz čega jasno proizilazi da ovi Zakoni ne poznaju presudu zbog izostanka.

Odredbe koje su bile i ranije, a u pogledu pobijanja presude na osnovu priznanja i presude na osnovu odricanja, zadržale su se i u novom Zakonu o parničnom postupku entiteta i ZPP pred sudom BiH.

Kada kažemo da se rješenja u pogledu regulisanja razloga zbog kojih se može pobijati presuda, a prema ZPP Brčko Distrikta BiH čine istim, kao i u ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, onda se ima u vidu sledeće:

Naime, mada je odredbama čl. 283 ZPP Brčko Distrikta BiH propisano da se presuda, između ostalog može pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, treba napomenuti da je ovaj Zakon ipak, drukčije regulisao bitne povrede odredaba parničnog postupka, u odnosu na raniji, makar kada su u pitanju službena postupanja suda.

Podsjetimo se, prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, jedan od razloga zbog kojih se mogla pobijati presuda je bio, bitna povreda odredaba parničnog postupka.

Prema ranijim rješenjima, bitna povreda odredaba parničnog postupka je postojala ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu tog Zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude, uz izričit propis, da bitna povreda odredaba parničnog postupka uvijek postoji, kada je sud učinio neku od 13 bitnih povreda postupka, taksativno navedenih, koje su kao takve uvijek vodile ukidanju prvostepene presude i na koje je drugostepeni sud pazio po službenoj dužnosti.

ZPP Brčko Distrikta BiH, kao što to proizilazi iz navedene odredbe čl. 283 tog Zakona, takođe propisuje da je jedan od razloga pobijanja presude, bitna povreda odredaba parničnog postupka, definišući te povrede kao i u ranijem Zakonu o parničnom postupku, ali sa izuzetkom da umjesto 13, propisuje 12 bitnih povreda, taksativno navedenih koje ako su učinjene, uvijek postoje kao takve, ali na koje sud ne pazi po službenoj dužnosti.

Kako za razliku od entitetskog parničnog procesnog zakonodavstva i ZPP pred sudom BiH, ZPP Brčko Distrikta BiH, poznaje presudu zbog izostanka, te je isti zadržao rješenja ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva u pogledu pobijanja ove presude.

Naime, presuda zbog izostanka se ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, jer ista nije donesena nakon meritornog raspravljanja.

Propisujući i u Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH, kao i u ZPP Brčko Distrikta BiH da se presuda na osnovu priznanja, odnosno presuda na osnovu odricanja može pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka, odnosno zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju, data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare, zakonodavac je imao u vidu da ove presude nisu donesene nakon meritornog raspravljanja, te da im s toga i treba uskratiti mogućnost pobijanja zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

Ovi bi značilo da žalba izjavljena protiv presude na osnovu priznanja i presude na osnovu odricanja, a zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, bi bila nedozvoljena.

No, želeći da zaštiti zakonitost uopšte, zakonodavac propisuje da se presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja može pobijati ako je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Inače, prednje se ne ukazuje jedinim različitostima između entitetskog parničnog procesnog zakonodavstva i ZPP pred sudom BiH , s jedne strane , te ZPP Brčko Distrikta BiH , s druge strane.

Naime, razlozi za pobijanje presude navedeni ovim Zakonima, su prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH obavezni elementi žalbe, a prema Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH, nisu obavezni elementi žalbe.

Stoga je u ovom dijelu , kada je riječ o osnovnim odnosno obaveznim elementima žalbe, ZPP Brčko Distrikta BiH, preuzeo rješenja ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva.

Bez obzira na iznesene različitosti između ranijeg i sadašnjeg parničnog procesnog zakonodavstva, te različitosti između entitetskog parničnog procesnog zakonodavstva i ZPP pred sudom BiH, s jedne strane , te ZPP Brčko Distrikta BiH , s druge strane, treba istaći da je zajedničko i jednim i drugim da se presuda može pobijati, a kako to proizilazi iz odredaba ovih Zakona, zbog nepravilnosti učinjenih u postupku i zbog nepravilnosti učinjenih u odlučivanju.

Isticanjem tih nepravilnosti u žalbi, žalitelj daje žalbene razloge, koji su svrstani u tri grupe : povrede postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešna primjena materijalnog prava, a o kojim razlozima će, po naosob, biti riječi u narednom tekstu.

### **Iz sudske prakse:**

*Zabluda kao razlog pobijanja presude na temelju priznanja može dovesti do uspjeha samo ako je bila opravdana ( izvinjavajuća) tj. ako je tuženi koji se na nju poziva postupio sa dužnom pažnjom kada je provjeravao činjenice o kojima ovisi priznanje tužbenog zahtjeva (Privredni sud Hrvatske Pž-1749/89 od 20.11.1990. god.).*

### **3.2. Povreda odredaba parničnog postupka kao razlog pobijanja presude**

Mada je ovim kratkim osvrtom, na razloge zbog kojih se može pobijati presuda, ukazano i kako novo parnično procesno zakonodavstvo, principijelno, gleda na povredu postupka, u odredbama čl. 209 entitetskih Zakona i odredbama čl.176 ZPP pred sudom BiH je propisano da povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu tog Zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Pravilnim tumačenjem ove odredbe da se zaključiti da se relevantnom povredom odredaba parničnog postupka smatra samo ona povreda odredaba parničnog postupka koja je uticala na donošenje zakonite i pravilne odluke.

Drugim riječima, ako je učinjena povreda odredaba parničnog postupka, koja nije bila od uticaja na donošenje pravilne i zakonite odluke, takva povreda odredaba parničnog postupka nije povreda koju propisuje odredba čl. 208 a u vezi sa čl. 209 entitetskih Zakona, odnosno odredba čl.175 i 176 ZPP pred sudom BiH.

Da li je povreda odredaba parničnog postupka, koja podrazumijeva da sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog Zakona, uticala na donošenje zakonite i pravilne odluke ispituje drugostepeni sud, odnosno drugostepeno vijeće, u svakom konkretnom slučaju.

To znači, da jedna te ista povreda odredaba parničnog postupka, u jednom slučaju može predstavljati povredu odredaba parničnog postupka koja je uticala na zakonitost i pravilnost prvostepene odluke, a u drugom slučaju ne mora.

#### **Primjer:**

*Prvostepeni sud je, između ostalog, dozvolio provođenje dokaza čitanjem iskaza stranaka saslušanim pred drugim sudijom.*

*Nakon provedenog dokaznog postupka, u kojem su saslušani mnogobrojni svjedoci, pročitani iskazi mnogobrojnih svjedoka, izvršen uvid u relevantnu dokumentaciju, te kao što je napred istaknuto proveden dokaz čitanjem iskaza parničnih stranaka, prvostepeni sud je udovoljio zahtjevu tužitelja.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi ističe da je prvostepeni sud povrijedio načelo neposrednosti kada je pročitao iskaze stranaka saslušanih pred drugim sudijom, ističući da je takva povreda postupka uticala na zakonitost i pravilnost pobijane presude.*

*Kako iz stanja prvostepenog spisa, konkretno, iskaza saslušanih svjedoka, zapisnika o iskazima saslušanih svjedoka, te uvida u dokumentaciju, proizilazi činjenično utvrđenje prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, i koje je kao takvo bilo dovoljno za odluku o tužbenom zahtjevu, to povreda postupka na koju se ukazuje u žalbi nije uticala na zakonitost i pravilnost pobijane presude, jer iz prednjeg jasno proizilazi da je prvostepeni sud mogao da odluči valjano o zahtjevu tužitelja i bez provođenja dokaza saslušanjem stranaka, čiji iskazi, a što se napominje opreza radi, mada pročitani, ne protivriječe činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda.*

**Primjer:**

*Prvostepeni sud je između ostalog dozvolio provođenje dokaza čitanjem iskaza stranaka saslušanih pred drugim sudijom, te nakon provođenja dokaza uvidom u priloženu dokumentaciju isti je odlučio o zahtjevu tužitelja.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi ističe da je prvostepeni sud povrijedio načelo neposrednosti kada je pročitao iskaze stranaka saslušanih pred drugim sudijom, a što je uticalo na zakonitost i pravilnost pobijane odluke.*

*Kako iz stanja prvostepenog spisa proizilazi da su krucijalni dokazi činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda, iskazi saslušanih stranaka, to drugostepeni sud nalazi da je povredom načela neposrednosti, (a koje načelo prvenstveno dolazi do izražaja prilikom provođenja dokaza saslušanja parničnih stranaka), prvostepeni sud učinio povredu postupka koja je uticala na zakonitost i pravilnost pobijane presude, jer po ocjeni drugostepenog suda prvostepeni sud nije mogao, odlučujući o zahtjevu tužitelja na osnovu iskaza saslušanih stranaka, pravilno cijiniti ovaj dokaz, i donijeti odluku na osnovu istog, bez neposrednog izvođenja ovog dokaza .*

Obzirom da je odredbama čl. 221 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl.188 ZPP pred sudom BiH propisano da drugostepeni sud odnosno drugostepeno vijeće, po službenoj dužnosti, između ostalog, pazi na povrede odredaba parničnog postupka, koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje, da bi drugostepeni sud odnosno vijeće mogli ispitati da li postoji koja druga povreda odredaba parničnog postupka, sem one koju pazi po službenoj dužnosti, na to žalitelj mora ukazati u žalbi.

U koliko žalitelj to ne ukaže u žalbi , drugostepeni sud nema ovlaštenja, sem onih propisanih odredbama čl. 221 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl.188 ZPP pred sudom BiH, da po službenoj dužnosti to ispita, pa makar one i postojale.

**Primjer:**

*Iz stanja prvostepenog spisa jasno proizilazi da je taj sud nezakonito postupajući povrijedio načelo kontradiktornosti jer je propustio da preinačeni tužbeni zahtjev dostavi tuženom na izjašnjenje.*

*Kako se to ne ističe u žalbi protiv prvostepene presude, drugostepeni sud nije ovlašten da zbog, na ovakav način, onemogućavanja tuženog da raspravlja pred sudom, ukine odluku prvostepenog suda, bez obzira što je takva povreda uticala na zakonitost i pravilnost pobijane odluke.*

Zahvaljujući raspravnom načelu, kao temelju nove koncepcije parničnog procesnog zakonodavstva, prema entitetskim Zakonima , odnosno ZPP pred sudom BiH, ukoliko žalitelj u razlozima navede da je učinjena povreda odredaba parničnog postupka, isti treba da navede koja je povreda učinjena i kako je ista uticala na zakonitost i pravilnost pobijane presude.

**Vidi.....2.1. elementi žalbe - primjer**

**Vidi.....2.1. elementi žalbe - suprotni stavovi**

Za razliku od ranijih rješenja u procesnom zakonodavstvu kada je zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka drugostepeni sud morao ukidati odluke prvostepenih sudova, entitetskim Zakonima, odnosno ZPP pred sudom BiH je propisano, da će samo, ukoliko drugostepeni sud odnosno vijeće, nađe da se radi o povredama sadržanim u odredbama čl. 227 entitetskih Zakona odnosno čl.194 ZPP pred sudom BiH, tada ukinuti odluku prvostepenog suda, a u svim ostalim slučajevima neće, obzirom da postoje mogućnosti oklanjanja istih u smislu odredaba čl. 217 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl.184 ZPP pred sudom BiH i na raspravi pred drugostepenim sudom odnosno vijećem, kao i mogućnost preinačenja presude, odnosno odluke zbog povrede postupka, u sjednici vijeća, u smislu odredaba čl.229 entitetskih Zakona i odredaba čl.196 ZPP pred sudom BiH.

Opreza radi, čini se nepohodnim napomenuti da se zakonodavcu potkrala i jedna nedorečenost kada je u pitanju odredba čl.227 entitetskih Zakona odnosno odredba čl.194 ZPP pred sudom BiH.

Kao što smo napred pomenuli, u smislu odredaba čl.221 entitetskih Zakona i odredaba čl.188 ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti samo na stranačku sposobnost i zastupanje, kao povrede postupka.

„*Argumentum a contrario*“ na sve ostale povrede postupka bi drugostepeni sud mogao paziti, samo ako se na njih ukazuje u žalbi.

No, propisujući u odredbama čl.227 st.2 entitetskih Zakona i čl.194 st.2. ZPP pred sudom BiH, da će drugostepeni sud ukinuti odluku i odbaciti tužbu ako utvrdi da je u postupku pred prvostepenim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu o kome već teče parnica ili o kome je već prije pravosnažno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, zakonodavac ne propisuje da na ove povrede žalitelj mora da ukaže, kao što je to slučaj sa st.1 čl.227 entitetskih Zakona odnosno st.1 čl.194 ZPP pred sudom BiH.

Ovakava zakonska nedorečenost je stvorila dileme, koje je razriješilo dosadašnje raspravljanje o tome, i koje je rezultiralo gotovo jedinstvenim stavom da i na povrede iz čl.227 st.2 entitetskih Zakona odnosno čl.194 st.2 ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud mora paziti po službenoj dužnosti, jer karakter povreda opisanih u ovom članu na to ukazuje, odnosno, na to ukazuje zaštita principa „*Ne bis in idem*“.

Prema odredbama ZPP Brčko Distrikta BiH, konkretno u odredbama čl. 284 tog Zakona, bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu tog Zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja za donošenje zakonite i pravilne presude, izričito propisujući da bitna povreda odredaba parničnog postupka uvijek postoji ako je sud u toku postupka učinio povrede jedne od 12 taksativno navedenih bitnih povreda parničnog postupka.

ZPP Brčko Distrikta BiH ne propisuje da sud po službenoj dužnosti pazi niti na jednu povredu postupka uz napomenu da kada ukida presudu prvostepenog suda, Apelacioni sud je ne vraća na ponovni postupak, već u okviru ovlaštenja datih Zakonom otklanja ovaj propust prvostepenog suda, sa izuzetkom kada su u pitanju rješenja, jer nije ovlašten ukinuti rješenje zbog bitne povrede postupka i otvoriti glavnu raspravu.

**Iz sudske prakse:**

*Donošenje sudske odluke prema tuženom koji je prestao da postoji za vrijeme vođenja parničnog postupka predstavlja povredu parničnog postupka. Sud je obavezan da u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku. Kako je tuženi statusnom promjenom prestao da postoji, to je presudom odlučeno prema licu koje nije postojalo i koje ne može biti stranka u postupku (Viši privredni sud Srbije br. Pž-2601/89 od 21.4.1989. god.).*

*Drugostepeni sud je učinio povredu odredaba parničnog postupka u slučaju kada je ograničavajući se na razloge žalbe previdio povredu odredaba parničnog postupka koju je učinio prvostepeni sud time što je donio presudu na osnovu priznanja punomoćnika stranke koji nije bio na to ovlašten. (Vrhovni sud Vojvodine br. Rev-48/98).*

*Koneksni zahtjevi tužbe i protivtužbe zahtijevaju istovremeno odlučivanje o žalbi obeju stranaka, pa se propust drugostepenog suda koji je odlučio samo o jednoj žalbi ne može otkloniti donošenjem dopunske drugostepene presude. (Vrhovni sud Srbije br. Rev-4485/95 od 17.10.1995. god.).*

*Postoji povreda odredaba parničnog postupka kada prvostepeni sud u razlozima presude ne cijeni sve razloge stranaka ili kada drugostepeni sud ne ocijeni sve odlučne navode žalbe, ako je to moglo biti od uticaja na donošenje pravilne i zakonite odluke. (Savezni sud GZS br. 43/75).*

*Ako je tužba odbačena zbog pravosnažno presuđene stvari, drugostepeni sud čini povredu odredaba parničnog postupka, kada zaključujući da se ne radi o presuđenoj stvari, odlučuje u meritumu i odbija tužbeni zahtjev (Vrhovni sud Srbije br. Rev-124/93).*

*Pobijanje presude zbog pogrešne ocjene dokaza je pobijanje zbog povreda odredaba parničnog postupka, a ne zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (Okružni sud u Kragujevcu br. Gž-397/91).*

*Sud čini povredu odredaba parničnog postupka kada u slučaju odsustva stranačke legitimacije tužbu odbaci, umjesto da o istoj meritorno odluči (Vrhovni sud Vojvodine br. Rev-611/90).*

*Učinjena je povreda parničnog postupka kada je sud održao ročište za glavnu raspravu, iako ni jedna od stranaka, na ročište, nije pristupila. (Vrhovni sud Srbije Gž-814/85).*

*Ako je u donošenju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnoj raspravi, ima mjesta da se s pozivom na odredbe čl. 227. st.1. tačka 5. ZPP RS a u vezi sa čl. 456. istog Zakona ukine odluka prvostepenog suda, jer se valja uzeti da sudija koji nije učestvovao na glavnoj raspravi se mora izuzeti u donošenju odluke (rješenje Okružnog suda u Banjaluci Gž-1384/03 od 15.6.2005. godine).*



*Tužba nije neuredna ako punomoćnik uz tužbu ne priloži punomoć.*

*Iz obrazloženja:*

*Kako iz odredaba čl. 106. i 109. dosadašnjeg ZPP u vezi sa čl. 456.ZPP ne proizilazi da je tužba neuredna i da će sud istu kao takvu odbaciti, ako uz tužbu nije priloženo potrebno ovlaštenje punomoćnika, a iz odredaba čl. 98. dosadašnjeg ZPP, u vezi sa čl. 456. ZPP proizilazi, da ukoliko punomoćnik ne dostavi punomoć u određenom roku, će sud, ne uzimajući u obzir radnje koje je učinio punomoćnik, nastaviti postupak, onda je jasno da je prilikom donošenja pobijanog rješenja prvostepeni sud učinio povrede postupka, propisane odredbama čl. 354 st.1. u vezi sa čl.106.i 109. te čl. 98. dosadašnjeg ZPP a sve u vezi sa čl. 456. ZPP.*

*Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-1230/03 od 28.4.2005. godine).*

*Sud je nezakonitim postupanjem onemogućio tuženog da raspravlja pred sudom, ako podnesak tužioca, iz kojeg proizilazi da uz tužioca pristupa novi tužilac ( naknadno aktivno suparničarstvo) ne dostavi tuženom na izjašnjenje*

*Iz obrazloženja:*

*Prema stanovištu ovoga suda da bi došlo do zasnivanja naknadnog aktivnog suparničarstva moraju se kumulativno ispuniti dva uslova: da novi, pristupajući tužilac, manifestuje svoju volju za pristupanje u parnicu i da je, ukoliko se radi o zasnivanju običnog materijalnog ili formalnog suparničarstva, tuženi dao svoj pristanak.*

*Ovo stanovište drugostepenog suda ustanovljeno je na činjenici, da novi tužilac, svojim pristupanjem uz dosadašnjeg tužioca, mora da prihvati parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazila u vrijeme njegovog pristupanja, a tuženi je pri tome prekludiran u mogućnosti iznošenja svih onih prigovora koje bi inače mogao iznijeti protiv novog tužioca u posebnoj parnici.*

*Izuzetak čine samo slučajevi uspostavljanja naknadnog jedinstvenog suparničarstva kod kojeg zbog prirode odnosa pristanak protivne strane ne bi bio potreban.*

*Kako je prvostepeni sud propustio dostaviti tuženom podnesak tužioca od 30.11.2001. godine, jasno je da je na taj način, nezakonitim postupanjem sud onemogućio tuženog da raspravlja pred sudom, jer se u datom slučaju radi o običnom aktivnom suparničarstvu (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-1650/02 od 22.2.2005. godine).*

*Samo u slučaju uspostavljanja naknadnog jedinstvenog suparničarstva pristanak protivne strane nije potreban (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj 1650/02 od 22.2.2005. godine)*

*Sud ne može dozvoliti da umjesto dosadašnjeg tužioca u toku parnice pristupi novi tužilac, ako se tome protivi tuženi.*

*Iz obrazloženja:*

*Naime, označavanje novog tužioca umjesto ranijeg, a koji mora prihvatiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazila u vrijeme njegovog stupanja na mjesto tužioca, tuženi su prekludirani pravu da izjavljuju prigovore protiv ovog novog tužioca koje bi inače mogli istaći u posebnoj parnici protiv novog tužioca.*

*Ovo proizilazi iz odredaba čl. 196. dosadašnjeg ZPP a u vezi sa čl. 456.ZPP.*

*Stoga protivljenje tuženih stupanju novog tužioca na mjesto ranijeg, nije bez pravnog značaja (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-2313/02 od 9.3.2005. godine).*

*Nije jasan i razumljiv dispozitiv rješenja kojim je odbačena tužba kao neblagovremena u radnom sporu, ako se ne zna koji zahtjev tužitelja je sadržavala ova tužba (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Ž-96/99 od 2.12.1999. godine).*

*Zapisnici o izvođenju dokaza saslušanjem parničnih stranaka se ne mogu pročitati pred izmjenjenim vijećem, već, ako je ovaj dokaz potreban, sud mora ponovo saslušati stranke, izuzev ako se radi o primjeni čl. 266. (dosadašnjeg) ZPP.(Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-76/00 od 6.3.2001. godine).*

*Zastupanje štićenika u parnici, kao poslovno nesposobnog lica prelazi okvire redovnog poslovanja, pa staralac ovog lica, određenim rješenjem Centra za socijalni rad, mora imati odobrenje tog Centra da ga zastupa.*

*Nakon smrti ranijeg nosioca stanarskog prava, sud nije nadležan da u vanparničnom postupku odlučuje ko će postati nosiocem stanarskog prava, ako je u stanu ostao samo jedan član ranijeg porodičnog domaćinstva (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž 371/98 od 14.7.1998. godine).*

*Umještač na strani tuženog, u postupku kojem je donesena pravosnažna odluka i koja predstavlja izvršni naslov u postupku izvršenja, nije treće lice u izvršnom postupku, i ne može tražiti da se izvršenje proglasi nedopuštenim (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-429/99 od 18.5.1999. godine).*

*Pitanje stranačke i parnične sposobnosti stranke se ne može poistovjetiti sa legitimacijom stranke u sporu (aktivna i pasivna legitimacija) jer je legitimacija stranaka pitanje materijalnog prava, obzirom da se i cijeni kroz odredbe materijalnog prava, pa se stoga o njoj i odlučuje meritornom odlukom suda (Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli Gž-315/04 od 13.4.2004. godine).*

*Tuženi Općinski sud u Lukavcu nije pravna osoba, već tijelo Tuzlanskog Kantona, kao pravne osobe i kao takav nema stranačku sposobnost i ne može biti stranka u postupku, pa prvostepeni sud sa njim kao tuženim nije mogao raspravljati niti donijeti meritornu odluku, već sa Tuzlanskim Kantonom kao pravnom osobom ( Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH Pž-164/02 od 25.12.2003. godine).*

*Tuženo Federalno Ministarstvo odbrane nije pravna osoba već tijelo uprave Federacije BiH, dakle pravne osobe, pa kao takvo nema stranačku sposobnost (Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-1250/04 od 20.9.2005. godine).*

### **3.3. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje kao razlog pobijanja presude**

Drugi razlog zbog kojeg se može pobijati presuda je prema parničnom procesnom zakonodavstvu koje se primjenjuje na cijelom području BiH, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje .

Propisujući jedinstveno da se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, u svim Zakonimaa o parničnom postupku koji se primjenjuju na području BiH, se propisuje da pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kada je nije utvrdio.

Ovim Zakonima je propisano da nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Kako je i ranijim parničnim procesnim zakonodavstvom bilo regulisano da je jedan od razloga pobijanja presude pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, može se zaključiti da nam s tog aspekta novo parnično procesno zakonodavstvo ne donosi ništa novo.

Pogrešno utvrđeno činjenično stanje postoji kada je sud izveo pogrešan zaključak o postojanju ili nepostojanju neke odlučne činjenice, iako je temeljem pravilne ocjene izvedenih dokaza i ostale procesne građe trebao suprotno zaključiti.

Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje pak postoji, kada sud ne zauzme stav u pogledu neke odlučne činjenice.

To će biti slučaj kada sud nije uzeo u obzir sve dokaze, odnosno kada je propustio da utvrdi odlučne činjenice.

Zahvaljujući činjenici da se novo parnično procesno zakonodavstvo na cijelom području BiH zasniva na raspravnom načelu, koje podrazumijeva da su stranke dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvedu (predlože) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, to i utvrđenje odlučnih činjenica od strane suda valja posmatrati u kontekstu obaveze suda da po službenoj dužnosti, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava i obaveze stranaka da iznesu činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjev te da izvedu odnosno predlože dokaze radi utvrđivanja tih činjenica.

Iz toga proizilazi da će za razliku od ranijih postupaka, a koja su počivala na načelu materijalne istine i obaveze suda da utvrdi sve odlučne činjenice radi utvrđenja materijalne istine, shodno odredbama sadašnjeg parničnog procesnog prava , sud biti u obavezi da cijeni odlučne činjenice s aspekta pravilne primjene materijalnog prava na

što je obavezan po službenoj dužnosti po entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, te činjenica i dokaza koje su stranke ponudile sudu.

Kao poseban slučaj nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, valja izdvojiti slučaj iznošenja u žalbi novih činjenica ili predlaganje novih dokaza.

Opreza radi valja ukazati da su nove činjenice one koje su postojale do zaključenja glavne rasprave, ali se prvi put kao takve iznose u žalbi, obzirom da žalitelj za njih nije znao, a novi dokazi su oni koji ukazuju na postojanje novih činjenica, mada mogu nastati i nakon zaključenja glavne rasprave.

Prema dosadašnjem parničnom procesnom zakonodavstvu stranka je mogla da iznosi u žalbi nove činjenice i predlaže nove dokaze, uz obavezu iste da navede dokaze kojim se utvrđuju nove činjenice, odnosno uz obavezu iste da navede činjenice koje bi bile utvrđene novim dokazima.

Ovo je bilo pravilo ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva.

Pravilo novog parničnog procesnog zakonodavstva je da se u žalbi ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi.

Kako svako pravilo, ima i svoje izuzetke, koji ga upravo i čine pravilom, to je odredbama novog parničnog procesnog zakonodavstva propisano da se u žalbi mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, samo pod uslovom da žalitelj dokaže da ih bez svoje krivice nije mogao iznijeti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Ako drugostepeni sud nađe da su u smislu novog parničnog procesnog zakonodavstva ispunjeni uslovi za isticanje novih činjenica i novih dokaza u žalbi, isti će, samo u koliko ocijeni da bi se utvrđenjem novih činjenica i novih dokaza moglo promijeniti činjenično utvrđenje prvostepenog suda i zakazati raspravu pred drugostepenim sudom radi otklanjanja nedostataka prvostepene presude koji se tiču činjeničnog utvrđenja.

Opreza radi, valja ukazati da će prvostepeni sud, prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH postupiti kao na prednji način, a prema ZPP Brčko Distrikta BiH Apelacioni sud će ukinuti presudu prvostepenog suda i pošto nije ovlašten vratiti istu na ponovno suđenje prvostepenom sudu, isti će zakazati glavnu raspravu radi otklanjanja nedostataka prvostepene presude koji se tiču činjeničnog utvrđenja.

Mada je odredbama novog parničnog procesnog zakonodavstva principijelno propisano da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, potrebno je napomenuti da je novim parničnim procesnim zakonodavstvom na području cijele BiH propisano, da ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog (bitne) povrede postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, revizijski sud će rješenjem usvojiti reviziju i prema entitetskim Zakonima i Zpp pred sudom BiH, ukinuti u cjelini ili djelimično presudu drugostepenog suda (drugostepenog vijeća) i predmet vratiti na ponovno suđenje drugostepenom sudu odnosno vijeću, a

prema ZPP Brčko Distrikta BiH će ukinuti obe presude ili samo drugostepenu presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje prvostepenom odnosno drugostepenom sudu.

### **Iz sudske prakse:**

*Nepotpuno utvrđenje može biti rezultat ili pogrešno materijalno pravne kvalifikacije činjenično stanja ili okolnosti da stranke nisu iznijele sve relevantne činjenice tokom postupka u kojemu je donesena pobijana odluka.*

*Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ne postoji kada na to upućuju činjenice nastale nakon momenta na koji se odnosi pravomoćnost presude (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-4299/88 od 16.3.1988. god.).*

*Kada tuženi u žalbi navodi da nije pasivno legitimisan, on ne iznosi novu činjenicu, već ističe materijalno pravni prigovor (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-32101/94 od 3.12.1997. god.).*

*Prigovor zastare istaknut u žalbi predstavlja žalbeni razlog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ( Visoki trgovački sud Hrvatske br. Pž-1082/94 od 29.3.1994. godine).*

### **3.4. Pogrešna primjena materijalnog prava kao razlog pobijanja presude**

Treći razlog zbog kojeg se presuda može pobijati je pogrešna primjena materijalnog prava.

Pravilo i ranijeg i sadašnjeg parničnog procesnog zakonodavstva na cijelom području BiH je da pogrešna primjena materijalnog prava postoji kada sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebao da primijeni ili kada takvu odredbu nije pravilno primijenio.

Zahvaljujući ovim jedinstvenim rješenjima može se prihvatiti da pogrešna primjena materijalnog prava postoji kada sud uopšte nije primijenio postojeću normu ili pravilo koje se odnosi na činjenično stanje utvrđeno u sporu, ili kada je primijenio neku drugu normu čija je važnost već prestala.

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji i onda kada sud nije primijenio normu ili pravno pravilo kojim je uređen sporni odnos, već je primijenio neku drugu normu ili pravno pravilo koje se odnosi na drugi slučaj (Vidi "komentar Zakona o parničnom postupku sa sudskom praksom i obrascima" autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića, Beograd 1977 strana 664 i 665).

Zahvaljujući velikoj razlučenosti pravnih propisa u smislu česte izmjene postojećih propisa, postojanja mnogih opštih propisa užih društveno političkih zajednica, postojanja mnogih opštih akata, bez sumnje na sudu je velika obaveza da pravilno primijeni materijalno pravo na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje u spornom odnosu.

Podvesti činjenično stanje pod pravnu normu ili pravno pravilo je najbitniji element pravilne i zakonite odluke.

Zato je poznavanje materijalnog prava i pravne teorije od velikog značenja za donošenje pravilne i zakonite odluke, jer ukoliko sud u tome bude neuspješan, pogrešna primjena materijalnog prava će voditi i pogrešnom presuđenju spora.

Valja napomenuti da pogrešna primjena materijalnog prava ne postoji samo onda kada je sud pogrešno primijenio pravnu normu ili pravno pravilo domaćeg prava, odnosno nije primijenio ove pravne norme i pravila, već i onda kada sud neku normu inostranog prava nije primijenio ili je nepravilno primijenio, pod uslovom da je na primjenu norme inostranog prava bio obavezan Zakonom.

Kada se govori o pravilnoj primjeni materijalnog prava bez značaja je da li se radi o prinudnom propisu ili dispozitivnim normama.

Ponekad je teško razgraničiti, da li se radi o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju ili pogrešnoju pravnoj ocjeni utvrđene činjenice u parnici.

Tako naprimjer same izjave stranaka kod usmenog ugovora su faktičko pitanje, a da li u takvim izjavama leži, odricanje duga, prijem duga, oproštaj duga ili slično, pravno je pitanje (vidi "komentar Zakona o parničnom postupku sa sudskom praksom i obrascima" autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića, Beograd 1977 strana 664 i 665).

Zbog značaja pravilne primjene materijalnog prava, u odredbama entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH je propisano, da sud u toku postupka primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava..

Sadržajem istih Zakona su i odredbe koje propisuju, da između ostalog, drugostepeni sud odnosno vijeće i revizijski sud odnosno vijeće paze po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Opreza radi valja ukazati da ZPP Brčko Distrikta BiH ne propisuje, kao što je to u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, da sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i da nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava, kao i to , da sud po službenoj ,dužnosti pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Bez sumnje ovakve različitosti u odredbama Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje na području entiteta i ZPP pred sudom BiH s jedne strane i ZPP Brčko Distrikta BiH , s druge strane, dovode i do različitih postupanja sudova.

U pravilu zbog pogrešne primjene materijalnog prava instancijski sudovi ne ukidaju odluke nižestepeni sudova već ih preinačavaju, ukoliko je činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno, izuzev u slučaju kada revizijski sudovi odnosno revizijska vijeća ukidaju odluke nižestepeni sudova zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja koje je nastalo kao posljedica pogrešne primjene materijalnog prava i (bitne) povrede odredaba parničnog postupka.

**Iz sudske prakse:**

*Pogrešna primjena materijalnog prava kao osnova za preinačenje prvostepene presude postoji kada je prvostepeni sud podveo utvrđeno činjenično stanje pod pogrešno izabranu materijalnu normu ili normu koja je ukinuta i izmijenjena, ili kada je ugovor koji je trebao primijeniti, pogrešno protumačio (Vrhovni sud Crne Gore br. Rev-148/86).*

*Prigovor nedostatka pasivne legitimacije jest materijalno pravni prigovor, pa njegovo usvajanje dovodi do odbijanja tužbenog zahtjeva, a ne odbacivanja tužbe. (Vrhovni sud Hrvatske broj Rev-431/87 od 11.6.1987. god. i br. Rev-1597/90 od 1.2.1990. godine).*

*Kada je sud utemeljio svoju odluku na odredbi materijalnog prava koju nije trebao primijeniti, pogrešna primjena materijalnog prava ne postoji ako bi i uz primjenu materijalnog prava odredbe koju je valjalo primijeniti, donio istu odluku (Vrhovni sud Hrvatske broj Rev-463/93 od 17.11.1993. god.).*

*Odluka Komisije za imovinske odnose raseljenih lica i izbjeglica ne predstavlja zemljišno- knjižnu ispravu u smislu Zakona o zemljišnim knjigama, te se na osnovu iste ne može izvršiti uknjižba u zemljišnim knjigama ( Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-878/01 od 13.7.2000. godine).*

*Ako pravo na otpremninu nema materijalnu osnovu u sredstvima preduzeća nema ni otpremnine (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Ž-161/00 od 10.10.2001. godine).*

*Obaveza zajednice osiguranja po osnovi ugovora o osiguranju korisnika odnosno vlasnika motornog vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima presuđuje se prema ugovorenoj osiguranoj svoti. (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-1063/00 od 26.10.2001. godine).*

*Nesavjestan kupac po kasnije pravnom osnovu ne može imati jači pravni osnov od savjesnog kupca po ranijem pravnom poslu, predmetom kojih pravnih poslova su iste nepokretnosti, bez obzira na to, da li je prodavac nepokretnost predao u državinu kasnijem nesavjesnom kupcu ili je nesavjestan kupac ishodio upis u zemljišnu odnosno drugu javnu knjigu ( Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-208/00 od 23.1.2002. godine).*

*Samostalna zanatska radnja ima svojstvo pravnog lica, samo ako je registrovana kao samostalna zanatska radnja sa svojstvom pravnog lica ( odredba čl. 3. st. 3. i čl. 22. st.*



*1. Zakona o samostalnom privređivanju Službeni list SR BiH broj 26/89 od 29/90) (Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Pž-76/00 od 4.5.2001. godine).*

*Potvrda direktora preduzeća (tužene) o uplati kupoprodajne cijene kao izvršenja ugovorene obaveze prema preduzeću ( tuženom) bez dokaza da su uplaćena sredstva legla na račun preduzeća (tužene) nije dokaz o uplati, odnosno isplaćenju kupoprodajnoj cijeni (Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-1034/97 od 6.2.1998. godine).*

*Kako je odredbom čl. 3. Zakona o prenosu sredstava iz društvene u državnu svojinu propisano da sredstva u društvenoj svojini svih pravnih lica čija su sjedišta na teritoriji Republike Srpske postaju državna svojina, onda je jasno da se ovaj propis ne može odnositi na pravne subjekte sa sjedištem van teritorije Republike Srpske, bez obzira što se njihova imovina nalazi na teritoriji Republike Srpske ( Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-768/98 od 17.12.1998. godine).*

*Ako u momentu smrti potraživanje naknade nematerijalne štete nije bilo priznato pravosnažnom odlukom ili pismenim sporazumom, to isto i nije moglo preći na nasljednike oštećenog ( Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-281/99 od 6.11.1999. godine).*

*Nema pogrešne primjene prava ako se sud u postupku priznanja strane sudske odluke pozove na odredbe Zakona umjesto na međunarodni ugovor, ukoliko je donio odluku u skladu sa odnosnim međunarodnim ugovorom. (Vrhovni sud BiH br. Gž-88/86 od 28.11.1986. godine i broj Gž-166/86 od 21.1.1987. godine objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovni sud BiH broj 1/87).*

## PODMODUL II - POSTUPAK PRVOSTEPENOG SUDA PO ŽALBI

### UVODNE NAPOMENE

- Kategorija:** Podmodul broj 2 koji nosi naslov "Postupak prvostepenog suda po žalbi" je sastavni dio modula "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom", koji inače ima 5 podmodula. Obradujući kategoriju ovog podmodula, radi njegovog prepoznavanja u bazi podataka, mogu se izdvojiti sljedeće ključne riječi: postupak prvostepenog suda, žalba, nadležan sud, nenadležan sud, blagovremena, potpuna i dozvoljena žalba.
- Trajanje:** Podmodul pod nazivom "Postupak prvostepenog suda po žalbi" se može iznijeti odnosno prezentovati interesnoj grupi i kao radionica ili kao seminar ili u vidu obuke, a za isto je potrebno vrijeme od 3 sata.
- Oblik:** Ovaj podmodul kao edukativni materijal je moguće prilagoditi svim oblicima edukacije interesnih grupa i kao vježba i kao predavanje i kurs samoobuke i video prezentacija i radionica i panel diskusija. Isti je moguće prilagoditi i određenim kombinacijama edukativnog načina izražavanja. Zavisno od načina na koji bi se interesna grupa upoznavala sa ovim materijalom, da li putem radionice, da li putem seminara ili pak panel diskusije i vrijeme za njegovu prezentaciju kao edukativnog materijala bi zavisilo od načina njegovog prikazivanja, gdje bi se sigurno više vremena trebalo utrošiti na način edukovanja koji podrazumijeva praktični dio.
- Ciljevi edukacije:** Naime, ovim podmodulom obrađuje se jedno zakonsko područje kojim je regulisan postupak prvostepenog suda po žalbi. Osnovni cilj ovog podmodula je da ukaže na značaj odredaba kojima se reguliše postupak prvostepenog suda po žalbi, tako da rađeći na podmodulu po sistemu korak po korak, se svaki dio ove cjeline objasni i učini razumljivim, kako bi se eventualna, pogrešna postupanja svih učesnika u postupku nakon donošenja prvostepene presude i izjavljivanja žalbe, dok po istoj postupa prvostepeni sud, smanjila. Nakon ovog opšteg, osnovnog cilja, koji se želi postići ovim

podmodulom, izdvajaju se i njegovi posebni ciljevi: da se ukaže na značaj novog parničnog procesnog zakonodavstva, da se istim obuhvati cijelo parnično procesno zakonodavstvo u BiH (svakako samo u okviru navedenog modula, odnosno podmodula), da se detaljno obradi s aspekta teorije i sudske prakse podnošenje žalbe prvostepenom sudu, podnošenje žalbe nadležnom sudu, blagovremena, dozvoljena i potpuna žalba, te pravila postupanja prvostepenog suda po žalbi, imajući u vidu nove zakonske rokove.

**Opis:**  
odnosno

Kao što je napred istaknuto, u kategorizaciji modula,

podmodula i ciljevima edukacije, ovaj podmodul ima za svrhu da edukuje interesnu grupu prvenstveno sudije, kako bi svojim znanjem i praktičnom vještinom stečenom na taj način osigurali pravilno postupanje sudova, pa samim tim i pravnu sigurnost građana.

Opisujući podmodul "Postupak prvostepenog suda po žalbi" još jednom treba reći da je isti sastavni dio cjeline koju čini modul pod naslovom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom.

Poštujući princip rada "Korak po korak", podmodul "Postupak prvostepenog suda po žalbi" sadrži svoje male cjeline, a to su:

- podnošenje žalbe nadležnom sudu,
- neblagovremena, nepotpuna i nedozvoljena žalba,
- postupanje prvostepenog suda po žalbi.

Na ovaj način se definiše i sadržaj navedenog podmodula koji u ovoj cjelini zvanj "Modul" nosi oznaku "Podmodul 2".

Inače, navedeni modul, odnosno podmodul, "Postupak prvostepenog suda po žalbi" je odabran kao cjelina vrijedna edukativnog materijala obzirom na njegov značaj koji smo već istakli.

**Mogući  
predavači –  
edukatori**

Mogući predavači odnosno edukatori su prvenstveno voditelji, a obzirom na način rada na modulu i svi neposredno angažovani konsultanti, pri čemu se želi istaći da nisu kao predavači isključeni i svi oni koji svojim znanjem i elokventnošću imaju mogućnosti prenijeti znanja na druge.

**Materijali:**

Zakon o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05); Zakona o parničnom postu-

pku FBiH ("Službene novne FBiH" br. 53/03); Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt BiH ("Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH" br. 5/00, 1/01, 6/02); Zakon o parničnom postupku pred sudom BiH ("Sl.gl.BiH" br. 36/04).

Zakon o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom autora Porobić Miralema, Porobić Vedrana i Porobić Jasmina – Sarajevo 2004. godine.

Komentari Zakona o parničnom postupku u Federaciji BiH i Republici Srpskoj – Sarajevo 2005. godine, autora Kulenović Zlatka, Svjetlane Milišić, Jadranke Stanišić, Stjepana Milulića i Danke Vučina.

Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, autora Dr. sc. Mihajlo Dika i Mr. sc. Jozo Čizmić – Sarajevo 2000. godina .

Zakon o parničnom postupku sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića – Beograd 1977 godina.

Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske

Knjiga građansko procesno pravo autora doktor Gordane Stanković, Beograd 1989. godine.

Komentar Zakona o parničnom postupku autora Karamarković, Janković i Petrović, Beograd 1990. godine.

## UVOD

Izjavljivanjem žalbe počinje postupak po žalbi koji traje od podnošenja žalbe prvostepenom sudu do donošenja odluke drugostepenog suda.

Zato se postupak po žalbi dijeli na postupak po žalbi pred prvostepenim sudom i postupak po žalbi pred drugostepenim sudom.

Uporedbom ranijeg i novog parničnog procesnog zakonodavstva na području BiH može se generalno reći da nam novo parnično procesno zakonodavstvo u ovom dijelu ne donosi velike promjene.

Naime, u odnosu na raniji da se primijetiti da je novim parničnim procesnim zakonodavstvom Entiteta i ZPP pred sudom BiH propisano da će prvostepeni sud u roku odmah, a najkasnije 8 dana (od dana prijema) dostaviti žalbu na odgovor protivnoj strani, odnosno dostaviti žalitelju odgovor na žalbu (ako je dat), a da će spis prvostepenog suda sa žalbom i odgovorom na žalbu (ako je izjavljen) dostaviti drugostepenom sudu najkasnije u roku od 8 dana.

Novim parničnim procesnim zakonodavstvom Brčko Distrikta BiH, su u odnosu na rokove u kojima je dužan da postupa prvostepeni sud po žalbi zadržana dosadašnja rješenja kojima nisu bili striktno propisani rokovi za dostavljanje žalbe na odgovor, odnosno odgovora na žalbu, odnosno za dostavljanje spisa drugostepenom sudu.

Jednako ranijem, novo parnično procesno zakonodavstvo na cijelom području BiH propisuje rok od 8 dana za odgovor na žalbu.

No, i ovdje se mogu uočiti razlike.

Za razliku od ranijeg, novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuje da se neblagovremen odgovor na žalbu neće, u pravilu, uzeti u razmatranje, dok je zakonodavstvom Brčko Distrikta BiH zadržano ranije rješenje iz kojeg proizilazi da će se neblagovremen odgovor na žalbu uzeti u razmatranje ako je to moguće.

Kada se ima u vidu tendencija novog parničnog procesnog zakonodavstva, koji ima za cilj brz i efikasan postupak, onda se rješenja data u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH čine bolja odnosno adekvatnija.

## 1. PODNOŠENJE ŽALBE NADLEŽNOM SUDU

Odredbama i ranijeg i novog procesnog zakonodavstva na cijelom području BiH je propisano da se žalba podnosi sudu koju je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

To znači da se žalba protiv presude prvostepениh entitetskih sudova podnosi osnovnim, odnosno općinskim sudovima.

Prema ZPP pred sudom BiH žalba se, shodno načelnoj odredbi podnosi Sudu, odnosno prvostepenom vijeću koje je izreklo prvostepenu presudu.

Prema odredbama ZPP Brčko Distrikt BiH žalba se podnosi Osnovnom sudu koji je izrekao prvostepenu presudu.

Zahvaljujući činjenicu da o žalbi odlučuje drugostepeni sud iz čega proizilazi i devulitivno svojstvo žalbe, nije rijedak slučaj, pogotovo u uslovima kada neuka stranka štiti svoja prava i interese pred sudom, da se žalba ne dostavi prvostepenom sudu već direktno drugostepenom sudu.

Rješenje za to daju odredbe čl. 325 st. 8 ZPP RS i ZPP F BiH, te odredbe čl. 265 ZPP pred sudom BiH kada propisuju da ako je podnesak, koji je vezan za rok predan ili upućen nenadležnom sudu prije proteka roka, a stigne nadležnom sudu nakon proteka roka će se smatrati da je na vrijeme podnesen.

Za razliku od prenjih zakonodavstava ZPP Brčko Distrikt BiH ne poznaje ove odredbe.

Ranije parnično procesno zakonodavstvo je pak propisivalo, da ako je podnesak koji je vezan za rok predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, a stigne nadležnom sudu poslije isteka roka, će se smatrati da je na vrijeme predat, ako se njegovo podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašci podnosioca.

### Iz sudske prakse:

*Žalba upućena nenadležnom sudu prije isteka roka, koja stigne nadležnom sudu poslije isteka zakonskog roka, smatra se blagovremenom samo pod uslovom ako se podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašci podnosioca. (Višui privredni sud Pž-1816/73).*

*Nije blagovremena žalba koju uloži advokat nenadležnom sudu, a ona prisprije nadležnom sudu po proteku zakonom određenog roka (Viši privredni sud Srbije Pž-2027/75).*

Kako bi se ipak omogućila sudska zaštita strankama, svojom fleksibilnošću sudska praksa koja je ishodena u vrijeme važenja ranijeg Zakona o parničnom postupku je

nadomjestila određene nedostatke pomenute odredbe, pa suprotno prednjim stavovima, bilježimo **i sljedeće stavove iz sudske prakse.**

*Može se raditi i očiglednoj omašci i kada u ime stranke advokat podnese žalbu u propisanom roku nenadležnom sudu, a žalba stigne nadležnom sudu po proteku roka.*

### ***Iz obrazloženja***

*U konkretnom slučaju blagovremeno podnošenje žalbe na prvostepenu presudu od strane advokata tužioca nenadležnom Općinskom sudu IS umjesto nadležnom Općinskom sudu K, kome je žalba stigla nakon proteka roka za žalbu, ne može se pripisati neznanju, jer je podnosilac žalbe advokat, nego se ovako postupanje može pripisati očiglednoj pogrešci podnosioca, s obzirom na to da se ovako postupanje ne može sa sigurnošću isključiti ni kada je podnosilac žalbe advokat tužitelja.*

*(Vrhovni sud F BiH broj Rev-202/99 od 9.12.1999. godine, objavljen u Biltenu F BiH broj 1/00).*

Ovim se želi ukazati da nedostatak odredaba u ZPP Brčko Distrikt BiH koje regulišu blagovremenost žalbe kada je ista u zakonskom roku dostavljena nenadležnom sudu, a van zakonskog roka stigla nadležnom sudu, se može nadomjestiti i rješenjima iz entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, kao i stavovima iz sudske prakse.

U koliko je pak žalba u zakonskom roku dostavljena nenadležnom organu, pa po proteku zakonskog roka stigne nadležnom sudu, sve gore navedeno u pogledu blagovremenosti žalbe koja po proteku roka stigne nadležnom sudu obzirom da je u zakonskom roku predata nenadležnom sudu, ne bi moglo da važi.

U tom smislu se izjašnjava i **sudska praksa.**

*Time što je podnesak koji je vezan za rok predan ili upućen nenadležnom organu mjesto nadležnom sudu, rok se ne može održati (Vrhovni sud Hrvatske Rev-656/87 od 19.10.1987. god.).*

Kada propisuje da se žalba dostavlja sudu koji je izrekao prvostepenu presudu, zakonodavac propisuje da se žalba dostavlja u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.



**Postavlja se pitanje :**

*Šta ako žalba ne bude dostavljena sudu u dovoljnom broju primjeraka, da li će sud pozvati žalitelja da u smislu odredaba čl.334 – 336 ZPP RS uredi i dopuni podnesak ili ne.*

**Odgovor bi bio sljedeći:**

*Sud može pozvati stranku da dostavi žalbu u dovoljnom broju primjeraka, ali ako to žalitelj ne uradi sud nije ovlašten odbaciti žalbu u smislu odredaba čl. 334 – 336 ZPP RS.*

*Ovo stoga, što je odredbama čl. 205, a u vezi sa čl. 206 ZPP RS propisano kada će sud odbaciti žalbu kao nepotpunu odnosno neurednu, pa se odredbe čl. 334 – 336 u ovom slučaju ne mogu primijeniti.*

U tom smislu se izjašnjava i **sudska praksa.**

*Ne može se odbaciti žalba protiv presude zato što nije podnesena u dovoljnom broju primjeraka. (Vrhovni sud Jugoslavije Rev-847/63).*

**Primjer:**

*Prvostepeni sud je pozvao žalitelja i to rješenjem da ispravi i dopuni žalbu tako što će istu dostaviti u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku, u smislu odredaba čl. 334 – 336 ZPP RS.*

*Po proteku roka od 8 dana žalitelj to nije učinio, a prvostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 334 – 336 ZPP RS odbacio žalbu kao nepotpunu i neurednu.*

*U žalbi protiv rješenja prvostepenog suda kojim se odbacuje žalba , žalitelj ističe da isti nije obavezan u dovoljnom broju primjeraka dostaviti žalbu za sud i protivnu stranku.*

*Povodom žalbe drugostepeni sud je ukinuo rješenje prvostepenog suda temeljem odredaba čl. 235 tačka 3 ZPP RS, nalazeći da je prvostepeni sud učinio povrede postupka u smislu odredaba čl. 209 a u vezi sa čl. 334-336 ZPP RS, te predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak.*

*Prema uputama drugostepenog suda proizilazi da u koliko žalitelj ne postupi po zahtjevu suda i ne dostavi žalbu u dovoljnom broju primjeraka, će sud biti u obavezi da na trošak žalitelja to učini.*

## 2. NEBLAGOVREMENA, NEPOTPUNA I NEDOZVOLJENA ŽALBA

Dejstvo redovnog pravnog lijeka, kao suspenzivnog, devolutivnog i dvostranog ima samo blagovremena, dozvoljena i potpuna žalba.

Žalba je blagovremena ako je izjavljena u roku za žalbu.

Podsjetimo se, rok za žalbu protiv prvostepene presude, prema entitetskim zakonima i ZPP pred sudom BiH je 30 dana od dana donošenja odnosno dostavljanja prvostepene presude, a prema ZPP Brčko Distrikt BiH, 15 dana od dana dostavljanja prvostepene presude.

Da li je prilikom izjavljivanja žalbe i poštovan rok za žalbu propisuju odredbe koje regulišu rokove i ročišta.

Ukazujući da je potrebno da se podsjetimo, želim napomenuti da je o roku za žalbu, njegovom računanju, te blagovremenosti žalbe već iznešeno u podmodulu broj 1. koji nosi naslov "Žalba protiv presude", podnaslov "Pravo na žalbu", - "Rok za žalbu", pa je stoga u pogledu odgovora na pitanje kada je žalba blagovremena, a kada to nije, potrebno vidjeti podmodul broj 1.

Kada je riječ o potpunoj odnosno nepotpunoj žalbi, takođe se ukazuje potrebnim istaći da je žalba kao potpuna i nepotpuna obrađena u podmodulu broj 1. koji nosi naslov "Žalba protiv presude", podnaslov "Sadržaj žalbe", pa je stoga, a kako bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje upogledu potpune i nepotpune žalbe, vidjeti podmodul broj 1.

Ističući da svojstvo devolutivnog, suspenzivnog i dvostranog pravnog lijeka ima, ne samo blagovremena i potpuna žalba, već i dozvoljena žalba, potrebno se osvrnuti na to kada je žalba dozvoljena.

Bez razlike i ranije i novo parnično procesno zakonodavstvona na cijelom području BiH propisuje, da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašteno za podnošenje žalbe ili lice koje se odreklo ili je odustalo od žalbe ili ako lice koje je izjavilo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Kako bi se izbjegla nepotrebna ponavljanja i u ovom dijelu, odgovor na pitanje kada je žalba dozvoljena, a kada ne, s aspekta prava stranke odnosno ovlaštenog lica da izjavi žalbu, valja potražiti u podmodulu broj 1. koji nosi naslov "Žalba protiv presude", podnaslov "Ko može izjaviti žalbu".

Kada govorimo o dozvoljenosti žalbe, onda se ne smiju izgubiti iz vida odredbe koje regulišu žalbu protiv presude zbog izostanka, žalbu protiv presude na osnovu priznanja i žalbu protiv presude na osnovu odricanja.

Naime, odredbama čl. 283 ZPP Brčko Distrikt BiH je propisano, da se presuda zbog izostanka ne može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Iz ovog jasno proizilazi da nije dozvoljena žalba protiv presude zbog izostanka, a izjavljena radi pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

**Primjer:**

*Prvostepeni sud je donio presudu zbog izostanka.*

*U žalbi protiv iste tuženi ističe da ovu presudu pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.*

*Nalazeći da se presuda zbog izostanka ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, obzirom da ista nije ishodena nakon meritornog raspravljanja, drugostepeni sud je odbacio žalbu kao nedozvoljenu.*

Odredbama čl. 208 entitetskih Zakona, odredbama čl. 175 ZPP pred sudom BiH, te odredbama čl. 283 ZPP Brčko Distrikt BiH, je propisano, da se presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu pobijati zbog (bitne) povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare.

Iz prednjeg jasno proizilazi da nije dozvoljena žalba protiv presude na osnovu odricanja i presude na osnovu priznanja izjavljena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

**Primjer:**

*Prvostepeni sud je, a nakon što su tuženi priznali tužbeni zahtjev, donio presudu na osnovu priznanja.*

*U žalbi protiv iste, drugotuženi ističe prigovor nedostatka legitimacije, navodeći da u pogledu predmeta spora isti nije u materijalno pravnom odnosu sa tužiteljem.*

*Kako se presuda na osnovu priznanja ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, obzirom da nije donesena nakon meritornog raspravljanja, drugostepeni sud je žalbu drugotuženog odbacio kao nedozvoljenu.*

**Primjer:**

*Kako se tužitelj do zaključenja glavne rasprave odrekao tužbenog zahtjeva prvostepeni sud je donio odluku na osnovu odricanja, kojom je odbio zahtjev tužitelja.*

*U žalbi protiv ove presude tužitelj ističe da je isti nakon zaključene glavne rasprave, a prije donošenja presude prvostepenog suda na osnovu odricanja, isti dostavio podnesak sudu kojim opoziva svoju izjavu o odricanju od tužbenog zahtjeva, te da s*

*toga prvostepeni sud u smislu odredaba čl. 181 ZPP RS i nije mogao donijeti presudu na osnovu odricanja.*

*Nalazeći da su navodi žalitelja osnovani, obzirom da u spisu prvostepenog suda postoji izjava žalitelja kojom opoziva odricanje, dostavljena prvostepenom sudu prije donošenja odluke tog suda, drugostepeni sud je uvažio žalbu žalitelja te primjenom čl. 227 st. 1 tačka 1 ZPP RS ukinuo presudu na osnovu odricanja i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.*

Kako je Zakonom entiteta i ZPP pred sudom BiH propisano da protiv presude zbog propuštanja je dozvoljen prijedlog za povraćaj u predašnje stanje, jasno je da protiv ove presude Zakonom nije dozvoljena žalba, pa u koliko bi stranka izjavila žalbu protiv presude zbog propuštanja, pod uslovom da njen sadržaj ne upućuje na prijedlog za povraćaj u predašnje stanje, tu bi žalbu valjalo odbaciti kao nedozvoljenu.

#### **Primjer:**

*Prvostepeni sud je nalazeći da su ispunjeni uslovi propisani odredbama čl. 182 ZPP RS, donio presudu zbog propuštanja.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi ističe da isti nije bio u mogućnosti pristupiti ročištu na kojem je sud donio pobijanu presudu, obzirom da je neposredno pred početak ročišta dobio asmatični napad, o čemu prilaže i medicinsku dokumentaciju.*

*Držeći da nije dozvoljena žalba protiv presude zbog propuštanja, prvostepeni sud je istu s pozivom na odredbe čl. 213 ZPP RS odbacio kao nedozvoljenu.*

*U žalbi protiv rješenja prvostepenog suda kojim se odbacuje žalba kao nedozvoljena, tuženi navodi da prvostepeni sud nije mogao odbaciti žalbu kao nedozvoljenu, već da je trebao ispitati osnovanost njenih navoda. Predlaže da se žalba uvaži, a prvostepeno rješenje ukine i predmet vrati na ponovni postupak.*

*Držeći da je tuženi stavio prijedlog za povraćaj u predašnje stanje, jer to tako proizilazi iz sadržaja podneska, kojeg je nepravilno nazvao žalbom, drugostepeni sud je ukinuo rješenje prvostepenog suda temeljem odredaba čl. 235 tačka 3 ZPP RS, nalazeći da je isti učinio povrede postupka iz čl. 209 a u vezi sa čl. 213 istog Zakona.*

Govoreći o dozvoljenosti žalbe, valja pomenuti da je uvijek nedozvoljena žalba izjavljena protiv rješenja za koja je Zakonom propisano da se protiv istih ne može izjaviti (posebna) žalba.

**Primjer:**

*Kako je u toku prvostepenog postupka tužitelj, kojeg je zastupao njegov sin koji nije advokat, umro, prvostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 378 st. 2 ZPP RS prekinuo postupak, uz konstataciju da će isti biti nastavljen kada nasljednik umrle stranke, odnosno staralac njegove zaostavštine preuzme postupak, ili ih sud na prijedlog protivne stranke pozove da to učine. Po pravosnažnosti rješenja o prekidu postupka sin tužitelja, kao nasljednik, je stavio prijedlog da se postupak nastavi.*

*Prvostepeni sud je donio rješenje o nastavljanju postupka sa poukom da protiv istog nije dozvoljena žalba.*

*Protiv rješenja o nastavljanju postupka tuženi, koji je lično primio rješenje o nastavljanju postupka je pak izjavio žalbu, ističući da nema mjesta nastavljanju postupka, jer da nisu prestali razlozi zbog kojih je postupak prekinut.*

*Držeći da je žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka dozvoljena, ali da nema mjesta njenoj osnovanosti, drugostepeni sud je žalbu odbio, a potvrdio rješenje prvostepenog suda o nastavljanju postupka.*

*Iz razloga drugostepenog rješenja proizilazi da je rješenje o nastavljanju postupka konstitutivnog karaktera i da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je ovo rješenje dostavio tuženom lično, ali da je pouka o pravnom lijeku iz koje proizilazi da žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka nije dozvoljena, pogrešna. Ovo s toga, a kako to proizilazi iz obrazloženja drugostepenog suda, što Zakonom nije propisano da nije dozvoljena žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka. Pa kada se ima u vidu da je žalba protiv rješenja uvijek dozvoljena, pod uslovom da Zakonom izričito nije propisano da žalba nije dozvoljena, ima se uzeti da je pravna pouka prvostepenog rješenja pogrešna i da je žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka dozvoljena.*

**3. POSTUPANJE PRVOSTEPENOG SUDA PO ŽALBI**

Jedinstvena su rješenja na cijelom području BiH da će prvostepeni sud, u koliko nađe da žalba nije blagovremena, dozvoljena ili pak potpuna, istu odbaciti rješenjem.

Odmah valja istaknuti da je protiv tog rješenja dozvoljena žalba.

Ukoliko pak, prvostepeni sud nađe da je žalba protiv prvostepene presude odnosno odluke blagovremena, dozvoljena i potpuna, istu će, kako to jedinstveno propisuje i ranije i novo procesno parnično zakonodavstvo, dostaviti na odgovor protivnoj strani.

Iz ovoga bez sumnje proizilazi jedna od najznačajnijih osobina žalbe, a to je da je ista dvostrani pravni lijek.

Zato je prema pravilima i novog i ranijeg procesnog parničnog zakonodavstva učinjena povreda prvostepenog postupka ako prvostepeni sud blagovremenu, dozvoljenu i potpunu žalbu ne dostavi na odgovor protivnoj strani.

**Primjer:**

*U reviziji protiv drugostepene presude kojom je preinačena prvostepena presuda revident izjavljuje da mu žalba nije dostavljena na dogovor.*

*Nalazeći da je na taj način provrijeđeno načelo kontradiktornosti u smislu odredaba čl. 209. a u vezi sa čl. 5 ZPP RS, revizijski sud drži da su takva nezakonita postupanja suda imala za posljedicu onemogućavanje revidenta da raspravlja pred sudom, a što je bilo od uticaja na zakonitost i pravilnost odluke pa je stoga primjenom čl. 249 st. 1 ZPP RS ukinuo odluku drugostepenog suda i predmet vratio tom sudu na ponovni postupak.*

**Iz sudske prakse:**

*Propuštanje da se blagovremena žalba dostavi protivnoj stranci predstavlja povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 343 st. 2 tačka 6 ZPP (napomena radi se o ZPP iz 1956. godine)(Vrhovni sud Jugoslavije Rev-301/69).*

*Podnesak kojim se po isteku roka za žalbu objašnjavaju ili dopunjavaju navodi blagovremeno podnijete žalbe, prvostepeni sud će, po dostavljanju kopije tog podneska protivnoj stranci, poslati drugostepenom sudu.*

*Ukoliko je ovakav podnesak dostavljen direktno od stranke drugostepenom sudu prije odlučivanja o žalbi, ovaj sud će dostaviti kopiju tog podneska protivnoj stranci.*

*Ako se objašnjenja, odnosno dio objašnjenja, iz ovog podneska odnose na dio prvostepene presude koji nije pobijan blagovremeno podnesenom žalbom, sa takvim podneskom odnosno njegovim dijelom postupit će se kao sa neblagovremenom žalbom. (Zaključci sa Savjetovanja građanskih i građansko-privrednih odjeljenja Saveznog suda, Vrhovnih sudova Republika i pokrajina i Vrhovnog Vojnog suda bivše SFRJ od 10. i 11. juna 1981. godine).*

Dok zakonodavac propisuje da je prvostepeni sud obavezan blagovremenu, potpunu i dozvoljenu žalbu dostaviti na odgovor protivnoj stranci, dotle protivna stranka imajući pravo na odgovor to svoje pravo nije obavezna iskoristiti.

Jedinstvena su rješenja novog parničnog procesnog zakonodavstva da to svoje pravo žalitelj može koristiti samo u roku od 8 dana.

Posljedice nekorištenja prava na odgovor na žalbu u zakonom propisanom roku, nisu iste i jedinstvene na cijelom području BiH.

Naime, prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu neće se uzeti u razmatranje.

Ali zato, prema ZPP Brčko Distrikt BiH isti će se uvijek uzeti u razmatranje i kao neblagovremen, ako je to moguće.

Kako i odredbe entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH propisuju da podnesci primljeni po prijemu odgovora na žalbu ili po isteku roka za odgovor na žalbu se neće uzeti u razmatranje, osim u slučajevima u kojima sud izričito od stranke zatraži i

dodatno izjašnjenje, onda se može prihvatiti da se novim parničnim procesnim zakonodavstvom za odgovor na žalbu propisuje zakonski rok, ali da isti nije prekluzivan.

No, bez obzira na prednje istaknute razlike između pojedinih zakonodavstava, jedno je zajedničko, da se neblagovremen odgovor na žalbu nikada ne odbacuje.

Ukoliko protivna strana u zakonom propisanom roku dostavi odgovor na žalbu, prvostepeni sud je dužan isti dostaviti žalitelju na odgovor.

Za razliku od propuštanja da žalbu dostavi na odgovor, ne smatra se povredom, u smislu nezakonitog postupanja suda kojim se strankama onemogućava pravo na raspravljanje, propust prvostepenog suda da strankama dostavi odgovor na žalbu.

### **Primjer:**

*U reviziji protiv drugostepene odluke revident navodi da je povrijeđeno načelo kontradiktoranosti u smislu odredaba čl. 5 ZPP RS, a što je imalo za posljedicu oneogućavanje revidenta da raspravlja pred sudom, jer da mu nije dostavljen odgovor na žalbu.*

*Nalazeći da nije osnovan revidentov prigovor, revizijski sud u obrazloženju svoje presude kao razlog za to navodi da kod istinite tvrdnje revidenta da mu zaista nije dostavljen odgovor na žalbu, se ne može uzeti da postoji povreda postupka u smislu onemogućavanja revidenta da raspravlja pred sudom, jer navedena povreda ne predstavlja povredu u smislu odredaba čl. 209 ZPP RS, obzirom da ista nije uticala na zakonitost i pravilnost odluke drugostepenog suda.*

No, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, a za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva i ZPP Brčko Distrikt BiH, zakonodavac propisuje da je prvostepeni sud dužan odmah, a najkasnije u roku od 8 dana dostaviti žalbu na odgovor, odnosno odgovor na žalbu protivnoj strani, propisujući istovremeno i obavezu prvostepenog suda da spise tog suda sa žalbom dostavi drugostepenom sudu najkasnije u roku od 8 dana od dana prijema odgovora na žalbu, odnosno u roku od 8 dana od dana isteka roka za odgovor na žalbu.

Kako se prvostepenom sudu za eventualno propuštanje da postupi po tim rokovima ne propisuju sankcije, ima se uzeti da su ovi rokovi instruktivni, a da njihova suština leži u činjenici da se novo parnično procesno zakonodavstvo zasniva na raspravnom načelu.

Zahvaljujući činjenici da se novim parničnim procesnim zakonodavstvom jednako kao i ranijim propisuje, da ako žalilac tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija prvostepenog suda (odnosno predsjednik vijeća) daće objašnjenje povodom navoda žalbe koji se tiču tih povreda a po potrebi će provjetiti istinitost tih navoda u žalbi.



Drugim riječima ovim se daje nalog, obaveza prvostepenom sudu da dadne objašnjenje povodom navoda žalbe kojima se ukazuje na povredu postupka pred prvostepenim sudom, samo ako je to moguće, kako bi se otklonili nedostaci odnosno smetnje i omogućilo drugostepenom sudu da odlučuje po žalbi protiv prvostepene presude.

U tom pravcu je prvostepenom sudu dozvoljeno da ispituje, provjeri istinitost navoda u žalbi provođenjem izviđaja na te okolnosti.

Nasuprot prednjem sudija (predsjednik vijeća) prvostepenog suda neće biti u obavezi da dadne obavještenje povodom navoda žalbe da je u prvostepenom postupku učinjena povreda postupka, ako to i nije moguće.

Ovakvo tumačenje proizilazi iz činjenice što prvostepeni sud neće biti uvijek u mogućnosti dati objašnjenje povodom povreda učinjenih u prvostepenom postupku, a to će biti slučaj kada je za takvo objašnjenje potrebno provesti dokaze, na što prvostepeni sud više nije ovlašten donošenjem prvostepene presude.

Radi pravilnog tumačenja odredaba kojima se reguliše prednja obaveza prvostepenog suda potrebno je navesti da će prvostepeni sud, ukoliko se u žalbi predlaže povraćaj u pređašnje stanje, donošenje dopunske presude, ili pak ispravak presude, da odluči o ovim prijedlozima prije nego što kompletan spis dostavi drugostepenom sudu.

Ako se u žalbi pak tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija tog suda je dužan da dadne objašnjenje o ovim navodima, ako je to moguće.

To će biti slučaj kada se u žalbi ističe da postoje razlozi za izuzeće sudije, da je u tužbenom zahtjevu zaključeno sudsko poravnanje u drugoj parnici, da se tužilac odrekao tužbenog zahtjeva, da je svjedok pravosnažno osuđen za lažno svjedočenje, a na njegovoj izjavi je zasnovana presuda, kada će sudija provesti izviđaje radi provjere istinitosti ovih navoda prije dostavljanja spisa drugostepenom sudu.

No, ako se u žalbi ukazuje da je izreka presude nerazumljiva, da protivrječi sama sebi ili razlozima presude, prvostepeni sud neće dati objašnjenje povodom ovih povreda.

Da bi prvostepeni sud mogao da postupi, odnosno odgovori svojoj zakonskoj obavezi u smislu napred navedene odredbe, isti se mora upoznati sa sadržajem žalbe. S obzirom na veliki broj predmeta prvostepeni sud u ne malom broju slučajeva se propusti upoznati sa sadržajem žalbe, pa samim tim propusti da postupi i shodno svojoj napred navedenoj obavezi. U takvim slučajevima zakonodavac je predvidio druga rješenja o kojima će kasnije biti riječ.

### **Iz sudske prakse:**

*Predsjednik vijeća prvostepenog suda (sudija prvostepenog suda) dužan je izviđajima utvrditi istinitost žalbenih navoda da je poštanski dostavljač predao primjerak presude*

*drugom licu, a ne žalioću, iako o tome nema bilješke na dostavnici. (Vrhovni sud BiH Rev.615/89 od 26.4.1989. god.).*

*Ako se ni nakon provedenih izviđaja ne može sa sigurnošću utvrditi da li je podnesak dostavljen stranci, treba uzeti da joj nije dostavljen, ako je to u njezinu interesu (Vrhovni sud Hrvatske Rev-1212/86 od 26.11.1986. god. i br. Rev-1632/86 od 20.8.1986. god.).*

*Kada se ni nakon izviđaja ne može sa sigurnošću utvrditi da je sud za svo vrijeme trajanja glavne rasprave na kojoj je donesena prvostupanjska presuda bio propisno sastavljen, valja uzeti da je ostvarena povreda odredaba parničnog postupka. (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev.1926/89 od 7.11.1989. god.).*

**PODMODUL III - 'POSTUPAK PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM****UVODNE NAPOMENE**

- Kategorija:** Podmodul broj 3 koji nosi naslov "Postupak pred drugostepenim sudom" je sastavni dio modula "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom, koji inače ima 5 podmodula. Obrađujući kategoriju ovog podmodula, radi njegovog prepoznavanja u bazi podataka, mogu se izdvojiti sljedeće ključne riječi: postupak drugostepenog suda, žalba, sudija izvjestilac, granice ispitivanja prvostepene presude, vijećanje i glasanje, odluke drugostepenog suda u sjednici vijeća, reformatio in peius, dostavljanje odluka drugostepenog suda, pravni stav prvostepenog suda.
- Trajanje:** Podmodul pod nazivom "Postupak pred drugostepenim sudom" se može iznijeti odnosno prezentovati interesnoj grupi i kao radionica ili kao seminar ili u vidu obuke, a za isto je potrebno vrijeme od 5 sati.
- Oblik:** Ovaj podmodul kao edukativni materijal je moguće prilagoditi svim oblicima edukacije interesnih grupa i kao vježba i kao predavanje i kurs samoobuke i video prezentacija i radionica i panel diskusija. Isti je moguće prilagoditi i određenim kombinacijama edukativnog načina izražavanja. Zavisno od načina na koji bi se interesna grupa upoznavala sa ovim materijalom, da li putem radionice, da li putem seminara ili pak panel diskusije i vrijeme za njegovu prezentaciju kao edukativnog materijala bi zavisilo od načina njegovog prikazivanja, gdje bi se sigurno više vremena trebalo utrošiti na način edukovanja koji podrazumijeva praktični dio.
- Ciljevi edukacije:** Naime, ovim podmodulom obrađuje se jedno zakonsko područje kojim je regulisan postupak drugostepenog suda po žalbi. Osnovni cilj ovog podmodula je da ukaže na značaj odredaba kojima se reguliše postupak drugostepenog suda po žalbi, tako da radeći na podmodulu po sistemu korak po korak, se svaki dio ove cjeline objasni i učini razumljivim kako bi se eventualna pogrešna postupanja drugostepenog suda u ovom postupku svela na najmanju moguću mjeru.

Nakon ovog opšteg, osnovnog cilja, koji se želi postići ovim podmodulom, izdvajaju se i njegovi posebni ciljevi: da se ukaže na značaj novog parničnog procesnog zakonodavstva, da se istim obuhvati cijelo parnično procesno zakonodavstvo u BiH (svakako samo u okviru navedenog modula, odnosno podmodula), da se detaljno obradi s aspekta teorije i sudske prakse pojam sudije izvjestioca, granice ispitivanja prvostepene presude, vijećanje i glasanje, odluke drugostepenog suda u sjednici vijeća, reformacio in peius i dostavljanje odluka drugostepenog suda.

**Opis:**  
odnosno

Kao što je napred istaknuto, u kategorizaciji modula,

podmodula i ciljevima edukacije, ovaj podmodul ima za svrhu da edukuje interesnu grupu prvenstveno sudije, kako bi svojim znanjem i praktičnom vještinom stečenom na taj način osigurali pravilno postupanje sudova, pa samim tim i pravnu sigurnost građana.

Opisujući podmodul "Postupak pred drugostepenim sudom" još jednom treba reći da je isti sastavni dio cjeline koju čini modul pod naslovom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom.

Poštujući princip rada "Korak po korak", podmodul "Postupak pred drugostepenim sudom" sadrži svoje male cjeline, a to su:

- odlučivanje drugostepenog suda u sjednici vijeća,
- sudija izvjestilac ,
- granice ispitivanja prvostepene presude,
- kada drugostepeni sud odlučuje u sjednici vijeća,
- vijećanje i glasanje ,
- odluke drugostepenog suda u sjednici vijeća,
- reformacio in peius,
- dostavljanje odluka drugostepenog suda.

Na ovaj način se definiše i sadržaj navedenog podmodula koji u ovoj cjelini zvanj "Modul" nosi oznaku "Podmodul 3".

Inače, navedeni modul, odnosno podmodul, "Postupak pred drugostepenim sudom" je odabran kao cjelina vrijedna edukativnog materijala obzirom na njegov značaj koji smo već istakli.

**Mogući  
predavači –  
edukatori**

Mogući predavači odnosno edukatori su prvenstveno voditelji, a obzirom na način rada na modulu i svi neposredno angažovani konsultanti, pri čemu se želi istaći da nisu kao predavači is-

ključeni i svi oni koji svojim znanjem i elokventnošću imaju mogućnosti prenijeti znanja na druge.

**Materijali:**

Zakon o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05); Zakona o parničnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH" br. 53/03); Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt BiH ("Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH" br. 5/00, 1/01, 6/02); Zakon o parničnom postupku pred sudom BiH ("Sl.gl.BiH" br. 36/04).

Zakon o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom autora Porobić Miralema, Porobić Vedrana i Porobić Jasmina – Sarajevo 2004. godine.

Komentari Zakona o parničnom postupku u Federaciji BiH i Republici Srpskoj – Sarajevo 2005. godine, autora Kulenović Zlatka, Svjetlane Milišić, Jadranke Stanišić, Stjepana Milulića i Danke Vučina.

Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, autora Dr. sc. Mihajlo Dika i Mr. sc. Jozo Čizmić – Sarajevo 2000. godina .

Zakon o parničnom postupku sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića – Beograd 1977 godina.

Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske

Knjiga građansko procesno pravo autora doktor Gordane Stanković, Beograd 1989. godine.

Komentar Zakona o parničnom postupku autora Karamarković, Janković i Petrović, Beograd 1990. godine.

## UVOD

Dostavljanjem spisa prvostepenog suda sa žalbom protiv prvostepene presude (odluke) drugostepenom sudu započinje postupak po žalbi pred drugostepenim sudom.

Obzirom na činjenicu da drugostepeni sudovi sude u zbornom sastavu, kada spisi prvostepenog suda sa žalbom stignu drugostepenom sudu, odmah se određuje sudija izvjestilac tj. sudija koji se zadužuje sa spisom u smislu njegovog pripremanja i postupanja po njemu, kako bi se omogućilo vijeću drugostepenog suda da donese odluku po žalbi.

Stoga su i data ovlaštenja sudiji izvjestiocu da može po potrebi od prvostepenog suda da pribavi izvještaj o povredama odredaba parničnog postupka i da zatraži da se radi utvrđivanja tih povreda sprovedu provjere.

Jednako ranijem, novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuju da se odluke drugostepenog suda donose u sjednici vijeća ili nakon održane rasprave pred drugostepenim sudom.

Za razliku od prenjih rješenja novo parnično procesno zakonodavstvo Brčko Distrikta BiH propisuje da se odluke drugostepenog suda donose u sjednici vijeća ili nakon održane glavne rasprave pred tim sudom.

Bez razlike u odnosu na ranije, novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuje da odlučujući po žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave, drugostepeni sud može:

- odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu,
- odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu,
- ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje,
- ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu ili
- preinačiti prvostepenu presudu.

No, obzirom da drugostepeni sud prema ZPP Brčko Distrikt BiH može održati glavnu raspravu, ovim Zakonom se propisuje da odlučujući po žalbi drugostepeni sud u sjednici vijeća može:

- odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu i nedozvoljenu,
- odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu,
- ukinuti prvostepenu presudu i sam održati raspravu ,
- ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu,
- preinačiti prvostepenu presudu.

Različita postupanja drugostepenih sudova, prilikom donošenja odluka, a kako je to gore navedeno, uslovljena su i različitim rješenjima u pogledu službenog postupanja drugostepenih sudova.

Naime, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH je propisano da drugostepeni sud ispitujući prvostepenu presudu u dijelu koji se pobija žalbom i u granicama razloga navedenih u žalbi, pazi po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu

materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Odredbama čl. 292 ZPP Brčko Distrikt BiH je propisano da Apelacioni sud (kao drugostepeni sud) ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom i u granicama razloga navedenih u žalbi, iz čega jasno proizilazi da Apelacioni sud nema obaveza u smislu službenog postupanja.

Za sada samo toliko u ovom dijelu, jer će u pogledu postupanja drugostepenih sudova na području cijele BiH biti svakako više riječi u narednom izlaganju uz napomenu da kada govorimo o postupanju drugostepenih sudova na području BiH, onda svakako imamo u vidu da su to prema ZPP RS Okružni sudovi, prema ZPP F BiH Kantonalni sudovi, prema ZPP pred sudom BiH drugostepeno vijeće Suda, te prema ZPP Brčko Distrikt BiH, Apelacioni sud.

## **ODLUČIVANJE DRUGOSTEPENOG SUDA U SJEDNICI VIJEĆA**

### **1. SUDIJA IZVJESTILAC**

Kao što je već iznešeno, drugostepeni sud odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili nakon održane rasprave, odnosno glavne rasprave.

Propisujući jedinstveno, u svim Zakonima koji regulišu pravila parničnog procesnog prava na području BiH, da prilikom dostavljanja spisa prvostepenog suda drugostepenom sudu, se određuje sudija izvjestilac koji ima obavezu da prouči i pripremi spis za odluku u sjednici vijeća, potrebno je prvenstveno ukazati kakva je uloga i kakva su ovlaštenja sudije izvjestioca.

Ovo tim prije što u praksi, u pogledu uloge i ovlaštenja sudije izvjestioca postoje i određene dileme.

Mada ZPP Brčko Distrikt BiH propisuje da sudiju izvjestioca određuje predsjednik žalbenog vijeća, činjenica je da se entitetskim Zakonima kao i ZPP pred sudom BiH ne propisuje striktno ko određuje sudiju izvjestioca.

U pravilu sudiju izvjestioca određuje predsjednik vijeća drugostepenog suda, ali sudija izvjestilac može biti određen i na drugi način, rasporedom rada po kome se predmeti jedne iste vrste dodjeljuju u rad određenom sudiji.

Sudija izvjestilac proučava detaljno predmet i u sjednici vijeća iznosi njegovu sadržinu ostalim članovima vijeća, koje, pored sudije izvjestioca sačinjavaju predsjednik vijeća i član vijeća.

Ako prilikom proučavanja predmeta za sjednicu vijeća, sudija izvjestilac utvrdi da presuda nije uručena svim strankama uredno, da žalba nije potpisana, ili da nedostaje punomoć lica koja je umjesto stranke potpisalo žalbu, da žalba nije dostavljena na odgovor protivniku, odnosno odgovor na žalbu žalioocu, iako je dat u roku, vrati će



predmet prvostepenom sudu da bi otklonio te propuste, obzirom da su to smetnje za dalje vođenje postupka pred drugostepenim sudom koje mogu da dovedu do povreda odredaba parničnog postupka pred drugostepenim sudom i stvore razloge za reviziju stranke protiv odluke koja bude donijeta i zahvaćena tim povredama (*vidi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima*" autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića, Beograd 1977. god. strana 671).

Ako sudija izvjestilac prilikom pripremanja poredmeta za sjednicu vijeća, pak utvrdi, da se u žalbi iznose razlozi o povredama odredaba parničnog postupka, isti je ovlašten, ako nađe da je to potrebno, da zahtijeva od prvostepenog suda da pribavi izvještaj o povredama i da zatraži da se, radi utvrđivanja postojanja tih povreda sprovedu izviđaji, u pravilu, van ročišta (da se uzme izjava od sudije o postojanju razloga za izuzeće, da se pribave spisi u kojima je zaključeno poravnanje ili u kojima se tužilac odrekao istovjetnog zahtjeva ili da bi se združili spisi predmeta u kojima je sud izvršio uvid u toku postupka, ali ga je nakon toga razdužio, odnosno da se provjere drugi navodi stranaka o dokazima koje žalilac navodi) (*vidi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića, Beograd 1977 . godine, strana 671*).

Nakon što prethodno ocijeni da je žalba blagovremena i dozvoljena, odnosno potpuna i da li ima razloga da se predmet vrati prvostepenom sudu radi donošenja dopunske presude, ispravke presude ili da bilo cjelishodno da drugostepeni sud odluči u raspravi, sudija izvjestilac će na početku svog referisanja o tome obavijestiti vijeće drugostepenog suda. (*vidi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića, Beograd 1977 . godine, strana 671*).

Nakon toga vijeće može odlučiti da se spis vrati prvostepenom sudu radi ocjene blagovremenosti, dozvoljenosti ili potpunosti žalbe, donošenja dopunske presude ili ispravka presude, kao i da zastane sa odlukom po žalbi dok se ti nedostaci ne otklone.

Mada iz navedene odredbe ne proizilazi jasno kada je izvjestilac ovlašten, u kojoj fazi postupka vratiti prvostepeni spis tom sudu, a kako bi otklonio nedostatke, pravilim tumačenjem ove odredbe u duhu ostalih odredaba novog parničnog procesnog zakonodavstva, može se izvesti zaključak da je sudija izvjestilac ovlašten vratiti predmet prvostepenom sudu (radi otklanjanja nedostatka) samo kada o tome odluči vijeće drugostepenog suda, a sudija izvjestilac je, na osnovu takve odluke vijeća, ovlašten da vrati spis.

U prilogu ovakvom tumačenju je i dosadašnja praksa sudova, a bez sumnje i potreba da se osujeti i svaki pokušaj zloupotrebe ovlaštenja.

### **Iz sudske prakse:**

*Predsjednik vijeća prvostepenog suda (sudija prvostepenog suda) dužan je izviđajima utvrditi istinitost žalbenih navoda da je poštanski dostavljač predao primjerak presude*

*drugom licu, a ne žalioću, iako o tome nema bilješke na dostavnici. (Vrhovni sud BiH Rev.615/89 od 26.4.1989. god.).*

*Ako se ni nakon provedenih izviđaja ne može sa sigurnošću utvrditi da li je podnesak dostavljen stranci, treba uzeti da joj nije dostavljen, ako je to u njezinu interesu (Vrhovni sud Hrvatske Rev-1212/86 od 26.11.1986. god. i br. Rev-1632/86 od 20.8.1986. god.).*

*Kada se ni nakon izviđaja ne može sa sigurnošću utvrditi da je sud za svo vrijeme trajanja glavne rasprave na kojoj je donesena prvostupanjska presuda bio propisno sastavljen, valja uzeti da je ostvarena povreda odredaba parničnog postupka. (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev.1926/89 od 7.11.1989. god.).*

## **2. GRANICE ISPITIVANJA PRVOSTEPENE PRESUDE**

Za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva, novim zakonodavstvom entiteta i pred sudom BiH se propisuje upogledu granica ispitivanja prvostepene presude da drugostepeni sud, ispitujući prvostepenu presudu u pobijanom dijelu u granicama razloga navedenih u žalbi, po službenoj dužnosti pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja.

Odredbama koje regulišu granice ispitivanja prvostepene presude zakonodavac je propisao u kojim granicama se kreće drugostepeni sud kada ispituje zakonitost i pravilnost prvostepene presude povodom izjavljene žalbe.

Zahvaljujući preciznosti zakonodavca samo su odredbama čl. 221 entitetskih Zakona i čl. 188 ZPP pred sudom BiH određene granice ispitivanja prvostepene presude.

Odredbe čl. 221 entitetskih Zakona i čl. 188 ZPP pred sudom BiH se razlikuju od odredaba čl. 365 ranijeg ZPP RS i odredaba čl. 347 ranijeg ZPP F BiH, u dijelu gdje je tim ranijim Zakonima bilo propisano da ako se *iz žalbe ne vidi u kom se dijelu presuda pobija, drugostepeni sud će uzeti da se presuda pobija u dijelu u kome stranka nije uspjela u sporu*, te dijelu gdje je bilo propisano, *pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 2, odnosno čl. 336 st. 2 ranijih Zakona.*

Osnovna razlika koja se jasno uočava je u tome što zakonodavac, odredbama čl. 221 entitetskih Zakona i čl. 188 ZPP pred sudom BiH nije predvidio mogućnost da se iz žalbe ne vidi u kom dijelu se pobija prvostepena presuda. Ovo stoga, što je odredbama čl. 205 a u vezi sa čl. 206 entitetskih Zakona, te čl. 172 a u vezi sa čl. 173 ZPP pred sudom BiH, propisano da je jedan od bitnih, obaveznih elemenata žalbe, da žalitelj u istoj navede u kom dijelu pobija prvostepenu presudu, odnosno da li istu pobija u cjelini.

Takođe, prema navedenim odredbama, drugostepeni sud više nije u obavezi da po službenoj dužnosti pazi na 13 apsolutno bitnih povreda postupka koje su bile propisane odredbama čl. 354 st. 2 ranijeg ZPP RS i odredbama čl. 336 st. 2 ranijeg ZPP F BiH.

Ovo s toga, što je odredbama čl. 209 entitetskih Zakona i odredbama čl. 176 ZPP pred sudom BiH, propisano da povreda postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu tih Zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude. Pri tome zakonodavac ne izdvaja niti jednu od tako propisanih povreda postupka kao bitnu, bez obzira što je odredbom čl. 221 entitetskih Zakona i odredbom čl. 188 ZPP pred sudom BiH propisano da na stranačku sposobnost i zastupanje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti.

Obzirom da je prevashodna uloga suda da pravilno primijeni materijalno pravo, iz tih razloga je drugostepeni sud obavezan da po službenoj dužnosti, a temeljem čl. 221 entitetskih Zakona i čl. 188 ZPP pred sudom BiH, prilikom ispitivanja zakonitosti i pravilnosti prvostepene presude po žalbi, pazi i na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Kada se ima u vidu da je temelj novog parničnog procesnog zakonodavstva, faktički raspravno načelo, onda ne treba da iznenađuju zakonska rješenja sadržana u odredbama čl. 221 entitetskih Zakona i odredbama čl. 188 ZPP pred sudom BiH.

Pravilnim tumačenjem ovih odredaba proizilazi da drugostepeni sud nije ovlašten ispitati zakonitost i pravilnost prvostepene presude u dijelu koji se ne pobija žalbom. Ovo s toga, što u smislu odredaba čl. 196 entitetskih Zakona, te odredaba čl. 163 ZPP pred sudom BiH, dio presude koji se više ne može pobijati žalbom postaje pravosnažan.

Ispitujući zakonitost i pravilnost prvostepene presude u pobijanom dijelu, drugostepeni sud ispituje zakonitost i pravilnost prvostepene presude, između ostalog, u granicama razloga koje je stranka iznijela u žalbi u smislu čl. 208 entitetskih Zakona, te čl. 175 ZPP pred sudom BiH.

Kada pođem od činjenice, da je temelj novog parničnog procesnog zakonodavstva raspravno načelo, a da je u smislu odredaba čl. 205 u vezi sa čl. 206 entitetskih Zakona, te čl. 172 i čl. 173 ZPP pred sudom BiH, žalitelj dužan navesti razloge u smislu odredaba čl. 208 entitetskih Zakona te odredaba čl. 175 ZPP pred sudom BiH, iz kojih pobija prvostepenu presudu, proizilazi da drugostepeni sud ne bi mogao postupiti po žalbi u kojoj nisu navedeni razlozi zbog kojih se pobija prvostepena presuda pri čemu je žalitelj dužan da i obrazloži svoje razloge, jer golo navođenje razloga ne podrazumijeva razloge žalbe u smislu prednjih odredaba.

Propisujući granice ispitivanja drugostepene presude, ZPP Brčko Distrikt BiH propisuje, da Apelacioni sud ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, a u granicama razloga navedenih u žalbi, bez zakonskih obaveza iz službenog postupanja tog suda.

Ako se iz žalbe ne vidi u kom dijelu se presuda pobija, Apelacioni sud će uzeti da se presuda pobija u dijelu u kojem stranka nije uspjela u sporu.

Kada se ima u vidu da su obavezni elementi žalbe prema ZPP Brčko Distrikt BiH, označenje presude koja se pobija i potpis žalitelja, onda ovakva zakonska rješenja u pogledu granica ispitivanja prvostepene presude imaju smisla.

### **3. KADA DRUGOSTPENI SUD POSTUPA U SJEDNICI VIJEĆA**

Afirmišući raspravu pred drugostepenim sudom shodno novim procesnim Zakonima entiteta i pred sudom BiH, odnosno glavnu raspravu pred drugostepenim sudom, kako to propisuje ZPP Brčko Distrikt BiH, ukazuje se potrebnim istaći kada je to drugostepeni sud ovlašten donijeti odluku u sjednici vijeća i koju vrstu odluke.

Objašnjenja za to leže u načinu regulisanja rasprave odnosno glavne rasprave pred drugostepenim sudom.

Ako je odredbama čl. 217 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 184 ZPP pred sudom BiH, propisano da će drugostepeni sud (drugostepeno vijeće) zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom (drugostepenim vijećem) utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povreda odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom (izuzev povreda postupka propisanih u odredbama čl. 227 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 194 ZPP pred sudom BiH), jasno je da u tim slučajevima drugostepeni sud ne može donijeti odluku u sjednici vijeća.

Pri tome se ne smije izgubiti iz vida i odredba čl. 229 entitetskih zakona, odnosno odredba čl. 196 ZPP pred sudom BiH, iz koje odredbe jasno proizilazi da drugostepeni sud nije u mogućnosti drukčijom ocjenom neposredno izvedenih dokaza u sjednici vijeća donijeti drukčiju odluku, odnosno preinačiti prvostepenu presudu.

Dakle, u svim ostalim slučajevima, a kako to propisuje ZPP RS, ZPP F BiH, te ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud može donijeti odluku u sjednici vijeća.

Za razliku od rješenja koja propisuju Zakoni entiteta i ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud, odnosno Apelacioni sud može donijeti odluku u sjednici vijeća samo pod uslovom ako nije ukinuo odluku prvostepenog suda i odlučio da održi glavnu raspravu.

Kada to čini regulišu odredbe čl. 296 tog Zakona propisujući: "Apelacioni sud će ukinuti prvostepenu presudu i sam održati glavnu raspravu, ako utvrdi da postoji bitna povreda postupka na koju se ukazuje u žalbi, ako smatra da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati glavnu raspravu, ako ustanovi da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze, koje su stranke predložile u žalbi, a učinile su vjerovatnim da te dokaze nisu mogle predložiti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Kako je odredbama čl. 301 ZPP Brčko Distrikt BiH propisano, između ostalog, da će drugostepeni sud (Apelacioni sud), preinačiti prvostepenu presudu ako je prvostepeni sud pogrešno ocijenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka je prvostepenog

suda zasnovana isključivo na tim dokazima, jasno proizilazi da drugostepeni sud nije ovlašten u sjednici vijeća, drukčijom ocjenom neposredno izvedenih dokaza preinačiti prvostepenu presudu.

Sve napred iznešeno tiče se odluka drugostepenog suda kada odlučuje o žalbi protiv presude.

Kada odlučuje o žalbi protiv prvostepenih rješenja svi drugostepeni sudovi, jer to tako proizilazi iz svih parničnon procesnih Zakona na području BiH, donose odluke u sjednici vijeća, obzirom da odredbe o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom, odnosno o održavanju glavne rasprave pred tim sudom se ne primjenjuju na rješenje, kao sudsku odluku.

### **Primjer:**

*U žalbi protiv prvostepenog rješenja žalitelj ističe da se isto zasniva na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, jer da prvostepeni sud nije pravilno cijenio sve neposredno izvedene dokaze pred tim sudom.*

*Držeći da su žalbeni prigovori osnovani, drugostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 235 tačka 3 ZPP RS, a u vezi sa čl. 236 istog Zakona ukinuo rješenje prvostepenog suda i predmet vratio na ponovno suđenje, obzirom da u sjednici vijeća nije u mogućnosti izvršiti dručkiju ocjenu neposredno izvedenih dokaza pred prvostepenim sudom.*

### **Primjer :**

*U žalbi protiv prvostepenog rješenja a kojim je odlučeno o smetanju posjeda žalitelj navodi da se isto zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju a na što ukazuju nove činjenice i novi dokazi.*

*Ističući da na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ukazuju nove činjenice i novi dokazi, žalitelj uz žalu prilaže nove dokaze i ukazuje koje činjenice valja utvrditi tim dokazima, kao nove. Istovremeno prilaže i dokaze da bez svoje krivice do zaključenja glavne rasprave nije mogao predložiti nove činjenice i nove dokaze.*

*Cijeneći osnovanim žalbene navode drugostepeni sud je primjenom čl. 235 tačka 3 ZPP RS, a u vezi sa čl. 236 istog Zakona, ukinuo prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak.*

Kada se ukazuje shodno entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, da drugostepeni sud nije u mogućnosti na raspravi pred drugostepenim sudom otkloniti povrede postupka opisane u odredbama čl. 227 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 194 ZPP pred sudom BiH, to znači da će taj sud uvijek, ako postoje ove povrede postupka donijeti odluku u sjednici vijeća.

Nije isključena mogućnost da drugostepeni sud na raspravi pred tim sudom nađe da postoje povrede postupka iz čl. 227 entitetskih Zakona odnosno odredaba čl. 194 ZPP pred sudom BiH, ali će u tom slučaju biti obavezan da ukine odluku prvostepenog suda i predmet vrati na ponovni postupak, odnosno odbaci tužbu u zavisnosti od povrede koja je učinjena pred prvostepenim sudom.

### **Primjer:**

*Držeći da su ispunjeni uslovi propisani odredbama čl. 217 ZPP RS, drugostepeni sud je otvorio raspravu pred tim sudom.*

*U toku rasprave pred drugostepenim sudom tužitelj navodi da je isti sa tuženim, a u pogledu tužbenog zahtjeva koji je predmetom spora, prije pokretanja predmetne parnice, zaključio sudsko poravnanje, o čemu sudu i prilaže zaključeno sudsko poravnanje, ali kako mu tuženi nije izvršio obavezu po zaključenom sudskom poravnanju, on je odlučio da ga ponovo tuži, što je i učinio u predmetnoj parnici.*

*Obrziom da je prvostepeni sud bio dužan, a u smislu odredaba čl. 93 ZPP RS, da po službenoj dužnosti u toku cijelog postupka pazi da li se parnica vodi o predmetu o kome je zaključeno sudsko poravnanje, to se ne može uzeti da se radi o novoj činjenici, već da se radi o povredi postupka, zbog čega je drugostepeni sud obavezan u smislu odredaba čl. 227 st. 2 ZPP RS da ukine odluku drugostepenog suda i odbaci tužbu.*

Kako je odredbama čl. 227 st. 1 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 194 ZPP pred sudom BiH propisano da će drugostepeni sud ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak, ako nađe da postoje sledeće povrede postupka koje se navode u žalbi: ako je protivno odredbama ovog Zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja; ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja nije data mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude; ako je sud donio presudu bez glavne rasprave; ako je presudu donio sudija koji se po Zakonu morao izuzeti, onda se ima uzeti da drugostepeni sud nije u mogućnosti ukinuti odluku prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak, temeljem ovih povreda ako se na njih, pod uslovima da postoje, ne ukazuje u žalbi.

Odredbom čl. 227 st. 2 entitetskih Zakona (ZPP RS i ZPP F BiH) te odredbama čl. 194 st. 2 ZPP pred sudom BiH je propisano da ako drugostepeni sud utvrdi da je u postupku pred prvostepenim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu o kome već teče parnica ili o kome je već prije pravosnažno presuđeno, ili koga se tužilac odrekao, ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, ukinut će prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Ali kako se decidno ne propisuje da li na ove povrede postupka sud pazi po službenoj dužnosti, ili su iste relativnog karaktera što podrazumijeva da je na njih neophodno ukazati u žalbi u primjeni ove odredbe su se stvorile i određene dileme (da li se na te povrede postupka pazi po službenoj dužnosti ili samo ako se na njih ukazuje žalbom).

Nakon rasprava povodom ove zakonske nedorečenosti mišljenja su gotovo jedinstvena da se obzirom na značaj povreda na iste, mora paziti po službenoj dužnosti, a radi zaštite opštevažjećeg principia da se o jednoj stvari ne može suditi dva puta.

Što se tiče povreda postupka opisanih u odredbama čl.227 st. 3 entitetskih Zakona, odnosno odredbojm čl. 194 st. 3 ZPP pred sudom BiH, a koje povrede se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja, tu nema nikakvih dilema, obzirom da je odredbama čl. 221 entitetskih Zakona i odredbama čl. 188 ZPP pred sudom BiH, propisano da drugostepeni sud po službenoj dužnosti pazi na povrede postupka koje se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja.

Kako je odredbama čl. 229 tačka 1 entitetskih Zakona i odredbama čl. 196 tačka 1 ZPP pred sudom BiH , propisano da će drugostepeni sud između ostalog, u sjednici vijeća presudom preinačiti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji povreda odredaba parničnog postupka osim u slučaju iz čl. 227 entitetskih Zakona odnosno čl. 194 ZPP pred sudom BiH, to znači da pod određenim uslovima drugostepeni sud može u sjednici vijeća donijeti odluku nalazeći da postoje povrede postupka, izuzev onih koje su sadržane u odredbama čl. 227 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 194 ZPP pred sudom BiH.

### **Primjer:**

*U žalbi protiv prvostepene odluke žalitelj navodi da je prvostepeni sud učinio povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 209 ZPP RS, a u vezi sa čl. 8 istog Zakona, jer da nije dao ocjenu posredno provedenih dokaza tako što je bio obavezan da cijeni svaki dokaz zasebno i sve dokaze sveukupno.*

*Odlučujući o žalbi protiv prvostepene odluke u sjednici vijeća, vijeće nalazi da je prvostepeni sud proveo sve dokaze relevantne za odluku u predmetnoj pravnoj stvari i da se radi o ispravama i posredno izvedenim dokazima.*

*No, istovremeno vijeće drugostepenog suda nalazi da je osnovan žalbeni navod iz kojih proizilazi da prvostepeni sud nije dao ocjenu posredno izvedenih dokaza u smislu odredaba čl. 8 ZPP RS.*

*Nalazeći da ima ovlaštenja da u sjednici vijeća cijeni sve posredno izvedene dokaze pred prvostepenim sudom, pa i tako da ih može drukčije cijeliti, drugostepeni sud je nakon ocjene posredno provedenih dokaza pred prvostepenim sudom u sjednici vijeća donio odluku i odlučio takođe u sjednici vijeća otkloniti ovu povredu postupka prvostepenog suda, tako što će u svojoj drugostepenoj odluci, razlozima iste, dati ocjenu posredno izvedenih dokaza pred prvostepenim sudom u smislu odredaba čl. 8 ZPP RS.*

Odlučujući u sjednici vijeća drugostepeni sud , shodno odredbama čl. 244 entitetskih Zakona, odnosno čl. 191 ZPP pred sudom BiH, može donijeti jednu od sljedećih odluka: rješenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nedozvoljenu ili pak nepotpunu, rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak, rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i tužbu odbaciti, presudom preinačiti prvostepenu presudu i presudom potvrditi prvostepenu presudu.



#### 4. VIJEĆANJE I GLASANJE

Svaka od ovih odluka se donosi nakon vijećanja i glasanja.

Odredbe koje propisuju način vijećanja i glasanja se ne razlikuju od ranijih odredaba Zakona o parničnom postupku.

Naime, kada Zakon propisuje da predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem, to znači da se on stara da se svestrano i potpuno rasprave sva pitanja bitna za odluku, pri čemu određuje i red kojim će se ta pitanja raspravljati vodeći računa o pravilima logike i međusobne povezanosti pojedinih pitanja.

Takon naprimjer, u koliko se raspravlja o sporu za naknadu štete u kojem je sporna i odgovornosti za štetu i visinu štete, pravila logike nameću da se prvo raspravi o pitanju odgovornosti za štetu, pa ako vijeće nađe da postoji odgovornost za štetu raspravljat će se nakon toga i o visini štete.

Zahvaljujući baš ovoj ulozi predsjednika vijeća koji inače takvu ulogu dobija kao najiskusniji u poslu, Zakon propisuje da predsjednik vijeća glasa posljednji kako ne bi svojim mišljenjem odnosno stavom uticao na stav odnosno glasanje drugih članova vijeća u pogledu pojedinih pitanja.

Propisujući da se odluka vijeća donosi većinom glasova, zakonodavac podrazumijeva da je odluka donesena ako za nju glasaju dvoje sudija kao članovi vijeća, od trojice sudija, odnosno trojica sudija kao članovi vijeća od petorice.

Kako bi bilo moguće da se rasprave sva pitanja neophodna za donošenje odluke, niti jedan član vijeća ne smije da odbije da glasa o pitanju koje je postavio predsjednik vijeća.

Pri tome se članu vijeća ne osporava njegovo pravo da izdvoji u zapisniku svoje mišljenje, ali ukoliko je ostao u manjini (u pogledu svog mišljenja) ne može da se uzdrži od glasanja u pogledu docnijih pitanja.

Samo glasanje ne predstavlja problem ukoliko su članovi vijeća saglasni o stavu u pogledu određenih pitanja o kojima se glasa.

No, tehnika glasanja postaje složena ukoliko članovi vijeća prilikom glasanja o pojedinim pitanjima izraze različita mišljenja i stav, pa samim tim se i glasovi podijele. U tom slučaju zakonodavac je propisao da ako niti jedno od mišljenja u pogledu određenog pitanja nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasat će se dok se ne postigne većina. Razdvajanje pitanja se vrši tako da se o razdvojenom, izdvojenom pitanju, glasa sa da ili ne.

**Tako naprimjer,**

*Ako se u sporu radi naknade štete mišljenja u pogledu pitanja odgovornosti za štetu podijele tako da jedan član vijeća smatra da nema odgovornosti, drugi da ima odgovornosti i da štetu treba naknaditi, a treći da odgovornost postoji, ali da je zahtjev zastario i da ga treba odbiti, prvo će se glasati o odgovornosti za štetu, pa pošto se većina glasova odluči o odgovornosti za štetu, glasat će se o zastarjelosti potraživanja. Pri tome se ne osporava pravo članu vijeća koji je zastupao mišljenje da odgovornosti nema da to svoje mišljenje i izdvoji u zapisniku o vijećanju i glasanju.*

Ako se u pogledu novčanog iznosa ili količine, glasovi podijele na više od dva mišljenja, zakonodavac propisuje da se prvo raspravlja o razlozima za svako mišljenje, pa ako se i tada ne postigne većina glasova glasovi dati za najveći novčani iznos dodaće se glasovima datim za najbliži manji novčani iznos ili količinu dok se ne postigne većina.

**Na primjer:**

*Ako se u ogledu pitanja o visini pravične novčane naknade mišljenja podijele tako da jedan član vijeća smatra da iznos od 10.000 KM predstavlja satisfakciju, drugi pak da iznos od 18.000 KM predstavlja satisfakciju, a treći član vijeća (odnosno predsjednik vijeća, jer on glasa posljednji) da iznos od 20.000 KM predstavlja satisfakciju, onda će se glasovi dati za iznos od 18.000 KM dodati glasovima za iznos od 20.000 KM, nakon čega će se iznošenjem svih relevantnih činjenica ponovo doći do jednog iznosa približavanjem ovih zadnjih iznosa, pa samim tim i većine glasova.*

Kako zapisnik o vijećanju i glasanju nema konstitutivni značaj, to vijeće može da odustane od svoje odluke i da izmijeni odluku sve dok je ne objavi, a ako je odmah ne objavi dok pismeni otpisak ne pošalje strankama.

**Primjer:**

*Drugostepeni sud je u sjednici vijeća odlučujući o žalbi protiv prvostepene presude istu preinačio.*

*Dva dana nakon toga, a prije pismene izrade odluke, žalitelj je dostavio podnesak sudu kojim izjavljuje da odustaje od žalbe protiv prvostepene presude.*

*Kako zapisnik o vijećanju i glasanju nema konstitutivni značaj, to je vijeće odustalo od svoje odluke i izmijenilo istu, tako što je odlučilo da donese rješenje kojim se utvrđuje da je žalitelj odustao od žalbe.*

## 5. ODLUKE DRUGOSTEPENOG SUDA U SJEDNICI VIJEĆA

Da bi drugostepeni sud mogao da odlučuje o žalbi protiv prvostepene presude neophodno je da je žalba blagovremena, potpuna i dozvoljena.

Zato je odredbama čl. 225 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 192 ZPP pred sudom BiH, te odredbama čl. 294 ZPP Brčko Distrikt BiH, propisano da će neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu žalbu odbaciti drugostepeni sud rješenjem, ako to nije učinio prvostepeni sud.

Iz prednjeg jasno proizilazi da na blagovremenost, potpunost i dozvoljenost žalbe paze i prvostepeni sud i drugostepeni sud po službenoj dužnosti.

Ukoliko prvostepeni sud odbaci žalbu, protiv tog rješenja je dozvoljena žalba, a u koliko drugostepeni sud odbaciti žalbu, protiv tog rješenja je dozvoljena revizija.

### **Iz sudske praske:**

*Sud nije ovlašten odbaciti nepotpunu žalbu kada je žalitelja dopisom, a ne rješenjem, pozvao daje u određenom roku dopuni.*

### **Iz obrazloženja:**

*Presudom suda prvog stupnja prihvaćen je tužbeni zahtjev tužiteljice, te presuđeno da joj tuženik dužan isplatiti 391.141,32 KN sa zakonskom zateznom kamatom, kao naknaditi joj parnični trošak u iznosu od 36.957,00 KN.*

*Odlučujući o žalbi tuženika protiv presude suda prvog stupnja Županijski sud u O. žalbu je odbacio kao nepotpunu.*

*Protiv pravomoćnog rješenja drugog stupanja reviziju je objavio tuženik, zbog bitne zbog povreda odredaba parničnog postupka. Predlaže ukidanje pobijanog rješenja, te da se predmet vrati na ponovni postupak.*

*Revizija je osnovana.*

*Tuženik je protiv presude prvog stupnja pravovremeno izjavio žalbu koja nije bila potpisana, pa se takva žalba smatra nepotpunom.*

*Sud prvog stupnja dopisom je pozvao tuženika da u roku 8 dana žalbu potpiše, jer će u protivnom žalbu odbaciti kao nepotpunu.*

*Tuženik je dostavio 3 primjerka potpisane žalbe, ali nakon proteka roka od 8 dana, koji mu je dao sud prvog stupnja, i baš 20. studenog 1997. god. drugostupanjski je sud pak svojim rješenjem od 22. siječnja 1998. godine odbacio žalbu kao nepotpunu.*

*Prema odredbama čl. 351 st. 1 ZPP-a prvostupanjski sud je rješenjem protiv koga nije dopuštena žalba trebao pozvati tuženika da dopuni žalbu.*

*Kako tako nije postupljeno, već je tuženik pozvan dopisom da dopuni žalbe, učinjena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 1 ZPP-a kada drugostupanjski sud pored te povrede žalbu odbacuje kao nepotpunu, a zbog koje se bitne povrede revizija može izjaviti (čl. 385 st. 1 tačka 2 ZPP-a Vrhovni sud Republike Hrvatske br. Rev.1360/98 od 18.4.2001. godine- Informator broj 5052-5053.7. od 10.8.2002. godine).*

Drugostepeni sud će shodno entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH odlučujući u sjednici vijeća, a pod uslovom da je žalba blagovremena, dozvoljena i potpuna donijeti sljedeće odluke:

1. Presudom potvrditi prvostepenu presudu kada nađe da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

2. Presudom preinačiti prvostepenu presudu ako utvrdi da da postoji povreda odredaba parničnog postupka (osim u slučajevima iz čl. 227 entitetskog Zakona, odnosno člana 194 ZPP pred sudom BiH), ako je u sjednici vijeća drukčijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza već izvedenih pred prvostepenim sudom utvrdio drukčije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi, ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo, te ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev;

3. Rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti na ponovni postupak, ako utvrdi, a pod uslovom da se ukazuje žalbom, da je protivno odredbama ovog Zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja, ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja nije data mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje pravilne i zakonite presude, ako je sud donio presudu bez glavne rasprave, ako je presudu donio sudija koji se po Zakonu morao izuzeti ili pak ako utvrdi da postoje nedostaci stranačke sposobnosti i zastupanja koje je moguće otkloniti u ponovnom postupku;

4. Rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu ako nađe da je prvostepenom presudom odlučeno o zahtjevu koji ne spada u sudsku nadležnost, ili o zahtjevu o kome već teče parnica, ili o kome već je prije pravosnažno presuđeno, ili kojeg se tužilac odrekao, ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, ili pak, ako su učinjene povrede stranačke sposobnosti i zastupanja, koje više nije moguće otkloniti.

Kada je riječ o odlukama koje drugostepeni sud shodno entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH donosi u sjednicama vijeća potrebno je napomenuti, odnosno podsjetiti se da drugostepeni sud povodom žalbe u smislu odredaba čl. 221 entitetskih Zakona i čl. 188 ZPP pred sudom BiH, ispituje prvostepenu presudu u dijelu koji se pobija žalbom, a u okviru razloga žalbe, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

To znači, da će drugostepeni sud u sjednici vijeća, ako nađe da ne postoje razlozi na koje se u žalbi ukazuje, kao niti razlozi na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti odbiti žalbu i potvrditi prvostepenu presudu.

Obzirom da drugostepeni sud ispituje zakonitost i pravilnost prvostepene presude, samo u dijelu koji se pobija žalbom, to će isti, odlučiti samo u pogledu pobijanog dijela, ( u koliko se prvostepena presuda ne pobija u cjelini).

U nepobijanom dijelu, (ako se prvostepena presuda ne pobija u cjelini) prvostepena presuda je uvijek neizmijenjena, ali se izrekom drugostepene presude smatra samo odluka o žalbi u pogledu pobijanog dijela, a ne i neizmijenjeni dio prvostepene presude.

### **Iz sudske prakse:**

*Konstatacija u izreci drugostepene sudske odluke, da u dijelu u kojem nije pobijana žalbom prvostepena presuda , ostaje neizmijenjena, nema značaj sudske odluke, pa joj s toga nije mjesto u izreci (Savezni sud Gzs-27/94).*

Stoga se ima uzeti da su nepravilna postupanja Apelacionog suda Brčko Distrikta kada u izreci presude Gž.494/04 od 28.12.2004 godine odlučuje:

*Žalba tužitelja se odbija kao nesnovana , a žalba tuženog uvažava i presuda Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH br.P-154/02-1 od 29.09.2004 godine preinačava u stavu 1 izreke, tako što se tzužitelj odbija sa dijelom tužbenog zahtjeva kojim traži da se poništi odluka tuženog broj: \_\_\_\_\_ od 27.07.2001 godine.*

*U preostalom dijelu prvostepena presuda ostaje neizmjenjena.*

Ukidajući prvostepenu presudu drugostepeni sud je dužan navesti koje odredbe parničnog postupka su povrijeđene i u čemu se ta povreda sastoji.

Ukoliko je drugostepeni sud ukinuo presudu prvostepenog suda i predmet vratio na ponovni postupak prvostepenom sudu, u tom slučaju zakonodavac je prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, propisao obavezu prvostepenog suda da je dužan odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda da odredi pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, koje će se održati najdocnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda, te da izvede sve parnične radnje i da raspravi sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostepeni sud u svom rješenju.

To znači, da će prvostepeni sud biti u obavezi da postupi po uputama drugostepenog suda (da izvede sve parnične radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud) ne upuštajući se u ocjenu cjelishodnosti takvih uputa drugostepenog suda, bez obzira koliko bio uvjeren u ispravnost svojih zaključaka o suvišnosti izvođenja radnji i raspravljanja spornih pitanja na koje je ukazao drugostepeni sud.

Naprotiv, dužan je da brzo i efikasno sprovede sve parnične radnje i raspravi sva sporna pitanja na koje je ukazao drugostepeni sud.

Ukoliko prvostepeni sud ne bi postupio po uputama drugostepenog suda i sproveo sve parnične radnje i raspravio sva sporna pitanja na koja mu je ukazano u ukidnom rješenju drugostepenog suda, isti bi dao mogućnost drugostepenom sudu da ponovo ukine odluku prvostepenog suda.

Ali, provođenjem svih parničnih radnji i raspravljanjem svih spornih pitanja u ponovnom postupku, prvostepeni sud daje mogućnost da se odluka prvostepenog suda, ukoliko ponovo bude napadnuta žalbom preinači (pod uslovom da se drugostepeni sud ne saglasi sa pravnim stavom prvostepenog suda).

Propisujući da je prvostepeni sud dužan, odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda, da odredi pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, zakonodavac je imao u vidu određene faze postupka u kojima se predmet nalazi, a ne mogućnost i slobodu prvostepenog suda da sam cijeni da li će zakazati pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu.

Ovo je potrebno napomenuti, jer se u praksi prvostepenih sudova, već na samom početku primjene novog ZPP-a znalo desiti da prvostepeni sudovi, zbog nedovoljnog poznavanja novog ZPP-a, nakon održanog ročišta za glavnu raspravu, zakažu ponovo pripremno ročište, što ZPP ni u kom slučaju niti predviđa niti propisuje.

U prilog prednjem se izjašnjava i **sudska praksa** kako slijedi:

*Pravni stav izražen u ukidnom rješenju žalbenog suda ne veže ni prvostepeni sud, a ni žalbeni kada u nastavku postupka pravomoćno odlučuje u istom sporu.*

#### **Iz obrazloženja:**

*Revidentom prigovor bitne povrede odredaba parničnog postupka, svodi se na tvrdnju da je u pobijanoj presudi drugostepeni sud zauzeo stanovište suprotno od onoga izraženog u njegovom ukidnom rješenju koje je u ovom predmetu donio 7. svibnja 1971. godine. Ovaj revizijski sud ne nalazi bilo kakve suprotnosti između dviju navedenih odluka drugostepenog suda, ali kada bi one i postojale, ne bi se uopće radilo o povredi, a pogotovo ne o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka.*

*Pravni stav izražen u ukidnom rješenju žalbenog suda ne veže, naime, ni prvostepeni sud (argumentum a contrario iz čl. 371 st. 1 ZPP-a), a kamoli taj isti žalbeni sud (Vrhovni sud Hrvatske br. Rev-2443/82 od 26.5.1983. godine).*

*Nakon ukidanja njegove presude prvostepeni sud je dužan izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostepeni sud, ali nije vezan za pravno shvaćanje Višeg suda izraženo u ukidnom rješenju (Vrhovni sud Hrvatske II-Rev-18/83 od 31.3.1983. god.).*

*"Prvostepeni sud nije obavezan da prihvati pravni stav i mišljenje Višeg suda, ali je obavezan da postupi po konkretnim primjedbama istog.*

*Prvostepeni sud je dužan da izvede sve parnične radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja ukazuju Viši sudovi u smislu čl. 377. i 399 ZPP-a " (Okružni sud u Kraljevu Gž-957/89 od 14.9.1989. god.).*

Kako bi se izbjegla eventualna subjektivna pristupanja sudova prvostepenog suda u samom predmetu, a u domenu iznošenja pravnih stavova ili pak postupanja po uputama drugostepenog suda zakonodavac je propisao, prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, da kada drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sudijom.

Mada Zakonom nije propisano kada će drugostepeni sud odlučiti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sudijom, moglo bi se prihvatiti da će to biti slučajevi kada je sudija prvostepenog suda nepravilno ocijenio izvedene dokaze, kada nije postupio po uputama drugostepenog suda iz ranijih ukidnih rješenja ili kada postoje razlozi za izuzeće sudije.

Da bi drugostepeni sud mogao preinačiti prvostepenu presudu, a kako to proizilazi iz odredaba čl. 229 entitetskih Zakona, odnosno odredaba čl. 196 ZPP pred sudom BiH, i to u sjednici vijeća, potrebno je da na razloge propisane u ovim članovima u tačkama od 1 do 4 se ukaže u žalbi, kao i da se radi o povredama postupka koje je moguće otkloniti u sjednici vijeća .

Obzirom da drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava, to neće biti rijedak slučaj da drugostepeni sud i po službenoj dužnosti preinači odluku prvostepenog suda kada je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

U slučaju prekoračenja tužbenog zahtjeva drugostepeni sud neće biti u mogućnosti preinačiti odluku prvostepenog suda po službenoj dužnosti, jer nema takvu obavezu kada je u pitanju povreda koja se odnosi na prekoračenje tužbenog zahtjeva.

Inače, odlučujući o žalbi protiv prvostepene presude drugostepeni sud je dužan da obrazloži sve navode žalbe koji su od odlučnog značaja.

Iz ovog proizilazi da obrazloženje drugostepene presude, odnosno rješenja, treba da sadrži razloge zbog kojih je drugostepeni sud potvrdio prvostepenu presudu ili pak ukinuo ili preinačio.

Drugim riječima, obrazloženje drugostepene presude, odnosno rješenja, treba da sadrži odgovor na razloge žalbe, tako da se vidi koje žalbene razloge je taj sud usvojio, a koje nije i zbog čega. Kako postoji mogućnost isticanja u žalbi razloga koji nisu bitni s aspekta predmeta spora, to drugostepeni sud ima obavezu da ocijeni samo žalbene navode , odnosno razloge, koji su bitni, odlučni s aspekta predmetnog spora.

Ako drugostepeni sud presudom potvrdi presudu prvostepenog suda, onda će u obrazloženju svoje odluke dati razloge, zašto nije prihvatio kao osnovane žalbene navode, odnosno razloge. Pri tome treba istaći da je dovoljno da se drugostepeni sud pozove na razloge prvostepene presude kako ih ne bi ponavljao u drugostepenoj presudi.

Ako je pak drugostepeni sud ukinuo rješenjem presudu prvostepenog suda, onda mora da navede razloge zbog kojih je moralo doći do njenog ukidanja. Ti nedostaci u

postupku zbog kojih se mora ukinuti presuda prvostepenog suda su navedeni u čl. 227 entitetskih Zakona odnosno čl. 184 ZPP pred sudom BiH.

Navodeći povrede postupka zbog kojih je drugostepeni sud morao ukinuti presudu prvostepenog suda, treba u razlozima drugostepenog rješenja navesti konkretnu odredbu parničnog postupka koja je povrijeđena i na koji način je ista povrijeđena, te na koji način je moguće otkloniti ovu povredu postupka.

Kako to izgleda u praksi govori nam sledeći primjer **iz sudske prakse**

### **„Iz obrazloženja**

*Prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 336. st. 2. tačka 13. tada važećeg ZPP, a po novom ZPP se radi o povredi odredaba parničnog postupka iz čl. 209., jer je izreka presude nerazumljiva i presuda se ne može ispitati*

*Kako je prvostepeni sud ovakvim nezakonitim postupanjem počinio bitnu povredu odredbi parničnog postupka iz čl. 336. st. 2. tačka 13. ranijeg ZPP, odnosno povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 209. sada važećeg ZPP, to je drugostepeni sud na osnovu čl. 227. st. 1. tačka 2. u vezi sa čl. 456. st. 1. i 2. sada važećeg ZPP žalbu tužitelja uvažio, prvostepenu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak ( Rješenje Kantonalnog suda Novi Travnik broj Gž-60/04 od 17.3.2005. godine).*

Kako drugostepeni sud ima obavezu, da kada ukida odluku prvostepenog suda zbog povrede odredaba parničnog postupka, u razlozima svog ukidnog rješenja navede konkretnu odredbu parničnog postupka koja je povrijeđena i na koji način je ista povrijeđena, to se razlozi drugostepenog rješenja (uzetog kao primjer iz sudske prakse), ukazuju neprihvatljivim, jer nije dovoljno pozvati se samo na odredbu čl. 209. sada važećeg ZPP (a kojom odredbom je u entitetskim Zakonima definisana povreda postupka uopšte), već je drugostepeni sud obavezan, da ukazujući na povredu postupka u smislu čl. 209. sada važećeg ZPP, tačno navede koju odredbu ZPP prvostepeni sud nije primjenio odnosno koju odredbu ZPP je sud pogrešno primjenio.

Sljedeći primjer **iz sudske prakse**

### **„Iz obrazloženja**

*Propuštanjem dostavljanja poziva za ročište prvostepeni sud je onemogućio stranku da raspravlja pred sudom pa je takvim propustom učinio povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 209. a u vezi sa čl. 5. Zakona o parničnom postupku (Službeni glasnik Republike Srpske broj 58/03 i 85/03), zbog čega je drugostepeni sud primjenom čl. 227 st. 1. tačka 2. Zakona o parničnom postupku (Službeni glasnik Republike Srpske broj 58/03 i 85/03) odlučio ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak tom sudu( Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-327/04 od 11.4.2005. godine).*



Ako drugostepeni sud presudom preinači presudu prvostepenog suda iz razloga propisanih odredbama čl. 229 entitetskih Zakona i čl. 196 ZPP pred sudom BiH, onda će morati da navede razloge zbog kojih je odlučio da preinači prvostepenu presudu.

Ukoliko je to učinio zbog drukčijeg (novog) činjeničnog stanja, moraće da iznese to drukčije (novo činjenično stanje), a ukoliko je pak preinačena prvostepena presuda zbog pogrepne primjene materijalnog prava, drugostepeni sud će biti obavezan da navede norme materijalnog prava koje je primijenio i na osnovu koje se odlučio preinačiti prvostepenu presudu.

Isti slučaj je i kada se prvostepena presuda preinačava zbog povrede postupka iz čl. 209 entitetskih Zakona, odnosno čl. 176 ZPP pred sudom BiH, (izuzev povreda iz čl. 227 entitetskih Zakona, odnosno čl. 194 ZPP pred sudom BiH), a što podrazumijeva daće drugostepeni sud biti u obavezi da navede povredu odredaba parničnog postupka koja je povrijeđena i razloge na koji način je ista otklonjena.

Odlučujući o žalbi protiv prvostepene presude, moguće su situacije da je drugostepeni sud dužan odlučiti o više žalbi protiv iste prvostepene presude. U tom slučaju je dužan o svim tim žalbama odlučiti istovremeno jednom odlukom.

#### **Iz sudske prakse:**

*Kada je protiv prvostepene presude izjavljeno više blagovremenih žalbi, drugostepeni sud je dužan da istovremeno jednom odlukom odluči o svim žalbama, u protivnom čini povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 1 u vezi sa čl. 348 st. 2 Zakona o parničnom postupku.*

#### **Iz obrazloženja:**

*U konkretnom slučaju protiv prvostepene presude su i tužitelj i tuženi izjavili žalbu, a drugostepeni sud je odlučio samo o žalbi tužitelja i prvostepenu presudu djelimično potvrdio a djelimično ukinuo, dok je žalbu tuženog neosnovanu odbacio kao neblagovremenu. U ovakvoj situaciji, a, naime, kada je protiv prvostepene presude izjavljeno više blagovremenih žalbi, a drugostepeni sud odluči samo o jednoj žalbi, čini bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 1 u vezi sa čl. 348 st. 2 Zakona o parničnom postupku, jer prema ovoj odredbi, izjavljena blagovremena žalba o kojoj nije odlučeno, sprečava da prvostepena presuda postane pravosnažna (presuda Vrhovnog suda Federacije BiH br. Rev-3/99 od 25.2.1999. god. objavljena u Biltenu Vrhovnog suda F BiH br. 1/99).*

Kao što smo to već napred napomenuli, odlučujući u sjednici vijeća, drugostepeni sud, Apelacioni sud, a shodno odredbama čl. 293 ZPP Brčko Distrikt BiH može

donijeti sljedeće presude: odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili kao nedopuštenu, odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu, ukinuti tu presudu i sam održati raspravu, ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu ili preinačiti prvostepenu presudu.

Prema odredbama čl. 295 ZPP Brčko Distrikt BiH, Apelacioni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kada ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija.

Prema odredbama čl. 301 ZPP Brčko Distrikt BiH Apelacioni sud će presudom preinačiti prvostepenu presudu: ako je prvostepeni sud pogrešno ocijenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka je prvostepenog suda zasnovana isključivo na tim dokazima; ako je prvostepeni sud iz činjenica što ih je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim je činjenicama zasnovana presuda; ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo;

Prema odredbama čl. 299 st. 1 istog Zakona, je propisano da će Apelacioni sud ukinuti presudu prvostepenog suda i odbaciti tužbu ako utvrdi da je odlučeno o zahtjevu u sporu koji nije u sudskoj nadležnosti ili ako je odlučeno o zahtjevu o kome već teče parnica, ili o kojem je već prije pravosnažno presuđeno, ili koga se tužitelj već odrekao ili o kojem je već zaključeno sudsko poravnanje.

Stavom 2 istog člana je propisano da će Apelacioni sud s obzirom na prirodu povrede ukinuti prvostepenu presudu i sam održati glavnu raspravu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu ako nađe da su u postupku pred prvostepenim sudom povrijeđene odredbe iz čl. 284 st. 2 tačka 9 ZPP Brčko Distrikt BiH tj. ako postoje povrede koje se tiču stranačke sposobnosti i zastupanja stranaka.

Iz prednjeg jasno proizilazi da Apelacioni sud kao drugostepeni sud ne može ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovni postupak.

Ako bi morao donijeti takvu odluku odredbe čl. 296 ZPP Brčko Distrikt BiH ga obavezuju da ukine presudu prvostepenog suda i otvori glavnu raspravu tj. faktički da ponovo sudi.

Zato je propisano da u slučaju prekoračenja tužbenog zahtjeva Apelacioni sud će, prema prirodi prekoračenja tužbenog zahtjeva, rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i sam održati raspravu i riješiti spor, odnosno presudom preinačiti pobijanu odluku.

## 6. ZABRANA *REFORMATIO IN PEIUS*

Jednoobrazno je svim parničnim procesnim zakonodavstvima na cijelom području BiH da se presuda ne može preinačiti na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona podnijela žalbu.

Iz prednjeg jasno proizilazi da ako su se žalile obe stranke pobijajući presudu u cjelini, da ova zabrana ne postoji.

Zabrana prekoračenja prvostepene presude na štetu stranke koja se kao jedina žalila protiv iste, nalazi svoje uporište u činjenici da je protivna stranka zadovoljna presudom i da je npr. tuženi, u dosuđujućem dijelu, pristao da izvrši određenu radnju ili pak da se uzdrži od određene radnje, odnosno da kao takve tuženi neko pravo prizna tužitelju, tako da je u tom dijelu presuda postala pravosnažna i više se ne može pobijati žalbom, pa ni drugostepeni sud ne može povodom žalbe tužitelja preinačiti prvostepenu presudu kojom je djelimično usvojen zahtjev i odbiti zahtjev tužitelja u cjelini, makar smatrao da je presuda nepravilna.

U istoj situaciji je tuženi kada kao jedini žalitelj izjavi žalbu protiv dosuđujućeg dijela prvostepene presude, jer i tada drugostepeni sud ne može na njegovu štetu preinačiti prvostepenu presudu tako što će ga obavezati i na ono zbog čega je prvostepenom presudom tužitelj odbijen.

Kao što to proizilazi iz predmetne odredbe drugostepeni sud neće moći preinačiti prvostepenu presudu na štetu stranke koja se žalila, ali to ne znači da neće moći taj dio presude ukinuti (i vratiti predmet na ponovni postupak) ili pak potvrditi.

U vezi s tim već je bilo riječi kada je razmatran pravni interes za žalbu, pa se podsjetimo.

Pravni interes je pitanje materijalnog prava, pa se ima uzeti da pravni interes za podnošenje žalbe nema stranka koja je u cijelosti uspjela u sporu.

Ali pravni interes može biti pitanje procesnog prava, pa prema *Tomislavu Ralčiću i Vitoji Tanaskoviću u knjizi ZPP sa komentarom, sudskom praksom i obrascima, Beograd 1977. godine strana 667:* "Žalbu može podnijeti i stranka koja je potpuno uspjela u parnici, dok se tuženi protiv prvostepene presude ne žali. Moglo bi se reći da tužilac u ovom slučaju nema pravni interes da vodi parnicu, ali ako se tužilac u žalbi poziva na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, bitne povrede postupka ili pogrešnu primjenu materijalnog prava, ne može se reći da je ovakva žalba nedozvoljena. Ocjenu ovih pitanja može vršiti samo drugostepeni su'.

*Tužilac može čak žalbu izjaviti da bi pogodio položaju tuženog, jer ga je pobijedio u parnici netačnim tvrdnjama, neistinitim dokazima, odnosno lažnim kazivanjem svjedoka, pa ne želi osudu tuženog u takvim okolnostima, iako se on ne žali, zato što je revoltiran nepravičnošću presude. U tom slučaju, drugostepeni sud ne može da preinači presudu na štetu tužitelja, ali je može ukinuti, radi otklanjanja bitnih povreda,*

*utvrđivanja pravno činjeničnog stanja ili pravilne primjene materijalnog prava, odnosno odredaba čl. 3 st. 3 "*

U prilog ovome govori odluka Okružnog suda u Banja Luci br.Gž-128/02 od 07.10.2004 godine.

***Iz obrazloženja:***

*Postupajući po podnijetoj žalbi ovaj sud ne može da preinači prvostepenu presudu na štetu tužiteljice (zabrana „reformatio in peius“) imajući u vidu odredbe čl.274 ranijeg ZPP RS, ali je može ukinuti radi otklanjanja bitnih povreda postupka i pravilne primjene materijalnog prava.*

## **7. PISMENA IZRADA DRUGOSTEPENE ODLUKE**

Odredbe novog parničnog procesnog zakonodavstva na jedinstven način propisuju da pismeno izrađena presuda, odnosno odluka mora da sadrži uvod, izreku i obrazloženje, pa i pouku o pravu na pravni lijek protiv presude.

Svakako da pri tome, mada se izričito ne propisuje, stoji razlika između obrazloženja drugostepene presude i obrazloženja prvostepene presude, obzirom na razliku u pogledu njihove stvarne tj. nadležnosti suda prvog i drugog stepena.

Drugim rječima, obrazloženje presude, odnosno odluke drugostepenog suda definisano je odredbama koje regulišu granice ispitivanja prvostepene presude, odnosno odluke.

Iz prednjeg proizilazi da kada je u pitanju pismena izrada odluke, nema ništa sporno.

Prema odredbama dosadašnjeg parničnog procesnog zakonodavstva, a koje su propisivale da izreku presude potpisuje predsjednik vijeća i nije bilo ništa sporno, obzirom da su sudovi kako prvog stepena, tako i instancijski, u pravilu, sudili u zbornom sastavu.

Kako je novim parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta propisano da izvornik presude potpisuje sudija, postavilo se pitanje koji će sudija, a obzirom da drugostepeni sud sudi u zbornom sastavu, potpisati izvornik presude.

Ratio legx nameće samo jedan zaključak!

Da je zakonodavac htio da presudu drugostepenog suda potpiše predsjednik vijeća on bi to striktno i propisao.

Naprotiv, rukovođen jednom nelogičnošću, da je do sada, to jest prije stupanja na snagu novih entitetskih Zakona, presudu drugostepenog suda potpisivao predsjednik vijeća, mada ju je pismeno izradio sudija izvjestilac, ovu zakonsku odredbu, kojom se sada propisuje, da izvornik presude potpisuje sudija, valja tumačiti tako da izvornik

presude, odnosno pismeno izrađenu presudu potpisuje sudija koji ju je i napisao, to jest sudija izvjestilac.

Kod činjenice da je sudija izvjestilac napisao presudu i za istu dao razloge, što predstavlja vid njegovog autorskog rada, čini se neprihvatljivim, gotovo nemogućim da to sada potpiše neko drugi, pa makar to bio i predsjednik vijeća.

Dakle, odredbe entitetskih Zakona kojima se propisuje da izvornik presude potpisuje sudija, valja tumačiti tako da presudu drugostepenog suda potpisuje onaj koji ju je i napisao, a to je sudija izvjestilac.

Pri tome se apsolutno ne dira u odredbe koje propisuju da je odluku, kao u izreci, drugostepenog suda, donijelo vijeće od trojice sudija, a što jasno proizilazi iz uvoda i izreke odluke.

## **8. DOSTAVLJANJE ODLUKA DRUGOSTEPENOG SUDA**

Donošenjem odluke drugostepenog suda ista se dostavlja strankama.

Prema odredbama entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud je obavezan dostaviti svoju odluku strankama i svim zainteresovanim licima kao i sudu prvog stepena.

Mada se ovim odredbama ne propisuje na koji način je drugostepeni sud tada dužan da postupi sa spisom prvostepenog suda, pravilima logike da se zaključiti da je zakonodavac podrazumijevao da se sa odlukom drugostepenog suda, prvostepenom sudu dostavi i njegov spis.

Iako je ova odredba trebala da posluži intenciji novog parničnog procesnog zakonodavstva, a koja podrazumijeva brz i efikasan postupak, potrebno je ukazati da je ista u praksi pokazala suprotne efekte.

Naime, primjena ove odredbe u praksi, zbog svoje nedorečenosti je prije svega stvorila nedoumice da li će drugostepeni sud dostavljajući svoju odluku prvostepenom sudu istom odmah vratiti i spis prvostepenog suda, ili će to učiniti tek kada se nakon izvršenog dostavljanja drugostepenih odluka, tom sudu vrate dostavnice o uručenju istih (kako bi prvostepeni spis imao dokaz o datumu uručenja drugostepenih odluka).

Nedoumice, u primjeni ove odredbe su stvorile i različitu sudsku praksu, pa se dešava da drugostepeni sudovi ne šalju odluku tog suda prvostepenom sudu, sve dok ne prime dostavnice o uručenju drugostepene odluke strankama, kako bi prvostepenom sudu, dostavljajući svoje odluke i vraćajući spis tog suda, istom vratio i dostavnice o uručenju odluka drugostepenog suda strankama.

Bez sumnje, dostavnice o uručenju drugostepene odluke su prvostepenom sudu neophodne kako bi isti, u većini slučajeva, moga da cijeni blagovremenost izjavljenog vanrednog pravnog lijeka.

Postupajući na prednji način dolazimo u situaciju da se spisi prvostepenog suda zadržavaju na drugostepenom sudu, čekajući dostavnice o uručenju drugostepene odluke, a što je suprotno intenciji brzog i efikasnog postupka.

Radi potrebe da se udovolji zahtjevu parničnog procesnog zakonodavstva koji podrazumijeva brz i efikasan postupak, pojedini drugostepeni sudovi dostavljajući svoju odluku strankama, istovremeno dostavljaju i odluku prvostepenom sudu sa njegovim spisom, ali svakako bez dostavnica o uručenju odluke drugostepenog suda strankama.

Tada imamo situaciju da prvostepeni sud ne može da cijeni blagovremenost izjavljenog vanrednog pravnog lijeka, sve dok mu drugostepeni sud ne dostavi dokaz, odnosno dostavnice o uručenju odluka drugostepenog suda.

Kada tome dodamo da se dokaz o urednom uručenju drugostepenih odluka nerijetko čeka jedan relativno duži period, nakon čega bi drugostepeni sud dostavljao dostavnice o uručenju drugostepenih odluka prvostepenom sudu, što takođe podrazumijeva određeno vrijeme, onda nema sumnje da odredba čl. 232 ZPP RS i ZPP FBiH, ne pridonosi efikasnosti postupka, već naprotiv usporava postupak.

Pri svemu ovome se postavilo pitanje, u kom spisu, da li prvostepenom ili pak drugostepenom, će se čuvati original dostavnice o uručenju drugostepene odluke strankama.

Zahvaljujući prednjem pitanju, nastala su i različita postupanja sudova, tako da neki drugostepeni sudovi u prvostepeni spis ulažu original dostavnice o uručenju drugostepene odluke, a neki drugostepeni sudovi original dostavnice zadržavaju u spisu drugostepenog suda (tj. referatu), a fotokopije istih ulažu u prvostepeni spis.

Opreza radi, valja napomenuti da ovdje nema dileme, jer ako je drugostepeni sud dostavljao svoju odluku strankama, onda se original dostavnice o uručenju tih odluka čuvaju u spisu drugostepenog suda (tj. referata) koji je i vršio dostavljanje.

Iz toga proizilazi da bi se prvostepeni spis u tom slučaju mogao snabdjeti samo sa ovjerenim fotokopijama dostavnica o uručenju drugostepenih odluka.

Za razliku od prednjeg odredbama čl. 304 ZPP Brčko Distrikt BiH je propisano da će Apelacioni sud vratiti sve spise Osnovnom sudu sa dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje presude, radi predaje strankama i drugim zainteresovanim osobama.

Imajući u vidu nedostatke odredaba koje regulišu da će drugostepeni sud svoju odluku dostaviti direktno strankama i drugim zainteresovanim licima, kao i sudu prvog stepena, čini se da su rješenja ZPP Brčko Distrikt BiH bolja.

## PODMODUL VI - RASPRAVA PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM

### UVODNE NAPOMENE

- Kategorija:** Podmodul broj 4 koji nosi naslov "Rasprava pred drugostepenim sudom" je sastavni dio modula "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom, koji inače ima 5 podmodula. Obrađujući kategoriju ovog podmodula, radi njegovog prepoznavanja u bazi podataka, mogu se izdvojiti sljedeće ključne riječi: rasprava pred drugostepenim sudom, kada će drugostepeni sud otvoriti raspravu, rasprava pred drugostepenim sudom i čl. 456 entitetskih Zakona, tok rasprave, glavna rasprava i Apelacioni sud.
- Trajanje:** Podmodul pod nazivom "Rasprava pred drugostepenim sudom" se može iznijeti odnosno prezentovati interesnoj grupi i kao radionica ili kao seminar ili u vidu obuke, a za isto je potrebno vrijeme od 4 sata.
- Oblik:** Ovaj podmodul kao edukativni materijal je moguće prilagoditi svim oblicima edukacije interesnih grupa i kao vježba i kao predavanje i kurs samoobuke i video prezentacija i radionica i panel diskusija. Isti je moguće prilagoditi i određenim kombinacijama edukativnog načina izražavanja. Zavisno od načina na koji bi se interesna grupa upoznavala sa ovim materijalom, da li putem radionice, da li putem seminara ili pak panel diskusije i vrijeme za njegovu prezentaciju kao edukativnog materijala bi zavisilo od načina njegovog prikazivanja, gdje bi se sigurno više vremena trebalo utrošiti na način edukovanja koji podrazumijeva praktični dio.
- Ciljevi edukacije:** Naime, ovim podmodulom obrađuje se jedno zakonsko područje kojim je regulisan rasprava pred drugostepenim sudom. Osnovni cilj ovog podmodula je da ukaže na značaj odredaba kojima se reguliše postupak drugostepenog suda po žalbi, tako da radeći na podmodulu po sistemu korak po korak, se svaki dio ove cjeline objasni i učini razumljivim kako bi se eventualna pogrešna postupanja drugostepenog suda u ovom postupku svela na najmanju moguću mjeru.

Nakon ovog opšteg, osnovnog cilja, koji se želi postići ovim modulom, izdvajaju se i njegovi posebni ciljevi: da se ukaže na značaj novog parničnog procesnog zakonodavstva, da se istim obuhvati cijelo parnično procesno zakonodavstvo u BiH (svakako samo u okviru navedenog modula, odnosno podmodula), da se detaljno obradi s aspekta teorije i sudske prakse rasprava pred drugostepenim sudom, kao i rasprava pred drugostepenim sudom u kontekstu odredaba čl. 456 entitetskih zakona, sa osvrtom na glavnu raspravu pred Apelacionim sudom.

**Opis:**  
odnosno

Kao što je napred istaknuto, u kategorizaciji modula,

podmodula i ciljevima edukacije, ovaj podmodul ima za svrhu da edukuje interesnu grupu prvenstveno sudije, kako bi svojim znanjem i praktičnom vještinom stečenom na taj način osigurali pravilno postupanje sudova, pa samim tim i pravnu sigurnost građana.

Opisujući podmodul "rasprava pred drugostepenim sudom" još jednom treba reći da je isti sastavni dio cjeline koju čini modul pod naslovom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom.

Poštujući princip rada "Korak po korak", podmodul "Rasprava pred drugostepenim sudom" sadrži svoje male cjeline, a to su:

- kada će drugostepeni sud otvoriti raspravu,
- rasprava pred drugostepenim sudom u kontekstu odredaba čl. 456 entitetskih Zakona,
- tok rasprave pred drugostepenim sudom,
- glavna rasprava pred Apelacionim sudom.

Na ovaj način se definiše i sadržaj navedenog podmodula koji u ovoj cjelini zvanj "Modul" nosi oznaku "Podmodul 4".

Inače, navedeni modul, odnosno podmodul, "Rasprava pred drugostepenim sudom" je odabran kao cjelina vrijedna edukativnog materijala obzirom na njegov značaj koji smo već istakli.

**Mogući  
predavači –  
edukatori**

Mogući predavači odnosno edukatori su prvenstveno voditelji, a obzirom na način rada na modulu i svi neposredno angažovani konsultanti, pri čemu se želi istaći da nisu kao predavači isključeni i svi oni koji svojim znanjem i elokventnošću imaju mogućnosti prenijeti znanja na druge.



**Materijali:** Zakon o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05); Zakona o parničnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH" br. 53/03); Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt BiH ("Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH" br. 5/00, 1/01, 6/02); Zakon o parničnom postupku pred sudom BiH ("Sl.gl.BiH" br. 36/04).

Zakon o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom autora Porobić Miralema, Porobić Vedrana i Porobić Jasmina – Sarajevo 2004. godine.

Komentari Zakona o parničnom postupku u Federaciji BiH i Republici Srpskoj – Sarajevo 2005. godine, autora Kulenović Zlatka, Svjetlane Milišić, Jadranke Stanišić, Stjepana Milulića i Danke Vučina.

Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, autora Dr. sc. Mihajlo Dika i Mr. sc. Jozo Čizmić – Sarajevo 2000. godina .

Zakon o parničnom postupku sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića – Beograd 1977 godina.

Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske

Knjiga građansko procesno pravo autora doktor Gordane Stanković, Beograd 1989. godine.

Komentar Zakona o parničnom postupku autora Karamarković, Janković i Petrović, Beograd 1990. godine.

## UVOD

Temeljeći novo parnično procesno zakonodavstvo na raspravnom načelu prema Zakonima entiteta i ZPP pred sudom BiH, rasprava pred drugostepenim sudom doživljava svoju punu afirmaciju.

Kada kažemo da rasprava pred drugostepenim sudom doživljava svoju punu afirmaciju, time se želi istaći da je i ranije parnično procesno zakonodavstvo poznavalo raspravu pred drugostepenim sudom, ali da je ista bila potpuno drukčijeg koncepta.

Naime, prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu, a koje je počivalo na načelu materijalne istine, drugostepeni sud je, jednako današnjem parničnom procesnom zakonodavstvu, mogao donijeti odluku u sjednici vijeća ili nakon održane rasprave.

Odredbama, koje su regulisale raspravu pred drugostepenim sudom je bilo propisano da kada vijeće drugostepenog suda nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno da se pred drugostepenim sudom ponove već izvedeni dokazi, zakazat će raspravu pred drugostepenim sudom.

Uporedbom današnjeg koncepta rasprave pred drugostepenim sudom, a prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, gdje odredbama čl. 217 entitetskih Zakona i čl. 184 ZPP pred sudom BiH propisano, da će taj sud "kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povreda odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno držati raspravu pred drugostepenim sudom", da se primijetiti da su ovlaštenja drugostepenog suda u odnosu na ranija, a u pogledu otvaranja rasprave pred tim sudom, daleko veća.

Naime, prema ranijem parničnom procesnom zakonodavstvu zasnovano prvenstveno na načelu materijalne istine, drugostepeni sud je, kao što smo već naveli, zakazivao raspravu samo u slučaju kada nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno, pred drugostepenim sudom, ponovo izvesti već izvedene dokaze, u kom slučaju je imao ovlaštenja da drukčijom ocjenom već izvedenih dokaza drukčije cijeni, u odnosu na prvostepeni sud, i činjenična utvrđenja temeljem tih dokaza.

Zahvaljujući ovakvoj koncepciji rasprave pred drugostepenim sudom, propisane ranijim Zakonom o parničnom postupku, na raspravi pred tim sudom se nisu mogle utvrđivati nove činjenice iznijete u žalbi niti, izvoditi novi dokazi predloženi u žalbi.

To se opravdavalo činjenicom, da ako bi drugostepena presuda bila zasnovana na novim činjenicama ili novim dokazima, onda bi bilo povrijeđeno ustavno pravo stranke da izjavi žalbu protiv takve prvostepene presude.

No, parnično procesno zakonodavstvo, koje je propisivalo da se na raspravi pred drugostepenim sudom mogu ponoviti samo već izvedeni dokazi pred prvostepenim sudom, a radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja, stajalo je na stanovištu da na toj raspravi pred drugostepenim sudom stranke mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze.

U tom slučaju, ukoliko drugostepeni sud ocijeni da su takve činjenice i takvi dokazi relevantni sa aspekta pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, ukinuo bi prvostepenu presudu i iz tih razloga i predmet vratio prvostepenom sudu da održi glavnu raspravu i utvrdi odlučne činjenice.

Kada se ima u vidu pravni koncept sadašnjeg, novog Zakona o parničnom postupku, koji se zasniva prvenstveno na raspravnom načelu i ima za cilj brz i efikasan postupak, onda ne treba da iznenađuje činjenica da je odredbama koje regulišu raspravu pred drugostepenim sudom afirmisan novi koncept rasprave pred drugostepenim sudom u odnosu na današnji.

Kao što je već jednom rečeno, po prvi put se novim parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta i ZPP pred sudom BiH, propisuje da će drugostepeni sud zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilno utvrđenog činjeničnog stanja potrebno pred tim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze, ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

No, valja napomenuti da prema novom parničnom procesnom zakonodavstvu drugostepeni sud potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje cijeni s aspekta pravilne primjene materijalnog rasprava, na šta je obavezan po službenoj dužnosti i obaveze stranaka da iznesu činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvedu dokaze radi utvrđivanja tih činjenica.

Kada su u pitanju nove činjenice na koje se ukazuje u žalbi i novi dokazi koji se predlažu u žalbi, nije suviše da napomenemo da se žalitelj može pozivati na nove činjenice i nove dokaze, prvi put istaknute u žalbi, samo pod uslovima ako dokaže da iste, bez svoje krivice nije mogao iznijeti odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Propisujući da se na raspravi pred drugostepenim sudom mogu otkloniti i povrede parničnog postupka učinjene pred prvostepenim sudom, zakonodavac je imao u vidu povrede propisane odredbama čl. 209 entitetskih Zakona, odnosno čl. 176 ZPP pred sudom BiH, izuzev povreda sadržanih u odredbama čl. 227 entitetskih Zakona i čl. 194 ZPP pred sudom BiH.

O svemu prednjem izloženom bit će više riječi u narednom tekstu.

Opreza radi, valja napomenuti da prema ZPP Brčko Distrikt BiH nije propisana rasprava pred drugostepenim sudom, već glavna rasprava koja se bitno razlikuje od rasprave, jer kao glavna rasprava podrazumijeva da se pred drugostepenim sudom faktički ponovo sudi.

Zato je odredbama čl. 296 ZPP Brčko Distrikt BiH propisano, da kada drugostepeni sud odluči da otvori glavnu raspravu, će prethodno ukinuti presudu prvostepenog suda.

## 1. KADA ĆE DRUGOSTEPENI SUD OTVORITI RASPRAVU

Na prvi pogled nam se čini da se sadržaj prednjem naslovu može dati s pozivom na odredbe čl. 217 entitetskih Zakona, odnosno odredbe čl. 184 ZPP pred sudom BiH, a kojim odredbama je propisano da će, podsjetimo se još jednom, drugostepeni sud zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

No, kada se ima na umu da se novo parnično procesno zakonodavstvo zasniva na raspravnom načelu, to i činjenično utvrđenje, kao potpuno i pravilno valja posmatrati u kontekstu obaveze stranake da dokaže svoje potraživanje i obaveze suda da pravilno primijeni materijalno pravo.

Imajući obavezu da po službenoj dužnosti pazi na pravilnu primjenu materijalnog prava, sud ima obavezu da u kontekstu predloženih dokaza od strane parničnih stranaka, a u cilju utvrđivanja odlučnih činjenica, cijeni koji su to relevantni dokazi, a koji ne, s aspekta pravilne primjene materijalnog prava.

Stoga su sudu date obaveze i ovlaštenja da u okviru ponuđenih dokaza od stranaka odluči koji dokazi će se izvesti, a koji ne.

Kod takvog stanja stvari, potpuno i pravilno činjenično utvrđenje će prvenstveno zavisiti od obaveze stranaka da predlože i izvedu relevantne dokaze radi utvrđivanja činjenica na kojima zasnivaju svoje zahtjeve.

Drugim riječima, ukoliko stranka ne predloži izvođenje svih dokaza relevantnih za ostvarivanje prava, imaćemo situaciju da je pravilnom primjenom materijalnog prava, a u kontekstu činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, tužbeni zahtjev tužitelja valjalo odbiti, jer tužitelj nije dokazao svoje potraživanje.

### **Primjer:**

*Temeljem činjeničnih navoda da je tužitelj vlasnik kuće (pobliže opisane u tužbi), a da tuženi drži u posjedu predmetnu kuću bez pravnog osnova i neće mirnim putem da mu je preda, tužitelj je zatražio osudu tuženog na predaju mu u posjed predmetne kuće.*

*U cilju utvrđenja prednjih činjenica predlaže provođenje dokaza uvidom u zk. ul. XY k.o. Banjaluka, u kojem ulošku se tužitelj vodi kao vlasnik predmetne kuće.*

*Na okolnost da tuženi drži u posjedu predmetnu kuću, tužitelj nije stavio prijedlog na provođenje dokaza.*

*Kako je tuženi u odgovoru na tužbu osporio osnovanost zahtjeva tužitelja u cijelosti, ne predlažući dokaze, to je prvostepeni sud donio odluku kojom je odbio zahtjev tužitelja nalazeći da isti u smislu odredaba čl. 122 st. 1 ZPP RS, nije dokazao svoje potraživanje utemeljeno na odredbama čl. 37 Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima.*

Može se desiti da prvostepeni sud, pogrešno primjenjujući materijalno pravo odbije prijedlog jedne od stranaka radi izvođenja određenih dokaza za koje postupanje prvostepenog suda se u žalbenom postupku nađe da je nezakonito.

U takvom slučaju se ima uzeti da je zbog povrede postupka, a koja se tiče nezakonitog postupanja suda kojim je stranka onemogućena da raspravlja pred sudom, činjenično utvrđenje ostalo pogrešno i nepotpuno utvrđeno.

Ali, ovdje prvenstveno imamo povredu postupka koja se ogleda u nezakonitom postupanju suda, (kojim postupanjem je stranka onemogućena da raspravlja pred sudom, što je bez sumnje uticalo na zakonitost i pravilnost odluke), koja je uticala na činjenično utvrđenje kao potpuno i pravilno .

Dok god se ne otkloni ova povreda postupka, ne može se cijeliti potpuno i pravilno činjenično utvrđenje pred prvostepenim sudom.

### **Primjer:**

*Temeljem činjeničnih navoda: da je tužitelj u saobraćajnoj nezgodi koju je skrivio osiguranik tužene 5.4.1990. godine u Trebinju, pretrpio materijalnu štetu obzirom da mu je u toj saobraćajnoj nezgodi uništeno vozilo; da je materijalna šteta tužitelja, prema zapisniku o procjeni štete, 5.000 KM; da iz nalaza vještaka saobraćajne struke (a koji nalaz je tužitelj sam pribavio i priložio uz tužbu), ne proizilazi da je tužitelj doprinio saobraćajnoj nezgodi, tužitelj je zatražio da se tuženi, osiguravajuća kuća, obaveže isplatiti mu na ime naknade štete 5.000 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 5.4.1990.godine do isplate.*

*Ne sporeći da je vozilo njegovog osiguranika učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi, tužena, osiguravajuća kuća je istakla prigovor podijeljene odgovornosti i u tom pravcu predložila izvođenje dokaza izlaskom suda na lice mjesta uz prisustvo vještaka saobraćajne struke, a radi rekonstrukcije događaja.*

*Pri tome, tužena nije sporila da je prema zapisniku o procjeni štete, visina iste 5.000KM.*

*Držeći da iz nalaza vještaka saobraćajne struke, a koji nalaz je tužitelj priložio uz tužbu, ne proizilazi da postoji doprinos tužitelja saobraćajnoj nezgodi, (obzirom da to tvrdi vještak saobraćajne struke) prvostepeni sud je odbio prijedlog tužene za rekonstrukciju događaja, te nakon provedenog dokaznog postupka na glavnoj raspravi na kojoj su izvedeni dokazi tužitelja, (nalaz vještaka saobraćajne struke i zapisnik o procjeni štete), a imajući u vidu i nesporne navode parničnih stranaka , prvostepeni sud je udovoljio zahtjevu tužitelja.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tužena navodi da je sud nezakonito postupao kada je odbio provođenje dokaza rekonstrukcijom događaja (izlaskom suda na lice mjesta uz prisustvo vještaka saobraćajne struke), jer da je obaveza suda da pravilnom primjenom materijalnog prava, a na osnovu predloženih dokaza, cijeni doprinos tužitelja saobraćajnoj nezgodi u smislu odredaba čl. 192 Zakona o obligacionim odnosima, a ne*

na osnovu tvrdnji vještaka saobraćajne struke, da ne postoji doprinos tužitelja, jer da vještak za takvu tvrdnju, odnosno takvo utvrđenje, nije ovlašten.

Prihvatajući u svemu žalbene razloge, drugostepeni sud je ukinuo presudu prvostepenog suda primjenom odredaba čl. 227 st. 1 tačka 1 ZPP RS, jer je svojim nezakonitim postupanjem, koje se ogleda u odbijanju provođenja relevantnog dokaza, prvostepeni sud onemogućio stranke da raspravljaju pred sudom, a što je bez sumnje uticalo na zakonitost i pravilnost pobijane odluke, jer defakto, zbog nezakonitog postupanja suda, u krajnjoj liniji, činjenično stanje je ostalo neutvrđeno.

Imajući u vidu potpuno i pravilno činjenično utvrđenje u kontekstu obaveze stranaka da dokažu svoja potraživanja i obaveze suda da pravilno primijeni materijalno pravo, drugostepeni sud će otvoriti raspravu pred tim sudom, ako nađe da se žalbom pravilno ukazuje da prvostepeni sud nije pravilno cijenio izvedene dokaze pred prvostepenim sudom.

To će biti slučaj kada drugostepeni sud nađe da su pred prvostepenim sudom provedeni svi relevantni dokazi, ali da ih prvostepeni sud ipak nije na valjan način cijenio, odnosno kada postoji sumnja da li je prvostepeni sud na valjan način cijenio te dokaze.

Ukoliko se presuda prvostepenog suda u tom slučaju zasniva na ispravama i posredno izvedenim dokazima, drugostepeni sud može isprave i posredno izvedene dokaze da drukčije cijeni i u sjednici vijeća, a može i da , radi ponovnog izvođenja tih dokaza otvori i raspravu.

**Kao primjer** će poslužiti presuda Okružnog suda u Banjaluci br. GŽ-1267/02 od 17.9.2004. godine:

#### ***Iz obrazloženja:***

*Prvostepenom presudom je utvrđeno da je ništavo rješenje VRS - Stambene Komisije VRS, broj 02/1-020-50/00 od 23.3.2000. godine o dodjeli stana na korištenje prvotuženom, koji stan se nalazi u Banjaluci u ul. G. broj 58 (L-S) na I spratu, stan broj 1, površine 104 m<sup>2</sup>, te da se slijedom toga utvrđuje da je ništav ugovor o korištenju stana koji se nalazi u B.Luci u ul. G. br. 58, I sprat, stan broj 1, zaključen dana 26.1.2001. godine, pod brojem 0303-207/00 između tuženih EŽ i ODP Zavod za izgradnju Banjaluka, i da je prvotuženi dužan predati u posjed tužitelju, RS stan koji se nalazi u Banjaluci u ul. G. broj 58 L-S, na I spratu broj 1, površine 104 m<sup>2</sup>.*

*Obzirom da je iz ugovora o korišćenju predmetnog stana zaključenog između tuženih broj 0303-207/00 od 26.1.2001. godine proizilazilo da je isti zaključen na osnovu rješenja o dodjeli stana VRS br. 02/1-020-50/00 od 10.11.2000.godine, a ne na osnovu rješenja Stambene Komisije VRS o dodjeli stana broj 02/1-02-50/00 od 23.3.2000. godine, te obzirom da je predmetom rješenja o dodjeli stana Stambene Komisije VRS*

*broj 02/1-02-50/00 od 23.3.2000. godine stan u B.Luci u objektu SPO "s.p.", I sprat, lamela C, površine 107,28 m<sup>2</sup>, a predmetom ugovora o korištenju stana zaključen između tuženih broj 0303-207/00 od 26.1.2001. godine, stan u B.Luci u ul. G. br. 58 (L-C) na I spratu stan broj 1, ovaj sud je otvorio raspravu, kako bi ponovo proveo već provedene dokaze pred prvostepenim sudom.*

*Nakon što je, na raspravi ponovo izveo već izvedene dokaze pred prvostepenim sudom, te ocjenom istih, uspio otkloniti nedostatke ocjene ovih dokaza od strane prvostepenog suda, (utvrđujući, kod nespornih navoda parničnih stranaka da se radi o istom stanu, bez obzira na različite oznake stana), a nalazeći da se žalbenim navodima ne dovodi u pitanje zakonitost i pravilnost pobijane prvostepene presude, drugostepeni sud je primjenom čl. 368 ranijeg ZPP RS, a u vezi sa čl. 456 ZPP RS, potvrdio prvostepenu presudu.*

Ukoliko se presuda prvostepenog suda u navedenom slučaju zasniva na neposredno izvedenim dokazima, drugostepeni sud će biti obavezan otvoriti raspravu i provesti pred tim sudom već ranije provedene neposredne dokaze, obzirom da iste nije u mogućnosti cijeliti u sjednici vijeća.

**Kao primjer** će poslužiti presuda Okružnog suda u Banjaluci br. Gž-353/05 od 5.7.2005. godine.

#### ***Iz obrazloženja:***

*Prvostepeni sud je na o snovu provedenih dokaza utvrdio da mlđb. E. nakon prekida bračne zajednice njegovih roditelja živi u zajednici sa roditeljima oca tužioca, dok tužilac živi i radi u Rijeci, s tim da petkom dolazi kući i boravi vikendom sa djetetom, a tužena živi u San.Mostu; da mlđb. E. u kući roditelja tužitelja ima dobre uslove života i da mu se posvećuje dovoljno ljubavi i pažnje; da tužena ima dobre materijalne, stambene i zdravstvene uslove, te da mlđb. E. ima svega 4 godine života.*

*Imajući u vidu navedena utvrđenja, socijalnu anamnezu dostavljenu od Centra za socijalni rad Gradiška i socijalnu anamnezu Centra za socijalni rad San.Most, sa prijedlogom o povjeravanju mlđb. djeteta, prvostepeni sud je zaključio da je u interesu mlđb. djeteta da bude povjereno majci, obzirom da je uzrasta kada mu je neophodna njega i pažnja majke koju mu ne mogu nadomjestiti drugi srodnici, tim više što je tužilac kao otac zaposlen u Rijeci i povremeno dolazi kući, pa odlučuje da dijete povjeri tuženoj kao majci.*

*Ovakvo utvrđenje i stav prvostepenog suda pobija žalba tužioca ističući da sud odlučuje po službenoj dužnosti o povjeravanju djece, da tužena nije pokazala interese za djetetom i da je prvostepeni sud na osnovu neposrednog zapažanja trebao cijeliti kakva je tužena kao ličnost.*

*Obzirom na žalbene prigovore tužioca, ovaj sud je na sjednici vijeća otvorio raspravu pred ovim sudom, radi provođenja dokaza koji su već neposredno izvedeni pred*

*prvostepenim sudom u smislu odredaba čl. 217 ZPP RS, a u vezi sa čl. 456 istog Zakona.*

*Na osnovu održane rasprave, a nakon provođenja neposredno izvedenih dokaza koje je već izveo prvostepeni sud, drugostepeni sud je odlučio odbiti žalbu tužitelja i potvrditi prvostepenu presudu u dijelu odluke o povjeravanju mlđb. E. (kao i u dijelu odluke o izdržavanju) iz sledećih razloga:*

*I pored utvrđenih činjenica da dijete u sredini u kojoj sada živi ima potrebne uslove za život i da mu se posvećuje dovoljno pažnje, ovaj sud je zauzeo stav da je pravilan zaključak prvostepenog suda da interes mlđb. E. da bude povjeren majci na brigu i vaspitanje, obzirom da je uzrasta kada mu je neophodna ljubav i pažnja majke, a koja može uz to da mu pruži i socijalnu i materijalnu sigurnost, obzirom da je mlada, zdrava i sposobna za rad.*

*Prihvatajući činjenično utvrđenje prvostepenog suda, a nakon provođenja neposredno izvedenih dokaza pred drugostepenim sudom, isti je našao da su neosnovani žalbeni navodi tužitelja da je tužena nezrela osoba i da bi promjena sredine negativno uticala na mlđb. E.*

*U tom smislu su i presude Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-266/03 od 15.6.2005. godine, te presuda Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-508/03 od 24.5.2005. godine.*

Odredbama čl. 217 entitetskih zakona i odredbama čl. 184 ZPP pred sudom BiH, kao što smo već naveli, se propisuje, između ostalog, da će drugostepeni sud zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze.

Prije svega, valja ukazati šta su to nove činjenice i novi dokazi.

Mada je o novim činjenicama i novim dokazima bilo riječi u "Podmodulu broj 1", a u podnaslovu "Nove činjenice i novi dokazi", radi cjelovitosti i lakšeg razumijevanja ovog teksta, podsjetimo se .

Nove činjenice i novi dokazi su činjenice i dokazi koji se prvi put ističu u žalbi. No, to i nije jedina osobenost koja ih čini novim činjenicama, odnosno novim dokazima.

Kao što smo to već napred naveli, da bi se činjenica smatrala novom, potrebno je da je ista postojala do zaključenja glavne rasprave, ali da žalitelj, pa i sud za nju nisu znali.

Što se pak tiče novog dokaza, isti je kao takav mogao nastati nakon zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom, ali se isti smatra novim dokazom jer upućuje na postojanje nove činjenice.

Suprotno ranijim rješenjima, novo parnično procesno zakonodavstvo propisuje da se u žalbi ne mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi.

Prema entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, pravi se izuzetak samo u slučaju da žalitelj dokaže da bez svoje krivice nije mogao iznijeti nove činjenice i nove dokaze do zaključenja glavne rasprave, a prema ZPP Brčko Distrikt BiH izuzetak se pravi



samo u slučaju da žalitelj učini vjerovatnim da bez svoje krivnje nije mogao iznijeti odnosno predložiti nove činjenice i nove dokaze do zaključenja glavne rasprave pred Osnovnim sudom.

Jednako i ranijem i novom procesnom parničnom zakonodavstvu, iznoseći nove činjenice i predlažući nove dokaze žalitelj je dužan navesti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, odnosno navesti činjenice koje treba utvrditi novim dokazima.

U pogledu urednosti žalbe, a u slučaju da žalitelj iznoseći nove činjenice ne navede dokaze na osnovu kojih se trebaju utvrditi te činjenice odnosno ne navede činjenice koje treba utvrditi novim dokazima, ukazuje se potrebnim vidjeti tekst u "Podmodulu broj 1" podnaslov "Nove činjenice i novi dokazi".

I kada su ispunjeni svi uslovi za iznošenje novih činjenica i predlaganje novih dokaza u žalbi u smislu novog parničnog procesnog zakonodavstva, to istovremeno i ne znači da će drugostepeni sud otvoriti raspravu radi provođenja ovih dokaza odnosno utvrđenja činjenica.

Ovo stoga, što se može desiti da drugostepeni sud dođe do zaključka da se činjenično utvrđenje do kojeg je došao prvostepeni sud ne bi promijenilo ni provođenjem novih dokaza, odnosno utvrđivanjem novih činjenica.

#### **Primjer:**

*Prvostepenom presudom , tuženi je obavezan da doprinosi za izdržavanje mladb. Janka Janka mjesečno 15% od plate koju ostvaruje u preduzeću "GIK Kozara" Prnjavor, počev od 23.5.1998. godine pa sve dok za to postoje zakonski uslovi ili do druge odluke suda, tako što će dospjele obroke isplatiti odjednom, a dospijevajuće svakog prvog do petog u mjesecu, u roku 15 dana pod prijetnjom izvršenja.*

*Sa viškom zahtjeva tužitelj je odbijen.*

*U žalbi protiv prvostepene presude tuženi pobija dosuđujući dio iste ističući novu činjenicu, da je njegov sin iz prvog braka, koji je inače punoljetan i ima 19 godina, redovan student na Pravnom fakultetu u Banjaluci, te da ima obavezu da izdržava i ovoga sina, za koju obavezu nije znao u momentu zaključenja glavne rasprave.*

*Pri tome navodi da nije bio u mogućnosti, i to bez svoje krivice, istaknuti ovu činjenicu (da mu je sin iz prvog braka koji ima 19 god. redovan student) do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom, 15.6.1999. godine, jer da mu je sin, sa kojim inače ne živi, to saopštio prilikom odlaska na njihovo zajedničko ljetovanje, neposredno po zaključenju glavne rasprave.*

*U prilog prednjem dostavlja dokaz, ovjerenu izjavu sina tuženog iz prvog braka iz koje proizilazi da je isti, a kako bi obradovao oca, saopštio ocu da je upisao fakultet kao redovan student prilikom odlaska na njihovo ljetovanje 1.7.1999. godine.*

*U prilog prednjem tuženi dostavlja i dokaz da je njegov sin iz prvog braka redovan student na Pravnom fakultetu u Banjaluci od 1.6.1999. godine.*

### **Z a k l j u č a k**

*Prednji primjer predstavlja, može se slobodno reći, školski primjer nove činjenice i novih dokaza istaknutih u žalbi u smislu novog parničnog procesnog zakonodavstva.*

*No, prednji primjer predstavlja i situaciju kada drugostepeni sud, bez obzira na nove činjenice i nove dokaze istaknute u žalbi, neće otvarati raspravu pred drugostepenim sudom, jer kada bi i utvrdio na osnovu novih dokaza nove činjenice, one ne bi mogle da utiču na odluku prvostepenog suda kojom je mlđb. Janku Janku dosuđen najniži mogući izinos zakonskog izdržavanja, a na temelju činjeničnog stanja koje prihvata i drugostepeni sud.*

Odredbama čl. 217 entitetskih Zakona odnosno čl. 184 ZPP pred sudom BiH, je između ostalog propisano, da će drugostepeni sud zakazati raspravu kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

Kada se imaju u vidu odredbe iz čl. 227 entitetskih Zakona i čl. 194 ZPP pred sudom BiH, onda je jasno da se odredbama entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, a kojima se propisuje rasprava pred drugostepenim sudom, podrazumijeva da će drugostepeni sud biti u mogućnosti otkloniti povredu postupka učinjenu pred prvostepenim sudom, samo ako nisu u pitanju povrede postupka koje su sadržane u odredbama članova 227 entitetskih Zakona i čl. 194 ZPP pred sudom BiH.

**Kao primjer** će poslužiti presuda Okružnog suda u Banjaluci br. GŽ-1267/02 od 17.9.2004. godine:

#### ***Iz obrazloženja:***

*Prvostepenom presudom je utvrđeno da je ništavo rješenje VRS - Stambene Komisije VRS, broj 02/1-020-50/00 od 23.3.2000. godine o dodjeli stana na korištenje prvotuženom, koji stan se nalazi u Banjaluci u ul. G. broj 58 (L-S) na I spratu, stan broj 1, površine 104 m<sup>2</sup>, te da se slijedom toga utvrđuje da je ništav ugovor o korištenju stana koji se nalazi u B.Luci u ul. G. br. 58, I sprat, stan broj 1, zaključen dana 26.1.2001. godine, pod brojem 0303-207/00 između tuženih EŽ i ODP Zavod za izgradnju Banjaluka, i da je prvotuženi dužan predati u posjed tužitelju, RS stan koji se nalazi u Banjaluci u ul. G. broj 58 L-S, na I spratu broj 1, površine 104 m<sup>2</sup>.*

*Obzirom da je iz ugovora o korišćenju predmetnog stana zaključenog između tuženih broj 0303-207/00 od 26.1.2001. godine proizilazilo da je isti zaključen na osnovu rješenja o dodjeli stana VRS br. 02/1-020-50/00 od 10.11.2000.godine, a ne na osnovu rješenja Stambene Komisije VRS o dodjeli stana broj 02/1-02-50/00 od 23.3.2000. godine, te obzirom da je predmetom rješenja o dodjeli stana Stambene Komisije VRS broj 02/1-02-50/00 od 23.3.2000. godine stan u B.Luci u objektu SPO "s.p.", I sprat, lamela C, površine 107,28 m<sup>2</sup>, a predmetom ugovora o korištenju stana zaključen između tuženih broj 0303-207/00 od 26.1.2001. godine, stan u B.Luci u ul. G. br. 58 (L-*

*C) na I spratu stan broj 1, ovaj sud je otvorio raspravu, kako bi ponovo proveo već provedene dokaze pred prvostepenim sudom.*

*Nakon što je, na raspravi, ponovo izveo već izvedene dokaze pred prvostepenim sudom, te ocjenom istih, uspio otkloniti nedostatke ocjene ovih dokaza od strane prvostepenog suda, (utvrđujući kod nespornih navoda parničnih stranaka da se radi o istom stanu bez obzira na različite oznake stana), a nalazeći da se žalbenim navodima ne dovodi u pitanje zakonitost i pravilnost pobijane prvostepene presude, drugostepeni sud je primjenom čl. 368 ranijeg ZPP RS, a u vezi sa čl. 456 ZPP RS, potvrdio prvostepenu presudu.*

Kako je odredbama čl. 236 entitetskih Zakona i čl. 203 ZPP pred sudom BiH, propisano, da će se u postupku po žalbi protiv rješenja shodno primjenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom, to je jasno da drugostepeni sud, odlučujući o žalbi protiv rješenja, neće moći otvoriti raspravu pred tim sudom kada ocijeni da je ista potrebna radi pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povreda postupka učinjenih pred prvostepenim sudom.

#### **Primjer:**

*U žalbi protiv prvostepenog rješenja žalitelj ističe da se isto zasniva na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, jer da prvostepeni sud nije pravilno cijenio sve neposredno izvedene dokaze pred tim sudom.*

*Držeći da su žalbeni prigovori osnovani, drugostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 235 tačka 3 ZPP RS, a u vezi sa čl. 236 istog Zakona ukinuo rješenje prvostepenog suda i predmet vratio na ponovno suđenje, obzirom da u sjednici vijeća nije u mogućnosti izvršiti dručkiju ocjenu neposredno izvedenih dokaza pred prvostepenim sudom.*

#### **Primjer :**

*U žalbi protiv prvostepenog rješenja a kojim je odlučeno o smetanju posjeda žalitelj navodi da se isto zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju a na što ukazuju nove činjenice i novi dokazi.*

*Ističući da na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ukazuju nove činjenice i novi dokazi, žalitelj uz žalu prilaže nove dokaze i ukazuje koje činjenice valja utvrditi tim dokazima, kao nove. Istovremeno prilaže i dokaze da bez svoje krivice do zaključenja glavne rasprave nije mogao predložiti nove činjenice i nove dokaze.*

*Cijeneći osnovanim žalbene navode drugostepeni sud je primjenom čl. 235 tačka 3 ZPP RS, a u vezi sa čl. 236 istog Zakona, ukinuo prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak.*

### **Iz sudske prakse**

*Postoji mogućnost preinačenja rješenja prvostepenog suda kojim je odbijen zahtjev za posjedovnu zaštitu i to u sjednici vijeća, drukčijom ocjenom posredno izvedenih dokaza, bez obzira što je prvostepeni sud u toku postupka proveo i neposredno izvedene dokaze (saslušao svjedoke) kod stanja stvari, da se neposredno izvedeni dokazi ukazuju irelevantnim. (Rješenja Okružnog suda u Banjaluci Gž-1502/04 od 31.10.2005. godine).*

## **2. RASPRAVA PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM U KONTEKSTU ODREDBA ČL. 456 ENTITETSKIH ZAKONA**

Podsjetimo se, odredbama čl. 456 ZPP RS i ZPP F BiH je propisano, da ako je prije stupanja na snagu ovih Zakona donijeta prvostepena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, dalji postupak sprovest će se po dosadašnjim propisima (st. 1).

Izuzetno od odredaba st. 1 ovoga člana, u postupku po pravim lijekovima, u predmetima u kojima je donijeta prvostepena odluka prije stupanja na snagu ovog Zakona, odnosno ovih Zakona, umjesto odredaba čl. 362 do 364, člana 369 do 373 i člana 394 do 397 ranijeg ZPP RS, te odredaba čl. 344 do 346, člana 351 do 355 i člana 377 do 379 ranijeg ZPP F BiH, primjenjivat će se odredbe čl. 217 do 220, člana 227 do 229 i člana 249 do 251 ovih Zakona.

Pravilnim tumačenjem odredaba čl. 456 ZPP RS i ZPP F BiH, u svim predmetima u kojima je do dana stupanja na snagu ovih Zakona o parničnom postupku donesena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, u žalbenom postupku će se primjenjivati odredbe čl. 217 do 220, te člana 227 do 229 ovih Zakona.

To znači da će drugostepeni sud u svim tim predmetima biti obavezan otvoriti raspravu, ako za to budu ispunjeni uslovi propisani odredbama čl. 217 tih Zakona.

Zahvaljujući jednoj specifičnoj situaciji u kojoj se našao drugostepeni sud, primijećeno je da se raspravi pred drugostepenim sudom pristupa kao da je u pitanju glavna rasprava, a što je pogrešno.

Ovo je naročito došlo do izražaja kada je u pitanju nedostatak prvostepene presude (jer se na rješenje ne odnose odredbe o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom) donesene prije stupanja na snagu novih Zakona o parničnim postupcima, a koji se tiče pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja .

Naime, kod činjenice da se u svim predmetima u kojima je presuda prvostepenog suda donesena do dana stupanja na snagu novih Zakona o parničnim postupcima, činjenično utvrđenje zasniva na materijalnoj istini, ne znači istovremeno, u smislu odredaba čl. 217 ZPP RS i ZPP F BiH, da je drugostepeni sud dužan provesti dokaze koje je odbio provesti prvostepeni sud, odnosno da je dužan provesti sve dokaze koje nije proveo prvostepeni sud u smislu odredaba čl. 7 ranijih Zakona, a radi potpuno i pravilnog činjeničnog utvrđenja.

Ovo stoga, što je odredbom čl. 217 entitetskih Zakona propisano da će drugostepeni sud otvoriti raspravu pred tim sudom kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze.

Pa ako je kojim slučajem, prvostepeni sud odbio provođenje nekog dokaza ili pak nije proveo neki dokaz, a što je bio obavezan u smislu odredaba čl. 7 ranijeg ZPP RS i ZPP F BiH, onda to sigurno ne može učiniti drugostepeni sud na raspravi jer je, kada na to upućuje pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, temeljem čl. 217 entitetskih Zakona ovlašten otvoriti raspravu samo kada na to ukazuju nove činjenice i novi dokazi, odnosno kad odluči da provede već provedene dokaze pred prvostepenim sudom.

No, tvrdeći da je primijećeno da se raspravi pred drugostepenim sudom pristupa kao da je u pitanju glavna rasprava, se ukazuje na slučaj gdje drugostepeni sudovi (u predmetima u kojima je do stupanja na snagu novih Zakona o parničnim postupcima, donesena prvostepena presuda), radi pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (zanosnovanog na materijalnoj istini), na raspravi pred drugostepenim sudom provode i dokaze koje je odbio provesti prvostepeni sud pa i dokaze koje je bio dužan provesti prvostepeni sud u smislu odredaba čl. 7 ranijih Zakona, a što je protivno smislu odredbe čl. 217 entitetskih Zakona.

**Kao primjer** za prednje postupanje drugostepenih sudova, a za koje držimo da nije pravilno, će poslužiti odluka Okružnog suda u Banjaluci broj Pž-357/02 od 31.1.2005. godine.

### ***Iz obrazloženja:***

*Kako je prvostepeni sud, nepuštajući upute drugostepenog suda, povrijedio odredbe parničnog postupka iz čl. 377 Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 14/94 i 32/94), a u vezi sa čl. 456 Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 i 85/03), usljed čega je propustio potpuno i pravilno utvrditi činjenično stanje, to je ovaj sud u smislu odredaba čl. 217 Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 i 85/03), a u vezi sa čl. 456 istog Zakona, otvorio raspravu pred drugostepenim sudom i proveo vještačenje na okolnosti visine zakonske zatezne kamate obračunate na iznos glavnog duga, a za period od 12.06.1997. godine kao dana dospjeća do 22.11.1999. godine, a prema Zakonu o visini stope zatezne kamate koji je donijela SFRJ ("Službeni list SFRJ" broj 57/89).*

Ovakvim postupanjem drugostepenih sudova se čine povrede postupka koje se ne mogu otkloniti pravilom "Ko može više, može i manje".

Naime, provođenjem dokaza na raspravi pred drugostepenim sudom, a koje dokaze taj sud nije bio ovlašten provesti u smislu odredaba čl. 217 entitetskih Zakona, jer nisu niti novi dokazi, niti nove činjenice, a niti su dokazi koje je već proveo prvostepeni sud, čini povredu postupka kojom onemogućava stranke da raspravljaju pred sudom, a što bez sumnje utiče na zakonitost i pravilnost tako donesene odluke, jer vrijeda ustavno pravo stranke da izjavi žalbu na prvostepenu presudu zasnovanu na takvim dokazima.

Kako je drugostepeni sud obavezan u predmetima u kojima je do stupanja na snagu novih Zakona o parničnim postupcima donesena prvostepena presuda, suditi, u pravilu, po dosadašnjim propisima, jasno je da je isti u tim predmetima ostao u obavezi da utvrdi materijalnu istinu.

Kod takvog stanja stvari, gdje je drugostepeni sud ostao u obavezi da utvrdi materijalnu istinu, a raspravu, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja može otvoriti samo ako na to ukazuju nove činjenice i novi dokazi, odnosno ako odluči da ponovo provede dokaze koje je već proveo prvostepeni sud, istom ništa drugo ne preostaje nego da ukine presudu prvostepenog suda s pozivom na odredbe čl. 227 st. 1 tačka 1 ZPP RS, a u vezi sa čl. 456 istog Zakona.

Naime, zahvaljujući činjenici da je prvostepeni sud bio u obavezi da utvrdi materijalnu istinu u smislu odredaba čl. 7 ranijih Zakona, a što nije učinio, nema sumnje da je na taj način nezakonito postupao, jer je neprovođenjem dokaza po službenoj dužnosti onemogućio stranke da raspravljaju o tim dokazima, a što je uticalo na zakonitost i pravilnost pobijane odluke, jer da je proveo sve relevantne dokaze i drugostepeni sud bi bio u mogućnosti cijeliti zakonitost i pravilnost pobijane odluke s aspekta pravilne primjene materijalnog prava na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje.

**Kao primjer** prednjem poslužit će odluka Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-305/03 od 2.3.2005. godine.

### ***Iz obrazloženja:***

*Drugostepeni sud nalazi da se zakonitost i pravilnost prvostepene odluke za sada ne može ispitati jer taj sud ne daje razloge u pogledu odlučnih činjenica koje se tiču momenta okončanja liječenja tužitelja, pa samim tim i saznanja tužitelja za obim štete, a što je prema ocjeni drugostepenog suda posljedica ne provođenja relevantnih dokaza, na što je bio ovlašten prvostepeni sud.*

*Naime, prema odredbi čl. 7 st. 1 i 3 Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 14/94 i 32/94), a u vezi sa čl. 456 Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 i 85/03), je propisano da je sud dužan da potpuno i istinito utvrdi sve sporne činjenice od kojih*

*zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva i ovlašten da provede dokaze koje stranke nisu predložile ako su ti dokazi od značaja za odlučivanje.*

*Kod činjenice da je tužena u toku postupka istakla prigovor zastarjelosti predmetnog potraživanja tužitelja na ime naknade nematerijalne štete, nastale kao posljedice ranjavanja u VRS, a da prvostepeni sud nije proveo dokaze na okolnosti kada je završeno liječenje tužitelja i da li je uopšte završeno (obzirom da mu od tog momenta teku rokovi zastarjelosti potraživanja kao momenta saznanja za obim štete), a na šta je prvostepeni sud bio obavezan u smislu odredaba čl. 7 ranijeg ZPP RS, to je drugostepeni sud u smislu odredaba čl. 227 Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 i 85/03), a u vezi sa čl. 456 isgtog Zakona, ukinuo odluku prvostepenog suda i predmet vratio na ponovni postupak.*

Isti stav je zauzet i u presudi Kantonalnog suda u Tuzli br.Gž. 1436/03 od 25.06.2004 godine, ali sa nešto drugačijim razlozima:

*„Postoji nezakonito postupanje drugostepenog suda kada povodom istaknutog materijalnog prigovora podjeljene odgovornosti isti ne raspravi ne raspravi i razriješi do zaključenja glavne rasprave, jer je time onemogućio tuženog da raspravlja pred sudom o činjenicama koje su od značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava i donošenje zakonite odluke.“*

#### ***Iz obrazloženja:***

*Na održanoj raspravi 15.03.2000 godine, punomoćnik prvotuženog istakao je materijalni prigovor podjeljene odgovornosti (ne navodeći u kom procentu) smatrajući da je i tužitelj doprineo nastanku štetnog događaja. Osnovanost istaknutog prigovora prvostepeni sud nije raspravio i razriješio, u pobijanoj presudi, na što osnovano ukazuje žalba, čime je ovakvim nezakonitim postupnjem onemogućio prvotuženog da raspravlja pred sudom o činjenicama koje su od značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava, a samim time i za donošenje zakonite odluke u ovoj pravnoj stvari. Ovako nezakonito postupanje prvostepenog suda u vrijeme donošenja pobijane presude predstavlja povredu odredaba parničnog postupka iz čl.336 st.2 t.7 ranijeg ZPP, a po novom ZPP, radi se o povredi odredaba parničnog postupka iz čl.209, pa je na osnovu čl.227 st.1 t.2 u vezi sa čl.456 st.1 i 2 novog ZPP, valjalo žalbu prvo tuženog uvažiti kao osnovanu, prvostepenu presudu ukinuti u stavu I izreke i u dosuđujućem dijelu predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.*

*U ponovnom postupku prvostepeni sud će odlučiti o osnovanosti istaknutog prigovora podjeljene odgovornosti i nakon toga donijeti novu, zakonitu i pravilnu odluku.*

Nasuprot slučajevima u kojima drugostepeni sud pristupa raspravi pred tim sudom kao da je u pitanju glavna rasprava, te otvara raspravu, mada za to nije imao ovlaštenja u smislu odredabama čl.217 entitetskih Zakona, potrebno je pomenuti da nisu rijetki slučajevi kada drugostepeni sud ukida odluku prvostepenog suda s pozivom na nezakonito postupanje suda, mada se radi o povredi postupka koja se mogla otkloniti i pred drugostepenim sudom.

Kao primjer će poslužiti rješenje Okružnog suda u Banja Luci br.Gž.2642/03 od 29.09.2005 godine, a kojom je ukinuta presuda Osnovnog suda u Banja Luci br. P-2924/98 od 15.07.2003 godine.

***Iz obrazloženja:***

*O osnovanosti zastarjelosti potraživanja koji je istaknut u toku prvostepenog postupka, prvostepeni sud nije odlučio na što žalba tužene s osnovom ukazuje, čime je nezakonitim postupanjem onemogućio tuženu da raspravlja pred sudom o činjenicama koj su od značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava, a samim tim za donošenje pravilne i zakonite odluke u ovoj pravnoj stvari.*

*Iz navedenih razloga, a na osnovu čl.227 st.1 t.2 ZPP RS, odlučeno je kao u izreci ove presude.*

Jednostavnim tumačenjem obrazloženja drugostepenog rješenja da se zaključiti da je taj sud ukinuo odluku prvostepenog suda zato što prvostepeni sud nije dao razloge o odlučnoj činjenici koja se tiče zastarjelosti predmetnog potraživanja.

Kod činjenice da je prvostepeni sud proveo sve relevantne dokaze za rad potpunog i pravilnog činjeničnog utvrđenja, a s aspekta pravilne primjene materijalnog prava, čini se da je drugostepeni sud u prednjem slučaju prešao svoja ovlaštenja.

Ovo stoga, što je ocjenom provedenih dokaza, dali u sjednici vijeća ili na sraspravi pred drugostepenim sudom, taj sud mogao u svojoj odluci dati razloge o odlučnim činjenicama, koje nije dao prvostepeni sud.

Bitno je da su svi relevantni dokazi provedeni pred prvostepenim sudom, a što i jesu u ovom predmetnom slučaju, jer i drugostepeni sud u razlozima svoje odluke ukazuje da je prvostepeni sud samo propustio da odluči o prigovoru zastarjelosti predmetnog potraživanja.

Sasvim bi drugačija situacija bila da je prvostepeni sud propustio raspraviti i razriješiti istaknuti prigovor zastarjelosti predmetnog potraživanja, tj. da je propustio provesti relevantne dokaze, što bi onda dalo mogućnosti drugostepenom sudu da u smislu odrdaba čl.227 st.1 t.2 ZPP RS a u vezi sa čl.456 istog Zakona ukine odluku prvostepenog suda i predmet vrati na ponovni postupak.

Naime, u takvom slučaju bi se radilo o povredi postupka sadržanoj u odredbama čl.354 st.2 t.7 ranijeg ZPP RS a vezi sa čl.456 ZPP RS, a koju povredu postupka, ne bi mogao otkloniti drugostepeni sud, ni na raspravi, jer je takva situacija isključena odredbama čl.217 ZPP RS.



### 3. TOK RASPRAVE PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM

Odredbama čl. 218 - 220 entitetskih Zakona, te odredbama čl. 185 – 187 ZPP pred sudom BiH, je propisan tok rasprave pred drugostepenim sudom.

Kao što je već rečeno, odluku o otvaranju rasprave pred drugostepenim sudom donosi vijeće tog suda.

No, za razliku od ranijih postupaka, to isto vijeće koje je odlučilo da otvori raspravu pred drugostepenim sudom i presjedava toj raspravi.

Raspravu vodi sudija izvjestilac, tako što na samom početku rasprave, u koliko nađe da su za istu ispunjene procesne pretpostavke, ukratko izlaže stanje predmeta, tako što ukratko iznosi sadržaj spisa, odluku prvostepenog suda i navode žalbe, ne izjašnjavajući se o osnovanosti iste.

Mada zakonodavac striktno ne propisuje da sudija izvjestilac ukratko iznoseći sadržaj spisa, iznosi i navode odgovora na žalbu, za podrazumijevati je da će sudija izvjestilac iznijeti i navode odgovora na žalbu, jer nema nikakvog razloga da se ovom podnesku daje bilo kakav drukčiji značaj u odnosu na ostali sadržaj spisa i žalbu kao podnesak.

Propisujući tok rasprave pred drugostepenim sudom zakonodavac nadalje propisuje da će se nakon iznošenja stanja spisa i navoda žalbe pročitati presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a po potrebi i zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom.

Iako iz odredaba koje regulišu tok rasprave pred drugostepenim sudom entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, ne proizilazi jasno i decidno ko je od članova vijeća zadužen da pročita presudu ili dio presude na koji se odnosi žalba, odnosno zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom, može se zaključiti da to čini sudija izvjestilac.

Na ovakav zaključek navodi činjenica da je sudija izvjestilac najpozvaniji da iznese stanje spisa kao i činjenica da u koliko zakonodavac izričito nije propisao ko od članova vijeća treba da pročita presudu ili dio presude na koji se odnosi žalba, odnosno zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom, da onda nema nikakve smetnje da to učini sudija izvjestilac.

Po iznošenju stanja spisa, navoda žalbe i odgovora na žalbu, ne upuštajući se u osnovanost žalbe, tok rasprave pred drugostepenim sudom propisane entitetskim Zakonom i ZPP pred sudom BiH, podrazumijeva da se u daljem toku postupka žalitelj poziva da iznese i obrazloži žalbene navode, a protivna strana odgovor na žalbu ako je dat.

Vrlo je bitno napomenuti da se pravilnim tumačenjem odredaba entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH, a kojima je regulisana rasprava pred drugostepenim sudom, da zaključiti da žalitelj nije ovlašten, kao u ranijim postupcima da na raspravi pred drugostepenim sudom iznosi nove činjenice i nove dokaze, odnosno da se kreće mimo navoda žalbe, jer je smisao rasprave pred drugostepenim sudom da drugostepeni sud

postupajući u granicama ispitivanja prvostepene presude otkloni nedostatke prvostepenog postupka.

Potom se izvode dokazi koje je drugostepeni sud odlučio izvesti na raspravi pred tim sudom, odnosno sprovode radnje u cilju otklanjanja nedostataka učinjenih u prvostepenom postupku, svakako u okviru žalbenih razloga i službenih ovlaštenja drugostepenog suda, nakon čega se proglašava da je rasprava zaključena.

Odluka drugostepenog suda se uvijek donosi u vijeću, bez obzira na način donošenja odluke u smislu održavanja sjednice vijeća ili pak rasprave pred drugostepenim sudom.

O načinu održavanja rasprave pred drugostepenim sudom, u smislu njenog toka i rukovođenja, ukazuje odredba čl. 220 entitetskih Zakona, odnosno odredba čl. 187 ZPP pred sudom BiH.

Naime, odredbama ovih članova se propisuje, da ako što drugo nije određeno, u odredbama koje regulišu raspravu pred drugostepenim sudom, da će se na istu primjenjivati odredbe o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom a koje se tiču toka i održavanja rasprave tj. odredbe čl. 97 - 122 entitetskih Zakona, odnosno odredbe čl. 184 -186 ZPP pred sudom BiH.

Drugim riječima, na raspravu pred drugostepenim sudom će se primjenjivati odredbe koje regulišu tok i održavanje glavne rasprave, javnost glavne rasprave, rukovođenje glavnom raspravom i održavanje reda na glavnoj raspravi.

### **Primjer:**

*Kada drugostepeni sud u smislu odredaba čl. 217 ZPP RS, a u vezi sa čl. 456 istog Zakona, odluči otvoriti raspravu pred tim sudom, onda je obavezan na raspravi pred drugostepenim sudom provesti dokaze (one koje je odlučio da provede) u smislu odredaba čl. 97 – 122 ZPP RS.*

Kao što je to na samom početku ukazano, rasprava pred drugostepenim sudom će se održati, ako za to postoje procesne pretpostavke.

Koje su to procesne pretpostavke, može se zaključiti pravilnim tumačenjem odredaba čl. 218 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 185 ZPP pred sudom BiH, a kojim odredbama je propisano koja se lica pozivaju na raspravu pred drugostepenim sudom i pod kojim uslovima.

Prije svega, odluka o otvaranju rasprave pred drugostepenim sudom donosi vijeće drugostepenog suda, a nakon što sudija izvjestilac upozna vijeće drugostepenog suda sa sadržajem predmeta, odlukom prvostepenog suda, žalbenim navodima i odgovora na žalbu, ako je podnijet.

Donoseći odluku da otvori raspravu pred drugostepenim sudom, vijeće drugostepenog suda nije obavezno donijeti rješenje o otvaranju rasprave. Ukoliko pak

doneše rješenje o otvaranju rasprave, što ni slučajno ne ukazuje na nepravilnost u postupku, to će isto uz poziv dostaviti strankama, odnosno njihovim punomoćnicima, ili pak zakonskim zastupnicima odnosno zastupnicima po zakonu.

Odlučujući da otvori raspravu pred drugostepenim sudom, vijeće drugostepenog suda će, s obzirom na razloge otvaranja rasprave pred tim sudom, postupajući u smislu odredaba koje regulišu granice ispitivanja prvostepene presude, pozvati stranke, njihove punomoćnike, ili pak zakonske zastupnike, odnosno zastupnike po Zakonu, ako ih imaju, te svejdoke i vještake, u koliko odluči da ih, radi otklanjanja nedostataka učinjenih u prvostepenim postupku saslušaju na raspravi pred drugostepenim sudom.

Za razliku od ranijih postupaka novim parničnim procesnim zakonodavstvom entiteta i ZPP pred sudom BiH, je propisano da će se rasprava pred drugostepenim sudom održati samo ako na nju dođe žalitelj, a u protivnom neće, bez obzira što je došla suprotna strana.

### **Primjer**

*Nezakonito je postupanje drugostepenog suda, kada bez obzira što na raspravu nije došao uredno obavješten žalitelj, raspravu odloži za drugi dan, zato što tužitelj nije bio uredno obavješten.*

### **Zaključak**

*Ovo stoga što kad na raspravu ne dođe žalitelj, koji je bio uredno obavješten o raspravi, nema rasprave, pa stoga ne treba ispitivati ni ostale procesne pretpostavke za raspravu.*

Naime, želeći da sankcioniše nedisciplinovanog žalitelja, a imajući u vidu pravni koncept novog parničnog procesnog zakonodavstva, zakonodavac je propisao da se rasprava pred drugostepenim sudom neće održati ako na istu ne dođe žalitelj, bez obzira što je došla protivna strana.

U tom slučaju, drugostepeni sud će odlučiti kao da rasprava nije ni zakazana tj. u sjednici vijeća na osnovu stanja spisa žalbe i odgovora na žalbu ako je podniet.

Nema sumnje da u tom slučaju drugostepeni sud dolazi u određene poteškoće, jer da je mogao presuditi bez otvaranja rasprave, on bi to učinio već na sjednici vijeća. U tom slučaju, kada drugostepeni sud nije u mogućnosti održati raspravu, jer na istu nije došao žalitelj, isti će odlučiti u sjednici vijeća, temeljem odredaba o teretu dokazivanja.

Ukoliko pak, na raspravu dođe žalitelj, a ne dođe protivna strana, drugostepeni sud će održati raspravu.

Uslov za ovakvo postupanje je da je suprotna strana uredno pozvana. To ne podrazumijeva samo da je suprotna strana uredno primila poziv već i to da ju je sud

pravilno upozorio na posljedice izostanka sa ročišta za raspravu pred drugostepenim sudom.

Naime, odredbama entitetskih Zakona i ZPP pred sudom BiH se propisuje, da će prilikom pozivanja stranaka na raspravu pred drugostepenim sudom taj sud biti obavezan u pozivu za raspravu stranke upozoriti na posljedice nedolaska na raspravu, a koje posljedice podrazumijevaju da ako uredno obaviješten žalitelj ne dođe na raspravu se ista neće održati, odnosno ako sa rasprave izostane stranka koja nije žalilac, će sud raspravljati o žalbi i donijeti odluku.

### **Primjer:**

*Ima se uzeti da postoji povreda postupka (opisana u odredbama čl. 227 st. 1 tačka 2 ZPP RS) učinjena pred drugostepenim sudom, ako isti održi raspravu bez prisustva protivne strane koja nije pozvana u smislu odredaba čl. 218 ZPP RS.*

## **4. GLAVNA RASPRAVA PRED APELACIONIM SUDOM**

Odredbama čl. 293 ZPP Brčko Distrikt BiH je propisano, da drugostepeni sud, Apelacioni sud, može u sjednici vijeća, između ostalog, ukinuti prvostepenu presudu i sam održati raspravu.

Odredbama čl. 296 istog Zakona je propisano da će Apelacioni sud ukinuti prvostepenu presudu i sam održati glavnu raspravu: ako utvrdi da postoji bitna povreda postupka na koju se ukazuje u žalbi; ako smatra da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati glavnu raspravu; ako ustanovi da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze, koje su stranke predložile u žalbi, a učinile su vjerovatnim da te dokaze nisu mogle predložiti do zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

Dakle, za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva, i novog parničnog procesnog zakonodavstva entiteta i pred sudom BiH, ZPP Brčko Distrikt BiH umjesto rasprave pred drugostepenim sudom, propisuje glavnu raspravu.

Zato je zakonodavac i ovlastio Apelacioni sud da u koliko odluči otvoriti glavnu raspravu, prethodno mora ukinuti presudu prvostepenog suda.

Prethodnim ukidanjem presude prvostepenog suda i otvaranjem glavne rasprave pred Apelacionim sudom, tom sudu se faktički daje mogućnost da ponovo sudi i da u tom postupku ima sva ovlaštenja.

Za razliku od rješenja u entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH, Apelacioni sud će uvijek donijeti rješenje o otvaranju glavne rasprave.

Kako naslov predmetnog modula, pa i ovog podmodula, obavezuje da govorimo o raspravi pred drugostepenim sudom, a ne o glavnoj raspravi pred Apelacionim sudom, ovo bi bio samo kratak ostvrt na glavnu raspravu pred Apelacionim sudom i njene osnovne razlike u odnosu na raspravu pred drugostepenim sudom porpisane entitetskim Zakonima i ZPP pred sudom BiH.

**PODMODUL V - ŽALBA PROTIV RJEŠENJA****UVODNE NAPOMENE**

- Kategorija:** Podmodul broj koji nosi naslov "Žalba protiv rješenja" je sastavni dio modula "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom, koji inače ima 5 podmodula. Obrađujući kategoriju ovog podmodula, radi njegovog prepoznavanja u bazi podataka, mogu se izdvojiti sljedeće ključne riječi: žalba protiv rješenja, dozvoljenost žalbe protiv rješenja, suspenzivno i devolutivno svojstvo žalbe protiv rješenja, odluke drugostepenog suda povodom žalbe protiv rješenja, jedinstvenost žalbe protiv rješenja.
- Trajanje:** Podmodul pod nazivom "Žalba protiv rješenja" se može iznijeti odnosno prezentovati interesnoj grupi i kao radionica ili kao seminar ili u vidu obuke, a za isto je potrebno vrijeme od 2 sata.
- Oblik:** Ovaj podmodul kao edukativni materijal je moguće prilagoditi svim oblicima edukacije interesnih grupa i kao vježba i kao predavanje i kurs samoobuke i video prezentacija i radionica i panel diskusija. Isti je moguće prilagoditi i određenim kombinacijama edukativnog načina izražavanja. Zavisno od načina na koji bi se interesna grupa upoznavala sa ovim materijalom, da li putem radionice, da li putem seminara ili pak panel diskusije i vrijeme za njegovu prezentaciju kao edukativnog materijala bi zavisilo od načina njegovog prikazivanja, gdje bi se sigurno više vremena trebalo utrošiti na način edukovanja koji podrazumijeva praktični dio.
- Ciljevi edukacije:** Naime, ovim podmodulom obrađuje se jedno zakonsko područje kojim se reguliše žalba protiv rješenja. Osnovni cilj ovog podmodula je da ukaže na značaj odredaba kojima se reguliše žalba protiv rješenja, tako da radeći na podmodulu po sistemu korak po korak, se svaki dio ove cjeline objasni i učini razumljivim kako bi se eventualna pogrešna postupanja prvostepenog i drugostepenog suda u ovom postupku svela na najmanju moguću mjeru.

Nakon ovog opšteg, osnovnog cilja, koji se želi postići ovim podmodulom, izdvajaju se i njegovi posebni ciljevi: da se ukaže na značaj novog parničnog procesnog zakonodavstva, da se istim obuhvati cijelo parnično procesno zakonodavstvo u BiH (svakako samo u okviru navedenog modula, odnosno podmodula), da se detaljno obradi s aspekta teorije i sudske prakse žalba protiv rješenja, u smislu njene specifičnosti kao žalbe protiv sudske odluke.

**Opis:**

Kao što je napred istaknuto, u kategorizaciji modula, odnosno podmodula i ciljevima edukacije, ovaj podmodul ima za svrhu da edukuje interesnu grupu prvenstveno sudije, kako bi svojim znanjem i praktičnom vještinom stečenom na taj način osigurali pravilno postupanje sudova, pa samim tim i pravnu sigurnost građana.

Opisujući podmodul "Žalba protiv rješenja" još jednom treba reći da je isti sastavni dio cjeline koju čini modul pod naslovom "Žalbeni postupak i rasprava pred drugostepenim sudom.

Poštujući princip rada "korak po korak", podmodul "Žalba protiv rješenja" sadrži svoje male cjeline, a to su:

- dozvoljenost žalbe protiv rješenja,
- suspenzivno svojstvo žalbe protiv rješenja,
- devolutivno svojstvo žalbe protiv rješenja,
- odluke drugostepenog suda povodom žalbe protiv rješenja,
- jedinstvenost žalbe protiv rješenja.

Na ovaj način se definiše i sadržaj navedenog podmodula koji u ovoj cjelini zvanj "Modul" nosi oznaku "Podmodul 5".

Inače, navedeni modul, odnosno podmodul, "Žalba protiv rješenja" je odabran kao cjelina vrijedna edukativnog materijala obzirom na njegov značaj koji smo već istakli.

**Mogući predavači – edukatori**

Mogući predavači odnosno edukatori su prvenstveno voditelji, a obzirom na način rada na modulu i svi neposredno angažovani konsultanti, pri čemu se želi istaći da nisu kao predavači isključeni i svi oni koji svojim znanjem i elokventnošću imaju mogućnosti prenijeti znanja na druge.

**Materijali:**

Zakon o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05); Zakona o parničnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH" br. 53/03); Zakon o parni-

čnom postupku Brčko Distrikt BiH ("Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH" br. 5/00, 1/01, 6/02); Zakon o parničnom postupku pred sudom BiH ("Sl.gl.BiH" br. 36/04).

Zakon o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom autora Porobić Miralema, Porobić Vedrana i Porobić Jasmina – Sarajevo 2004. godine.

Komentari Zakona o parničnom postupku u Federaciji BiH i Republici Srpskoj – Sarajevo 2005. godine, autora Kulenović Zlatka, Svjetlane Milišić, Jadranke Stanišić, Stjepana Milulića i Danke Vučina.

Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, autora Dr. sc. Mihajlo Dika i Mr. sc. Jozo Čizmić – Sarajevo 2000. godina .

Zakon o parničnom postupku sa komentarom, sudskom praksom i obrascima autora Tomislava Ralčića i Vitoje Tanaskovića – Beograd 1977 godina.

Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH  
Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske

Knjiga građansko procesno pravo autora doktor Gordane Stanković, Beograd 1989. godine.

Komentar Zakona o parničnom postupku autora Karamarković, Janković i Petrović, Beograd 1990. godine.



## UVOD

Kao što je na samom početku rečeno postoje dva redovna pravna lijeka. Jedan je žalba protiv presude, a drugi je žalba protiv rješenja.

Već sama činjenica da je zakonodavac posebno propisao žalbu protiv presude i žalbu protiv rješenja ukazuje da postoje i određene razlike između ova dva redovna pravna lijeka.

Osnovna razlike je ta, što je žalba protiv presude uvijek dozvoljena, sem presude zbog propuštanja, a žalba protiv rješenja je dozvoljena, samo ako zakonom izričito nije isključena.

Govoreći o žalbi protiv rješenja kao redovnom pravnom lijeku potrebno je ukazati da je pravilo, da se sve odredbe koje se odnose na žalbu protiv presude primjenjuju i na žalbu protiv rješenja, izuzev odredaba o održavanju rasprave, odnosno glavne rasprave.

ZPP Brčko Distrikt BiH pravi još jednu razliku, pa propisuje da se na žalbu protiv rješenja neće primjenjivati odredbe o dostavljanju odgovora na žalbu.

Dakle, i žalba protiv rješenja mora da sadrži osnovne elemente žalbe, kao i razloge žalbe, pa sve ono što je rečeno u "Podmodulu broj 1", koji nosi naslov "Žalba protiv presude" a u pogledu sadržaja žalbe i razloga žalbe, se odnosi i na žalbu protiv rješenja.

Odredbe koje se odnose na rok u kojem je moguće izjaviti žalbu protiv presude, se odnose i na žalbu protiv rješenja, tako da u pogledu blagovremenosti dozvoljene žalbe protiv rješenja je potrebno vidjeti "Podmodul broj 1", podnaslov "Rok za žalbu".

Odredbe o granici ispitivanja prvostepene presude odnose i na prvostepeno rješenje.

Žalba protiv rješenja, kao i žalba protiv presude, u principu ima suspenzivno, i devolutivno svojstvo kao i svojstvo dvostranog pravnog lijeka, sa određenim izuzecima o kojima će biti riječi kasnije.

## 1. DOZVOLJENOST ŽALBE PROTIV RJEŠENJA

Ako Zakonom nije izričito propisano da žalba protiv određenog rješenja prvostepenog suda nije dozvoljena, stranka odnosno lice na koje se odnosi rješenje prvostepenog suda može uvijek izjaviti žalbu protiv tog rješenja.

### **Primjer:**

*Kako je u toku prvostepenog postupka tužitelj, kojeg je zastupao njegov sin koji nije advokat, umro, prvostepeni sud je s pozivom na odredbe čl. 378 st. 2 ZPP RS prekinuo postupak, uz konstataciju da će isti biti nastavljen kada nasljednik umrle stranke, odnosno staralac njegove zaostavštine preuzme postupak, ili ih sud na prijedlog*

*protivne stranke pozove da to učine. Po pravosnažnosti rješenja o prekidu postupka sin tužitelja, kao nasljednik, je stavio prijedlog da se postupak nastavi.*

*Prvostepeni sud je donio rješenje o nastavljanju postupka sa poukom da protiv istog nije dozvoljena žalba.*

*Protiv rješenja o nastavljanju postupka tuženi, koji je lično primio rješenje o nastavljanju postupka je pak izjavio žalbu, ističući da nema mjesta nastavljanju postupka, jer da nisu prestali razlozi zbog kojih je postupak prekinut.*

*Držeći da je žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka dozvoljena, ali da nema mjesta njenoj osnovanosti, drugostepeni sud je žalbu odbio, a potvrdio rješenje prvostepenog suda o nastavljanju postupka.*

*Iz razloga drugostepenog rješenja proizilazi da je rješenje o nastavljanju postupka konstitutivnog karaktera i da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je ovo rješenje dostavio tuženom lično, ali da je pouka o pravnom lijeku iz koje proizilazi da žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka nije dozvoljena, pogrešna. Ovo s toga, a kako to proizilazi iz obrazloženja drugostepenog suda, što Zakonom nije propisano da nije dozvoljena žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka. Pa kada se ima u vidu da je žalba protiv rješenja uvijek dozvoljena, pod uslovom da Zakonom izričito nije propisano da žalba nije dozvoljena, ima se uzeti da je pravna pouka prvostepenog rješenja pogrešna i da je žalba protiv rješenja o nastavljanju postupka dozvoljena.*

„Argumentum a contrario“ , ako zakon propisuje da protiv određenog rješenja nije dozvoljena žalba, stranka, odnosno lice koje se odnosi rješenje prvostepenog suda , nema pravo na žalbu protiv tog rješenja.

**Kao primjer** za ovo može poslužiti rješenje koje propisuje odredba čl. 206 ZPP RS, kada propisuje da će sud rješenjem pozvati žalitelja da ispravi i dopuni žalbu, ali da protiv tog rješenja nije dozvoljena žalba.

Kada Zakon propisuje da protiv određenog rješenja prvostepenog suda nije dozvoljena posebna žalba, to rješenje se može pobijati u žalbi protiv konačne odluke prvostepenog suda.

To će uglavnom biti ona rješenja koja nemaju uticaja na odluku o glavnoj stvari ili koja u većoj mjeri ne zadiru u procesna pitanja stranaka i drugih učesnika u postupku.

Svakako da to ne važi za rješenja protiv kojih izričito nije dozvoljena žalba.

**Kao primjer** za ovo može poslužiti rješenje koje propisuje odredba čl.141 st.1 ZPP RS kojom je propisano da protiv rješenja o uskraćivanju svjedočenja ili odgovora na pojedina pitanja stranke nemaju pravo na posebnu žalbu.

### **Iz sudske prakse:**

*Protiv rješenja Višeg suda prvog stupnja kojim se oglasio stvarno nenadležnim i predmet ustupio nižem sudu prvog stupnja iste vrste, nije dopuštena žalba. (Vrhovni sud Srbije broj Gž-1139/78).*

*Dopuštena je žalba protiv rješenja prvostupanjskog suda kojim se odbacuje revizija kao nepravodobna (Vrhovni sud Hrvatske br. Gž-13/79 od 15.2.1979. god.).*

*I protiv rješenja prvostupanjskog suda o proširenju tužbe na novog tuženika je dopuštena žalba (Županijski sud u Bjelovaru br. Gž-277/97 od 14.2.1997. god.).*

*Žalba je dopuštena i protiv rješenja kojim sud odbacuje prijedlog da se tužba odbaci (Vrhovni sud Vojvodine broj Gž-341/59).*

*Rješenje suda prvog stupanja protiv kojeg posebna žalba nije dopuštena ne postaje pravomoćno samim donošenjem jer se ono može pobijati žalbom, ali ne samo samostalno, već onom podnesenom protiv konačne odluke (Vrhovni sud Republike Hrvatske br. Gzz-41/93 od 15.12.1993. god.).*

## 2. SUSPENZIVNO SVOJSTVO ŽALBE PROTIV RJEŠENJA

U principu ako je žalba dozvoljena protiv rješenja prvostepenog suda ona ima suspenzivno dejstvo, tj. odlaže izvršenje tog rješenja (pod uslovom da je potpuna, blagovremena i dozvoljena ), izuzev ako Zakonom nije izričito propisano da takva žalba ne odlaže izvršenje tog rješenja.

U slučaju da je protiv prvostepenog rješenja izjavljena blagovremena i dozvoljena žalba, ali da je Zakonom propisano da žalba protiv tog rješenja ne zadržava izvršenje rješenja, to rješenje je moguće izvršiti i prije nego što o žalbi odluči drugostepeni sud.

**Kao primjer može poslužiti žalba protiv rješenja koju propisuje odredba čl.282 ZPP RS kada određuje da žalba protiv prvostepenog rješenja o mjeri obezbjeđenja ne odlaže izvršenje rješenja.**

Ako je Zakonom propisano da protiv rješenja prvostepenog suda nije dozvoljena posebna žalba, onda je to rješenje odmah izvršno, bez obzira što ovalšteno lice u smislu zakonha ima pravo na žalbu protiv konačne odluke.

Imajući u vidu prednje slučajeve, podrazumijeva se da je suvišno govoriti da žalba izjavljena protiv rješenja prvostepenog suda protiv kojeg uopšte nije dozvoljena žalba (ili nije dozvoljena posebna žalba) nema odložno dejstvo.

No, ukoliko je rješenjem određen paricioni rok, onda se on mora poštovati.

## 3. DEVOLUTIVNO SVOJSTVO ŽALBE PROTIV RJEŠENJA

O žalbi protiv rješenja prvostepenog suda odlučuje drugostepeni sud. Iz ovog jasno proizilazi devolutivno svojstvo žalbe protiv rješenja.

To znači da će protiv rješenja okružnog odnosno kantonalnog suda, koja su ovi sudovi donijeli u prvom stepenu, zahvaljujući devolutivnom svojstvu žalbe, odlučivati instancijski sudovi u odnosu na njih.

Svakako da se u ovom slučaju radi o rješenjima okružnih odnosno kantonalnih sudova donesenih u prvom stepenu, ali kojima se postupak pravosnažno ne završava.

Iz ovog jasno proizilazi da će o rješenju Apelacionog suda prema ZPP Brčko Distrikt BiH, kojeg je taj sud donio u prvom stepenu, i kojim se postupak pravosnažno ne završava odlučivati revizijsko vijeće.

Zakon predviđa i određene izuzetke kao što je to slučaj sa prijedlogom za ponavljanje postupka gdje u odredbama čl. 263 st. 4 entitetskih Zakona, te odredbama čl. 230 st. 4 ZPP pred sudom BiH, se propisuje da o žalbi protiv rješenja okružnih sudova odnosno kantonalnih sudova odnosno drugostepenog vijeća Suda, odlučuju ti sudovi, ali svakako u drugom sastavu.

O žalbi protiv rješenja koja je donio zamoljeni sudija, odlučuje njegov drugostepeni sud.

#### **4. ODLUKE DRUGOSTEPENOG SUDA POVODOM ŽALBE PROTIV RJEŠENJA**

Rješavajući o žalbi drugostepeni sud može: odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu; odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje prvostepenog suda; uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i po potrebi predmet vratiti na ponovni postupak.

Odlučujući o žalbi protiv rješenja prvostepenog suda, drugostepeni sud je prevashodno u obavezi da ispita da li je žalba dozvoljena u smislu odredaba čl. 233 entitetskih Zakona, odnosno čl. 200 ZPP pred sudom BiH, odnosno čl. 305 ZPP Brčko Distrikt BiH.

Tek tada, drugostepeni sud ima ovlaštenje i mogućnosti da ispita, bez obzira što je to učinio i prvostepeni sud, da li je žalba blagovremena, potpuna i dozvoljena, tj. da li je kao blagovremena i potpuna izjavljena od ovlaštenog lica, lica koje se nije odreklo ili odustalo od žalbe, odnosno lica koje ima pravni interes za žalbu.

Ako drugostepeni sud nađe da je žalba neblagovremena, nepotpuna ili nedozvoljena, odbacit će je rješenjem.

Ako, pak, drugostepeni sud nađe da žalba nije osnovana, ispitujući pobijano rješenje prvostepenog suda u granicama ispitivanja prvostepene odluke, rješenjem će isto potvrditi.

Ukoliko drugostepeni sud nađe da je žalba osnovana s aspekta datih razloga ili pak službenih ovlaštenja drugostepenog suda, isti ima mogućnosti, da ukine rješenje prvostepenog suda ili pak preinači ili da ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Kakvu će odluku donijeti drugostepeni sud zavisit će od nedostataka kojim je zahvaćeno pobijano rješenje.

Ukoliko se žalbom osnovano ukazuje da je rješenje prvostepenog suda zasnovano na pogrešno ili nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, ili pak da je učinjena povreda odredaba parničnog postupka, drugostepeni sud će rješenjem ukinuti rješenje prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje ukoliko ove neodstatke nije mogo otkloniti u sjednici vijeća jer u smislu odredaba čl. 236 entitetskih Zakona, te čl. 203 ZPP pred sudom BiH i čl. 308 ZPP Brčko Distrikt BiH, nije moguće, odlučujući o žalbi protiv prvostepenog rješenja otvoriti raspravu pred drugostepenim sudom, odnosno glavnu raspravu pred Apelacionim sudom.

Ukoliko je ove povrede moguće otkloniti u sjednici vijeća, postoji mogućnost da drugostepeni sud ne ukida rješenje prvostepenog suda, već da preinači ili pak potvrdi rješenje prvostepenog suda.

Ako se pak radi o povredama odredaba parničnog postupka iz čl. 227 entitetskih Zakona odnosno čl. 194 ZPP pred sudom BiH, drugostepeni sud je u obavezi da ukine rješenje prvostepenog suda (i predmet vrati na ponovno suđenje).

Kako bi se izbjegla suvišna ponavljanja potrebno je u pogledu odlučivanja po žalbi protiv prvostepenog rješenja vidjeti Podmodul br.4 „ Rasprava pred drugostepenim sudom“.

Opreza radi, valja napomenuti da će i Apelacioni sud shodno odredbama ZPP Brčko Distrikt BiH, ukinuti rješenje prvostepenog suda (i predmet vratiti na ponovno suđenje), ako se radi o nedostacima prvostepenog rješenja koje je bi bilo jedino moguće otkloniti na glavnoj raspravi pred Apelacionim sudom.

I na kraju, valja napomenuti da će drugostepeni sud imati mogućnosti preinačiti rješenje prvostepenog suda, ako su ispunjeni uslovi propisani odredbama o preinačenju presuda prvostepenih sudova, shodno procesnim Zakonima na području cijele BiH.

## **5. JEDINSTVENOST ŽALBE PROTIV RJEŠENJA**

Kao što smo to već u uvodu napomenuli odredbama čl. 236 entitetskih Zakona, odnosno odredbama čl. 203 ZPP pred sudom BiH, je propisano da će se u postupku po žalbi protiv rješenja shodno primjenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Za razliku od ranijeg parničnog procesnog zakonodavstva novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i pred sudom BiH propisuje da će se u postupku po žalbi protiv rješenja primjenjivati odredbe o dostavljanju odgovora na žalbu žalitelju .

No, jednako ranijem, novo parnično procesno zakonodavstvo entiteta i pred sudom BiH, zadržalo je odredbe koje onemogućavaju raspravu pred drugostepenim sudom kada je u pitanju postupak po žalbi protiv rješenja.

To znači, da ukoliko se žalbom protiv rješenja, osnovano ukazuje da je isto zasnovano na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, jer da na to ukazuju nove činjenice i novi dokazi, odnosno da je isto zahvaćeno povredama postupka koje je moguće otkloniti na raspravi pred drugostepenim sudom, drugostepeni sud nema ovlaštenja da takve nedostatke prvostepenog rješenja otkloni na raspravi pred drugostepenim sudom, jer mu to onemogućavaju prednje odredbe.

Za razliku od novog parničnog procesnog zakonodavstva entiteta i pred sudom BiH, odredbama čl. 308 ZPP Brčko Distrikt BiH se propisuje, da se u postupku po žalbi protiv rješenja, ne samo da neće primjenjivati odredbe o održavanju glavne rasprave pred drugostepenim sudom, tj. Apelacionim sudom, već da se u tom postupku neće primjenjivati ni odredbe o dostavljanju odgovora na žalbu žalitelju.

Odmah se može primijetiti da su rješenja koja je zadržalo novo parnično procesno zakonodavstvo Brčko Distrikta BiH, jednaka ranijim rješenjima, za razliku što su ranija rješenja poznavala raspravu pred drugostepenim sudom , a ZPP Brčko Distrikt BiH, glavnu raspravu pred drugostepenim sudom.